

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİNDEKİ
KANUNİ SÜLEYMAN DÖNEMİ SİKKELERİ**

DINA ASHRAF FAWZY AHMED YOUSOUF

SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

NİSAN 2018

**ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİNDEKİ KANUNİ SÜLEYMAN
DÖNEMİ SİKKELERİ**

Dina Ashraf Fawzy Ahmed YOUSOUF

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

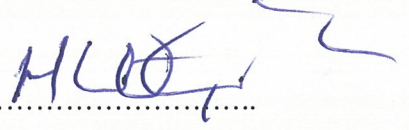
**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

NİSAN 2018

Dina Ashraf Fawzy Ahmed YOUSOUF tarafından hazırlanan “Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki Kanuni Süleyman Dönemi Sikkeleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Sanat Tarihi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

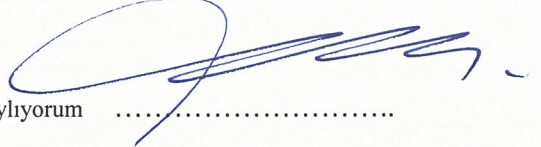
Danışman (Başkan): Prof. Dr. Halit ÇAL

Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

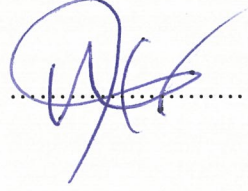
Üye : Prof. Dr. Gül TUNÇEL

Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

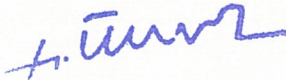
Üye : Prof. Dr. Abdülkadir DÜNDAR

İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Ankara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Tez Savunma Tarihi: 10.04.2018

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Hilmi ÜNSAL

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirim, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Dina Ashraf Fawzy Ahmed YOUSSEUF

10/04/2018

ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİNDEKİ KANUNİ SÜLEYMAN DÖNEMİ SİKKELERİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

DINA ASHRAF FAWZY AHMED YOUSSEUF

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
NİSAN, 2018

ÖZET

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki Kanuni Süleyman dönemi sikkelerini ele alan bu araştırmada, müze envanterinde yer alan 135 altın ve gümüş sikke incelenmiştir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Kanuni Sultan Süleyman sikkelerinin kaç tane olduğu tespit edildikten sonra, bunların Müze envanter numaraları ve tek tek ölçüleri (çap, kalınlık ve ağırlık) alınarak çalışma fişlerine kayıt edilmiştir. Sikkelerin her iki yüzünün de fotoğrafları çekilmiştir. “Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki Kanuni Süleyman Dönemi” başlıklı bu çalışma, altı ana bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde, “Giriş” adı altında; “Kanuni Sultan Süleyman kimdir” “Konunun Niteliği ve Önemi” ile “Araştırmanın Metodu ve Düzeni” olmak üzere üç alt başlık halinde yer almaktadır. İkinci bölüm, “Meskukat” "Numismatics" kavramı, sikkenin ortaya çıkışı ve gelişimi, İslam parasının önemi, İslami dönemde paranın gelişmesi, Kanuni Süleyman darphaneleri ile sikkenin ön ve arka yüzü belirlemede yöntem konularından oluşur. Üçüncü bölümde, sikkeler sultanın unvanlarına göre sınıflanıp bir katalog oluşturulmuştur. Bu katalogta, toplam 135 sikke yer almaktadır. Katalogta sıra no, Müze env.no, fotoğraflar, maden, tip, ağırlık, çap, darbhone, baskı tarihi, motifler ile sikkenin genel tanımı bilgileri yer almaktadır. Ayrıca, altın sikkeleri katalogun son kısmında yer alan 1 adet sikkenin de yoğun bozulma nedeniyle, ayrıntılı tanımı yapılmadan sadece malzeme, boyutları ve fotoğrafları konulmuştur. Dördüncü Bölümde, Kanuni Sultan Süleyman dönemi sikkeleri, sikkelerdeki kitabelerin açıklanıp değerlendirilmesi yer almaktadır. Bu kısımda Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki Kanuni Sultan Süleyman dönemi sikkelerindeki unvanlar, dua, baskı yeri, cer harfları (fi-cer harf/be-cer harf), baskı tarihi ve sultanın övgüsünün incelenmesi yer almaktadır. Yayınlarda sikkelerin tipolojisi, bir, iki veya üç satır sürebilen sultanın adı, babasının adı ve unvanlarındaki farklılara göre yapılmıştır. Biz de bu yöntemle bağlı kaldık. Altın sikke tipolojimiz sekiz tip, gümüş sikke tipolojimiz de dokuz tip ve alt bölümlerinden oluşmuştur. İnceleme fişlerinde ayrıntılı olarak tanımları “Ön yüzde yazı, yazıların anlamı, baskı yeri ile tarihi, yazı farkları, bezeme farkları, arka yüzde yazı, motif” sıralamasıyla yapılmıştır. Ayrıca her tipin altında değerlendirilmesine gidilmiştir. Değerlendirme bölümünde sikkeler; darp tarihi, darp yeri, malzeme, teknik, yazı ve süsleme olmak üzere beş başlık altında önce kendi içinde sonra da Kanuni dönemi öncesi ve sonrası sikkelerine göre farkları bakımından incelenmiştir. Ayrıca yazı, motiflerine göre ele alınmıştır. Beşinci bölüm sonuçtur. Altıncı bölümde ise, bu tezde yararlanılan kaynakların alfabetik sıraya göre yazılımı bulunmaktadır. Tezimizdeki altın ve gümüş sikkelerde Amasya, Amid, Bağdad, Brusa, Cezayir, Dımaşk, Edirne, Haleb, Kostantiniye, Koçaniye, Kratova, Mısır, Novaberde, Sidre Kapısı, Siroz, Tebriz ve Üsküb olmak üzere toplam 17 adet darphane tespit ettik. Ayrıca sikkelerdeki hat sanatının incelenmesi çoğu kaynaklarda gözden kaçmıştır. Kanuni Süleyman sikkelerindeki en çok yazılmış harflerin değerlendirmesi tezimde yer almaktadır.

Bilim Kodu : 116401
Anahtar kelimeler : Kanuni Sultan Süleyman, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, sikke, darbhone, süsleme
Sayfa Adeti : 345
Danışman : Prof. Dr. Halit ÇAL

THE COINS OF THE SULTAN SULEYMAN KANUNİ IN THE ANATOLION
CIVILIZATIONS MUSEUM
(M.S. THESIS)

DINA ASHRAF FAWZY AHMED YOUSSEUF

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
APRIL, 2018

ABSTRACT

In that research which examines the Kanuni Suleyman Coins in “Anatolion Civilisations Museum” in Ankara, 135 coins that are in museum’s folders. This study entitled “The coins of the king Kanuni Suleyman in “Anatolion Civilisations Museum” our study consists of six main parts. In the first part, introduction, who is Kanuni Süleyman and his coinage on the other hand the way of our study takes place in this part. In the second part, coin introduction, coins history, the importance of the coins, the mint place in the region of Kanuni Süleyman and the problems of the obverse and the reverse on the coins and how to solve it also takes place in this part. The third part includes catalogues. Analogy was made evaluating material, royal mints, titels and writing headings in samples researched. Analogy was made evaluating material, royal mints, tiles and writing headings in samples researched takes place in the fourth part. In the fifth part, the result of our study takes place and we left the resources to the last part in our thesis. In the region of Kanuni Sulyman there were alot of counturies under his region for that reason we can we can see alot of mint place. In our thesis we are going to analyse 17 mint place and all of them related to “Anatolion Civilisations Museum”. This mint places are “Amasya, Amid, Bağdad, Brusa, Algeriya, Dimishq, Edirne, Haleb, Kostantiniye, Koçaniye, Kratova, Egypt, Novaberde, Sidre Kapısı, Siroz, Tebriz and Uskup”. In our study we made an analayse to the writing that we found on the coins of the king Suleyman. Unfourtunatly i can say that the study of the writings (inscriptions) over the coins did not take place in all the resarches i have ever seen. Coins in Anatolion Civilisations Museum that we researched in terms of Sulyman Kanuni-period, have a great significance as a special collection in terms of coin diversification of the same period.

Science Code : 116401
Key Words : Sultan Suleyman I, Anatolion Civilisations Museum, coins, mint place, motifs
Page Number : 345
Supervisor : Prof. Dr. Halit ÇAL

TEŞEKKÜR

“Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki Kanuni Süleyman Dönemi Sikkeleri” başlıklı tez konusu Prof. Dr. Halit ÇAL danışmanlığında çalışılmıştır.

Bu çalışma başlamadan önce ilk olarak, tez danışmanlığımı kabul ettiği için ve çalışma sırasında da konu ile ilgili olarak bilgi ve yardımlarıyla bana destek olduğu için hocam ve tez danışmanım Sanat Tarihi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Halit ÇAL’a teşekkürlerimi sunarım. Bana destek olduğu için Kahire Arkeoloji Fakültesi'nde Prof. Dr. Raafet El-Nabarawi'ye teşekkür ediyorum.

Sevgili dedem (Fawzy), annem (Elham), babam (Ashraf) ve kardeşlereime (Ahmed/Meran)...

Dina Ashraf Fawzy Ahmed YOUSOUF

ANKARA 2018

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xii
RESİMLERİN LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Kanuni Süleyman	1
1.2. Konunun Niteliği ve Önemi	2
1.3. Tezin Amacı	3
1.4. Araştırmanın Metodu ve Düzeni	3

İKİNCİ BÖLÜM

SİKKENİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ, İSLAM PARASININ ÖNEMİ, İSLAMİ DÖNEMDE SİKKENİN GELİŞMESİ, SİKKENİN ÖN VE ARKA YÜZÜNÜ BELİRLEMEDE YÖNTEMLER

2.1. Sikke, Meskukat ve Nümizmatik Terimleri	7
2.2. Sikkenin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi.....	8
2.3. İslam Parasının Önemi	9
2.3.1. Sosyal alan.....	10
2.3.2. Siyasi alan.....	10
2.3.3. Tarihi alan.....	11
2.3.4. Ekonomik alan.....	12
2.3.5. Dini alan	12
2.4. İslâm Döneminde Sikkenin Gelişmesine Genel Bir Bakış	13

Sayfa

2.5. Sikkenin Ön ve Arka Yüzü Belirlemede Yöntem Sorunu	15
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**SİKKE KATALOĞU**

3.1. Altın sikkeler kataloğu	19
3.2. Gümüş Sikkeler Kataloğu	74

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME**

4.1. Kanuni Sultan Süleyman Sikkelerindeki Yazılar.....	91
4.1.1. Sikkelerde unvanlar	92
4.1.1.1. “Sultan” unvanı.....	94
4.1.1.2. Han unvanı.....	95
4.1.1.3. Şah unvanı	95
4.1.1.4. El-adil unvanı.....	96
4.1.2. Darbhaneler	96
4.1.2.1. Darbhane'nin yazılış biçimi	105
4.1.3. Sikkelerde dua	106
4.1.3.1. Duanın yazılış biçimi.....	107
4.1.4. Duribe kelimesi ve cer harfleri açıklaması.....	107
4.1.4.1. Sikkeler üzerindeki cer harfleri	107
4.1.4.2. Motif şeklinde cer harfleri açıklaması	108
4.1.5. Darp tarihi.....	108
4.1.6. Sikkelerde övgü ibareleri.....	109
4.2. Tipolojide yöntem	110
4.2.1. Altın sikkeler	111
4.2.2. Gümüş sikkeler.....	113
4.3. Altın sikkelerin tipolojisi.....	114

Sayfa

4.3.1. Sultan Süleyman bin Selim han.....	115
4.3.1.1. kısa fi-cer harfli.....	116
4.3.1.1.1. Fi-cer harfindeki kısa ye harfinin altına darp yeri yazılan sikkeler	116
4.3.1.1.2. Fi-cer harfi, Süleyman'ın babasının (Selim) adı ve unvanı yanındadır.....	133
4.3.1.1.3. Fi-cer harfi, darbhane adı kelimesinin sağ tarafındadır:	143
4.3.1.1.4. Fi-cer harfi, darp târihi öncesindedir.....	145
4.3.1.2. Fi'siz grubu	147
4.3.1.3. Fi-cer harfi uzun dönüşlü ye harfi ile yazılmıştır	154
4.3.1.3.1. Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerinde darbhane ismi	154
4.3.1.3.2. Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altındaki darp yeri	165
4.3.2. Sultan Süleyman Şah Bin Sultan Selim Han.....	202
4.3.2.1. Darbhane öncesinde fi-cer harfinin yerine, be-cer harfi vardır	202
4.3.2.2. Fi-cer harfsiz.....	207
4.3.3. Sultan Süleyman Şah Bin Slim Şah Han.....	210
4.3.3.1. Sultan Süleyman şah.....	210
4.3.3.2. Süleyman Sultan şah:.....	216
4.3.4. Sultan Süleyman Şah Bin Selim Han	221
4.3.4.1. Fi'siz grup	222
4.3.4.1.1. Yer adı, öncesinden (üçüncü satırda) “duribe” yazılmıştır	222
4.3.4.2. Kısa fi-cer harfli.....	226
4.3.4.2.1. Fi-cer harfini darp târihi öncesindedir:	226
4.3.4.3. Uzun fi-cer harfi	235
5.2.5. Sultan Süleyman Şah Bin Sultan Selim.....	238
4.3.5.1. Uzun fi-cer harfli	239
4.3.6. Sultan Süleyman Şah Bin Sultan Selim Şah.....	242

	Sayfa
4.3.6.1.1. Uzun fi-cer harfindeki ye harfli	242
4.3.6.1.2. Kısa fi-cer harfindeki ye harfli.....	267
4.3.7. Sultan Süleyman Şah Bin Selim Şah.....	268
4.3.8. Sultan Süleyman Bin Sultan Selim Şah Han.....	271
4.3.9. Sultan Süleyman Bin Selim Şah Han	279
4.4. Gümüş Sikkelerin Tipolojisi	281
4.4.1. Sultan Süleyman Bin Selim Han	281
4.4.2. Sultan Süleyman Şah Bin Selim Han	285
4.4.2.1. Birinci grup.....	285
4.4.2.2. İkinci grup.....	287
4.4.3. Sultan Süleyman Şah Bin Selim Şah.....	289
4.4.3.1. Birinci grup.....	289
4.4.3.2. İkinci grup.....	290
4.4.4. Sultan Süleyman bin Selim şah l-berriv l-bahri	292
4.4.5. Sultan Süleyman şah bin sultan Selim şah azze nasruhu	293
4.4.6. Sultanü'l-berreyni Süleyman şah bin Selim şah ve' l-bahrieyni.....	295
4.4.7. Özel tasarımlar.....	296
4.5. Kanuni dönemi sikkelerinde süslemeler	300
4.5.1. Yazı.....	300
4.5.1.1. Kanuni Süleyman altın sikkelerindeki en çok yazılmış harflerin değerlendirmesi	302
4.5.1.2. Sülüs Hattındaki İşâretlerin Tanıtımı.....	319
4.5.1.2.1. Sikkelerdeki Sülüs hattlı yazıların üstündeki okutma işâretleri (harekeler)	319
4.5.1.3. Mühmel (Noktasız) harf işâretleri	322
4.5.1.4. Tezyîn (süsleme) işâretleri.....	323
4.5.2. Kanuni zamanı sikkelerinde motifler	324

	Sayfa
4.5.2.1. Geometrik süsleme	324
4.5.2.1.1. Çerçevde.....	325
4.5.2.1.2. Yazılar arasında.....	326
4.5.2.2. Bitkisel Süsleme	327
4.5.2.2.1. Saadet düğümü	328
4.5.2.2.2. Çintemani / Üç benek.....	330
4.5.2.2.3. Yapraklı çiçek motifi	331
4.5.2.2.4. Rumi motif	332
4.5.2.3. Hayvanlı süsleme.....	333
4.5.2.3.1. Balık.....	333

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

KAYNAKLAR	341
ÖZGEÇMİŞ	345

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Sikkelerde ön ve arka yüzlerdeki yazılar için N. Akkaya'nın görüşü hakkında oluşturduğumuz tablo	18

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 4.1. Tohaf madaniye torasya min El-mathaf El-İraki	105

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
a. g. e.	: Adı Geçen Eser
a. g. m	: Adı Geçen Makale
a. g. t.	: Adı Geçen Tez
AD	: Atom Damalı Koleksiyonu
ANS	: American Numismatic Society Koleksiyonu
ARK	: İstanbul Arkeoloji Müzesi Koleksiyonu
Bkz	: Bakınız
BM	: British Museum, Londra
BP	: Dr Busso Peus Nachfolger
CB	: Cengiz Babagan Koleksiyonu
CN	: Classical Numismatic group
DEM	: Dar El-kotop El-Masriye
DM	: Darbhane Müzesi İstanbul
EEİ	: El-Fan El-İslami Müzesi
EK	: Eric Kern, Tunus Darblı bir Sultani Altını, TND No 16, s.25, İstanbul 1985
Fot	: Fotoğraf
GM	: Gourny ve Mosch Geissener Münzhandlung
Gr	: Gram
H	: Hicri
HD	: Auktionshaus H.D. Rauch GmbH
HN	: Helios Numismatic
HW	: Heritage World Coins
İA	: İbrahim Artuk, Kanuni Sultan Süleyman adına basılan sikkeler, Ankara 1972
Kat.	: Katalog
KZ	: Wiliam Kazan, Coinage of İslam, Beyrut, 1983
M	: Miladi

Kısaltmalar**Açıklamalar**

MUR	: Murad Uğurluer Koleksiyonu
No	: Numara
NP	: Nuri pere, Osmanlılarda Madeni Paraları, İstanbul, 1968
OP	: www.Osmanliparalari.com
S	: sayfa
SP	: Spinks, London
SS	: Slobodan Sreckovic Koleksiyonu
WS	: William Sonic Koleksiyonu
YK2	: Altının İktidari, İktidarın Altını, YKY 2097, İstanbul 2004
YKB	: Yabi Kredi Bankası Koleksiyonu
ZU	: www.zeno.ru

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Kanuni Süleyman

Kanuni Sultan Süleyman, 1495'te Trabzon'da doğdu. 1520'de İstanbul'da tahta çıktı. 1566'da Avusturya sınırındaki Macaristan / Sigetvar'da öldü¹.

Osmanlı kaynakları, kanun koyucu özelliğinden dolayı "Kanuni", batı kaynakları ise "Muhteşem", "Büyük" adları ile isimlendirirler. Ayrıca sahib-i kıran, sahibü'l-aşeret el-kamilet, gazi, şehit sıfatları da kullanılmıştır. "Muhibbi" mahlası ile divan tertip etmiştir².

Kanuni Süleyman 26 yaşında tahta geçmiş ve 46 yıl saltanat sürmüştür. Saltanatı süresince Osmanlı orduları Avrupa, Asya, Afrika kıtalarında birçok muharebeler yapmış ve kazandığı zaferlerle devleti büyütülmüştü. Padişahтан sonra gelen bütün yöneticiler bürokrattır. Padişah, dini ve dünyevi iktidarı temsil eder, askeri, sivil ve ilmi bürokrasinin başıdır³.

Kanuni Sultan Süleyman veya kısaca Muhteşem Süleyman döneme ait sikkeler, Sultan'ın ünvanıyla orantılı olarak, gerçekten muhteşemdir. Osmanlı sultanları içinde darp ettirmiş olduğu sikkelerin çeşitliği, metal cinsi ve darphane sayısı bakımından önde gelmektedir⁴. Kanuni Sultan Süleyman zamanındaki çoğu sikkelerde arka yüzler birbirine bezemesine rağmen ön yüzler farklı basılma yeri taşımaktadır. Durumun tam tersi de doğrudur. Bu sebeplerden dolayı sultan Süleyman zamanında sikke basma kalıplarının farklı olduğu anlaşılmaktadır. Bunun için sultan Süleyman zamanı diğer çağlardan farklı ve muhteşemdir.

¹ YILMAZ Öztuna, Kanuni Sultan Süleyman, İstanbul, 2006, s.9

² MÜNİR Atalar, Osmanlı Padişahları, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi, Ankara 1981 C: XXIV, s.435

³ YASEMİN Yayla, Kanuni Sultan Süleyman Devri Osmanlı Devletinde Bürokratik Yapı, 2001, s.6

⁴ DAMALI Atom, Osmanlı Sikkeleri Tarih, cilt III. Ankara: Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı, İstanbul, 2010, s.474

1.2. Konunun Niteliği ve Önemi

Diğer eser türlerine göre Türkiye’de sikkeler konusunda akademik çalışma çok azdır. Yayınların çoğu katalog niteliğindedir. Değerlendirmeleri yoktur veya olanlar da yetersizdir. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki Kanuni Süleyman Dönemi Sikkeleri” başlıklı yüksek lisans tez konusu kapsamında, gerekli araştırma ve incelemeler yapılarak veriler sunulmuştur.

Kanuni Süleyman sikkeleri genellikle toprak altında ya toplu olarak gömülmüş bir şekilde ya da muhtelif yerlerde birkaç tane olarak bulunmuştur. Bulunan sikkelerden, bazıları sağlam ve temiz olmalarına rağmen, bazıları ise uzun yıllar toprak altında kalmaları, malzemenin niteliksiz ve kırılmış olması gibi sebeplerle tahrip olmuşlardır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki Kanuni Sultan Süleyman dönemi bulunan sikkelerle ilgili doğrudan herhangi bir tam çalışma yapılmamıştır. Sikkelerle ilgili ana yayınlarda ön ve arka yüz düzenlemesi ile ilgili tipoloji yoktur. Yayınlarda genellikle katalog şeklindedir. Olanlarda ise sikke üstündeki yazı, figür, motif gibi unsurlar ilgili başlıklar altında ele alınmıştır. Tezimizde Atom Damalı’nın (Osmanlı Sikkeleri Tarihi: 2000) sultan adına göre yaptığı sınıflamaya bağlı kaldık. Ancak oradakinden daha ayrıntıya girip ön ve arka yüz için ayrı tipoloji oluşturduk. Altın ve gümüş sikkelerde farklılıklar görülebildiği için altın sikkeler için ayrı gümüş dirhem ve akçeler için ise ayrı tipoloji yaptık.

İbrahim Artuk – Cevriye Artuk’un yazdığı İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu (1974), bu alanın en eski ve önemli eserlerindendir. Ancak bu kitapta Kanuni sikkelerine genellikle katalog şeklindedir.

Konu ile ilgili en erken kaynaklardan biri (1999) tarihli İbrahim Artuk tarafından hazırlanan “Kanuni Sultan Süleyman Adına Basılan Sikkeler” kitabı katalog niteliğindedir, sikkelerin ölçüleri – ağırlıkları konusunda eksikler vardır.

Atom Damalı tarafından yayınlanan “Osmanlı Sikkeleri Tarihi” isimli ansiklopedik kitabın bir cildinde biri Kanuni Süleyman sikkeleri hakkındadır. Bu dönemle ilgili en iyi araştırmadır. Ciddi bir değerlendirmeye gidilmiştir. Tezimizdeki 12 sikke bu kitapta yoktur.

2015 tarihli Ahmed Muhamed Youssouf tarafından bir cildi yayınlanan “El-nokod El-motadavla Fi Maka El-mokarama Fi El-asri El-Osmani Hata Nihayt El-karn H. 12 / Miladi 18” adlı kitapta Kanuni döneminden Mısır ve Kostantiniye baskılı dört sikkenin kataloğu verilmiştir.

Tahsin Saatçi tarafından yayınlanan “Sultan Süleyman (Kanuni) Sikkeleri 1520-1526. M(926-974.H:2009)” adlı makalede 11 sikke tanıtılmış olup değerlendirmesi ayrıntılı değildir.

2001 tarihli El-sawi Ahmed tarafından hazırlanan bir cildi yayınlanan “El- nokod El-motadawla Fi Mısır El-Osmaniye” kitabında iki sikke ele alınmış olup yanlış sonuçlara varılmıştır.

1.3. Tezin Amacı

Konu, Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki Kanuni Sultan Süleyman dönemi sikkeleri ile sınırlıdır. Sikkelerdeki yazılar “darp yaptıran padişah, darp tarihi, darp yeri, malzeme, sultana övgüler ve unvanlar” bakımından incelenip, Kanuni zamanında basılan diğer sikkeler ile Kanuni dönemi öncesi ve sonrasındaki sikkelerler arasındaki farklar ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Kanuni dönemi sikkelerini bir bütün olarak ele alan çalışma yoktur. Örneklerin tamamını incelemek bir yüksek lisans tezi için çok ağır geleceğinden, Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndekiler ile konu sınırlandırılmıştır. Tezimiz kapsamındaki örneklerde, sikkelerle ilgili kitap ve tezlerde genellikle olmayan ayrıntıları yakalamaya çalıştık. Kanuni Sultan Süleyman zamanında basılan sikkelerdeki kitabeler arasında bir fark yok gibi düşünülse de aslında çok fazla değişiklikler belirledik.

1.4. Araştırmanın Metodu ve Düzeni

Tez konusunun belirlenmesinden sonra, ilk olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nden ve Anadolu Medeniyetler Müze Müdürlüğü’nden gerekli izin alınmıştır. İkinci olarak, Müzedeki Kanuni Süleyman ismini taşıyan sikkeleri topladık. Üçüncü olarak ise, Mısır’daki Kahire üniversitesi Kütüphanesi ile,

Prof. Dr. Raafat En-neberavi'nin (Kahire Üniversitesinde İslam Anıtları Bölüm Başkanı) kütüphanesi ve Ankara'da Milli Kütüphanede ilgili kaynaklar taranmıştır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Kanuni Sultan Süleyman sikkelerinin kaç tane olduğu tespit edildikten sonra, bunların Müze envanter numaraları ve tek tek ölçüleri (çap, kalınlık ve ağırlık) alınarak çalışma fişlerine kayıt edilmiştir. Sikkenin her iki yüzünün de fotoğrafları çekilmiştir. Ayrıca, sikke fotoğraflarının daha düzgün görünmesi için, photoshop programı yardımıyla tekrar düzeltilmiştir. Bu aşamada hazırlanan veriler (çalışma fişlerinde yer alan sikkelerin bilgileri ve fotoğrafları), tezin katalog kısmının ve değerlendirme bölümünün oluşturulmasında yardımcı olmuştur.

Tez altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, “Giriş” adı altında; “Kanuni Sultan Süleyman kimdir” “Konunun Niteliği ve Önemi” ile “Araştırmanın Metodu ve Düzeni” olmak üzere üç alt başlık halinde yer almaktadır.

İkinci bölüm, “Meskukat” "Numismatics" kavramı, sikkenin ortaya çıkışı ve gelişimi, İslam parasının önemi, İslamiyet döneminde paranın gelişmesi, Kanuni Süleyman darphaneleri ile sikkenin ön ve arka yüzü belirlemede yöntem konularından oluşur.

Üçüncü bölümde, sikkeler sultanın unvanlarına göre sınıflanıp bir katalog oluşturulmuştur. Bu katalogta, toplam 135 sikke yer almaktadır. Katalogta sıra no, Müze env.no, fotoğraflar, maden, tip, ağırlık, çap, darbhone, baskı tarihi, motifler ile sikkenin genel tanımı bilgileri yer almaktadır. Ayrıca, altın sikkeleri katalogun sonuna da yoğun bozulma nedeniyle ayrıntılı tanımı yapılamayan 1 adet sikkenin malzeme, boyutları ve fotoğrafları konulmuştur.

Dördüncü Bölümde, Kanuni Sultan Süleyman dönemi sikkeleri, sikkelerdeki kitabelerin açıklanıp değerlendirilmesi yer almaktadır. Bu kısımda Anadolu Medeniyetler Müzesi'ndeki Kanuni Sultan Süleyman dönemi sikkelerindeki unvanlar, dua, baskı yeri, cer harfları (fi-cer harf/be-cer harf), baskı tarihi ve sultanın övgüsünün incelenmesi yer almaktadır. Yayınlarda sikkelerin tipolojisi, bir, iki veya üç satır sürebilen sultanın adı, babasının adı ve unvanlarındaki farklara göre yapılmıştır. Biz de bu yönteme bağlı kaldık. Altın sikke tipolojimiz sekiz tip, gümüş sikke tipolojimiz de dokuz tip ve alt bölümlerinden oluşmuştur. İnceleme fişlerinde ayrıntılı olarak tanımları “Ön yüzde yazı, yazıların anlamı,

baskı yeri ile tarihi, yazı farkları, bezeme farkları, arka yüzde yazı, motif’ sıralamasıyla yapılmıştır. Ayrıca her tipin altında değerlendirilmesine gidilmiştir. Değerlendirme bölümünde sikkeler; darp tarihi, darp yeri, malzeme, teknik, yazı ve süsleme olmak üzere beş başlık altında önce kendi içinde sonra da Kanuni dönemi öncesi ve sonrası sikkelerine göre farkları bakımından incelenmiştir. Ayrıca yazı, motiflerine göre ele alınmıştır. Beşinci bölüm sonuçtur.

Altıncı bölümde ise, bu tezde yararlanılan kaynakların alfabetik sıraya göre yazılımı bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

SİKKENİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ, İSLAM PARASININ ÖNEMİ, İSLAMİ DÖNEMDE SİKKENİN GELİŞMESİ, SİKKENİN ÖN VE ARKA YÜZÜNÜ BELİRLEMEDE YÖNTEMLER

2.1. Sikke, Meskukat ve Nümizmatik Terimleri

Meskukat bilimi, dinar, dirhem, fels gibi madeni paraları araştırır. Paranın ömrü, insan ömründen daha uzundur. Sikke sadece madeni para ve üstündeki süsler değildir, sikkeler ulusların tarihinin belgesidir⁵. Diğer bir kaynak da meskukat biliminin sikkelerin, ölçülerini, mühürlerini ve desenlerini/motiflerini incelediğini belirtir⁶.

Çay, deri ve tuzu para yerine kullanıldığı bilinmektedir, bunun adı mübadele “değiştirme” sistemidir(Berter system)⁷. Örneğin, sahil memleketlerde yaşayanlar istiridye kabuklarını veya kurutulmuş balıkları bu maksatla kullanırken, diğer bazı insanlarda vücutlarını örtmeye yarayan hayvan postlarını, ehlileştirilen hayvanları değiştirme vasıtası olarak kabul etmişlerdir. Ancak değiştirme usulünün pek çok zorluklara sebep olduğunu gören insanlar, bu defada değiştirilmesi kolay ve kıymeti herkesçe kabul edilen şeyleri kullanarak mal değişimi yoluna gitmişlerdir. Değiştirmede araya bir vasıta koyma şeklini, bugünkü paranın başlangıcı olarak kabul etmek mümkündür⁸.

Klasik Çağ’da ise, “kanun” anlamında Yunanca “nomos” sözcüğünden türetilmiş olan “nomisma (gelenek, ölçü ve sikke)” ve Latince “nummus” kelimelerinden türetilmiş olan “nümismatik” sözcüğü, sikkelerle uğraşan bilim dalına denilmektedir. Bu bilim dalı ile uğraşan ve sikkeleri inceleyen kişilere de “nümismat” denilmektedir. Emir Tuzkaya⁹ bu kavramı “sikke” için kullanmıştır. Bu şekilde yazar tarafından “sikke” ile “meskukat” terimleri eşitlenmiştir.

⁵ EL-NABERAVİ Rafaat, El-Nokod El-İslamiye Monz Bidayet El-Karn El-Sadis V Hatta Nihayet El-Karn El-Tâsi Hicri,2000 s.5

⁶ FAHMİ Abd-El-rahman, Elnokod El-Arabiye Madiha Ve Hadiriha,1964, s.6

⁷ ALLHYANİ, Saed ibn Hamdan, Nokod Ve Masaref İslamiye V Ticara Davliye, 1431-1423, s.2

⁸ PERE Nuri, Osmanlı’da Madeni Paralar, İstanbul, 1968, s. 7.

⁹ TUZKAYA Emir, Kırklareli Müzesi’ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri,2010, s.12

İslam Devletleri'nde ise nümismatik kavramı, "ilm-i meskukat" ya da kısaca "meskukat" olarak geçmektedir.

2.2. Sikkenin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Ticarete, günlük alış verişlerde, ödeme aracı olarak kullanılan, ağırlığı, içindeki değerli maden miktarı onu basan devlet tarafından üzerine konulan resim ve yazıyla garanti altına alınmış küçük madeni parçalar olan sikkeler, günümüzde gerek arkeoloji, gerek eskiçağ tarihi araştırmaları için birçok problemi çözmek hususunda birinci sınıf kaynak durumundadırlar¹⁰.

İnsanoğlunun avcılık ve toplayıcılıktan, yerleşik düzene geçmesiyle (Neolitik Dönem) başlayan ticaret şekli, değiş – tokuş şeklinde yapılmıştır. Bu dönemde tahıl ürünü, hayvan, alet, vb. birçok obje veya canlı, ödeme aracıdır. Ancak, bu obje ve canlı varlıklardan biri diğerinin karşılığı olmadığı için ve taşınması ya da muhafaza edilmesinde de zorluklar yaşandığından, zaman içerisinde ödeme aracı olarak madenler işlenmeden kullanılmaya başlanmıştır. Ödeme aracı olarak işlenmemiş madenler, Akdeniz coğrafyasında M.Ö. 10.–7. yüzyıllar arasında uygulanmıştır. Ayrıca, M.Ö. 4. binde Mısır'da, M.Ö. 3. binde Mezopotamya'da ve M.Ö. 2. binde ise Hitit'lerde madenler işlenmeden para yerine kullanılmıştır¹¹.

Sikkeden önce para yerine geçen ödeme araçlarından birisi de metal çubuk ve külçelerdir. Bu para şekli için altın, gümüş ve bakır gibi madenler kullanılmıştır. Para kelimesi, Latince para anlamına gelen “pecunia” sözcüğünden gelmektedir. Ayrıca, “Pecunia” sözcüğü de hayvan anlamına gelen “pecus”tan türetilmiştir¹².

Sikke, Arapça kökenli bir sözcüktür. Sikke (Sikka); Altın, gümüş ve bakır üzerine damga veya süsleme ögesi darp etmek için hazırlanmış demir kalıp, bir maden üzerine darp edilmiş bir damga veya süsleme ögesi ile madeni para da demektir.¹³ İbn Haldun da kavramı

¹⁰ ERDUĞAN Figan, TATAR Nafize, ŞAKİR Erşah, Nümizmatikten Tarihe Katkı Sikkelerdeki Yapılara Harika Bir Örnek: iskenderiye feneri,2011,s.87

¹¹ ATLAN Sabahat, Grek Sikkeleri (Arkaik- Klasik- Helenistik), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1993:s.13

¹² OĞUZ Tekin, Nümismatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1997, s.18

¹³ EL-NABERAVİ Rafaat, a.9.e. s.5

aynı anlamda kullanır. Sikke kelimesi çok anlam taşır. Bu sikkeler, çeşitli ekonomik ve mali alanlarda insanlar tarafından ele alınan farklı tür, ağırlık ve minerallerden oluşmaktadır. Altın, gümüş ve bakır üzerine damga veya süsleme ögesi darp etmek için hazırlanmış demir kalıp, bir maden üzerine darp edilmiş bir damga veya süsleme ögesi ile madeni para da demektir. Ondan sonra sikke parayı damgalama işlevi anlamını da veriyor¹⁴.

Sikke; ağırlığı ve içindeki maden miktarı ayarlanmış, üzerinde kendisini basıp piyasaya çıkaran ve istediğinde tekrar geri almayı garanti eden devletin arma veya işaretini taşıyan, ufak, yuvarlak (disk şeklinde) ve ana maddesi metal olan bir ödeme aracıdır¹⁵.

Devlet tarafından kullanıma çıkartılan, üzerinde itiberi değeri yazılı kâğıt veya madenden yapılmış, iktisadi değiştirme vasıtasıdır. Arapça’da ise paranın karşılığı olarak “Nukûd” نقود kelimesidir¹⁶.

Sikke, günümüzde olduğu gibi eski devirlerde de elden ele dolaşan, göze hitap eden, ekonomik değeri olan bir malzemedir. Sikke ekonomik işlevinin yanı sıra aynı zamanda hakimiyetin sembolü ve hükümlanlığın başlıca göstergesidir¹⁷.

Sikkenin tanımını yapmak her zaman güç olmuştur. Para sözcüğü tarih boyunca farklı toplumlarda farklı anlamlarda kullanılmıştır. Para, hem değerlerin ölçüsü olarak kabul edilen hem de günlük alışverişlerde kullanılan meta anlamındadır. Bu anlamda paranın hemen hemen tüm toplumlarda erken dönemden itibaren ortaya çıktığını biliyoruz¹⁸.

2.3. İslam Parasının Önemi

Sikkenin önemi sadece ödeme aracı değil, tarihi ve sosyal olayların belgesi olmasındandır. Ayrıca dinsel, askeri, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamlar hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca, sikkeyi bastıran toplum, devletin hükümdarının kimliğini de

¹⁴ EL-MAZINDIRANI El-said Musa El-Husini, Tarih En-Nokod El-İslamiye, 1988, s.8

¹⁵ Tekin Oğuz, Antik Nümizmatik ve Anadolu, Ankara, 1992, s. 29.

¹⁶ EMNAT Celal, Emeviler Döneminde Para, Hikmet yurdu,yorum sosyal Bilimler araştırma dergesi, yıl 7, c:7, sayı: 13, Ocak-Haziran 2014/1,s.252

¹⁷ OĞUZ Tekin, Sikkeler, Devletler, Hükümdarlar: Eskiçağda Anadolu’da Paranın Siyasal, Kültürel ve Ekonomik

Rolü, 22 Kasım 2006

¹⁸ PAMUK, Ş., “Ak Akçe”, Moğol ve İlhanlı Sikkeleri, İstanbul, 1992, s. 9.

yansıtmaktadır¹⁹. Yani İslam devletleri de bu geleneği sürdürerek sikke darp ettirmeyi ve bunun yanında hutbe okutmayı egemenliğin iki önemli simgesi olarak kabul etmişlerdir²⁰.

2.3.1. Sosyal alan

Sikkenin sosyal hayatta da önemli bir yeri vardır. Eskiden ölen bir insanın yanına bir para bırakılırdı. İnanişâ göre ölen kişinin ruhu bu parayı öbür dünyada Akeron ırmağından geçecek olan kayıkçı Kharon'a verecek, o da onu kayığıyla ölümler diyarından geçirecektir. Bu yüzden yapılan arkeolojik kazılarda açılan mezarlardaki bulunan sikkeleri çoktur. Sikkenin yayılmasında kent devletlerinin rolü büyüktür. Çünkü eğer bir kent devleti koloni kurmasaydı sikkenin yayılması mümkün olmayacaktı. Zira kurulan kolonilerle hem ticaret ve kültür iletişimi hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir. Paranın bu iletişimde önemli bir işlevi vardı. Sikkenin önemi sadece ödeme aracı olarak kullanıldığı aynı zamanda bir iletişim aracı olmasıdır. Örneğin bir Roma imparatorunun ölüm haberi, -gazete ve televizyonun olmadığı dönemlerde- sikkeler aracılığıyla duyulmuştur²¹.

2.3.2. Siyasi alan

Paraların üstünde hakim, emir, vali, halifenin ismi bulabiliriz, aynı zamanda onun hüküm döneminin tarihini de tespit edebiliriz. Şehirlerin adını ve o şehre kimin hakim olduğunu bilebiliyoruz. Örnek: Abbasi döneminde Harun El Reşid öldükten sonra oğulları Emin ve Me'mun arasında taht kavgası, bastırdıkları sikkelerden de anlaşılabilir. Bir yandan El Amin tahta çıkıp madeni bastırmıştır. Diğer yandan El Memun ismini ve veli ahd al-müslimin ifadeli madeni para bastırmıştır. paralardaki “mima amre bihi elnatik belhak Musa ibn amir el müminin” ifadesinden anlaşılacağına göre Halife Amin, Kardeşi yerine oğlu Musa'yı velihat yapmayı istemiştir. Yani El Aminin oğlu Musa velihaht olmuştur. halife Emin, Me'munun ismini hutbeden çıkarmıştır. Memun yeni bir madeni para bastırmıştı ama o devirde (veliaht) kelimesini yazmamıştır. Çünkü onun hakkı olmayıp mima amr bihi abd allah amir el mumen cümlesini yazmıştır. Çok uzun bir zaman geçmeden, Me'mun ve Eminin arasında bir savaş çıkmıştır. Memun savaşı kazanıp hakim olduğu için yeni bir tarz sikke bastırması gerekiyordu. Buna göre mima amr bihi el imam al-Memun amir al-müminin cümlesini yazdırmıştır. Başka bir örnekte de İhşid devletinde yönetici ailesinden olmayan

¹⁹ EL-NABERAVİ Rafaat, a.g.e., s.5

²⁰ EL-NABERAVİ Rafaat, a.g.e., s.1

²¹ OĞUZ Tekin, a.g.t.

Kafur el İhşid'in tahta geçmek için Mekke'de adını taşıyan H.357/M.967 tarihli sikke bastırıldığını ve sikkeye Kuran'dan İsra Suresinde “Hak geldi batıl yıkılıp gitti, Zaten batıl yıkılmaya mahkumdur” ifadesini yazdırdığı bilinmektedir²².

2.3.3. Tarihi alan

Sikkelerdeki darbhane ismi ve sultanının ismi ile baskı tarihi bazen çok önemli bilgiler verir. Örneğin, Saffarilerden²³ H.254 – 298 / M.868 - 910 El-Sabkari'nin “Aman” bölgesine girişi tarihi belgelerde yazılmamıştır. Ancak H.298 / M. 910 bir kaç sikkede El-sabkarinin adı ve baskı yeri olarak Aman kelimesinin bulunması, bu egemenliği belgelemektedir²⁴. Sikkelerin baskı yeri isim olarak bize kesin bilgiyi verebilir.

Tarihsel kaynak olarak da büyük önem taşıyan sikkelerin üzerindeki yazılar, resimler, tasvirler bize birçok konuda bilgi vermektedir²⁵. Örneğin hükümdar ve kent adlarının doğru²⁶ yazılışı sikkelerden öğrenilebilir; dolayısıyla tarihsel bir terminoloji oluşturmada bu konunun önemi yadsınamaz. Üzerlerinde yazı olmasa da sikkelerin nerede basıldığını gösteren birtakım simgeler söz konusudur. Örneğin Side'ye ait bir sikkenin üzerinde bir nar şekli görülmektedir. “Side” eski Yunanca'da “nar” anlamına gelir²⁷. Ayrıca Hükümdar ve kent adlarının doğru yazılışı sikkelerden öğrenilebilir. Örneğin, kaynaklarda Tatvan kelimesi Tatvan, Tatavan, Tatavin, Titavan gibi bir kaç şekilde yazılmıştır. Banu marin devletinde (H.657 – 869 / M.1259 – 1465) sultani Ebul Abbas Ahmet El-mostansır'a ait bir dinarda baskı yerinin Tatvan şeklinde yazılması, bu konudaki karışıklığa çözüm olabilmektedir²⁸.

²² EN-NABERAWİ, Raafat, a.g.e. s. 5-8

²³ Saffariler, aslen Sicistan'ın Garnîn köyünden olan ve bakır kalaycılığı yapan, Yakub b. Leys tarafından kurulmuştur. H.254 – 298 / M.868 - 910 (Abbasi hükümünün altında – El-Muafik hükümünde) Amr İbn El-Leys El-safari'nin (H.265 yılında onun hükmü başladı, kardeşi Yakup ibn El-les öldükten sonra Amr İbn El-Leys tahta geçti H.288 ‘e’ kadar tahtını sürdürdü.Ondan sonra ‘Tahir bin muhamed bin amr bin el-les’ tahta çıktı. Yaşı küçük olduğu için tahtan indirildi .El-sabkari onun yerine geçmiştir.)

²⁴ EL-GABURİ şakir, 2013,s.281-282

²⁵ OĞUZ Tekin, a.g.m

²⁶ EN-NABERAWİ, Raafat,a.g.e.,S, s.26

²⁷ OĞUZ Tekin, Sikkeler, Devletler, Hükümdarlar: Eskiçağda Anadolu'da Paranın Siyasal, Kültürel ve Ekonomik Rolü 22 Kasım 2006

²⁸ DAVUD muhamed, Tarih Tatvan, cilt I. Maahed Mavlai el-hasan basımevi, Tatvan, 1959,s.20

Kimi zaman da bazı bölge adlarını yalnızca sikkelerden öğrenebiliyoruz. İslami döneme ait sikkelerin üzerinde baskı yeri ve tarihi bazen de sadece baskı tarihi bulunur. Bunun dışında bazı sikkelerde ise ne baskı yeri ne de baskı tarihi vardır.

2.3.4. Ekonomik alan

Eski zamanlarda savaş sonrasında elde edilen ganimetler de sikke metali için bir kaynaktır. Birtakım değerli kap kacakların eritilerek bunlardan sikke yapıldığı veya var olan sikkelerin tedavülden toplanarak bunlardan yeni sikkeler basıldığı bilinir²⁹. Sikkelerin ekonominin durumunu da gösterir. Madeni Paranın avarı ağır ise ekonomi güçlü, değilse güçsüzdür.

2.3.5. Dini alan

Sikkeler üzerindeki yazılar, genelde ülkenin halkı ile sultanın mezhebine işaret ettiği bilinmektedir: Her halife veya sultanın doktrini, sikkelerin üstünde cümle şeklinde yer almaktadır. Bu şekilde bazı halifelerin lakabları ve duaları sikkeler üzerinde yer almaktadır³⁰. Örnek olarak, Emevi ve Abbasi dönemlerine ait sikkelerinin üzerinde İhlas suresi, şahadet, besmele ve bazen İslam dinine işaret eden sloganlar kullanılmıştır. Yani sikkelerde genelde dini kelimeler ya da cümleler yer almıştır.

Sadece sultanın mezhebini gösterebilir: Bazı sikkelerde sadece sultanın mezhebi işaret edilmiştir. Örneğin, Fatımî zamanına ait sikkelerde şii inancına ait cümleler bulabiliyoruz. Bazan sünni çoğunluğun olduğu ülkelerdeki sikkelerde Şii mezhebine ait cümleler yer alabilir. Örnek olarak Fatımî dönemindeki bastırılmış sikkeler üzerine “Ali-yyü veli-yyü Allah” ve “Ali-yyü Hayr-ü Safwati-illah” gibi cümleler yazıldığı görülmüştür³¹.

²⁹ OĞUZ, Tekin, a.g.m

³⁰ EL-NABERAVİ Rafaat, a.g.e, s.12

³¹ EL-NABERAVİ Rafaat, a.g.e, s.13

Aynı yönetimde farklı ülkelerin dini sembolleri kullanılır; Moğollar tarafından kurulan devletlerde ülke halkı Müslüman ise Sünni cümleler ile dualar³², Hristiyan ise Hristiyanlık dini ile ilgili sembollere sikkelerde yer verilmiştir³³.

2.4. İslâm Döneminde Sikkenin Gelişmesine Genel Bir Bakış

İslam döneminde fethedilen ilk topraklarda iki tip sikke bulunmaktadır. Bunlar altın (dinar) ve gümüş (dirhem).

Altın Sikke (dinar): “dinar” terimi Latince, “Denarius-Aureus” kelimesinden gelir. Araplar da altın paraya dinar demişlerdir. Ayrıca “dinar” kelimesi Kur'an Kerim'nde Âl-i İmrân suresinde yer almaktadır³⁴. Bilindiği gibi altın sikke kesmek bir devletin gücünü gösterir³⁵.

Gümüş sikke (dirhem): Müslümanların özellikle Sasanilere yakın doğu bölgelerinde “dirhem” adı verilen Sasani gümüş sikkeleri kullanılırdı.

Hız peygamberimiz (610-632) döneminde Sasani dirhem ve Bizans dinarı meşhurdur. Zekat verilmesinde peygamberimiz nakit parayı benimsemektedir. Kuran'da ve Hadis'te dirhem ve dinar adı geçmektedir. Örneğin, (Kuran III.75). Yusuf Suresi 20'da “Onu –Yusuf Peygamberi- değersiz bir pahaya, sayılı birkaç dirheme (sattılar” denilmektedir, Al-imran suresi 75. ve 14. ayet, El-kahf suresi 17. ayet .

İslamiyetin, her çağına ait özel sikkeler vardır. Her dönemde farklı ekonomik olaylar yaşandığı için değişik sikke kullanılmış bazen avarı yüksek, bazen de düşük sikkeler basılmıştır. İlk dönemde özel bir şekil yoktur. Hız Muhammed döneminde Bizans dinarı ve Sasani dirhemi kullanılmıştır. Hristiyanlar, İslama girdikten sonra Kuran ve İslam ilkelerini öğrenmek için Arapça öğrenmişlerdir. Bunların sonucu Hız.Ömer döneminde görüldü ve sikkelere La illahe İllalAllah, Muhammeden rasulALLAH لا اله الا الله محمد رسول الله cümleleri yazılıdı. Ondan sonra gelen Osman İbn Affan nakışlı Arap dirhemine Allahu Ekber الله اكبر bastırdı. Hız Ali döneminde ise sikkelere yeni bir şey eklenmemiştir. Hız.Ömer bin Hattab

³² EL-NABERAVİ Rafaat, a.g.e, s.12

³³ EL-NABERAVİ Rafaat, a.g.e, s.13

³⁴ ABD-EL-RAHMAN Fahmi, El-nokod el-arabiye madiha v hadira, 1964, s.8

³⁵ ARTUK, İbrahim, İstanbul Arkeoloji müzeleri teşhirdeki islami sikkeler kataloğu, cilt II. Milli eğitim basımevi, İstanbul, 1974, s.482

(M.634-643/H.13-23) döneminden Abdülmelik bin Mervân'ın (M.685-705/H.65-86) dönemine kadar gümüş dirhemler üstünde Arapça ibareler görülür. H.76 / M.695 yılında El Hccac ibn Yusuf Es-Sekafi Sasani dirhemlerinin üstünde, ismini ve sikke çerçevinde “Bismillah” kelimesi ve şahadet olan “Tanrıdan başka tapacak yoktur ve Hz.Muhammed onun kulu ve peygamberidir” cümlesini yazdırmıştır³⁶.

Sasani sikkelerinde genel olarak Sasani kralının resmi, haçlar ve hiristyanların sembolleri bulunurdu. Emevi döneminin ilk başlangıcında, sikkelerde sasani resimleri görülmeye devam edilmiştir çünkü o dönemde Arapça henüz yaygınlaşmamıştır³⁷. Dinar ön yüzünde kral Hirakil resmi yalnız ya da oğlu ile beraber çizilmiştir. Arka yüzünde haç, latince ile yazılmış sultanın ismi ve dua cümleleri basılma tarihi ve A-B harfleri yazılmıştır. İlk değiştirme H.74 / M.693-694 yılında olmuştur. O zamanda Abdülmelik İbn Mervan tarafından A-B harflerinin yerleri değiştirilip, B-A olmuştur³⁸. İkinci değiştirmede ise haçlarından en üst yan tarafı silinmiş ve “ T ” harfi olarak karşımıza çıkmaktadır. H.76 / M.695-696 yılında Bizans imparatorunun resmi silinmiş ve onun yerine Abdülmelik İbn Mervan'ın resmi aynı zamanda Arapça kitabeler yazılmıştır. En son değiştirmede Hiristiyan ve yabancı sembolleri silinmiş ve onun yerine Kurandan Arapça ayetler kitabelere konulmuştur³⁹. H.79 / M.698-699 yılında Arap devletinde ilk Arapça kitabeli bir dirhem basılmıştır.

Ondan sonra Abbasi, İhşidi,Toloni, Fatımî, Memlüki ve Osmanlı dönemlerinde madeni paralar kullanmaya devam edilmiştir, ve hepsi sadece Arapçadır. Tabii ki her dönemin sikkeleri farklıdır. Ancak Memlük ve Osmanlı sikkeleri arasında ortak kitabe üslubu var diyebiliriz. Bu zamanlarda sikkelerin üzerinde kelime-i şahadet adı yazılmamıştır ve onun yerinde sultanın isimler ile unvanları yer almıştır.

Göktürkler dönemine dair bilinmeyenler, özellikle de iktisadi ve kültürel hayatları, bugünlerde ortaya çıkan sikkelerde açığa kavuşmaktadır. Özellikle sikkelerde Eski Türklere

³⁶ DATER, Nahid Abd Elrazik, Almaskokat v ahamiyatha fe aadet kitabet al tarih, Afak Arabiya dergesi, EYLÜL 1964, s.262.

³⁷ ELSAMARAİİ, Abdelgaber Muhsin, Harakit al taarib fe ahd Abd El Melik İbn Mervan, takrit university,2007, sayfa 65. mogld 3 3dd 8 alsana altalta, s.65

³⁸ Elnaberawy'ye göre bunlar normal harfler değil “12” sayısını gösterir. Abdülmelik zamanında değişiklikler “21” sayısının tercih edildiğini ifade etmekle birlikte bunun anlamını açıklamamıştır, El-Samaraii, Abdelgaber Muhsin, a.g.e., s.70

³⁹ EL-SAMARAİİ, Abdelgaber Muhsin, a.g.e., s.71

özgü ikonografi, sembolik işaretler, damgalar vs. Eski Türk uygarlığına dair bilgileri daha da pekiştirmektedir⁴⁰.

Anadolu Selçuklu sikkeleri I. Kılıçarslan (M. 1092–1107) döneminden itibaren bastırılmaya başlanmış ve devletin sonuna kadar kesintisiz devam edilmiştir. Selçuklu sikke kitabeleri kûfî hat ile yazılmıştır⁴¹.

Osmanlılar ilk zamanlarında Türkmen beylikleri ve İlhanlıların egemenliğini kabul ettiklerinden dolayı kendi adlarına sikke basmadılar. Bu dönemde İlhanlı sikkeleri kullanılmaktaydı. Osmanlılarda ilk sikke, İlhanlıların Anadolu’da egemenliklerinin çökmesi ve İlhanlı valisi Timurtaş’ın Mısır’a kaçması üzerine 1326 yılında Orhan Bey tarafından bastırılıyor. Bu ilk gümüş akçenin üzerinde “Orhan Halledellahu Mülkehü” veya “es Sultan’ül a’zam Orhan b. Osman Halledellahu mülkehü” gibi ifadeler yer almaktaydı⁴². 16. yüzyılın başlarına gelindiğinde İlhanlı, Safevi ve Akkoyunlu gibi devletler Abbasi, Şahi, Dirhem gibi isimler verdikleri gümüş sikkeler bastırmışlardır. Osmanlı Devleti’nin bu bölgeleri fethetmesiyle birlikte, Kanuni Sultan Süleyman döneminden itibaren bu şehirlerde dirhem adı verilen gümüş sikke darbı başlamıştır⁴³.

Osmanlı zamanında Fatih Sultan Mehmed’in ilk önce H.883 / M.1478 yılında altın kestirdiği düşünülüyordu Fatih’in ilk altın sikkeyi H.883 / M.1478 yılında değil H.882 / M.1477 de bastırdığı anlaşılmıştır⁴⁴. Osmanlı ilk altın sikkesi sultani adıyla anılmıştır.

2.5. Sikkenin Ön ve Arka Yüzü Belirlemede Yöntem Sorunu

Ön ve arka yüzü belirlemek için en doğru yöntem baskı kalıpların incelenmesidir. Ancak hükümetler tarafından imha edildiklerinden günümüze çok azı gelebilmiştir.

⁴⁰ BABAYAR, Gaybullah, Batı Köktürk ve Orta Asya Bozkır Hanlıklarının Sikkelerindeki Damgalar, Marmara Türkiyet Araştırmaları Dergisi, cilt 1, sayı 1, 2014, s.10

⁴¹ ERKİLETLİOĞLU, H.-GÜLER, O., Türkiye Selçuklu Sultanları ve Sikkeleri, Kayseri, 1996, s.15.

⁴² PAMUK, S., Ak Akçe”, Moğol ve İlhanlı Sikkeleri, İstanbul, 1992, s. 34

⁴³ DAMALI Atom, Osmanlı sikkeleri tarih, cilt III. Ankara: Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı, İstanbul, 2010, s.66

⁴⁴ ARTUK, a.g.e., s.482

Her sikke ön ve arka yüzden oluşur. Ama hangisinin ön, hangisinin arka yüz olduğuna neye göre karar verildiğini bilmiyoruz. Bacharach ve Awad araştırmacıların üç yöntem sunduğunu belirtmiştir⁴⁵.

Dr.Abd El-rahman Fahmi: Kelime-i şehadet yazılı olanı ön, sultan adı ve unvanı yazılanı arka yüzüdür.	Dr. Paul Balog: Memlüklerde protokol kelimelerinin önemli oluşuna dayanarak sultan adı ve unvanı yazılı yüzü ön, kelime-i şehadet yazılı olanı arka yüz kabul etmiştir.	John Walker: Selçuk zamanına ait bir madalyonda ön yüzde Sultan Tuğrul beyin adının yazıldığı kısmı ön, , Abbasi halifesinin adının yazıldığı kısmı ise arka yüz kabul etmiştir. Bacharach ve Awad bu görüşe katılmaz. Çünkü Abbasi halifesi tarafında İslami şehadetin başlangıcı yer alır.
---	---	--

El-Nabawary araştırmalarında Fatımî zamanına ait bir dinarda, hangisinin ön hangisinin arka yüz olduğu hakkında bilgi vermemiştir, sadece bir yüz ve diğer yüz kelimelerini kullanmıştır. El-Makrizi (15.yy) ise ön yüzde şehadet, arka yüzde sultan isim ve unvanları yazılıdır demiştir. İbn Dukmak ve öğrencisi El-Kalkaşandi, sultanın isim ve unvanları yazılı olanı ön, Kelime-i şehadet yazılı olanı arka yüz kabul etmiştir.

Dr. Balog “Memlüki Kayıtbay” sikkelerinde baskı yeri ve tarihi basılmamış olduğunu söyler. Dr.Balog'a göre baskı yeri ve tarihi bazen sultan isim ve unvanları, bazen de Kelime-i şehadet yazısı basılmıştır, o yüzden baskı yeri, tarihi ve sultanın ismi ile unvanları arasında ön ve arka yüz bakımından kesin bir ilişki yoktur.

Sonuç olarak baskı yeri ile baskı tarihi yazılarına bakarak hangi yüzün ön hangisinin arka yüzü olduğunu anlamının kesin bir ölçüsü yoktur.

Çalışmamızda Kanuni dönemi sikkelerinin değerlendirilmesinde sultan unvanları, baskı yeri ile tarihin yazılı olduğu yüzü ön, sultana övgünün yer aldığı yüzü arka yüz kabul ettik. Osmanlı altın sikkelerinde İslami şehadet yerinde sultan unvanları yer almaktadır (royal protokol). Sultan unvanları, baskı yeri ve tarihi ile birlikte yazılmaktadır. Bu şekilde

⁴⁵ JERE I. Bacharach and H. A. Awad, The proplems of the obverse and the reverse in the İslamic Numismatic, 1973, s.183

bizce tarih, baskı yeri, sultanın adı gibi en önemli bilgiler sikkenin ön yüzünde görünür. Hangisinin ön yüz olduğu konusunda, Dr. Paul'un fikrine⁴⁶ katılıyoruz.

Bir doktora tezinde⁴⁷ iki klasik Osmanlı sikkesi incelenmiştir. Yazar, sultan övgüsü taşıyan yüzü, sikkenin ön yüzü, sultan unvanları, baskı tarihi ve yerini gösteren kısmı ise arka yüz olarak kabul etmiştir. Yani yazar, sikkenin ön yüzü ile arka yüzünü doğru ayırmayıp Osmanlı dönemi ile önceki dönemlerin arasındaki farkları dikkate almamıştır.

Örneğin, aynı tezde bir Fatımî altın dinarı incelenmiştir. Sikkelerde İslami şehade vardır bu yüzden islami şehadenin genelde ön yüzde yazılması gerekir. Bu şekilde diğer yüzün arka olması gerekir. Sikkenin arka yüzünde sultanın unvanı, baskı yeri ve tarihinin yazıldığı analizi doğrudur. Ama Osmanlı zamanındaki sikkeler için aynı analiz tartışılabilir. Çünkü Osmanlı sikkelerinde şehadet yazılı değildir.

⁴⁶ Baskı yeri ve tarihi bazen sultan isim ve unvanları, bazen de şehadet yazılı ile basılmıştır, o yüzden baskı yeri, tarihi ve sultanın ismi ile unvanları arasında ön ve arka yüz bakımından kesin bir ilişki yoktur.

⁴⁷ AKKAYA Necla, Mardin Müzesindeki İslam Dönem Sikkelerden Örnekler, Doktora Tezi, 2011

Çizelge 2.1. Sikkelerde ön ve arka yüzlerdeki yazılar için N. Akkaya'nın görüşü hakkında oluşturduğumuz tablo

Dönem	Maden	Ön Yüz	Arka Yüz
Emevi	Gümüş	Baskı yeri- tarihi- şehadet	İhlas süresi
Abbasi	Altın	Şehadet	Baskı yeri ve tarihi
Abbasi	Gümüş	Baskı yeri- tarihi-şehadet	
Abbasi	Bronz	Şehadet	Baskı yeri ve tarihi
Fatımî	Altın/Gümüş	Şehadet	Sultan unvan - Baskı yeri ve tarihi
Anadolu Selçuklu	Gümüş	Halife Abbasi “Müntasir b-allah Emir el-Müminin”	Gıyasseddin Keyhüsrev - baskı yeri ve tarihi
Anadolu Selçuklu	Gümüş	Es-Sultanü'l Azam Rükneddünya veddin kılıç arslan	El-imam el-mutasım billah emir el-müminin - Baskı yeri ve tarihi
İlhanlı	Gümüş	Şehadet (Osman-Ali-Ebu-bekir-Omar)	Duribe es-sultan Said bahadır han-baskı yeri ve tarihi
Osmanlı	Gümüş	Murad Bin Beyazid	Hullide mülkehu-baskı tarihi
Osmanlı (TUĞRA)	Altın	Tuğra	Baskı yeri ve tarihi
Osmanlı (TUĞRA)	Gümüş	Sultanın övgüsü	Tuğra-baskı yeri ve tarihi
Osmanlı (Tuğra ve Çerçeve)	Altın	Ortada tuğra ve dıştaki sultan övgüsü	Baskı yeri ve tarihi
Osmanlı	Gümüş	Sultanın övgüsü	Sultanın unvanları - baskı yeri ve tarihi
Osmanlı	Altın	Sultanın övgüsü	Sultanın unvanları-baskı yeri ve tarihi

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİKKE KATALOĞU

3.1. Altın sikkeler kataloğu

Unvan	Sıra Numarası
Sultan Süleyman bin Selim han	1 - 33
Sultan Süleyman bin Sultan Selim han	34 -36
Sultan Süleyman şah bin Selim şah han	37-40
Sultan Süleyman bin Sultan Selim şah han	41-41
Sultan Süleyman şah bin Selim han	42-54
Sultan Süleyman şah bin Sultan Selim	55-55
Sultan Süleyman bin Selim şah han	58-58
Sultan Süleyman şah bin Selim şah	97-97
Sultan Süleyman şah bin Sultan Selim şah	59-98

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
1	93-35 / 14-77	Altın	3.50gr	20 mm	Sidre Kapısı	H.926 / M.1520	Bitkisel-Geometrik

Tanım

Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için dış çerçeve sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve alt yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fı / Sidre Kapısı / Senet 926

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / سدره قيسي / سنة 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
2	X-1764-275 / 124	Altın	3.50 gr	20x1 mm	Sidre Kapısı	926 / 1520	Bitkisel-Geometrik
Tanım: Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için dış çerçeve sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve alt yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Sidre Kapısı / Senet 926 سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / سدره قبسي سنة 926 Arka Yüz: Ortadaki ve içteki düz çerçeve ile dıştaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için dış çerçeve sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (alt taraf siliktir) Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
3	X-1764-275 / 9	Altın	3.50gr	20x1 mm	Sidre Kapısı	H.926 / M.1520	Bitkisel-Geometrik
Tanım Ön yüzü: Dıştaki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin yatay eksen uç bölümlerinde çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe / Sidre Kapısı / 926 fi senet سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب / سدره قبسي / 926 في سنة Arka Yüz: Dıştaki düz, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
4	X-1764-275 / 89	Altın	3.45gr	18.5x1 mm	Kostantiniye	H.926 / M.1520	Bitkisel-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Düzgün basılmadığı için dış iki daire, sikkenin çapraz ekseninde bakış açısına göre yaklaşık sağ yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Kostantiniye / 926 senet.

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / سدره قبسي/ سنة 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (sikke silinmemiş, hasar görmemiş iyi durumdadır)

Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
5	X-1764-275 / 59	Altın	3.47gr	19 mm	Kostantiniye	Silik	Bitkisel-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi, üç daire ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık alt yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Kostantiniye /.....

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / قسطنطينية/---

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için inci dizisi sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ alt köşede görülebiliyor. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
6	X-1764-275 / 126	Altın	3.47gr	21x1 mm	Kostantiniye	H.926 / M.1520	Bitkisel - Geometrik
Tanım: Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Düzgün basılmadığı için dış daire, düşey eksenin üst bölümünde görülebiliyor. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Kostantiniye/ 926 Senet. سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / قسطنطينية / سنة 926 Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki tam daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi düşey eksenin bakışa göre yaklaşık sol yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
7	X-1764-275 / 114	Altın	3.47gr	20x1 mm	Kostantiniye	H.926 / M.1520	Bitkisel-Geometrik

Tanım

Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin çapraz ekseninde bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Kostantiniye / Senet 926.

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / قسطنطينية / سنة 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre düşey ekseninde yaklaşık olarak sol yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri.

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
8	X-1762-602 / 326	Altın	3.50gr	20.5x1 mm	Kostantiniye	H.926 / M.1520	Bitkisel-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Düzgün basılmadığı için inci dizisi sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan Süleyman/Bin Selim han fi/Azze nasruhu duribe/Kostantiniye/ senet 926.

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / قسطنطينية / سنة 926

Arka Yüz: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Düzgün basılmadığı için dış iki çerçeve yalnız üst bölümde görülebiliyor. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
9	X-1764-275 / 38	Altın	3.40gr	19x1 mm	Sidre Kapısı	926 / 1520	Bitkisel-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştan içe düz, inci dizisi ve iki tane düz olmak üzere dört daire ile kuşatılmıştır. Düzgün basılmadığı için inci dizisi sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Sikkenin çerçevesinin sol tarafı siliktir. **Yazı:** Sultan Süleyman / Bin Selim han/ Azze nasruhu duribe / Sidre Kapısı / Senet 926

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / سدره قيسي / سنة 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Düzgün basılmadığı için inci dizisi sikkenin yatay ekseninden üst kısmında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
10	X-1764-275 / 74	Altın	3.40gr	18x1 mm	Sidre Kapısı	H.926 / M.1520	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Düzgün basılmadığı için daireler bakış açısına göre yaklaşık sol alt köşede çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe / Sidre Kapısı / Senet 926

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب / سدره قيسي / سنة 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Düzgün basılmadığı için inci dizisi alt uçta görülebilmektedir. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
11	X-1764-275 / 40	Altın	3.47gr	20x1 mm	Sidre Kapısı	H.926 / M.1520	Bitki-Geometrik
Tanım Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz, ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Düzgün basılmadığı için dış iki daire, sikkenin bakış açısına göre yaklaşık sağ alt çeyreğinde çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe / Sidre Kapısı / Senet 926 سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / سدره قبسي / سنة 926 Arka Yüz: Dıştan içe doğru düz, inci dizisi ve iki düz toplam dört kuşakla çevrilmiştir. Düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst sağ çeyreğinde dış çerçeve çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (soldaki kitabeleri siliktir.) Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
12	93-35-77 / 15	Altın	3.48gr	20 mm	Sidre Kapısı	H.926 / M.1520	Bitki-Geometrik-Hayvan

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ üst çeyreğinde görülebilmektedir. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: - Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe / Sidre Kapısı / senet 926

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب / سدره قبسي / سنة 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi bakış açısına göre yaklaşık yatay eksenin üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sahibü n-nadri / ve'n-nasri fi'l-berri / ve' l-bahri.

صاحب النضر / والنصر في البر / والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
13	X-1764-275 / 6	Altın	3.45gr	22x1 mm	Brusa	Kırık	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış ve iç çerçeve bakış açısına göre yaklaşık sağ alt çeyrekte çıkmamıştır (kırıktır). Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (son satır çıkmamış) **Yazı:** Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe / Brusa fi / --

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب / بروسة في / --

Arka Yüz: Tek düz çerçeve, alt uçta çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzı ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
14	X-1764-275 / 97	Altın	3.50gr	22x1 mm	Sidre Kapısı	926 / 1520	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki tam düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi, sikkenin bakış açısına göre yaklaşık sağ yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe / Sidre Kapısı fi / senet 926

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب / سدره قبسي في / سنة 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki tam düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst sol çeyreğinde çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
15	X-1764-275 / 116	Altın	3.47gr	20x1 mm	Siroz	H.926 / M.1520	Bitki-Geometrik

Tanım

Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki tam düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi düşey eksenin alt ucunda çok az görülebiliyor. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe / Siroz fi / senet 92()

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب / سيروز في / سنة 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İki daire de çapraz ekseninde bakış açısına göre yaklaşık sağ yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
16	X-1763-602 / 259	Altın	3.45gr	19.5x1 mm	Kostantiniye	H.926 / M.1520	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki ve içteki iki düz çerçeve, bakış açısına göre yaklaşık olarak sol yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe / Kostantiniye fi / 926

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب / قسطنطينية في / 926

Arka Yüz: Dıştaki ve içteki düz, ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Üçü de bakış açısına göre yaklaşık olarak sikkenin sol yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
17	93-35-77 / 7	Altın	3.50gr	19 mm	Cezayir	H.92(6) / M.1520	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler bakışa göre sol alttan sağa çapraz eksenin alt yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe / fi cezayir / senet / 92()

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب / في جزائر / سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi yaklaşık yatay eksenin alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
18	X-1764-275 / 5	Altın	3.49gr	19.5x1 mm	Amasya	H.926 / M.1520	Bitki – Geometrik

Tanım

Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler düzşey eksende bakışa göre yaklaşık sol yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan Süleyman / bin Selim han / azze nasruhu duribe fi / Amasya senet / 926

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / اماسية سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi bakışa göre sağ üst çeyrekte görülebiliyor. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
19	X-1764-275 / 164	Altın	3.47gr	20x1 mm	Amasya	(9)26 / 1520	Bitki – Geometrik

Tanım:

Ön yüz: İki düz dairenin arasındaki inci dizisinden dıştaki ikisi sağ alttan sol üste çapraz eksenin üst bölümünde çıkmamıştır. Sikkenin bakışa göre sağ tarafı siliktir. **Yazı:** Sultan Süleyman / bin Selim han / azze nasruhu duribe fi / Amasya senet / 926

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / اماسية سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi yaklaşık sol alt çeyrekte silinmiştir. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
20	X-1764-275 / 164	Altın	3.40gr	19mm	Mısır	H.926 / M.1520	Bitki – Geometrik-Hayvan

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz, ortadaki inci dizisi üç daire, bakış açısına göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin üst bölümünde çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Mısır senet / 926

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في مصر سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi yatay eksenin yaklaşık üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzı ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
21	X-1762-602 / 272	Altın	3.38gr	19.5x1mm	Mısır	H.926 / M.1520	Bitki – Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki düz dairenin tepe kısmında bir parçası kalmıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Sol taraf siliktir. **Yazı:** Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Mısır senet / 926

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في مصر سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki düz, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Sol taraf siliktir. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzı ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
22	X-1764-275 / 16	Altın	3.38gr	19x1mm	Mısır	H.926 / M.1520	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: İçteki düz, dıştaki inci dizisi, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Daireler bakışa göre sol alttan sağ üste çapraz eksenin yaklaşık alt bölümünde çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Sikke eksiktir, son eksik satırda baskı tarihi olmalıdır.) **Yazı:** Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Mısır sene /...

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في مصر سنة /

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daireli iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi bakış açısına göre yaklaşık sağ yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
23	X-1764-275 / 50	Altın		19x1mm	Mısır	H.926 / M.1520	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz iki daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Daireler, bakışa göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin alt bölümünde çıkmamıştır. Dört satırlık kalan yazı (gerçekte beş satır çünkü son satır kırık), dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Mısır senet /...

سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في مصر سنة /

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Daireler düşey eksenin bakışa göre sol yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Sıra No	24
Müze Env. No	X-1764-275 / 17
Ağırlık	3.38gr
Çap	20x1mm
Basılma Yeri	Mısır
Tarihi	H.926
Motif	Bitki-Geometrik
Tanım	Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler düşey eksenle bakışa göre yaklaşık sağ yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi/ Mısır senet/ 926 سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في/ مصر سنة / 926 Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi bakışa göre nsol alttan sağ üste çapraz eksenin yaklaşık alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
25	X-1764-275 / 88	Altın	3.49gr	19x1mm	Kostantiniye	H.(92)6 / M.1520	Bitki-Geometrik
Tanım: Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Kostantiniye / senet ()6 سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في/ قسطنطينية / سنة 926 Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi yatay eksenin üstünde çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
26	X-1764-275 / 42	Altın	3.40gr	19x1mm	Mısır	932	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştan içe düz, inci dizisi ve iki düz kuşakla sınırlanmıştır. Dış daire alt uçta, inci dizisi ise bakışa göre sol alttan sağ üste çapraz eksenin üst yarısında çıkmamıştır. Karaşık bir yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman / bin Selim han azze nasruhu / duribe Mısır senet / 932

سلطان سليمان / بن سليم خان عز نصره / ضرب مصر سنة / 932

Arka Yüz: Dıştan içe düz, inci dizisi ve iki düz kuşakla sınırlanmıştır. Dış daire üst uçta, inci dizisi ise bakışa göre sol alt çeyrekte kalabilmiştir. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
27	X-1762-275 / 14	Altın	3.50gr	21x1mm	Koçaniye	H.926	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Dıştaki ikisi, bakışa göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin üst yarısında çıkmamıştır. Yedi satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan/ Süleyman/ Bin Selim han fi / Azze nasruhu duribe /Koçaniye/senet /926

سلطان / سليمان / بن سليم خان في / عز نصره ضرب / قوجانية / سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi bakışa göre sol üst ve sağ alt çeyreklerde çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
28	X-1762-275 / 56	Altın	3.51gr	18x1mm	Koçaniye	926	Bitki-Geometrik

Tanım:
Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler bakışa göre düşey eksenin yaklaşık sağ yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.
Yazı: Sultan /Süleyman / Bin Selim han fi / Azze nasruhu duribe / Koçaniye / senet / 926
 سلطان / سليمان / بن سليم خان في / عز نصره ضرب / قوجانية / سنة / 926
Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi bakışa göre sol alt çeyrekte. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Son kelime siliktir. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri
 ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
29	X-1762-275 / 34	Altın	3.50gr	20x1mm	Koçaniye	H.926	Bitki-Geometrik

Tanım:
Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve alt yarısında çıkmamıştır. altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan / Süleyman / Bin Selim han fi / Azze nasruhu duribe / Kostantiniye / 926 senet
 سلطان / سليمان / بن سليم خان في / عز نصره ضرب / قسطنطينية / سنة 926
Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dıştaki ve içteki çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst,sağ ve sol yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri
 ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
30	X-1762-275 / 155	Altın	3.51gr	19.5x1mm	Sidre Kapısı	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi, düşey eksenin bakışa göre sağ yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan / Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Sidre Kapısı / senet 926

سلطان / سليمان / بن سليم خان في / عز نصره ضرب / سدره قبسي / سنة 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi içteki düz iki daire ile sınırlanmıştır. İnci dizisi yatay eksenin yaklaşık alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
31	X-1764-275 / 111	Altın	3.50gr	19x1mm	Kratova	kırık	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İki daire de bakışa göre düşey eksenin sağ sağ yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan / Süleyman / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Sidre Kapısı / senet 926

سلطان / سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / سدره قبسي / سنة 926

Arka Yüz: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler bakışa göre düşey eksenin sağ sağ yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basilma Yeri	Tarihi	Motif
32	X-1762-275 / 185	Altın	3.53gr	20x1mm	Kratova	kırık	Bitki-Geometrik
Tanım: Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler bakışa göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin alt yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı:sultan Süleyman / bin Selim han / azze nasruhu duribe fi/ Kratova / baskı tarihi olabilir سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / قرطوه / سنة 926 Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisinin tepe kısmında çok az bir kısmı kalmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basilma Yeri	Tarihi	Motif
33	93-35-77 / 12	Altın	3.55gr	20mm	Kratova	926	Bitki-Geometrik
Tanım: Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler yatay eksenin yaklaşık üst yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: üç parça: 1. sultan Süleyman, 2. bin Selim han / azze nasruhu duribe fi, 3. baskı yeri / baskı tarihi. Yazı: Sultan Süleyman / bin Selim Han / azze nasruhu duribe fi /Kratova / 926 سلطان سليمان / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / قرطوه / سنة 926 Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daireli, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Daire çerçeveler bakışa göre düşey eksenin sol yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
37	X-1764-275 / 145	Altın	3.50gr	19x1mm	Siroz	H.926	Bitkisel-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki daire ile sınırlanmıştır. İnci dizisi bakışa göre düşey eksenin yaklaşık sağ yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan Süleyman şah / Bin Selim şah han azze nasruhu / Siroz / duribe fi 926

- سلطان سليمان شاه / بن شاه نصره / سليم خان عز / سيروز / ضرب 926 في

Arka Yüz: İçteki ve dıştaki düz iki daire ile sınırlanmıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

93-35-77 / 17

3.50gr

20mm

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
38	X-1764-275 / 95	Altın	3.54gr	18x1mm	Kostantiniye	926	Bitkisel-Geometrik
Tanım: Ön yüzü: Dıştan içe düz, inci dizisi ve iki düz daire ile kuşatılmıştır. Dıştaki üçü yatay eksenin yaklaşık alt yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah / Bin Selim şah han azze nasruhu / Kostantiniye / duribe fi 926 - سلطان سليمان شاه / بن سليم شاه خان عز نصره / قسطنطينية / ضرب 926 في Arka Yüz: Dıştaki ve içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve bakış açısına göre yatay eksenin yaklaşık üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
				Ön yüz		Arka yüz	

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
39	X-1764-275 / 163	Altın		20.5x1mm	Tebriz	926	Bitkisel-Geometrik
Tanım Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi içteki düz iki daire ile sınırlanmıştır. İnci dizisi yer yer çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Süleyman / Sultan şah / bin Selim şah han azze nasruhu / duribe Tebriz / fi 926 - سليمان / سلطان شاه / بن سليم شاه خان عز نصره / ضرب تبريز / في 926 Arka Yüz: Ortadaki ve içteki düz çerçeve ile dıştaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Dıştaki ikisi, bakışa göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (içteki çerçeve kalın ve belirgindir) Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
				Ön yüz		Arka yüz	

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
40	X-1764-275 / 186	Altın	3.51gr	20.5x1mm	Kostantiniye	(9)26	Bitkisel-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştan içe düz, inci dizisi ve iki düz daire ile kuşatılmıştır. Dış çerçeveden tepe kısmında çok az bir bölüm kalmıştır. İnci dizisi, bakışa göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin alt yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Süleyman / Sultan şah / bin Selim şah han azze nasruhu / Kostantiniye / duribe 926

- سليمان / سلطان شاه / بن سليم شاه خان عز نصره / قسطنطينيه / ضرب 926

Arka Yüz: Dış ve içteki düz aradaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Dıştaki ikisi, bakışa göre sol alttan sağ üste çapraz eksenin üst yarısında çıkmamıştır. Karaşık bir yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. İçteki düz çerçeve kalındır. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
41	X-1764-275 / 54	Altın	3.45gr	18x1mm	Haleb	926	Bitkisel-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman / bin sultan Selim şah han / azze nasruhu duribe / fi Haleb / senet / 926

سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه خان عز نصره ضرب / في حلب / سنه / 926

Arka Yüz: Dıştaki düz, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
42	X-1762-602 / 135	Altın	3.38gr	21.5x1mm	Mısır	Silik	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: İçteki düz, dıştaki inci dizisi, iki kuşak, bakışa göre sol alttan sağ üste çapraz eksenin sağ yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Süleyman / Sultan şah / Bin Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Mısır senet / (basılma tarihi)

- سليمان / سلطان شاه / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / مصر سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizi, içteki düz, iki çerçeve, bakışa göre düşey eksenin sağ yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (inci dizisi olan çerçevin noktaları büyük bir şekilde ile basılmıştır) **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Benzer:

Ön yüzü: içteki düz daire, dıştaki inci dizi, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst, alt ve sağ yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Arka Yüz: içteki düz daire, dıştaki inci dizi, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst, alt ve sağ yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No: 43

X-1763-603 / 171

Çap: 19x1mm

Baskı tarihi: 926

Ön yüzü: içteki düz daire, dıştaki inci dizi, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dıştaki ve içteki çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst, alt ve sol yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Arka Yüz: içteki düz daire, dıştaki inci dizi, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dıştaki ve içteki çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst, sağ ve alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No: 44

X-1763-603 / 286

19.5x1mm

Motif: bitki-Geometrik

Ön yüzü: içteki düz daire, dıştaki inci dizi, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt ve sağ yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Arka Yüz: içteki düz daire, dıştaki inci dizi, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dıştaki ve içteki çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt ve sol yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Sıra No: 45

X-1764-275 / 182

19x1mm

Motif: Bitki-Geometrik

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
46	X-1764-275 / 135	Altın	3.42gr	18.5x1mm	Mısır	926	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: içteki düz daire, dıştaki inci dizi, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Çerçeveler, bakışa göre düzşey eksenin yaklaşık sağ yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Süleyman / Sultan şah / bin Selim han / azze nasruhu duribe fi / Mısır senet / 926

- سليمان / سلطان شاه / بن سليم خان / عز نصره ضرب في / مصر سنة / 926

Arka Yüz: İçteki düz daire, dıştaki inci dizisi iki çerçeve, yatay eksenin yaklaşık alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
47	IX-1916-32 / 25	Altın	3.220gr	17.5x1mm	Dımaşk	Silik	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Yazılardan anlaşıldığı kadarıyla çerçeve ve yazıların bir kısmı sonradan kesilmiştir. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / bin Selim han azze nasruhu / duribe Dımaşk / senet /

- سلطان سليمان شاه / بن سليم خاتعز نصره / ضرب دمشق / سنة / ---

Arka Yüz: : Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Çerçeve yatay eksenin yaklaşık alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Sağ tarafı siliktir. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
48	IX-1916-32 / 28	Altın	3.330gr	21x1mm	Dımaşk	Silik	Bitki-Geometrik
Tanım: Ön yüzü: İçteki düz, dıştaki inci dizisi iki çerçeveden tepede az bir bölüm kalmıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah / bin Selim han azze nasruhu / duribe Dımaşk / senet / 92() - سلطان سليمان شاه / بن سليم خانعز نصره / ضرب دمشق / سنه / 92 - Arka Yüz: İçteki düz, dıştaki inci dizisi iki çerçeveden tepede az bir bölüm kalmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
49	X-1764-275 / 167	Altın		20x1mm	Kostantiniye	926	Bitki-Geometrik
Tanım: Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Süleyman Sultan şah / bin Selim han azze nasruhu / Kostantiniye / duribe fi 926 - سليمان سلطان شاه / بن سليم خان عز نصره / قسطنطينيه / ضرب في 926 - Arka Yüz: Ortadaki ve içteki düz çerçeve ile dıştaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri. ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
50	X-1764-275 / 15	Altın	3.49gr	19x1mm	Kostantiniye	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz iki daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Düzgün basılmadığı için dış çerçeve sikkenin bakışa göre yaklaşık alt ve sağ yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Süleyman/Sultan şah/bin Selim han azze nasruhu duribe/kostantiniye/fi senet 926

- سليمان / سلطان شاه / بن سليم خان عز نصره ضرب / قسطنطينيه / في سنة 926

Arka Yüz: Ortadaki ve içteki düz çerçeve ile dıştaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Dış iki kuşak, bakışa göre düşey eksenin yaklaşık sol yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
51	X-1764-275 / 39	Altın	3.50gr	19x1mm	Kostantiniye	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Düz bir daire ile çevrelenmiştir. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Süleyman / Sultan şah / bin Selim han azze nasrahu duribe / Kostantiniye/ fi senet 926

- سليمان / سلطان شاه / بن سليم خان عز نصره ضرب / قسطنطينيه / في سنة 926

Arka Yüz: Düz bir daire ile çevrelenmiştir. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
52	93-35-77 / 11	Altın	3.50gr	19 mm	Kostantiniye	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: İç içe iki düz daire ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve, düşey eksenin bakışa göre sol yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Süleyman/Sultan şah/bin Selim han azze nasruhu duribe/Kostantiniye/ senet 926 fi

- سليمان / سلطان شاه / بن سليم خان عز نصره ضرب / قسطنطينيه / في سنة 926

Arka Yüz: İç içe iki düz daire ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve, düşey eksenin bakışa göre sol yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
53	X-1764-275 / 2	Altın	3.49gr	20x1 mm	Kostantiniye	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler, bakışa göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin sol yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / bin Selim han azze nasruhu duribe / Kostantiniye / senet 926 fi

- سلطان سليمان شاه / بن سليم خان عز نصره ضرب / قسطنطينيه / في سنة 926

Arka Yüzü: İçteki düz daire, dıştaki inci dizi, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
54	X-1764-275 / 135	Altın		20x1 mm	Kostantiniye	926	Bitkisel-Geometrik
Tanım: Ön yüz: içteki düz daire, dıştaki inci dizi, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah / Bin Selim han azze nasruhu duribe / Kostantiniye / senet 926 fi - سلطان سليمان شاه / بن سليم خان عز نصره ضرب / قسطنطينيه / في سنة 926 Arka Yüz: İçteki düz, dıştaki inci dizisi, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Bakışa göre sağ üst ve sol alt çeyreklerde inci dizisi çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultanü'l-berreyni / ve hakanü l-bahrieyni / es-Sultan bin / es-Sultan سلطان البرين / وخاقان البحرين / السلطان بن / السلطان							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
55	X-1764-275 / 92	Altın		19x1 mm	Mısır	926	Bitkisel-Geometrik
Tanım: Ön yüzü: Dıştaki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim / azze nasruhu duribe / Mısır fi / senet 926 - سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم / عز نصره ضرب / مصر في / سنة 926 Arka Yüz: Çerçeve yoktur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
56	X-1764-275 / 58	Altın	3.45gr	19x1 mm	Mısır	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: İçteki düz, dıştaki inci dizisi, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Daireler, bakış açısına göre yatay eksenin yaklaşık üst yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan Süleyman / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe / Mısır fi / senet 926

- سلطان سليمان / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب / مصر في / سنة 926

Arka Yüz: : Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler, yatay eksenin yaklaşık üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Benzer:

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No: 57

X-1764-275 / 41

19x1mm

Sıra No	Müze Env. No	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
58	X-1762-6 / 2	Altın	3.45gr	20x1 mm	Edirne	926	Bitkisel-Geometrik
Tanım: Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki daire ile çevrelenmiştir. Dıştaki inci dizisi, bakışa göre paranın yaklaşık üst yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: - Sultan Süleyman / bin Selim şah han / azze nasruhu duribe / Edirne senet fi / 926 - سلطان سليمان / بن سليم شاه خان / عز نصره ضرب / ادرنه سنه في / 926 Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Dıştaki inci dizisi, bakışa göre paranın yaklaşık üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
59	X-1764-275 / 44	Altın	3.43gr	20x1mm	Mısır	932	Bitkisel-Geometrik
Tanım: Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisinden tepe kısmında bir parça kalmıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe Mısır fi / senet / 932 - سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب مصر في / سنه / 932 Arka Yüz: Dıştaki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
60	X-1764-275 / 139	Altın	3.40gr	19x1mm	Mısır	(933) olabilir	Bitkisel-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Düz bir çerçeveli daire içine beş satır yazılmıştır.

Yazı: Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe Mısır fi / senet / (932)
 - سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب مصر في / سنه / (932)

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi, bakışa göre yatay eksenin yaklaşık alt yarısında çıkmamıştır. Ssol taraftaki kitabeleri siliktir. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
61	X-1764-275 / 169	Altın	3.39gr	20x1mm	Mısır	(933) olabilir	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki tek düz çerçeve, bakışa göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin alt yarısında çıkmamıştır.

Yazı: Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe Mısır fi / senet / (932)

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب مصر في / سنه / 932

Arka Yüz: Dış ve içteki düz, ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler, bakışa göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Her iki yüzdeki yazıların yarım kalması, sikkenin sonradan kırıldığını gösteriyor.

Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
62	X-1764-275 / 36	Altın	3.47gr	19x1mm	Amid	926	Geometrik
Tanım: Ön yüzü: Dış ve içteki düz, ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler, bakışa göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin alt yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe Amid fi / 926 senet. - سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب امد في / سنة 926 Arka Yüz: Dıştan içe doğru birinci, ikinci ve dördüncüsü düz, üçüncüsü inci dizisi üç kuşakla çevrilidir. Daireler bakışa göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin alt yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر Her iki yüzde bazı harflerin yarım olması, sikkenin sonradan kesildiğini gösteriyor.							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
63	X-1764-275 / 109	Altın	3.46gr	19.5x1mm	Amid	92(6)	Geometrik
Tanım: Ön yüzü: Dıştaki düz, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. düzgün basılmadığı için çerçeve yatay eksenin alt yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Birinci satır siliktir. Yazı: Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe Amid fi / 926 ... (senet olabilir) - سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب امد في / (سنة) 926 Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisinin alt uçta bir parçası kalmıştır. İç daire düşey eksenin bakışa göre sol yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Sikkenin sağ kenarı siliktir. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basilma Yeri	Tarihi	Motif
64	X-1764-275 / 93	Altın	3.43gr	20x1mm	Mısır	Kırık	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Çerçeve yoktur. Beş satırlık yazı bütün yüzeyi doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman / Bin sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet / ...

- سلطان سليمان / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / مصر / سنه / ---

Arka Yüz: Dıştan düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve yatay eksenin alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** sahibü n-nadri / ve nasri fi l-berri / ve'l-bahri.

صاحب النضر والنصر في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
65	X-1764-275 / 110	Altın	3.50gr	19x1mm	Mısır	Silik	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış ve iç çerçeveler, bakış açısına göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin üst yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Son satırdaki tarih siliktir. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet / ...

--- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / مصر / سنه / ---

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış ve iç daireler, bakışa göre düşey eksenin yaklaşık olarak sol yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Her iki yüzde de bazı harfler yarımıdır. **Yazı:** sahibü n-nadri / ve nasri fi l-berri / ve' l-bahri.

صاحب النضر والنصر في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Ön yüz

Arka yüz

X-1764-275 / 82

20x1mm

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
66	X-1764-275 / 168	Altın		20x1mm	Mısır	92()	Geometrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İki de yalnız bakışa göre sol alt çeyrekte görülebiliyor. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah / bin sultan Selim şah / Azze nasruhu duribe / senet Mısır fi / 92() - سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب / سنة مصر في / 92- Arka Yüz: Dıştaki düz, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dıştaki ve içteki çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ, sol ve üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
67	X-1764-275 / 64	Altın	3.46gr	18x1mm	Mısır	çıkmamış	Geometrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki düz çerçeve bakışa göre sol alt çeyrekte kalabilmiştir. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Tarih yazılı olması gereken altıncı satır kesilmiş olmalıdır. Yazı: Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasrahu duribe fi / Mısır / senet / ... - سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب (ب) في / مصر / سنة / --- Arka Yüz: : Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci mdizisi bakışa göre sağ üst çeyrekte, iç daire ise yatay eksenin üst yarısında görülür. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
68	X-1764-275 / 100	Altın	3.46gr	18x1mm	Mısır	926	Geometrik
Tanım		Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İki çerçeve de bakışa göre sağ alt çeyrekte kalabilmiştir. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet/ 926. - سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضر(ب) في / مصر / سنه / 926					
		Arka Yüz: Dıştaki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر					
							
		Ön yüz Arka yüz					

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
69	X-1764-275 / 106	Altın	3.46gr	20x1mm	Mısır	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet / 926.

926 / سنة / مصر / في / عز نصره ضرب / بن سلطان سليم شاه /

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İki çerçeve de bakışa göre paranın sol yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz
Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
70	X-1764-275 / 107	Altın	3.46gr	19x1mm	Mısır	(92)6	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi tepe kısmında çok az kalabilmiştir. İç daire ise sol alt çeyrekte görülmez. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet / (92)6.

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضر(ب) في / مصر / سنه / 926

Arka Yüz: Dıştaki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
71	X-1764-275 / 108	Altın	3.45gr	18x1mm	Mısır	Çıkmamış	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki ve içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış dairenin yatay eksenin sol ucunda bir parçası kalmıştır. İç daire ise bakışa göre sağ alt çeyrekte görülmez. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Tarih yazılı olması gereken son satır kesilmiş olmalıdır. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet / ---.

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضر(ب) في / مصر / سنه / ---

Arka Yüz: Dıştaki ve içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İki daire de ancak tepe kısmında görülebiliyor. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
72	X-1764-275 / 181	Altın	3.46gr	20x1mm	Mısır	Silik	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki kalın, içteki düz ve ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Üçü de, bakışa göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin alt yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet/ ---.

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضر(ب) في / مصر / سنه / ---

Arka Yüz: Dıştaki kalın ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır Üçü de bakışa göre sağ alttan sol üste çapraz eksenin yaklaşık üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra Nou	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
73	X-1764-275 / 183	Altın	3.46gr	19.5x1 mm	Mısır	Çıkmamış	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisinin tepe kısmında bir parçası kalmıştır. İç daire ise bakışa göre sol alttan sağ üste çapraz eksenin alt yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet/- - -

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضر(ب) في / مصر / سنه / ---

Arka Yüz: Dıştaki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra Nu	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
74	X-1764-275 / 78	Altın	3.46gr	19x1mm	Mısır	926	Bitkisel- Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi yatay eksenin yaklaşık alt yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet/ 926

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضر(ب) في / مصر / سنه / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi yalnız tepe kısmında görülebilir. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
75	X-1764-275 / 80	Altın	3.45gr	19x1mm	Mısır	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz çerçevenin ancak bakışa göre sağ alt çeyreğindeki bölümü kalmıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi /Mısır / senet/ 926

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضر(ب) في / مصر / سنه / 926

Arka Yüz: İçteki ve dıştaki düz, ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler düşey eksenin yaklaşık sağ yarısında kalabilmiştir. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
76	X-1764-275 / 7	Altın	3.46gr	20x1mm	Mısır	H.926	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. İlk iki daire ancak tepe kısmında kalmıştır. İç daire ise yatay eksenin yaklaşık alt yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet/...

--- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضر(ب) في / مصر / سنه / ---

Arka Yüz: Dıştaki ve içteki düz iki daire ile sınırlanmıştır. Dış dairenin tepede az bir kısmı kalmıştır. İç daire ise bakışa göre sağ alt çeyrekte çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basilma Yeri	Tarihi	Motif
77	X-1764-275 / 20	Altın	3.43gr	20x1mm	Mısır	932 ve 933	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz bir çerçevenin bakışa göre sağ alt çeyrekte bir bölümü kalmıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet / 932.

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضر(ب) في / مصر / سنه / 932

Arka Yüz: Dıştaki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Benzer:

X-1764-275 / 18

Baskı tarihi: 933

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
78	X-1764-275 / 55	Altın	3.46gr	19x1mm	Mısır	926	Geomitrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah / bin sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet / 926. - سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضر(ب) في / مصر / سنه / 926 Arka Yüz: Dıştaki düz, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
				Ön yüz	Arka yüz		

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
78	X-1762-602 / 320	Altın	3.46gr	20.5x1mm	Mısır	926	Bitkisel-Geomitrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Daireler düşey eksenin bakışa göre sol yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah/bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır / senet / 926 - سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضر(ب) في / مصر / سنه / 926 Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış ve iç daireler bakışa göre yaklaşık sağ yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
				Ön yüz	Arka yüz		

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basilma Yeri	Tarihi	Motif
79	X-1764-275 / 4	Altın	3.40gr	19x1mm	Dımaşk	926	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dış ve içteki düz, ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler bakışa göre düşey eksenin sağ yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Dımaşk / senet / 926.

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / دمشق / سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler yatay eksenin alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri.

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basilma Yeri	Tarihi	Motif
80	X-1764-275 / 123	Altın	3.45gr	19.5mm	Dımaşk	H.926	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve, düşey eksenin bakışa göre sol yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / bin sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Dımaşk / senet / 926.

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / دمشق / سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki ve içteki düz, ortadaki inci dizisi üç daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Daireler, düşey eksenin bakışa göre sol yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Üst tarafı siliktir. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
81	X-1764-275 / 90	Altın	3.50gr	19x1mm	Dımaşk	926	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Daireler, düşey eksenin bakışa göre sol yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Dımaşk / senet / 926.

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في دمشق / سنة 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve bakışa göre sağ malttan sol üste çapraz eksenin yaklaşık alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
82-83-84-	X-1764-275 / 77 X-1764-275 / 102 IX-1916-32 / 13	Altın	3.470gr	19x1 20x1 18.5x1mm	Kostantiniye	H.926	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: 1- Dıştan düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

2- Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt ve sol yarısında çıkmamıştır. altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

3- Dıştaki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt ve sağ yarısında çıkmamıştır. altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Kostantiniye / senet / 926

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في قسطنطينيه / سنة 926

Arka Yüz: 1- Dıştaki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dört (üç) satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (iki yarım daire onların ortasında bir nokta bulunmaktadır)

2- Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dört (üç) satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

3- Dıştaki düz bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve üst yarısında çıkmamıştır. Dört (üç) satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Sira no:82

Sira no:83

Sira no:84

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
85	X-1764-275 / 27	Altın	3.50gr	18x1mm	Haleb	926	Geometrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki alt bölümü inci dizisi kalanı düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi, düşey eksenin bakışa göre sağ yaklaşık olarak sağ yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah / bin sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Haleb / senet / 926. - سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / حلب / سنة / 926 Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi, düşey eksenin bakışa göre sağ yaklaşık olarak sağ yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
				Ön yüz	Arka yüz		

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
86	X-1764-275 / 113	Altın		20x1mm	Haleb	H.926	Geometrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. İnci dizisi bakışa göre düşey eksenin yaklaşık sol yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Haleb / senet / 926. - سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / حلب / سنة / 926 Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve, yatay eksenin üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
				Ön yüz	Arka yüz		

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
87	IX-1916-32 / 19	Altın	3.310gr	20x1mm	Haleb	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Düzgün basıldığı ama çerçevenin üst ve sağ yarısında silik görünmüştür. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Haleb / senet / 926.

- سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / حلب / سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ yarısında çıkmamıştır (üst ve sol silik). üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
88	IX-1916-32 / 15	Altın	3.310gr	19x1mm	Haleb	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah/ bin Sultan Selim şah/ azze nasruhu duribe fi / Haleb / senet / 926

سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / حلب / سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol yarısında çıkmamıştır. dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
89	IX-1916-32 / 29	Altın	3.280gr	20x1mm	Haleb	(92)6	Geometrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, İçteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve alt yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah / Bin sultan Selim han / Azze nasruhu duribe fi / Haleb / senet / (9)26 سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / حلب / سنة / 926 Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, İçteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst yarısında çıkmamıştır. dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (alt taraf siliktir /4.satır siliktir) Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
				Ön yüz		Arka yüz	

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
90	X-1764-275 / 104	Altın	3.45gr	20x1mm	Dımaşk	(9)26	Geometrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt ve sağ yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan Süleyman şah /Bin Sultan Selim şah/azze nasruhu duribe fi/ Dımaşk/ senet / 926. سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / دمشق / سنة / 926 Arka Yüz: Dıştaki kalın ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Dıştaki ve inci dizisi olan çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol, sağ ve alt yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
				Ön yüz		Arka yüz	

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
91	X-1764-275 / 136	Altın		19x1mm	Mısır	Silik	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt ve sol yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (baskı tarihi siliktir) **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır senet /---

سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / مصر سنة /---

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak iç ve dış çerçevin sağ ve alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
92	X-1764-275 / 160	Altın		20.5x1mm	Silik	Silik	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakışa göre yaklaşık alt, sağ ve sol yarısında çıkmamıştır. Beş olabilir satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (son iki satır silik / baskı yeri ve tarihi siliktir) **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / ----

سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / --- / ---

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve alt yarısında çıkmamıştır. üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (birinci satır silik görünüyor) **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
93	IX-1916-32 / 24	Altın	3.320gr	22x1mm	Haleb	Silik	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt yarısında çıkmamıştır. Altı olabilir satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (son bir satır silik) **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Haleb / senet/---

سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / حلب / سنة / ---

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve üst yarısında çıkmamıştır. üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (1. Ve 2.satırdan bazı kelimeler siliktir) **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
94	X-1764-275 / 30	Altın	3.42gr	20mm	Haleb	926	Bitkisel-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt yarısında çıkmamıştır. Altı olabilir satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Haleb / senet / 926

سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب في / حلب / سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt yarısında çıkmamıştır. üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
95	IX-1916-32 / 16	Altın	3.490gr	21x1mm	Siroz	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dıştaki ve inci dizisi olan çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ yarısında çıkmamıştır. Beş olabilir satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe/ Siroz fi / senet / 926.

سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب / سيروز في / سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve üst yarısında çıkmamıştır. Dört (üç) satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
96	X-1762-6 / 5	Altın	3.55gr	20x1mm	Siroz	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki ve içteki düz çerçeve ile ortadaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe / Siroz fi / senet / (9)2(6).

سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب / سيروز في / سنة / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt ve sol yarısında çıkmamıştır. Üç (dört) satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
98	X-1764-275 / 81	Altın		19x1mm	Kostantiniye	926	Bitkisel - Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Ortadaki ve içteki düz çerçeve ile dıştaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (alttan kırıktır). **Yazı:** Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim şah / azze nasruhu / Kostantiniye /duribe fi 926.

سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره / قسطنطينيه / ضرب في 926

Arka Yüz: : 3. İnci dizisi, 1., 2. Ve 4. olan üç tane düz daire tarafından sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve üst yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
97	X-1763-602 / 294	Altın	3.43gr	20x1mm	Sidre kapısı	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Ortadaki ve içteki düz çerçeve ile dıştaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve alt yarısında çıkmamıştır. Altı satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Süleyman Sultan şah / Bin Selim şah azze nasruhu / Sidre Kapsı / duribe fi 926.

سليمان سلطان شاه / بن سليم شاه عز نصره / سدره قيسي / ضرب في 926

Arka Yüz: Ortadaki ve içteki düz çerçeve ile dıştaki inci dizisi üç daire ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
99	X-1764-275 / 83	Altın	?	19x1mm	?	?	Bitkisel - Geometrik

Ön yüz

Arka yüz

3.2. Gümüş Sikkeler Kataloğu

Tip	Sıra numarası
1. Sultan Süleyman bin Selim han	1-5
2. Sultan Süleyman şah bin Selim han	6-8
3. Sultan Süleyman şah bin Selim şah	9-18
4. Sultan Süleyman bin Selim şah I-berri ve'l- bahri	19-19
5. Sultan Süleyman şah bin Sultan Selim şah	20-22 ve 30
6. Sultanü'l-berreyni Süleyman bin Selim şah ve' l-bahrieyni	23-23
7. Sultanü'l-Berreyni Süleyman şah Selim şah	24-24
8. El-adil	25-27
9. Sultan I-berribin Selim Süleyman şah ve'l-bahri.	28-29

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
1	55-70/8-90	Gümüş	0.55gr	12mm	Novaberde	92(6)	Geometrik

Tanım:

Ön yüzü: Dıştaki düz daire, bir daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Düzgün basılmadığı için dış çerçeve sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ, sol ve alt yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan / Süleyman / Bin han / Selim

سلطان / سليمان / بن خان / سليم

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi ve içteki düz daire, iki daire ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık sağ ve üst yarısında çıkmamıştır. üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Azze nasruhu / duribe / Novaberde / senet / 92()

عز نصره / ضرب / نوایرده / سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarih	Motif
2	55-70/4-90	Gümüş	0.40gr	11mm	Novaberde	926	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir daire ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst, sol ve alt yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan / Süleyman / Bin han / Selim

سلطان / سليمان / بن خان / سليم

Arka Yüz: Dıştaki düz daire, bir daire ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ, sol ve üst yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Azze nasruhu / duribe / Novaberde / senet / 92()

عز نصره / ضرب / نوایرده / سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
3	55-20/20-95	Gümüş	0.50gr	12mm	Novaberde	(9)26	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ, sol ve alt yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (çerçeveden sağ tarafı kırıktır)

Yazı: Sultan / Süleyman / Bin han / Selim

سلطان / سليمان / بن خان / سليم

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve üst yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (alt taraf siliktir - çerçevinden sağ tarafı kırıktır.)

Yazı: Azze nasruhu / duribe / Novaberde / senet / (9)26

عز نصره / ضرب / نوابرده / سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
4	55-20/17-95	Gümüş	0.40gr	12mm	Kostantiniye	(9)26	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve alt yarısında çıkmamıştır. üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan / Süleyman / Bin Selim / han

سلطان / سليمان / بن سليم / خان

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve alt yarısında çıkmamıştır. üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Azze nasruhu / duribe / Kostantiniye / (9)26

عز نصره / ضرب / قسطنطينيه / سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
5	52-20/13-95	Gümüş	0.45gr	11mm	Novaberde	Silik	Bitkisel-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst ve sol yarısında çıkmamıştır. üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan / Süleyman / Bin Selim / han

سلطان / سليمان / بن سليم / خان

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve alt yarısında çıkmamıştır. dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Azze nasruhu / duribe / Novaberde / senet /

عز نصره / ضرب / نوابرده / سنه / ---

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
6	18-566-150/78	Gümüş	0.55gr	12mm	Kratova	(92)6	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: sikke küçük olduğu için çerçeve çıkmamıştır, sadece dört satırlık bir yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan / Sülaymen şah / bin Selim / han

سلطان / سليمان شاه / بن سليم / خان

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ, alt ve üst yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: nasruhu / Azze duribe / Kortova / senet / () 6

نصره / عز ضرب / قرطوه / سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarih	Motif
7	91-218/174-89	Gümüş	0.70gr	11mm		928	Bitkisel-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ, alt ve üst yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan / Süleyman / şah / bin / Selim han

سلطان / سليمان / شاه / بن / سليم خان

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve üst yarısında çıkmamıştır. bir satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (sikke yanlış bir şekilde ile basılmış o yüzden kitabeleri çıkmamıştır). **Yazı:** sadece baskı tarihi 928, diğer kitabeleri çıkmamıştır.

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
8	18-566/148-78	Gümüş	1.05gr	14mm	Haleb	(9)26	Geometrik

Tanım:**Sikke tam dairesel değil:**

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve üst yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (alt taraf siliktir). **Yazı:** Sultan / Süleyman / şah / bin Selim / han

سلطان / سليمان / شاه / بن / سليم خان

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve alt yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (üst ve sağ taraf siliktir). **Yazı:** Nasruhu / azze duribe / Haleb / senet / ()26.

نصره / عز ضرب / حلب / سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
9	52-20-10-95	Gümüş	0.70gr	12mm	Amasya	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dıştaki ve içteki çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve üst yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultan / Süleyman / şah / bin Selim / şah

سلطان / سليمان / شاه / بن سليم / شاه

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dıştaki ve içteki çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve üst yarısında çıkmamıştır. dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Nasruhu / Azze duribe / AMA(sya) (senet) / 92(6)

نصره / عز ضرب / اماسيه سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
10	77-42/14-94	Gümüş	0.70gr	11mm	Kostantiniye	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ, sol ve alt yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan / Süleyman / bin şah / Selim / şah

سلطان / سليمان / بن شاه / سليم / شاه

Arka yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst, sol ve alt yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Nasruhu / Azze duribe / Kostantiniye / senet / 926

نصره / عز ضرب / قسطنطينيه / سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
11	91-218/199-89	Gümüş	0.70gr	11mm	Tebriz	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ, üst ve alt yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan / Süleyman / şah / bin Selim / şah

سلطان / سليمان / شاه / بن سليم / شاه

Arka yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ, sol ve üst yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Nasruhu / Azze duribe / Tebriz / senet / 926

نصره / عز ضرب / تبریز / سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
12	91-218/186-89	Gümüş	0.70gr	13mm	Novaberde	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve üst yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı olabilir, dairenin içini tam doldurmuştur. (üst ve sağdaki kitabeleri siliktir). **Yazı:** (Süleyman / Sultan) şah / bin Selim / şah -olabilir-

Arka Yüz: Arka yüzünün çerçeve siliktir, sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve üst yarısında çıkmamıştır. dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Nasruhu / azze duribe / Novaberde / senet / 926

نصره / عز ضرب / نوآبرده / سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra Nu	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
13	18-566/148-78	Gümüş	0.50gr	12mm	Amasya	(9)26	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol, alt ve üst yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan / Süleyman / bin şah / Selim / şah

سلطان / سليمان / بن شاه / سليم / شاه

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol, alt ve üst yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Nasruhu / Azze duribe / (Ama)sya senet / () 26

نصره / عز ضرب / اماسيه سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
14	60-1-88	Gümüş	0.65gr	11mm	Novarede	(9)26	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst, sol ve alt yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan / Süleyman / bin şah / Selim / şah

سلطان / سليمان / بن شاه / سليم / شاه

Arka Yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve üst yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (sol taraf siliktir) **Yazı:** Nasruhu / Azze duribe / Novarede / senet / 926

نصره / عز ضرب / نوایرده / سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra Nu	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
15	15-135-88/62	Gümüş	0.80gr	12mm	Kostantiniye	926	Geometrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst, sağ ve alt yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan / Süleyman / bin şah / Selim / şah سلطان / سليمان / بن شاه / سليم / شاه Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ, üst ve sol yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Nasruhu / Azze duribe / Kostantiniye / senet / 926 نصره / عز ضرب / قسطنطينيه / سنه / 926							
 							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
16	91-218/208-89	Gümüş	0.70gr	12mm	Novaberde	926	Geometrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve üst yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan / şah / Süleyman / şah / bin Selim سلطان / شاه / سليمان / شاه / بن سليم Arka yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve üst yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Nasruhu / Azze duribe / Novaberde / senet / 926 نصره / عز ضرب / نوادرده / سنه / 926							
 							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra Nu	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
17	18-566/152-78	Gümüş	0.70gr	16.5mm	Kratova	926	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (kırık) (kitabelerin durumu hasarsızdır.) **Yazı:** Sultan / şah / Süleyman / şah / bin Selim

سلطان / شاه / سليمان / شاه / بن سليم

Arka yüz: Dıştaki ve içteki düz, ortadaki inci dizisi, üç çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt yarısında çıkmamıştır. Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Azze nasruhu / duribe / Kratova / senet / 926

عز نصره / ضرب / قرطوه / سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
18	18- 566/121/78	Gümüş	0.56gr	13mm	Tebriz	siliktir	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve üst yarısında çıkmamıştır. beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan / şah / Süleyman / şah / Bin Selim

سلطان / شاه / سليمان / شاه / بن سليم

Arka yüz: Dıştaki ve içteki düz, ortadaki inci dizisi, üç daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve alt yarısında çıkmamıştır. üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (sol taraf siliktir) **Yazı:** Azze Nasruhu / duribe / Tebriz / ---

عز نصره / ضرب / تبریز / --- / ---

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
19	68-8/8-88	Gümüş	4.45gr	19mm	Mısır	---	Geometrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki ve içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultan / Süleyman bin Selim şah / l-berri ve' l-bahri. سلطان / سليمان بن سليم شاه / البر والبحر Arka Yüz: Dıştaki ve içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ, alt ve üst yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Sultanehu / Hallede'Allahu mülkehu ve sultanehu / duribe Mısır fi / --- سلطان / خلد الله ملكه و سلطان / ضرب مصر في / ---							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
20	103-67-86/17	Gümüş	4.45gr	19mm	Amid	926	Bitki-Geometrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sol ve üst yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (sağ taraf siliktir) Yazı: Sultan Süleyman şah / bin sultan Selim şah / azze nasruhu duribe Amid fi / 926 senet. سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه / عز نصره ضرب امد في / 926 سنه Arka Yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak yaklaşık olarak sağ ve üst yarısında çıkmamıştır. üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. Yazı: Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzı ve'n-nasrı / fi'l-berri ve' l-bahri ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
21	103-67-86/49	Gümüş	4.25gr	19mm	Silik	Silik	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (dört olabilir çünkü sikkenin baskı yeri ve tarihi siliktir) **Yazı:** Sultan Sülaymen şah / bin sultan Selim şah azze nasruhu fi /

سلطان سليمان شاه / بن سلطان سليم شاه عز نصره في / --- / --- / ---

Arka Yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Dâribü' n-nadri / sahibü'l-izzi ve'n-nasri / fi'l-berri ve' l-bahri

ضارب النضر / صاحب العز والنصر / في البر والبحر

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
22	18-566-139/78	Gümüş	4.0gr	19mm	Amid	926	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: sikke küçük olduğu için çerçeve çıkmamıştır, sadece beş satırlık bir yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan şah / Süleyman / bin Sultan Selim şah / duribe Amid / 926.

سلطان شاه / سليمان / بن سلطان سليم شاه / ضرب ام / 926

Arka Yüz: Dıştaki inci dizisi, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ, alt ve üst yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan El-adil/.....

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
23	103-67-86/10	Gümüş	4.55gr	19mm	Bağdad	H.959	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt yarısında çıkmamıştır. üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultanü'l-berreyni / Süleyman bin Selim şah / ve' l-bahrieyni

سلطان البرين / سليمان بن سليم شاه / والبحرين

Arka Yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt yarısında çıkmamıştır. Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Hallede'Allahu mülkehu / ve Sultanehu duribe / senet / fı (Bağdad) (baskı tarihi)

خلد الله ملكه / وسلطانه ضرب / سنة / في بغداد 959

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
24		Gümüş			Mısır (olabilir)		Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst, alt ve sağ yarısında çıkmamıştır. üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultanü'l-Berreyni / Süleyman şah Selim şah / ---

سلطان البرين / سليمان شاه سليم شاه / ---

Arka Yüz: Dıştaki düz daire, bir daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt ve üst yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Hallede'Allahu mülkehu / ve aültanehu duribe / Mısır senet / ---

خلد الله ملكه / وسلطانه ضرب / مصر سنة / ---

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
25	103-67-86/13	Gümüş	4.30gr	20mm	Amid	H.926	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt yarısında çıkmamıştır. Düz iki satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (Ön yüzünden alt yüzü çıkmamıştır) **Yazı:** Sultan (el-adil) / Süleyman bin Selim şah /

سلطان العادل / سليمان بن سليم شاه / ---

Arka Yüz: Dıştaki dolgulu küçük tam dairelerle oluşturulmuş, inci dizisi yer almaktadır. içteki düz daire, iki daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak sağ ve üst yarısında çıkmamıştır. Arka yüzü ortada bir oval çerçeve bulunmaktadır ve onun orta kısmında amid yazılı olduğu görülmektedir, **Kontor:** Bu konturun etrafına, tam daire tek sıra yazı yerleştirilmiştir. Konturun sol tarafı siliktir sadece üst, sağ ve alt taraf belirgindir-azze nasruhu duribe senet 926- **Yazı:** **Kontor:** azze nasruhu duribe senet 926....., **Ortada:** ortasında basma yeri Amid basmıştır. **Kontor:** ---926 . **Ortada:** اميد

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
26	103-67-86/36	Gümüş	0.90gr	14mm	Amid	Silik	Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki düz daire, bir daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Düzgün bir şekilde basmıştır. üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultan (el-adil) / Süleyman şah bin / Selim şah

سلطان العادل / سليمان شاه بن / سليم شاه

Arka Yüz: çerçevler siliktir. Arka yüzünden sadece baskı yeri "Amid". **Yazı:** Duribe senet 926....., arka yüzün ortasında basma yerini belirtilmiştir. Silik olan kısımda "azze nasruhu duribe senet" yazılı olabileme ihtimali vardır.

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
27	103-67-86/41	Gümüş	0.90gr	14mm	Amid	926	Bitki-Geometrik
Tanım: Ön yüz: Dıştaki dolgulu küçük tam dairelerle oluşturulmuş, inci dizisi yer almaktadır, içteki düz daire, iki çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt ve sağ yarısında çıkmamıştır. Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. İkinci satır Süleyman şah unvanı bir Lale çerçeve ile sınırlanıyor. Yazı: Sultan El-adil / Süleyman şah / bin Selim şah. سلطان العادل / سليمان شاه بن / سليم شاه Arka Yüz: Dıştaki dolgulu küçük tam dairelerle oluşturulmuş, inci dizisi yer almaktadır, içteki düz daire, iki daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst yarısında çıkmamıştır. Arka yüz ortadadır baskı yeri Amid, Kontor: Bu konturun etrafına, tam daire tek sıra yazı yerleştirilmiştir. Konturundan sadece alt tarafı belirgin diğer tarafı siliktir. Yazı: Arka yüzün ortada baskı yeri Amid, Kontor: (azze nasruhu) duribe senet 926 Kontor: ---926 . Ortada: امد عز نصره ضرب سنه 926							
							
Ön yüz				Arka yüz			

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
28	18-566-138/78	Gümüş	3.75gr	20mm	Bağdad	92(6-9)	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki dolgulu küçük tam dairelerle oluşturulmuş, inci dizisi yer almaktadır, içteki düz daire, iki daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt ve sağ yarısında çıkmamıştır. Düz dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.

Yazı: Sultanül'l-berri / bin Selim / Süleyman şah / ve l'bahri.

سلطان البر / بن سليم / سليمان شاه / والبحر

Arka Yüz: Dıştaki dolgulu küçük tam dairelerle oluşturulmuş, inci dizisi yer almaktadır, içteki düz daire, iki daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Dıştaki ve içteki çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst ve sol yarısında çıkmamıştır. Sikkenin ortada boş bir daire içinde baskı yeri, **Kontor:** konturun sol ve üst taraf çıkmamıştır.

Yazı: ortada bir daire var onun içinde (Duribe Bağdad), **Kontorde:** Halledea'llahu mülkehu ve Sultanehu senet 926.

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
29	18-566-141/78	Gümüş	3.95gr	22mm	Bağdad	926	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: Dıştaki dolgulu küçük tam dairelerle oluşturulmuş, inci dizisi yer almaktadır, içteki düz daire, iki daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Dıştaki ve içteki çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak üst, alt ve sağ yarısında çıkmamıştır. Düz üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Sultanül'l-berri / Süleyman şah bin Selim şah / ve l'bahri.

سلطان البر / سليمان شاه بن سليم شاه / والبحر

Arka Yüz: Dıştaki dolgulu küçük tam dairelerle oluşturulmuş, inci dizisi yer almaktadır, içteki düz daire, iki daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Dış çerçeve düzgün basılmadığı için sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt ve sol yarısında çıkmamıştır. Sikkenin orta kısmı boş, boş daire içinde baskı yeri yazılıdır, **Kontor:** konturun sol tarafı çıkmamıştır, konturun sağ tarafı ise siliktir. **Yazı:** **Kontur:** Halledea'llahu mülkehu ve Sultanehu senet 926. (dairenin içerisinde duribe Bağdad)

Ön yüz

Arka yüz

Sıra No	Müze Env. Nu	Maden	Ağırlık	Çap	Basılma Yeri	Tarihi	Motif
30	18-566-169/78	Gümüş	0.70gr	11.5mm	Üsküp	926	Bitki-Geometrik

Tanım:

Ön yüz: İçteki düz daire, bir çerçeve ile sınırlanmıştır. Düzgün basılmadığı için dış çerçeve sikkenin bakış açısına göre yaklaşık olarak alt ve sol yarısında çıkmamıştır. Düz üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. (Ön yüz alt kısım siliktir, silik kısımda Selim ve onun unvanı var olabilir). **Yazı:** Sultan / Sülaymen / şah bin / (Selim han)

سلطان / سليمان / شاه بن / سليم خان

Arka Yüz: İçteki düz daire, bir daire çerçeve ile sınırlanmıştır. Düzgün basılmadığı için dış çerçeve sikkenin bakışa göre yaklaşık üst ve sağ yarısında çıkmamıştır. Düz üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. **Yazı:** Azze nasruhu / duribe / Üsküb / senet / 926

عز نصره / ضرب / اسكوب / سنه / 926

Ön yüz

Arka yüz

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

Değerlendirme bölümümüzde, Tezimizdeki örneklerden aynı gruba girenlerin ortak ve farklı noktalarını daha anlaşılır bir biçimde ortaya koyabilmek için, katalogtakine benzer tablolar oluşturduk.

4.1. Kanuni Sultan Süleyman Sikkelerindeki Yazılar

Örneklerin tamamında yazılar birbirinin aynısı olmayıp küçük farklar görülmektedir. Bu yazılarda ortak olan ifadeler aşağıdaki 2. Tabloda sunulmuştur. Sonrasında metinde ayrıntıları ile ele alındığı için tabloda atıflar yapılmamıştır.

Örneklerimizdeki ifadeler	Türkçesi	Türü	Yeri	Sikkelerdeki daha önceki kullanımı
sultan	sultan	unvan	altın sikkelerde ön/gümüş sikkelerinde ön ve arka yüz	Abbasi - Harun el-Reşid (H.170 / M.786-809)
bin, ibn	oğlu		ön yüz	
azze nasruhu	Allah onu aziz yardımı ile galip kılsın	dua	altın sikkelerde ön/gümüş sikkelerinde ön ve arka yüz	Memlük – El-Nasir Muhammed bin Kalavun
halledea'llahu mülkehu ve sultanehu	Allah sultanlığını daim kılsın	dua	ön/arka yüz	Osmanlı Orhan Gazi (İlk akçe üzerindedir (tarihsiz bir akçe)
duribe	basıldı	basılma ifadesi	ön/arka yüz	Emevi – Abdülmelik bin Mervan (H.77 /M.696)
senet	yıl		ön/arka yüz	Emevi – Abdülmelik bin Mervan (H.77 /M.696)
fi	da/de	cer-harf	ön ve arka yüz	Emevi – Abdülmelik bin Mervan (H.77 / M.696)
be	da/de	cer-harf	ön yüz	Emevi – Abdülmelik bin Mervan (H.77 /M.696)
han	hükümdar (Farsça)	unvan	ön yüz	Holako (H.656/M.1258)
şah	hükümdar	unvan	ön yüz	
sultanül'adil	adil sultan	unvan	ön yüz	
sultanü'l-berreyni ve hakanü' l-bahrieyni es-sultan bin es-sultan	iki karanın sultanı ve iki denizin hakanı sultan oğlu sultan	övgü	arka yüz	Osmanlı/2.Bayeid (H.886 / M.1481)
dâribü'n-nadri sahibü l-izzi ve-nasri fi' l- berri ve' l-bahri	altın kestiren, karada ve denizde izzet ve zafer sahibi	övgü	arka yüz	Osmanlı/2.Mehmed (H.882 / M.1477)

sahibü n_nadri ve nasri fi' l_berri ve' l_bahri	karada ve denizde izzet ve altın sahibi	övgü	arka yüz	Osmanlı/2.Bayezid (H.886 / M.1481)
sultanü'l berri ve l'bahri	karanın ve denizin sultanı	övgü	ön yüz	Osmanlı/1. Süleyman(H.926/M.1520)
sultanü'l-berreyni ve l-bahrieyni	iki Karanın ve iki denizin sultanı	övgü	ön yüz	Osmanlı/1. Süleyman (H.926/M.1520)

4.1.1. Sikkelerde unvanlar

Unvan, Ali-yyü veli-yyü Allah unvanı, Ali İbn Ebi Talib zamanında H.37/ M.657 yılında ilk Sasani tarzı gümüş sikkelerinde kullanılmıştır. Sonra Abdullah ibn el-Zübeyr⁴⁸ H.62/M.682 Darbgrad darbhanesinde basılmış bir gümüş sikke de emirü'l mü'minin unvanını taşımaktadır. Emevi dönemi, Abdülmelik ibn Mervan zamanında H.75 /M.694 yılında aynı unvan ile baskı yeri taşıyan bir gümüş sikke bulunmaktadır. Altın sikkelere gelince, unvanın ilk kullanımı H.105/M.723 yılında Emevi döneminde Hişam ibn Abdülmelik zamanında, bronz sikkedeki ilk unvan da Emevi halifesi Abdülmelik ibn mervan zamanında bulunmaktadır. Emir l-mü'minin unvanı kullanmıştır. Abbasi döneminde unvanlarda kelime sayısı fazla iken, Büveyhiler⁴⁹ Irak'ı ele geçirdiğinde (H.334-447/945-1005) kelime sayısı daha da çoğalmıştır. Fatımî devletinde de el imam ve emirü'l mümin unvanları yaygındır. Ama Eyyübi devletinde unvan kullanımı azalır. Selahaddin Eyyübi döneminden El-melik ve H.538/M.1143 “Sultan el-islam ve el-müslimin” unvanını biliyoruz. Memlüklerdeki unvanlar, Eyübbilerdekinin devamıdır. Memlükler zamanında sultan unvanı, geniş bir şekilde kullanılmıştır⁵⁰. Sultan unvanının kullanımı Osmanlı zamanına kadar devam etmiştir.

⁴⁸ Abdullah bin zübeyr: Kureyşi kumandanlardan olup, dokuz sene süreyle hilafette Emevilere rekabet mevkiinde kalmıştır. Abdullah İslamiyet devrinde ilk doğan çocuktur. İslam imparatorluğunun büyük kısmı bunun üzerine Abdullahın tarafına geçti ve kendisi hemen Irak, orta Arabistan ve Suriyenin büyük bir kısmında halife ilan edildi. Mısır, Filistin v.s. yerlere, halkı kendisini halife olarak tanımağa davet etmek için, yetkililer gönderdi.

⁴⁹ Büveyhiler onuncu asırda İranda kurulan ve eski Sasani imparatorlarının soyunda geldiğini iddia eden Şii haneden.

⁵⁰ ABD-I'AZİM Muhamed Abd-l'vadod, El-kitabat v El-zaharif ala El-nokod v l-tohaf l madaniye fi El-asr El-Mamluki l-bahari, 2008, s.42

Kanuni Süleyman dönemi sikkelerinde unvanlar

- ❖ Sultan Süleyman bin Selim han (33 adet altın sikke⁵¹ ve 6 adet akçe⁵² 926 yılında basılmıştır)
- ❖ Sultan Süleyman şah bin sultan Selim han (3 adet sikke⁵³ sadece 926/927 yıllarında basılmıştır)
- ❖ Sultan Süleyman şah bin Selim şah han (5 adet altın sikke⁵⁴ sadece 926 yılında basılmıştır)
- ❖ Sultan Süleyman şah bin Selim han (11 adet altın sikke⁵⁵ ve 3 adet akçe⁵⁶ sadece 926/928 yılında basılmıştır)
- ❖ Sultan Süleyman şah bin sultan Selim (3 adet altın sikke⁵⁷ sadece 926 yılında basılmıştır)
- ❖ Sultan Süleyman şah bin şultan Selim şah (39 adet altın sikke⁵⁸ sadece 926/934 ve üç adet dirhem⁵⁹ sadece 926 yılında basılmıştır)
- ❖ Sultan Süleyman şah bin Selim şah (1 adet altın sikke⁶⁰ ve 10 adet akçe⁶¹ sadece 926 yılında basılmıştır)
- ❖ Sultan Süleyman bin Selim şah han (1 adet altın sikke sadece 926 yılında basılmıştır)
- ❖ Sultan Süleyman bin Selim şah L-berri v l-bahri (1 adet dirhem)
- ❖ Sultanü'l-berreyni Süleyman bin Selim şah ve' l-bahrieyni (2 adet gümüş dirhem 959 yılında basılmıştır)
- ❖ Sultanü'l-berreyni Süleyman şah Selim şah (2 adet akçe biri 959 yılında basılmıştır. diğeri baskı tarih çıkmemiştir)
- ❖ Sultan El-adil Süleyman şah bin Selim şah (3 adet dirhem⁶² sadece 926 yılında basılmıştır)
- ❖ Sultanü'l-berreyni Selim Süleyman şah v l-bahri (2 adet dirhem⁶³ sadece 926 yılında basılmıştır)

⁵¹ Altın kataloğu sıra no: 1 - 33

⁵² Gümüş kataloğu sıra no: 1 - 6

⁵³ Altın kataloğu sıra no: 34-36

⁵⁴ Altın kataloğu sıra no: 37-40

⁵⁵ Altın kataloğu sıra no: 42-54

⁵⁶ Gümüş kataloğu sıra no: 6-.8

⁵⁷ Altın kataloğu sıra no: 55

⁵⁸ Altın kataloğu sıra no: 59-98

⁵⁹ Gümüş kataloğu sıra no: 20,22 ve 30

⁶⁰ Altın kataloğu sıra no: 97

⁶¹ Gümüş kataloğu sıra no: 9-18

⁶² Gümüş kataloğu sıra no: 25-27

⁶³ Gümüş kataloğu sıra no: 28-29

4.1.1.1. “Sultan” unvanı

Kanuni Süleyman zamanında altın sikkeler üzerinde sultan unvanı'nın değişik kullanımları bulunmaktadır. Bazen kanuni Süleyman (için), bazen de babası Selim, ile kendisi ve babasıyla birlikte yazılmıştır. Sultan unvanı bütün sikkelerde kullanılmıştır. Sikkelerdeki sultan kelimesi bazen tek bazen de⁶⁴ sultan ibn El-sultan ve sultan El-berreyn ve'l-bahrieyn ifadelerinde olduğu gibi ek olarak kullanılmıştır. Ayrıca gümüş sikkelerinin üzerine sultan kelimesi, bazen kanuni Süleyman (için), bazen de babası Selim, bazen de kendisi ve babası ile birlikte yazılmıştır.

Sultan unvanı tarihte pek çok farklı anlamda kullanılmıştır. İslamî bir sıfattır. Sözcük olarak "güç", "otorite", "yönetici" anlamlarına gelmektedir. Genelde bağımsızlığını ilan eden İslam hükümdarları tarafından kullanılmıştır. İslâm devletlerinde, hükümdara verilen unvandır⁶⁵. “Sultan” unvanı Süryaniceden alınmıştır⁶⁶. Kuran-ı kerimde sultan kelimesi çok kullanılmıştır. Kanıt ve ispat bir anlam vermektedir. “ان عبادي ليس لك عليهم سلطان”⁶⁷

Sikkelerin üzerinde sultan unvanı ilk olarak Abbasi döneminde, özellikle Harun el Reşid zamanında (H.170 / M.786-809) kullanılmaktadır⁶⁸. Abbasi döneminden sonra bu unvan kullanımdan düşmüştür⁶⁹. Türkler de Gazneli Mahmud (H.387- 420/M.998-1030) sultan unvanını kullanan ilk hükümdardır. Ancak bu zamanda hükümdarın sultan unvanı, sikkeler üzerinde bulunmamaktadır. Sultan unvanı, Gazneliler'in sikkelerinde sadece, sultan İbrahim'in (H.450-492/M.1059-1099) sikkelerinde bulunmaktadır. Sultan unvanının sikkeler üzerinde kullanımı, Büyük Selçuklular dönemi ile başlamıştır⁷⁰. Osmanlılarda sultan unvanını gümüş sikkede ilk Orhan Bey, altın sikkede ise H.816/M.1413 yılında 2.Mehmed kullanmıştır⁷¹.

⁶⁴ EL-KAZMÎ Muhamed, El-Alkab V El-Kona V El-Ronok V El-Şarat Ala Almaskokat Al-İslamiye- El-morakab üniversitesi-Libya / magalat el olom el-islamiye v al-hadara, 3.cilt, s.202, s.203

⁶⁵ EL-KAZMÎ Muhamed, a.g.m., 2016, s.73

⁶⁶ EL-KAZMÎ Muhamed, a.g.m., 2016, s.203

⁶⁷ Hicr süresi “Şüphesiz, sapmışlardan sana uyacak olanlar dışında kullarım üzerinde senin hakimiyetin olmayacaktır.

⁶⁸ ABD EL-AZİM Muhamed Abd- El-vadod, a.g.e, s.74

⁶⁹ EL-KAZMÎ Muhamed, a.g.m., s.203

⁷⁰ ARTUK İbrahim - Cevriye Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Tehirdeki İslami Sikkeler Kataloğu, C.I, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971, s.626

⁷¹ Damalı,a.g.e.,s.215

4.1.1.2. Han unvanı

Kanuni Süleyman zamanına ait sikkelerde (gümüş ve altın) Kanuni Süleyman kendisi han unvanını kullanmamıştır. Yalnız babası Selim için han unvanı tercih edilmiştir.

Han unvanı, moğollardan alınıp, Tatar kabilerinin şahzadelerine verilmektedir. Örnek olarak H.656/M.1258 Holako zamanındaki basılmış bir dinarın arka yüzüne han kelimesi yazıldığını görülmüştür⁷².

Memlüklerde sadece Berke Han⁷³ zamanında (H.676-678/ 1277-1279) sikkelerde han unvanı bulunmaktadır⁷⁴. Osmanlılarda han unvanı taşıyan ilk gümüş sikkede Çelebi Mehmed, altın sikkede ise Fatih Sultan Mehmed zamanında basılmıştır. Fatih Sultan Mehmed zamanından sonra han unvanlı altın sikkelerin basımı Osmanlı dönemi boyunca devam etmiştir.

4.1.1.3. Şah unvanı

Fars kültüründe hükümdarlara verilen unvandır⁷⁵. Kanuni Süleyman zamanına ait sikkelerde (gümüş ve altın) Kanuni Süleyman kendisi han unvanını kullanmamıştır. Yalnız babası Selim için han unvanı tercih edilmiştir. Kanuni Süleyman sikkelerinde şah unvanı yaygındır. Ayrıca bazı sikkelerde şah unvanı biri Süleyman, diğeri, yavuz Selim için iki kere yazılmıştır. 1. Süleyman zamanında bütün altın sikkelerde, sultan unvanı olmasına karşılık bazılarında hem şah hem de sultan unvanı görülür. Yavuz Selim ise sultan, şah, han bazen de şah han unvanlarını kullanmıştır. Yavuz Sultan Selim, Safevilerle savaşlarından sonra sikkelerinde sultan, şah unvanını kullanmıştır. Bu zamana kadar Osmanlı sultanlarından hiç birisinde bu unvan yoktur⁷⁶.

⁷² EL-KAZMI Muhamed, a.g.e., s.202

⁷³ Muhamed Berka Han “Nasir El-din Abu El-maali” Sultan El-zahir Baybyrs oğlusu, H.658 – M.1260 yılında doğmuş

⁷⁴ ABD-EL AZİM Muhamed abd-el vadod, a.g.e., s.63

⁷⁵ EL-KAZMI Muhamed, a.g.m., 2016

⁷⁶ Artuk, a.g.e, s.502

4.1.1.4. El-adil unvanı

Kanuni Sultan Süleyman sikkelerinde El-adil unvanı sadece bazı gümüş örneklerde⁷⁷ yer almıştır.

El-adil, Selçuklu, Eyyubi ve Memlük sultanları için kullanılan unvanlarından biridir. 1.Salamiş bin Baybars dönemine ait ve Kahire'de H.678 /M.1279 yılında basılmış sikkeler üzerinde El-adil unvanının kullanıldığı görülmüştür. Örnek olarak Kahire'de H.678/M.1279 yılında basılmış bir dirhem üzerinde “El-salihy El-melik El-adil Bedrül-dünya ve'd-din” ibareyi taşıdığını gözlemlenmiştir⁷⁸. Osmanlı zamanında Orhan Gazi dönemi sikkelerinde El-adil unvanı de yer almaktadır.

4.1.2. Darbhaneler

Sikke, “darphane” adı verilen yerlerde basılmaktaydı. Darphane, sözcük olarak, Arapça “darb” ve Farsça “hane” sözcüklerinin birleşiminden oluşan bir kelimedir ve “para basılan yer” anlamına gelmektedir⁷⁹.

Osmanlı mali yapısında herhangi bir nedenle hükümdar değişikliği gerçekleştiğinde veya sultanın saltanatında sikkelerin yenilenmesine karar verildiğinde, sikkelerin darbhaneye getirilerek, belli bir ücret karşılığında yeni sikkelerle değiştirilmesi gerekmekteydi. Bu nedenle merkezi darbhanelerin yükünü hafifletebilmek için imparatorluk sınırları dahiline yayılmış yüzün üzerinde darbhane hizmet vermekteydi. Devlet giderlerinin en önemli kalemleri olan ordunun beslenme ihtiyaçlarının karşılanması ve yeniçeri ücretlerinin ve iaşelerinin ödenmesi için gerekli paralar da, devletin yeni fetihlerle ele geçirdiği bölgelerden temin edilen ganimet ve kıymetli maden ocaklarından temin edilen madenlerle üretilmekteydi⁸⁰. Devlet sınırları çok geniş olduğundan farklı bölgelerde darbhaneler kurulmuştur⁸¹. Kanuni Süleyman zamanındaki basılan sikkeleri el çekiçleri üslub ile basılmıştır.

⁷⁷ Gümüş kataloğu sıra no: 25-27

⁷⁸ EL-KAZMI Muhamed, a.g.e, s.97

⁷⁹ EL-SAİD Said muhamed, El-nokod El-Osmaniye tariha-tatavorha-moşklatha, Kahire, 2003, s.23 / YOUSOUF Ahmed muhamed, El-nokod El-motadavla fi Makaa El-mokarama fi El-Esri El-Osmani, 2015, s.45

⁸⁰ DAMALI Atom, a.g.e, s.42

⁸¹ Ekren Erdem, Osmanlı Para Sistemi ve Tağış Politikası: Dönemsel Bir Analiz, 2006, s.11

El çekicileriyle döverek sikke üretimi

Oğuz Tekin⁸² şu şekilde açıklamıştır: Bir sikkenin darp edilmesi için gerekli olan madeni sikke çubuğu, pul şeklinde parçalara ayrılmasını gerekmekteydi. Bu sikke pulu, örs üzerinde bulunan ön yüz kalıbına konulmaktadır. Arka yüz kalıbının bulunduğu üst kalıp ıstampası ise, sikke pulunun üzerine konulur ve bir çekiç yardımıyla bu düzenlemeye hızlı bir şekilde vurulur. Böylece, iki kalıptaki formların sikke puluna geçmesiyle, sikke darp edilmiş oluyordu. Erken çağlarda sikke pulu, önceden çubuk hale getirilmiş madenden darp edilmiştir. Ancak sonraki dönemlerde, maden ısıtılarak yuvarlak sığ kalıplara dökülmesi sonucu, daha düzgün bir şekilde sikke pulu yapılmıştır. Sikkenin ön yüzünün kalıplarının işlenmiş olduğu ve “kürsü” adı verilen sabit alt gövde ile, bir ucuna sikkenin arka yüzünün işlenmiş olduğu ve “çelik” adı verilen silindirik üst çubuk arasına hazırlanmış sikke pulu yerleştirilirdi. Daha sonra çelik üzerinde el çekiciyle vurularak alt ve üst kalıplardaki tasarım sikke puluna geçirilerek sikke üretimi tamamlanırdı. Hareketli parça olan çeliklerin dövme işlemi sırasında aşınması daha kolay olduğu için her kürsü için 2 adet çelik kalıbı hazırlanması adet haline getirilmişti⁸³.

Çekiçle yapılan sikkelerde ağırlık, ayar kontrolü ustaların becerisine bağlıdır. Buna bağlı olarak yazılarda kusurlar görülebilir. Taşradaki darbhanelerde iyi ustalar zor bulunduğundan, merkezde hazırlanan kalıplar gönderilebilirdi⁸⁴.

Örneklerimizde de yazı ve kaligrafi hataları çoktur. Bazı sikkelerdeki kitabeler eksiktir. Bazen de harflerin noktaları eksik veya noktasız şekilde basılmıştır. Sikkelerde son satırın çıkmaması, baskı hatası kadar sikkenin kırılmasını da düşündürüyor. Örneğin, Sidre kapısı kelimesinde yazı problemleri:

- 1 numaralı sikkede kapısı kelimesindeki be harfi yazılmamıştır. Diğer sikkelerde vardır. Ayrıca 2 ile 30 numaralı sikkelerde Sidre kelimesinde he harfi yok iken diğerlerinde he harfi yazılmıştır.
- 2 numaralı sikkede fi-cer harfi ve “Sidre kapısı” kelimelerinde ye harfi ile kaf harfinin olması gereken noktaları çizilmemiştir.

⁸² OĞUZ Tekin, a.g.e., s.22

⁸³ Damalı, a.g.e.,s.43

⁸⁴ Damalı, a.g.e.,s.44

Ön yüzde bazı harflerin noktaları yoktur ve bazen de daha fazla noktalar konulmuştur. Örneğin: 27 numaralı sikkedeki Süleyman kelimesindeki ye harfinin, han kelimesindeki ha harfinin, Koçaniye kelimesindeki ye harfinin ve sene kelimesindeki nun harfinin noktaları çizilmemiştir. 28 numaralı sikkedeki Süleyman ve Selim kelimelerindeki ye harfleri, duribe kelimesindeki dad harfi, Koçaniye kelimesindeki gim ve kaf harflerinin noktaları çizilmemiştir. 29 numaralı sikkedeki nasruhu ve senet kelimelerindeki nun harfleri, duribe kelimesindeki be harfi ve Kostantiniye kelimesinde ye harfinin noktaları eksiktir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki Kanuni dönemi sikkelerinde yer alan darbaneler

Altın sikkeler İstanbul dışında basılmaz iken ilk olarak 2.Bayezid Serez'de altın sikke kestirmiştir. H.886/M.1481 tarihinde darp edilen sultanilerin ön yüzünde, sultan Bayezid bin Mehmed han azze nasruhu ifadesi ile darp yeri ve tarihi yer almaktadır⁸⁵.

Toplam 17 baskı yeri bulunmaktadır: Novaberde, Üsküb ve Bağdad'ta basılan sikkeler sadece gümüş. Amid, Mısır, Amasya, Kostantiniye ve Tebriz'de basılan sikkeler gümüş ve altındır. Diğer darbanelere ait sikkeler sadece altındır.

Biz bu çalışmada altın ve gümüş sikkelerde toplam 17 adet darphane tespit ettik. 99 adet altın sikkeden 10 tanesi Sidre kapısı, 18'i Kostantiniye, 1 adeti Cezayir, 2 adeti Koçaniye, 5 adet sikke Siroz, 1 adet sikke Brusa, 2 adet sikke Kratova, 2 adet sikke Amasya, 39 adet sikke Mısır, 7 adet sikke Dımaşk, 8 adet sikke Haleb, 1 adet sikke Tebriz, 1 adet Edirne ve 2 adet sikke Amid darbhanesinde basılmıştır. 30 adet gümüş sikkeden 5 adet sikke Amid, 2 adet sikke Amasya, 1 adet sikke Üsküb, 1 adet sikke Mısır, 3 adet sikke Bağdad, 1 adet sikke Tebriz, 7 adet sikke Novaberde, 3 adet sikke Kostantiniye, 2 adet sikke Kratova ve 1 adet sikke Haleb darbhanesinde basılmıştır. Kalan sikkelerde baskı hatası veya sikkenin sonradan kırılması gibi nedenlerle baskı yeri sikkede görülmez.

⁸⁵ AYKUT Şevki Nezihi, "Osmanlı Sikkeleri", Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.834

Darbhane ismi	Bugünkü yeri
Amasya	Türkiye
Amid (Diyarbakır)	Türkiye
Bağdad	Irak
Brusa(Brusa)	Türkiye
Cezayir	Cezayir
Dımaşk(Şam)	Suriye
Edirne	Türkiye
Haleb	Suriye
Koçaniye	Sırbistan
Kostantiniye	Türkiye
Kratova	Makedonya
Mısır	Mısır
Novaberde	Kosova
Sidre kapısı(Demir kapı)	Yunanistan
Siroz (Serez)	Yunanistan
Tebriz	İran
Üsküb	Makedonya

Amid: İlk altın sultani, 1.Selim dönemine aittir. Kanuni Süleyman dönemi boyunca devam etmiştir. Amid'te basılmış ve Kanuni Süleyman adını taşıyan sikkeler, padişahın tahta çıktığı H.926/M.1520 yılı tarihlidir. Amid'te basılan gümüş sikkeler aynı sultani kalıplarla darbedilmiştir. Bütün gümüş sikkelerde baskı tarihi arka yüzündedir. Sadece Amid'te ön yüzünde yazılmıştır.

Amid darbbhanesinde basılmış ilk sikkeler Abbasilere aittir. Amid şehrinin Yavuz Sultan Selim döneminde Osmanlı egemenliği altına girdiği 1516 tarihine kadar Artuklu, Eyyubi, Anadolu Selçuklu, Memlük, Akkoyunlu, Karakoyunlu ve Safevi devletlerinin kontrolü altında kalmış olduğu görülmektedir⁸⁶.

Yavuz Sultan Selim döneminden itibaren Amid'te Osmanlı sikkeleri darbedilmeye başlanmıştır. 1.Selim döneminde Amid darphanesinde altın sultanilerin yanında çeşitli akçeler de darbedilmiştir. Amid'in fethi H.921/M.1516 tarihinde gerçekleşmiş olmasına rağmen altın sultanilerde, sultanın cülus yılı olan H.918/M.1513 tarihi yazılmıştır⁸⁷.

⁸⁶ Damalı,a.g.e.,s.506

⁸⁷ Damalı,a.g.e.,s.354

Amasya: Amasya'da basılmış ve Kanuni Süleyman adını taşıyan sikkeler, padişahın tahta çıktığı yılı olan H.926/M.1520 tarihli. Çalışmamızda Amasya adı iki adet altın ve beş gümüş sikke bulunmaktadır.

İlk Amasya darplı Osmanlı sikkeleri Çelebi Mehmed zamanına aittir. Amasya'da sultan Yavuz Selim döneminde ilk sultani de darbedilmiştir. Amasya'da altın Sultanilerin darbı 5 sultan süresince devam etmiş olup H.1003/M.1594 tarihli son sultaniler 3. Mehmed dönemindendir⁸⁸.

Bağdad: Bağdad adı sadece üç adet gümüş sikkede bulunmaktadır. Elde edilen sikkeler H.926/H.959-1526-1552 yıllarında basılmıştır.

Bağdad, osmanlı devletinin son yıllarına kadar en önemli bir şehirlerinden biri olarak kalmıştır. 1. Süleyman döneminde Bağdad'da darbedilen sikkelerin gerçek darp tarihi ise (959 gibi) yer almışken, sultanın son dönemlerinde şehir idari yönden kontrol altına alınabilmiş ve daha ileri tarihte darbedilen sikkelerde 926 tarihi kullanılmaya başlanmıştır⁸⁹.

Brusa: Tezimizdeki Brusa adı H.926/M.1520 yılında basılmış bir adet altın sikkede bulunmaktadır. Anadolu Medeniyetler Müzesi'nde bulunan Kanuni zamanına ait sultanilerde "Bursa" kelimesi "Brusa" بروسة şeklinde yazılmıştır. Kanuni Süleyman adını taşıyan altın sultaniler, tahta çıktığı H.926/M.1520 yılı tarihli.

Orhan Gazi (M. 1326–1359) dönemine ait sikkeler de Brusa adını taşımaktadır. Orhan Gazi döneminde ilk kez sikkelerde darp yeri, Brusa'nın alınmasından sonra yazılmaya başlanmıştır. Brusa, Osmanlı devletinin ilk sikkelerinin darbedildiği şehirdir. Ondan sonra imparatorluğun başkenti olmuştur ve Osmanlı ekonomisinin önemli şehirlerinden biridir. Bursa darbhanesinde Kanuni Süleyman dönemi dışında hiç sultani darbedilmemiş olmasının nedeninin anlaşılabilmesi zordur. Bunun haricinde Bursa'da darbedilmiş diğer altın sikkeler, Osmanlı İmparatorluğunun sonlarına doğru sultan Abdülaziz'in ve Sultan Mehmed Reşad'ın darbettiği hatıra gezi altınlarıdır⁹⁰.

⁸⁸ Damalı,a.g.e.,s.352

⁸⁹ Damalı,a.g.e.,s.524

⁹⁰ Damalı,a.g.e.,s.362

Cezayir: Yavuz Selim adını taşıyan sikkelerde, 923/1517 tarihi ve Sultan Selim şah bin Bayezid han unvanı kullanılmıştır. Anadolu Medeniyetler Müzesi'nde, Kanuni Süleyman zamanına ait Cezayir baskı yeri adını taşıyan sadece tek sultani sikke bulunmaktadır. Cezayir'de basılmış ve Kanuni Süleyman adını taşıyan altın sultani, padişahın tahta çıktığı yılı olan 926 tarihini ve sultan Süleyman bin Selim han unvanını taşımaktadır.

Yavuz Selim zamanında İspanyollar'la mücadele devam ettiği için Cezayir'in fethi tam olarak gerçekleştirememiştir. Ancak Kanuni Sultan Süleyman döneminde bölgede Osmanlı hakimiyeti sağlandığı için Cezayir darplı sikkeler 1520 (H926) tarihinden sonra çeşitlenmiştir. Cezayir'de 1.Selim adına basılmış tek sultani sikke vardır⁹¹.

Dımaşk: Dımaşk'ta basılmış ve Kanuni Süleyman adını taşıyan altın sultaniler, padişahın tahta çıktığı yıl olan H.926/M.1520 yılına ve H.927/M.1521 yılına aittir.

1.Selim döneminde Dımaşk'ta darbedilen eşrefi altınlar da vardır. Kanuni Süleyman döneminde eşrefi altınları yoktur. Bu zamanda sadece Osmanlı sultanileri görülmektedir⁹².

Edirne: Çalışmamızda Edirne'de basılan tek altın sikke H.926/M.1520 yılında basılmıştır. Kanuni Süleyman döneminde ilk defa padişah adını taşıyan altın sultani sikke Edirne'de darbedilmiştir. Çalışmamızdaki sultaniler, padişahın tahta çıktığı H.926/M.1520 yılına aittir.

Haleb: Kataloğumuzda Haleb'de basılan sekiz⁹³ altın sultani ve bir⁹⁴ gümüş akçe bulunmaktadır ve H.926 / M.1520 ile H.927/M.1521 yıllarına aittir. Haleb'te basılmış ve Kanuni Süleyman adını taşıyan “altın /gümüş”, padişahın tahta çıktığı H.926/M.1520 yılı tarihlidir.

İlk Osmanlı sikkelerinin Yavuz Sultan Selim döneminde darbedildiği Haleb'te, Kanuni Süleyman döneminde de çeşitli altın ve gümüş sikkeleri basılmıştır. Haleb ismi

⁹¹ Damalı,a.g.e.,s.367

⁹² Damalı,a.g.e.,s.561

⁹³ Sıra no: 41,85,86,87,88,89,93,94

⁹⁴ Gümüş kataloğunda Sıra no: 8

sultanilere özel bir estetik sağlamaktadır. Çünkü sikkelerde Haleb kelimesi değişik şekillerde yazılmıştır⁹⁵.

Koçaniye: Tezimizde Koçaniye adını taşıyan sikkeler sadece iki⁹⁶ adet altın sultanidir. Bu sikke de H.926/M.1520 yılında basılmıştır. Koçaniye'de basılmış ve Kanuni Süleyman adını taşıyan sultaniler, padişahın tahta çıktığı yılı H.926/M.1520 ve sadece “Sultan Süleyman bin Selim han” unvanını taşır.

Bu şehre bazen Koçane denir⁹⁷. İlk olarak Kanuni Süleyman kurulan Koçaniye darbhanesinde sultani darbedilmiştir⁹⁸.

Kostantiniye: Çalışmamızda Kostantiniye adını 18 adet altın sultani ve 3 adet gümüş sikke taşır. Bu sikkeler H.926/M.1520 yılında basılmıştır.

İstanbul'da fetihten sonra altın, gümüş ve bakır sikkeler hemen basılmamıştır. Kostantiniye darbhanesinde ilk sikkelerin H.865/M.1460 yılında darbedildiği düşünülmektedir⁹⁹.

Kratova: Kratova adını taşıyan sikkeler sadece 2 adet altın sultani ve 2 adet gümüş sikkedir ve H.926/M.1520 yılında basılmıştır.

İncelediğimiz kaynaklarda, Kanuni Süleyman zamanından önce Krotova'da basılmış sultani sikkeler hakkında hiç bir bilgi verilmediğine göre bunlar Kratova'da Kanuni Süleyman dönemine ait ilk sultani sikkelerdir diyebiliriz. Kanuni Süleyman zamanında Krotova'da basılmış altın sultaniler, padişahın tahta çıktığı yılı H.926 ve sultan Süleyman bin Selim han unvanını taşımaktadır. Kratova darbhanesinde basılan ilk akçe 2.Bayezid dönemine aittir¹⁰⁰.

Novaberde: Novaberde adını 7 adet gümüş akçe, H.926/M.1520 yılında basılmıştır.

⁹⁵ Damalı,a.g.e.,s.577

⁹⁶ Sıra no:27 ve 28

⁹⁷ Artuk,a.g.e.,s.515

⁹⁸ Damalı,a.g.e.,s.601

⁹⁹ Damalı,a.g.e.,s.608

¹⁰⁰ Damalı,a.g.e.,s.329

İncelediğimiz târihi kaynaklarda, Kanuni Süleyman zamanından önce Novaberde'de basılmış gümüş sikkeler hakkında hiç bir bilgi yoktur. Bunların Kanuni Süleyman dönemine ait ilk gümüş sikkeler olduğunu söyleyebiliriz. Kanuni Süleyman zamanındaki Novaberde'de basılmış ve Kanuni Süleyman adını taşıyan gümüş sikke, padişahın tahta çıktığı yılı H.926/M.1520, sultan Süleyman bin Selim han ve sultan Süleyman şah bin Selim şah unvanlarını taşımaktadır.

Mısır: Mısır adı, tezimizdeki 33 altın sikke ile 1 gümüş dirhemde geçer. Sikkeler H.926/M.1520, H.927/M.1521 ve H.932/M.1526 yılında basılmıştır. Mısır adını taşıyan sikkeler, sultanın tahta çıkış tarihini değil farklı basılma tarihlerini taşımaktadır.

Sultan 1.Selim'in Mısır'ı fethinden sonra Mısır geleneklerine göre altın sikkelere cülus tarihinin değil, sikkelerin darp tarihlerinin yazılmasına devam edilmiştir. Bu nedenle fetih tarihinden itibaren H.923/M.1517, H.924/M.1518, H.925/1519 ve H.926/M.1520 tarihli sultaniler bulunmaktadır¹⁰¹.

Yukarıda zikredilen bilgilere göre Mısır darbhanesinde basılmış Osmanlı ilk altın sikke, 1.Selim dönemine aittir diyebiliriz. Kanuni Süleyman döneminde de çeşitli altın sultaniler darbedilmiştir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde, Mısır darbhanesinde basılan sultani sikkeler sultanın cülus yılı olan H.926/M.1520 yanında H.927/M.1521 ve H.923/M.1517 tarihlerini taşır. Mısır'da basılan dirhem sikkesinde baskı tarihi çıkmamıştır. Ayrıca çalışmamızdaki mevcut Mısır'da basılmış gümüş sikkemiz hiç bir kaynaktan yayınlanmamıştır. Mısır'da basılan bazı sikkelerdeki kitabelerin düzgün olmadığı tezimizdeki bazı sikkelerde açık bir şekilde görülebilmektedir.

Mısır'daki gümüş ve altın azlığından ve pahalı olduklarından dolayı Mısır valilerinin gerekli şartların yerine getirilmesi ve paranın zamanında gönderilmesi için düşük ayar kullanmaktan başka bir çare bulamadıkları şeklinde yorumlanmıştır¹⁰². Çoğunlukla kullanılmış normal ayardan düşük ayar kullanıldığı fark edilmiştir. Said Muhamed El-said'in eski Memlûk geleneğinin devam ettiği ve M.1525 kanunnamesi uygulandıktan sonra Mısır'ın istikrara kavuştuğu görüşüne katılmaktayız.

¹⁰¹ Damalı,a.g.e.,s.403

¹⁰² EL-SAİD Said Muhamed, a.g.e., Kahire,2003,s.157

Sidre kapısı: İncelediğimiz târihi kaynaklarda, Kanuni Süleyman zamanından önce Sidre Kapısı'nda basılmış sultani sikkeler hakkında hiç bir bilgi verilmediğine göre Kanuni Süleyman dönemine ait ilk sultani sikkelerin olduğunu söyleyebiliriz. Sidre Kapısı'nda basılmış ve Kanuni Süleyman adını taşıyan altın sultaniler, padişahın tahta çıktığı H.926/M.1520 yılına aittir.

Madenleri ile meşhur olan bu şehir Selanik'in güney-doğusundadır. Bazı eserlerde şehrin ismi Sıdrekaysi şeklinde yazılmıştır. Fakat Aşık Ali'nin Menazır el-Avalim adlı eserine göre Sıdrekapısı şeklinde okunması lazım geldiğini anlıyoruz. Bu şehirde Kanuni, 2. Selim ve 3. Murat sikke bastırmışlardır¹⁰³.

Siroz (Serez): Kanuni Süleyman döneminde kurulan Siroz darbhanesinde ilk altın sultani darbedilmiştir. Siroz darbhanesinde basılan sultani sikkeler sultanın cülus yılı olan H.926/M.1520 tarihli dir.

Tebriz: Çalışmamızda bağlı ve Tebriz adını taşıyan, H.926/M.1520 yılında basılmış 1 altın sikke ve 2 adet gümüş akçede bulunmaktadır. Târihi kaynaklarda, Kanuni Süleyman zamanından önce Tebriz'de basılmış sultani sikkeler hakkında hiç bir bilgi verilmediğine göre Kanuni Süleyman dönemine ait ilk sultani sikkelerin olduğunu söyleyebiliriz. Tebriz'de basılmış ve Kanuni Süleyman adını taşıyan altın sultaniler, padişahın tahta çıktığı H.926/M.1520 yılı tarihli dir. Ayrıca çalışmamızda yer alan Tebriz'de basılmış altın sikke hiç bir kaynakta yayınlanmamıştır.

Tebriz ilk olarak Yavuz Sultan Selim'in çaldıran zaferinden sonra 1514 (H920) yılında Osmanlı devleti tarafından alınmış ve hutbe 1.Selim adına okutulmuştur. Tebriz'in Osmanlıların elinde kalması uzun sürmemiş, Yavuz Sultan Selimin İran'dan çekilmesi üzerine Şah İsmail Safevi başkenti Tebriz'e geri dönmüştür. 1.Selim döneminde Tebriz'de herhangi bir Osmanlı sikkesi darbedilmemiştir¹⁰⁴.

Üsküb: Üsküb'te ilk basılan akçeler 2. Mehmet zamanındadır¹⁰⁵. Çalışmamızda Üsküb'te basılan sadece bir adet gümüş akçe bulunmaktadır.

¹⁰³ Artuk,a.g.e.,s.522

¹⁰⁴ Damalı,a.g.e.,s.725

¹⁰⁵ Damalı,a.g.e.,s.333

4.1.2.1. Darbhane'nin yazılış biçimi

Yalnız yazı olarak ve yazının bir yerine motif koymak şeklinde iki tipi vardır.

a- Müzede, Kanuni Süleyman zamanına ait bazı sikkelerdeki baskı yeri kelimesinin son harfi yazılmayıp saadet düğümü motifi işlenmiştir. Örneğin:

- Kratova baskılı bir sikkede Kratova kelimesinin yazılışında he harfinin yerine saadet düğümü motifi konulmuştur¹⁰⁶.
- Sidre kapısı baskı yerine ait bir sikke üzerine Sidre kelimesinin yazılışında saadet düğümü he harfinin yerindedir¹⁰⁷.

Osmanlı zamanına ait Irak Müzesi'nde yer alan demlik ortasında Sülüs hattı ile yazılmış “El-afiye” kelimesinin son harfinde de he yerine saadet düğümü motifi yer alır.

Resim 4.1. Tohaf madaniye torasya min El-mathaf El-İraki,s.306¹⁰⁸

b- Müzede, Kanuni Süleyman zamanına ait bazı sikkelerde baskı yeri kelimesinin bazen ortasından bazen de son harfinden bitki motifi çıkmıştır.

¹⁰⁶ sıra no, 28

¹⁰⁷ sıra no, 97

¹⁰⁸ SAİD Nebile Ayat, El-tohaf el-madaniye El-Osmaniye elmahfoza fi el-mathaf el-watani llasar el-kadima, Cezayir, 2009

- Sidre kapısı kelimesindeki uzun ye harfi uzantısında dal motifi¹⁰⁹,
- Siroz kelimesindeki ye harfi ortasında kıvrık dal motifi¹¹⁰.
- Haleb kelimesindeki be harfinin ortasında saadet düğümü motifi oluşturulmuştur¹¹¹.

4.1.3. Sikkelerde dua

Kanuni Süleyman dönemi altın sikkelerinde dua, ön yüzün orta satırlarındadır. Kanuni zamanında basılmış bütün sikkeler azze nasruhu duasını taşımaktadır. Gümüş sikkelerdeki dua ibaresi, bazen arka bazen de ön yüzdendir.

“Halledeallahu mülkehu” Osmanlı sikkelerine yazılmış ilk dua cümlesidir. Bu dua Orhan Gazi sikkelerinde kullanılmıştır. Ayrıca, azze nasruhû (Zaferi, galibiyeti mübarek olsun) Osmanlı sultani (altın) sikkelere yazılmış ilk dua cümlesidir. Osmanlı zamanında, Kanuni Sultan Süleyman zamanında da bütün sultani sikkelerin ön yüzlerinde sultan unvanı ile beraber azze nasruhu duası yer almaktadır. Gümüş sikkeler üzerinde bazen “azze nasruhu” bazen de “Halledeallahu mülkehu ve sultanehu” duaları kullanılmıştır.

Memlûklü döneminde özellikle El-Sultan El-Nasir Muhamed Bin Kalavun (tarihi) sikkelerde azze nasruhu duası bulunmaktadır. Bu duanın ilk yazılışı H.717 yılında, Haleb'te basılmış El-Sultan El-Nasir Muhamed Bin Kalavun” zamanına ait bir felstedir¹¹². Kalavun zamanından sonra bu duanın kullanışı Çerkez Memlûk¹¹³ ve Osmanlı zamanında devam etmiştir. Osmanlı dirhemlerindeki dua cümlelerinden azze nasruhu ilkin 1.Murad’ın sikkelerinde görülmektedir¹¹⁴. Osmanlı sultanilere (altın) yazılmış ilk azze nasruhu duası, ilkin Fatih Sultan Mehmet altınlarının ön yüzünde kendisi için sultan ve babası için han unvanı, adı ile yer almaktadır¹¹⁵.

¹⁰⁹ sıra no,1

¹¹⁰ sıra no,37A ve 37B

¹¹¹ sıra no: 89

¹¹² ABD-EL AZİM Muhamed Abd-el vadod, 2009,s.140

¹¹³ EL-NABERAVİ Rafaat, nokod El-İslamiye monz bidayet el-karn el-sades v hata nihaet el-karn el-tasee Hicri, 2005, s.11

¹¹⁴ Artuk, a.g.e, s.483

¹¹⁵ Damalı, a.g.e., s.294

4.1.3.1. Duanın yazılış biçimi

Tezimizdeki, Kanuni Süleyman zamanına ait bazı¹¹⁶ sikkelerde dua kelimesinin son harfi yazılmayıp onun yerine saadet düğümü motifi işlenmiştir.

Örneğin, Kostantiniye baskılı bir sikkede azze nasruhu kelimesinin yazılışında he harfinin yerine saadet düğümü motifi konulmuştur¹¹⁷.

4.1.4. Duribe kelimesi ve cer harfleri açıklaması

Basılmış anlamına gelen duribe kelimesi sikkelerde baskı yeri veya baskı tarihinden önce yazılır.

4.1.4.1. Sikkeler üzerindeki cer harfleri

Arapçada tek başlarına bir anlam ifade etmeyen fakat isimlerle ve fiillerle kullanılarak gerek isme gerekse birlikte kullanıldığı fiile ek anlamlar katabilen unsurlara harfi cer denir. Bir harfi cer ismin başında kullanılırsa o ismi mecrur¹¹⁸ yapar. Yani harfi cer unsurundan sonra gelen isim mecrur olur. Fi-cer ve Be-cer harfleri; “de, da, içinde” anlamındadır. Da/de anlamına gelen fi-cer harf kelimesi sikkelerdeki yeri, baskı yeri veya baskı tarihinden öncedir.

Baskı yeri kelimesinden önce Be-cer harfinin yazılışı yaygın olmayıp sadece Mısır'da basılmış iki sikkede¹¹⁹ yer alır. Çalışmamızda darbhane adının öncesine be-cer harfi taşıyan sikkeler sadece Mısır darbhanesinde basılmıştır. Ayrıca karşılaştırdığımız sikkelerde darbhane adının öncesine be-cer harfi taşıyan sikke 3.Murat döneminde, Tunus darbhanesinde basılmıştır. Bu yüzden Kanuni Süleyman dönemindeki sikkelerinde darbhane adının öncesine be-cer harfi taşıyan sikkeler sadece Arap darbhanelerinde basıldığını tahmin edebiliyoruz.

¹¹⁶ Sıra no: 38-53-54-97 gibi

¹¹⁷ Sıra no, 53,54 gibi

¹¹⁸ Son harekesi kesre olan isimleri

¹¹⁹ Sıra no:34 ve 35

Sikkelerde baskı yeri öncesinde kullanılan basılmış anlamına gelen duribe kelimesi bazen fi-cer harfi ile beraber yazılmıştır. Bazı sikkelerde darbhane adının öncesinde ne fi-cer harfi ne de duribe kelimesi bulunmuştur.

4.1.4.2. Motif şeklinde cer harfleri açıklaması

Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin ortasında saadet düğümü, kalp şekli, dal motif ve karmaşık saadet düğümü motifi bulunduğu gözlemlenmiştir.

Örnek olarak Brusa'da¹²⁰ basılmış sikkede fi-cer harfindeki ye harfinin ortasından dal motifi uzanır. 91 numaralı sikkede, fi-cer harfindaki uzun ye harfinin ortasında dal motifi oluşur. “Duribe” kelimesindeki be harfinin ortasından dal motifinin çıktığı görülür¹²¹. Kostantiniye'de¹²² basılmış sikkede kalp motifi, fi-cer harfindeki ye harfinin ortasındadır. 34 ve 35 numaralı sikkelerin arka yüzünde fi-cer harfindeki uzun ye harfinin ortasında bulunan iki motiften, biri saadet, diğeri karmaşık saadet düğümüdür. 47 ve 48 numaralı sikkelerin, arka yüzündeki fi-cer harfindeki uzun ye harfinin ortasına saadet düğümü motifi konulmuştur. 86 numaralı sikkenin arka yüzünde fi-cer harfindeki uzun ye harfinin ortasında devrilmiş saadet düğümü yer alır.

4.1.5. Darp tarihi

Anadolu Medeniyetler Müzesi'nde Kanuni Süleyman dönemi altın sikkelerinden en erkeni H.926/M.1520, en geçi ise H.959/M.1552 tarihlidir.

Kanuni Süleyman altın sikkelerinde baskı tarihi, ön yüzün son satırındadır. Kanuni zamanında basılmış çoğu sikkeler sultanın cülüs tarihi olan H.926/M.1520 tarihini taşımaktadır. Gümüş sikkelerin üzerinde baskı tarihi, bazen arka bazen de ön yüzünün son satırlarındadır. Haleb darbhanesinde basılmış iki adet sikke 927/M.1521, Bağdad darbhanesinde basılmış bir adet gümüş sikke H.959/M.1551 ve Mısır darbhanesinde basılmış bir kaç sikke 932/M.1526 tarihlidirler. Baskı tarihi öncesine bazen yıl anlamına gelen senet kelimesi yazılmıştır.

¹²⁰ Sıra no: 13

¹²¹ Sıra no: 1, 38, 55

¹²² Sıra no:16

Osmanlı sikkelerinde baskı tarihi, rakam (sayı) ile konulmuştur. Bu da baskı tarihinin en eski tipidir diyebiliriz. Rakam ile basılmış baskı tarihi Emevi döneminde Abdülmelik zamanından beri kullanılır¹²³.

Osmanlı öncesi dönemlerin sikkelerinde bazen baskı tarihinden sonra “Hicri – Sene hicriye – Hicre itibaren” gibi, Hicri takvimi işaret eden bir sembol yazılmaktadır. Memlük sikkelerindeki baskı tarihinden sonra Hicri takvimi işaret eden sembol yaygın değildir. Bu olayı El-Naberavi, bu zamanda Müslümanlar tarafından kullanılan takvim ile yazıldığından baskı tarihinden sonra takvimi işaret eden sembolün yazılması önemli değildir diye açıklamıştır¹²⁴.

4.1.6. Sikkelerde övgü ibareleri

Övgü ibareleri genelde Kanuni Sultan Süleyman dönemi altın sikkelerinin arka yüzündedir. İlk darbedilen Osmanlı sultanilerinin sikkeler arka yüzlerinde ise “dâribü n-nadri sahibü'l-izzi ve'nasri fi'l-berri ve'l-bahri” yazısı bulunmaktadır. Zamanla arka yüzlerinde “sultanü'l-berreyni ve hakanü l-bahreyni es-sultan bin es-sultan” ve “sahibü'n nadri ve nasri fi'l_berri ve'l_bahri” yazılı sultaniler diğer yazıların yerini yer almaya başlamıştır.

Kanuni Süleyman dönemi Osmanlı altın sikkelerin arka yüzünde üç yazı kalıbı vardır

- Dâribü n-nadri sahibü'l-izzi ve'nasri fi'l-berri ve l'bahri
- Sahibü'n nadri ve nasri fi'l_berri ve'l_bahri
- Sultanü'l-Berreyni ve Hakanü'l-Bahreyni Es-Sultan Bin Es-Sultan.

Fatih Sultan Mehmed ilk altın (sultani) sikkelerinin arka yüzünde “Dâribü n-nadri sahibü'l-izzi ve'nasri fi'l-berri ve l'bahri ” ibareleri yazılıdır. 2.Bayezid zamanından itibaren “Sahibü'n nadri ve nasri fi'l_berri ve'l_bahri” ve “sultanü'l-berreyni ve hakan'ü l-bahreyni es-sultan bin es-sultan” ibaresi de kullanılmıştır.

¹²³ ABD-EL AZİM Muhamed abd-el vadod, a.g.e.,s.164

¹²⁴ ABD-EL AZİM Muhamed abd-el vadod, a.g.e.,s.169

Kanuni sikkelerin üzerinde sultan'ül- berreyini ve hakan'ü l-bahrieyni es-sultan ibn es-sultan ifadesi o kadar yaygın değildir. Bu padişahın zamanında en çok “Dâribü'n-nadri sahib'ülizzi vN-nasri fi'l-berri ve' l-bahri” övgü ibaresi yazılmıştır. Ayrıca 1.Selim altınlarının arka yüzünde “sahibü'n nadri ve nasri fi'l_berri ve'l_bahri” ifadesi yazılıdır. Kanuni Süleyman zamanında sultani sikkelerin üzerinde de “sahibü'n nadri ve nasri fi'l_berri ve'l_bahri” ibaresi o kadar yaygın bir şekilde kullanılmayıp yeni bir övgü ibaresine de rastlanmamıştır.

Kanuni sikkelerindeki “dâribü'n_nadri sahibü'l_izzi ve nasri fi'l_berri ve'l-bahri” övgü ibaresi iki gruba ayırdık: Birinci grup: Fi-cer harfindeki ye harfi kısadır. Bu gruptaki sikkeler, fi-cer harfi bazen ikinci satırda, bazen de üçüncü satırda yer almaktadır. Çalışmamızda arka yüzünde kısa fi-cer harfi ile yazılmış sikkeleri “formal kitabe” adlandırdık. Ayrıca fi-cer harfindeki ye harfi iki yazı üslubu ile yazılmıştır. Birincisi Mo'alaka ye harfi, ikincisi Makus (dönüşlü) ye harfidir¹²⁵. İkinci grup: Uzun ye harfi ile basılmış sikkelerindeki baskı yerini üç şekle ayırdık:

- a- Fi-cer harfindeki uzun ye harfi ile basılmış sikkelere “bir çizgi”,
- b- sahibü kelimesindeki uzun ye harfi ile uzun be harfi ile basılmış sikkelere “iki çizgi”
- c- Fi-cer harfindeki uzun ye harfi, sahibü kelimesindeki uzun be harfi ve dâribü kelimesinde uzun be harfine “üç çizgi” ismini verdik.

4.2. Tipolojide yöntem

Sikkelerle ilgili ana yayınlarda ön ve arka yüz düzenlemesi ile ilgili tipoloji yoktur. Yayınlarda genellikle katalog şeklindedir. Olanlarda ise sikke üstündeki yazı, figür, motif gibi unsurlar ilgili başlıklar altında ele alınmıştır. Biz tezimizdeki Atom Damalı'nın (Osmanlı Sikkeleri Tarihi:2000) sultan adına göre yaptığı sınıflamaya bağlı kaldık. Ancak oradakinden daha ayrıntıya girip ön ve arka yüz için ayrı tipoloji oluşturduk. Altın ve gümüş sikkelerde farklılıklar görülebildiği için altın sikkeler için ayrı gümüş dirhem ve akçeler için ise ayrı tipoloji yaptık.

¹²⁵ yazı ile süsleme bölümündedir.

4.2.1. Altın sikkeler

Burada önce sikkelerin ön ve arka yüzündeki temel tiplerden genel olarak söz edilecek, sonra ilgili tipler ayrıntısı ile ele alınacaktır.

Sikkelerin ön yüz düzeni ana hatlarıyla şöyledir

Sikkeyi dıştan, kabartma olarak yapılmış iki düz çizgi arasındaki inci dizisi kuşağı sınırlar. Darp hatası veya sikkenin sonradan kırılması gibi nedenlerle bu üçlü kuşaktaki dış düz çizgi, inci dizisi, bazen de üçü birden sikkede görülmeyebilir. Bu kuşakla çevrelenen yuvarlak alana bir kaç satır halinde yazı yerleştirilmiştir. Tasnifimiz, bir, iki veya üç satır sürebilen sultanın adı, babasının adı ve unvanlarındaki farklara göre yapılmıştır. Biz de bu yöntemle bağlı kaldık. Yazının diğer bölümlerindeki ve bezemedeki farklar, sultanın adı ve unvanlarına göre yapılan tipoloji çerçevesinde belirtilmiştir.

Yazı farkları, kolayca anlaşılabilmesi için a- sultanın adı, babasının adı, unvanı b- dua (azze nasruhu) c- basılma ifadesi ile cer harfi (duribe kelimesinin darbhane veya darp târihinden önce bulunmaktadır) d- darp târihi (sene 926 gibi).

Buna göre Kanuni Sultan Süleyman sikkelerinde ön yüzü düzeni dokuz tipe ayrılır

- ❖ Sultan Süleyman bin Selim han
- ❖ Sultan Süleyman şah bin sultan Selim han
- ❖ Sultan Süleyman şah bin Selim Şah han
- ❖ Sultan Süleyman şah bin Selim han
- ❖ Sultan Süleyman şah bin sultan Selim
- ❖ Sultan Süleyman şah bin sultan Selim şah
- ❖ Sultan Süleyman şah bin Selim şah
- ❖ Sultan Süleyman bin Selim şah han
- ❖ Sultan Süleyman şah bin sultan Selim şah han

Ön yüz, sikkelere dair farklı bilgileri içeren 4 ayrı bölümden oluşmaktadır:

- a) Sikkenin darp edildiği sultan dönemi
- b) Sikkenin hangi darbhanede basıldığı
- c) Sikkenin üretildiği madeni ve sikke tipi

d) Sikkenin darp edilme târihi

Sikkelerin arka yüz düzeni

Sikkeyi dıştan, kabertma olarak yapılmış iki düz çizgi arasındaki inci dizisi kuşağı sınırlar. Darp hatası veya sikkenin sonradan kırılması gibi nedenlerle bu üçlü kuşaktaki dış düz çizgi, inci dizisi, bazen de üçü birden sikkede görülmeyebilir. Bu kuşakla çevrelenen yuvarlak alana bir kaç satır halinde yazı yerleştirilmiştir. Sikkelerle ilgili yayınlarda sikkelerin tipolojisi, üç veya dört satır sürebilen sultana övgü vardır.

Kanuni Süleyman zamanı altın sikkelerinde arka yüzde üç yazı kalıbı vardır

- Dâribü'n-nadri sahibü'l-izzî ve'nasrî fi'l-berri ve'l-bahri
- Sahibü'n nadri ve nasrî fi'l_berri ve'l_bahri
- Sultanü'l-Berreyni Ve Hakanül-Bahreyni Es-Sultan Bin Es-Sultan

Kanuni sikkelerindeki “Dâribü'n-nadri sahibü'l-izzî ve'nasrî fi'l-berri ve'l-bahri” övgü ibaresini iki gruba ayırdık:

Birinci grup: Fi-cer harfindeki ye harfi kısadır. Bu gruptaki sikkeler, fi-cer harfi bazen ikinci satırda, bazen de üçüncü satırda yer almaktadır. Çalışmamızda arka yüzünde kısa fi-cer harfi ile yazılmış sikkeleri “formal kitabe” adlandırdık. Ayrıca fi-cer harfindeki ye harfi iki yazı üslubü ile yazılmıştır. Birincisi Mo'alaka ye harfi, ikincisi Makus (dönüşlü) ye harfidir¹²⁶.

İkinci grup: Uzun ye harfi ile basılmış sikkelerindeki darp yeri üç şekle ayırdık: a- Fi-cer harfindeki uzun ye harfi ile basılmış sikkeler “bir çizgi” adını verdik. b- Sahibü kelimesindeki uzun ye harfi ile uzun be harfi ile basılmış sikkeler “iki çizgi” adını verdik. c- Fi-cer harfindeki uzun ye harfi, sahibü kelimesindeki uzun be harfi ve dâribü kelimesinde uzun be harfi “üç çizgi” ismini verdik.

¹²⁶ yazı ile süsleme bölümündedir.

4.2.2. Gümüş sikkeler

Sikkelerin ön yüz düzeni ana hatlarıyla şöyledir

Gümüş sikkeler de daire biçimlidir. Sikkeyi dıştan, kabartma olarak yapılmış iki düz çizgi arasındaki inci dizisi kuşağı sınırlar. Darp hatası veya sikkenin sonradan kırılması gibi nedenlerle bu üçlü kuşaktaki dış düz çizgi, inci dizisi, bazen de üçü birden sikkede görülmeyebilir. Bu kuşakla çevrelenen yuvarlak alana bir kaç satır halinde yazı yerleştirilmiştir. Tasnifimiz:

1- Bir, iki veya üç satır sürebilen sultanın adı, babasının adı ve unvanlarındaki farklara göre yapılmıştır. Biz de bu yönteme bağlı kaldık.

2- Bir, iki veya üç satır sürebilen sultanın adı, babasının adı ve unvanlarındaki farklara göre yapılmıştır. Yazının diğer bölümlerindeki ve bezemedeki farklar, sultanın adı ve unvanlarına göre yapılan tipoloji çerçevesinde belirtilmiştir. Yazı farkları, kolayca anlaşılabilmesi için a- sultanın adı, babasının adı, unvanı b- dua (azze nasruhu) c- basılma ifadesi ile cer harfi (duribe kelimesinin darbhane veya darp târihinden önce bulunmaktadır) d- darp târihi (sene 926 gibi).

Buna göre Kanuni Sultan Süleyman gümüş sikkelerinde ön yüzü düzeni yedi tipe ayrılır

- ❖ Sultan Süleyman bin Selim han
- ❖ Sultan Süleyman şah bin Selim han
- ❖ Sultan Süleyman şah bin Selim şah
- ❖ Sultan Süleyman bin Selim şah l-berri ve'l-bahri
- ❖ Sultan Süleyman şah bin sultan Selim şah azze nasruhu
- ❖ Sultanü'l-berreyni Süleyman şah bin Selim şah ve' l-bahrieyni
- ❖ Özel tasarımlar (El-adil tipi / el-berri ve'l-bahri tipi)

Sikkelerin arka yüz düzeni: Sikkeyi dıştan, kabartma olarak yapılmış iki düz çizgi arasındaki inci dizisi kuşağı sınırlar. Darp hatası veya sikkenin sonradan kırılması gibi nedenlerle bu üçlü kuşaktaki dış düz çizgi, inci dizisi, bazen de üçü birden sikkede

görülmeyebilir. Bu kuşakla çevrelenen yuvarlak alana bir kaç satır halinde yazı yerleştirilmiştir.

Kanuni Süleyman zamanı gümüş sikkelerinde arka yüzde iki yazı kalıbı vardır:

a- Dâribü'n-nadri sahibü'l-izzi ve'nasri fi'l-berri ve'l-bahri.

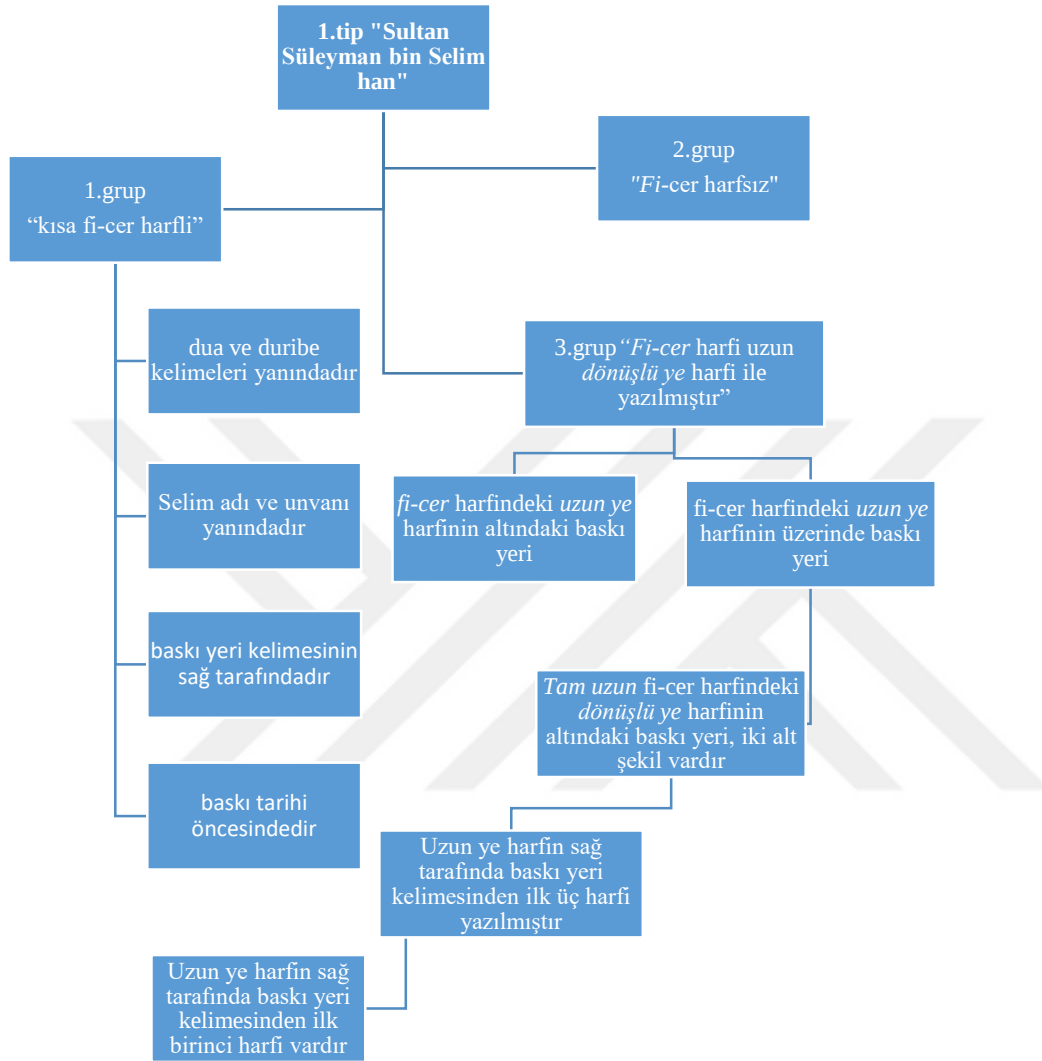
b- Dua (azze nasruhu/ Hallede'Allahu mülkehu ve Sultanehu), darbhane ismi ve darp tarihi yazılmıştır.

- Ortada içinde darbhane adı yazılı bir oval/daire çerçeve bulunmaktadır. Bunun etrafına, daire biçiminde tek sıra olarak dua (azze nasruhu) ve darp tarihi yazılır.
- Bir, iki veya üç satır sürebilen dua (azze nasruhu / Hallede'Allahu mülkehu ve Sultanehu), darp yeri ve darp tarihi yer almaktadır.

4.3. Altın sikkelerin tipolojisi

Ön yüze göre tipler

4.3.1. Sultan Süleyman bin Selim han

Birinci tipe ait toplam 30 sikkede¹²⁷ yazı aynıdır. Sadece, darp yeri değişir. Temel kitabe: Sultan Süleyman bin Selim han (değişmez) azze nasruhu (değişmez), duribe (sıralamadaki yeri değişebilir) fi (sıralamadaki yeri değişebilir) Amasya (şehir adı değişebilir) sene (bazı sikkelerde bulunmaz) 926 (darp tarihi değişmez)

Sultan Süleyman bin Selim han unvanı, 30 altın parada yer alır. Kostantiniye (8 tane), Sidre kapısı (9 tane), Cezayir (1 tane), Amasya (2 tane), Koçaniye (2 tane), Kratova (2 tane), Siroz (1 tane) ve Mısır (5 tane) darbhanelerinde basılmıştır. Fi-cer harfinin

¹²⁷ Sıra nu: 1-30

yazılışına göre 4.3.1.1. kısa fi-cer harfli, 4.3.1.2. fi-cer harfsiz, 4.3.1.3. uzun fi-cer harfli olmak üzere üç tane alt grubu vardır.

4.3.1.1. kısa fi-cer harfli

4.3.1.1.1. Fi-cer harfindeki kısa ye harfinin altına darp yeri yazılan sikkeler

Sıra Nu.	1, 2, 4, 5, 6, 7, 30
Ön yüzde yazı	Sikkelerde yazı beş satırdır. Sadece 30 numaralı sikke altı satırdır. Beş satırlı sikkelerde yazı: Sultan Süleyman / Bin Selim Han / Azze nasruhu duribe fi / Sidre kapısı - Kostantiniye / Sene 926. Bu düzende her satırda kelimeler yan yana yazılmıştır. Altı satır ile yazılan sikkelerde yazı: Sultan / Süleyman / Bin Selim Han / Azze Nasruhu duribe Fi / Sidre kapısı / Sene 926.
Anlam	Selim han oğlu sultan Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Kostantiniye / Sidre kapısı'nda basıldı. Sene 926
Darp yeri ile târihi	Yedi örneğin, 4 adeti Kostantiniye ve 3 adedi Sidre kapısı'nda, 926 yılında basılmıştır.
Yazı türü	Sülüs
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: 1,2,4,5,6,7 numaralı sikkelerde Sultan ve Süleyman kelimeleri aynı satırdadır. 30 numaralı sikkede Sultan ile Süleyman iki satırdadır. Yani Süleyman kelimesindeki uzun sin harfi üzerinde Sultan kelimesi yazılmıştır”. 7 numaralı sikkede ikinci satırda Selim düz sin harfinin üzerinde bin bulunmaktadır. Diğer sikkelerde “Bin” ile Selim kelimeleri yan yanadır. b-dua (azze nasruhu): Değişiklik yoktur. c-basılma ifadesi ile cer-harfi: “Duribe” kelimesinin incelenmesi: Küçük yer sıkıntısını çözmek için duribe kelimesindeki be harfi bazen kelimenin üstünde bazen de altındadır. Örneklerimizde de üçüncü satırda duribe kelimesinde be harfi iki şekilde yazılmıştır. Birincisi, duribe kelimesinde be harfi, dad ve re harflerinin yanında değil üzerindedir. İkincisi, 30 numaralı sikkede duribe kelimesinde be harfi, kelimenin altındadır. Bu düzende fi-cer harfindeki ye harfin üstünde duribe kelimesindeki be harfi vardır. 1, 4, 5, 30 numaralı sikkelerin üstündeki duribe kelimesinde re harfi ile fi-cer harfindeki fa harfi birleşiktir. Ayrıca 2, 6 ve 7 numaralı sikkelerinde duribe ile fi-cer harfi ayrı yazılmıştır. Sadece 2 numaralı sikkede ise duribe kelimesinde re harfi ve be harfi birleşiktir. d- Darbhane:

	Sidre kapısı, 1, 2, 4, 5, 6, 7 numaralı sikkelerde Sidre kapısı dördüncü satırda, 30 numaralı sikkede, beşinci satırdadır. 1 numaralı sikkede “kapısı” be harfi yazılmamıştır. Diğer sikkelerde vardır. Ayrıca 2 ile 30 numaralı sikkelerde “Sidre” he harfi yoktur. Diğer sikkelerde he harfi yazılmıştır. 2 numaralı sikkede fi-cer harfi ve Sidre kapısı kelimelerinde ye harfi ile kaf harfinin olması gereken noktası yoktur. Kostantiniye, Yazılışları aynı olan Kostantiniye kelimesi sikkelerde dördüncü satırdadır. e-darp târihi, Sidre kapısı'nda basılan sikkelerde sene ile darp târihi yan yanadır. Kostantiniye'de basılan sikkelerde son satırda darp târihi 926, sene düz sin harfinin üzerindedir.
Bezeme farkları	a- Bitkisel süsleme Tirifil motifi, - 1 numaralı sikkede duribe kelimesindeki Tirifil motifi yine be harfi üzerine konulmuştur. - 7. sikkede beşinci satırdaki tirifil motifi, sene kelimesinin sağ tarafına (çerçeveden çıkan) konulmuştur. - 2 numaralı sikkede, ikinci satırdaki Selim, düz sin harfi üzerinde de Tirifil motifi ile bezenmiştir. Kıvrık dal: 4. Satırdaki Sidre kapısı kelimelerinde, 1 numaralı sikkede uzun ye harfi kıvrık dallı motif ile son bulur. 2 numaralı sikkede ise benzer bir kıvrık dal, sin harfinin üzerine konulmuştur. 5 ve 7 numaralı sikkelerin üstünde ise Kostantiniye kelimesine ait sin harfin üzerinde de bir kıvrık dal motifi çizilmiştir. Saadet düğümü motifi: 7 numaralı sikkede ikinci satırdaki Selim, mim harfinin üzerinde saadet düğümü motifi varken diğer sikkelerde yoktur. 4 ve 6 numaralı sikkelerde Kostantiniye kelimesindeki sin harfi, 30 numaralı sikkede Süleyman uzun sin harfinin üzerine saadet düğümü motifi yerleştirilmiştir. Üçlü benek motifleri (çintemani): 6 numaralı sikkede Süleyman kelimesinde ye harfinin noktaları yan yanadır ve bu noktaların altına ikinci satıra ait Han kelimesinde ha harfinin noktası basılmıştır. 30 numaralı sikkede üçüncü satırda duribe kelimesinde be harfi ile fi-cer harfinin ye harfi noktaları, ayrıca beşinci satırda “Sidre kapısı” kelimesinin ye harfinin noktaları altında bir daha nokta çizilmiş ve bu şekilde üçlü benek motifleri (çintemani) işlenmiştir. Harekeler: Sikkelerde, Birinci satırda Sultan kelimesinde sin harfinin üzerinde zamme harekesi, sultan kelimesindeki sin harfini “su” şeklinde okutmak için çizilmiştir. 1 ile 5 numaralı sikkelerde ikinci satırdaki Selim kelimesinde düz sin harfinin üzerinde fetha harekesi “se” okutmak için çizilmiştir. 4 numaralı sikkede üçüncü satırda duribe kelimesinde re harfinin altında kesre harekesi “rı” okutmak için çizilmiştir.

				
1a	2a	4a	5a	6a
				
7a	30a			
Arka yüzde yazı	Sultana övgü, “dâribü n_nadri sahibü l_izzi ve'n-nasri fi l_berri ve' l_bahri” (Altın kestiren, izzet sahibi ve Allah'ın yardımıyla karada ve denizde hakim olan.)			
Yazı farkları	Formal kitabede Sahibü kelimesindeki be harfi ve fi-cer harfindeki ye harfi kısadır. Sikkelerde fi-cer harfi üçüncü, 30 numaralı sikkede ise ikinci satırdadır.			
Bezeme farkları	a- Geometrik süsleme Sonsuz işaret motifi: 7 numaralı sikkede nadri kelimesinde re harfinin üzerine sonsuz işareti bezenmiştir. Boş daire: 7 numaralı sikkedeki fi-cer harfindeki fa harfinin noktası kelimenin sağ tarafındaki boş dairenin içindedir. b- Bitkisel süsleme Saadet düğümü: 4 ve 6 numaralı sikkelerde birinci satırda dâribü kelimesinde dad harfinin üzerindedir. 4 ve 6 numaralı sikkelerde ikinci satırda nasri kelimesinde re harfinin üzerindedir. 4, 5 ve 6 sikkelerdeki üçüncü satırda fi-cer harfinin sağ tarafındadır. 30 numaralı sikkede üçüncü satırda sağ ve sol tarafında bezenmiştir. kıvrık dal: 4 ve 6 numaralı sikkelerde ikinci satırda sahibü kelimesindeki kıvrık dallı motif “ha” harfi üzerine konulmuştur. c- Yazı Üçüncü satırda l-bahri kelimesindeki elif-lam harflerinin iki alt şekli vardır, 1b, 2b, 5b, 7b numaralı sikkelerinde elif-lam harfleri üst taraftan birleşik değildir. 4b ile 6b numaralı sikkelerinde elif-lam harfleri üst taraftan birleşiktir.			

Değerlendirme

Sultan Süleyman bin Selim han						
Dönem	Tezdeki sikke	Karşılaştırılan sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	1	GM	Sidre kapısı	926	var	var
1. Süleyman	1	YKB	Sidre kapısı	926	var	var
1. Süleyman	1	kdz. ereğli arkeoloji Müzesi'ndeki	Sidre kapısı	926	yok	var
1. Süleyman	6	OP	Kostantiniye	926	yok	var
1. Süleyman	30	YKB	Örneğimizde "Sidre kapısı", karşılaştırdığımız sikkede "Cezayir" baskılıdır.	926	var	var
1. Süleyman	30	DM	Sidre kapısı'nda basılmıştır. Karşılaştırdığımız sikke "Kostantiniye" baskılıdır.	926	yok	var
1. Süleyman	4,5,6	kdz. ereğli arkeoloji Müzesi'ndeki	Kostantiniye	926	yok	var
2.Selim	30	ARK	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı",	974	var	yok

			karşılaştırdığımız sikke “Cezayir”			
2.Selim	30	GM	Sidre kapısı	974	yok	var
2.Selim	30	DM	Örneğimiz sikke “Sidre kapısı”, karşılaştırdığımız sikke “Kostantiniye’de” basılmıştır.	974	var	var
2.Selim	4, 5, 6	WS	Örneğimiz sikke “Sidre kapısı”, karşılaştırdığımız sikke “Kostantiniye’de” basılmıştır	974	var	var
2.Selim	4, 5, 6	ARK / DM / istanbul Arkeoloji müzesi / YK2	Örneğimiz sikke “Sidre kapısı”, karşılaştırdığımız sikke “Kostantiniye’de” basılmıştır	974	var	var
2.Selim	4, 5, 6	GM	Örneğimiz sikke “Sidre kapısı”, karşılaştırdığımız sikke “Novaberde’de” basılmıştır	974	var	var
2.Selim	6	İstanbul Arkeoloji müzesi	Sidre kapısı	974	var	var
2.Selim	30	ARK/BP	örneğimiz sikke “Sidre kapısı”, karşılaştırdığımız sikke “Canca’da” basılmıştır.	974	var	var
2.Selim	30	ARK/BP/WS/GM	Sidre kapısı	974	var	var
3.Murad	1,2	WS/DM/ARK	Sidre kapısı	982	var	var
3.Murad	1, 2, 4, 5, 6, 7	NP	Örneğimiz sikke “Sidre kapısı” ve “Kostantniye”, karşılaştırdığımız sikke “Serberinçe’de” basılmıştır	982	var	var
3.Murad	4, 5, 6	GM/HD/WS/AD/FR/ NP/HN/GM	Örneğimiz sikke “Sidre kapısı”, karşılaştırdığımız sikke “Kostantiniye’de” basılmıştır.	982	var	var
3.Murad	4, 5, 6	WS	Örneğimiz sikke “Sidre kapısı”, karşılaştırdığımız sikke “cezayir” baskılıdır	982	var	var
Sultan Mahmud	1, 2, 4, 5, 6, 7,	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz sikke “Sidre kapısı” ve “Kostantniye”, karşılaştırdığımız sikke “Cezayir” baskılıdır.	1166	var	var

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikkenin ana yapısı 1. örneğimize benzer¹²⁸. Sadece ön yüz yazı farkları: a- Örneklerimizde üçüncü satırda “duribe” kelimesindeki be harfi, dad ve re harflerinin yanında değil üzerindedir. Karşılaştırdığımız sikkede ise üçüncü satırdaki “duribe” kelimesindeki be harfi, dad ve re harflerinin üzerinde değil altındadır ve “duribe” kelimesindeki be harfi, fi-cer harfindeki ye harfi üstündedir¹²⁹. Motif: karşılaştırdığımız sikkeninin süslemesi, örneğimizdeki sikkenin süslemesinden daha çoktur. Karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda “Selim” kelimesindeki mim harfinin üzerinde ve birinci satırda “Süleyman” kelimesinin sol tarafında basit saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: karşılaştırdığımız sikkede fi-cer harfi ikinci satırdadır ve fi-cer harfindeki ye harfi kısadır. fi-cer harfi ikinci satırda N-nasri kelimesi üzerindedir. Bu şekilde sikkenin arka yüzü ile 30 numaralı sikkenin arka yüzü aynıdır. Sadece bu sikkede fi-cer harfindeki ye harfinin yazısı farklıdır. Buradaki sikkede fi-cer harfindeki ye harfi dönüşlü şekilde yazılmıştır.

“Duribe kelimesindeki be harfi, fi-cer harfindeki dönüşlü ye harfinin üstündedir”

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke¹³⁰ vardır. Ön yüz yazı farkları: a- örneğimizdeki sikke “duribe” kelimesindeki be harfi dad ve re harflerinin üzerinde iken Karşılaştırdığımız sikkede üçüncü satırda “duribe” be harfi kelimenin üzerinde değil yanındadır. Motif: Karşılaştırdığımız sikkedeki motifler, örneklerimizdeki motiflerden farklıdır. Yani karşılaştırdığımız sikkede birinci satırda “Sultan” kelimesinde çentekli sin harfinin üzerinde saadet düğümü, ikinci satırda Selim kelimesinde düz sin harfinin üzerinde dilimli yaprak motifi ve ye harfinin üzerinde ok ucu motifi bezenmiştir. İkinci, üçüncü ve dördüncü satırların sağ tarafına birer kıvrık dal motifi vardır. Üçüncü satırda ise azze kelimesinde zin harfinin üzerinde ok ucu motifi vardır. Arka yüzü de farklı yazı ile motif taşımaktadır. Örneğimizdeki sikke “dâribü'n-nadri sahibül'l-izzi ve'n-nasri fi l-berri ve' l-bahri”,

¹²⁸ Damalı,2010:699

¹²⁹ “Duribe fi” yazısı Sidre kapısı'ndeki çift satırda yazılan sultan ve Süleyman basılan sikkeye aynı şekilde yazılmıştır.

¹³⁰ Damalı 2000:700

karşılaştırdığımız sikkede “sahibü n-nadri v' n-nasri fi l-berri ve'l-bahri” kitabesini taşımaktadır. Ayrıca karşılaştırdığımız sikke çok motiflidir¹³¹.

Ön yüz

Arka yüz

a- “duribe” be harfi kelimenin üzerinde değil yanındadır.

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke¹³² daha vardır. Sadece motif farkları vardır, karşılaştırdığımız sikkede dördüncü satırda “Sidre kapısı” çentekli sin harfin üzerinde gelişmiş bir saadet düğümü motifi (karmaşık saadet düğümü) işlenmiştir.

Ayrı sikkede¹³³ 6 numaralı örneğimizin târihi ve diğer özellikleri ile aynıdır. Sadece karşılaştırdığımız sikkede, motif farklılıklar vardır. a- Üçüncü satırda fi-cer harfindeki ye harfinin üzerinde şedde hareke varken örneğimizde yoktur. Şedde harekesi Kostantiniye kelimesindeki ye harfine aittir. Arka yüz: motif farklılıklar bulunur. 4 ve 6 numaralı sikkelerin arka yüzlerine benzerdir. Yani üçüncü satırda “ l-bahri” kelimesindeki elif-lam harfleri üst taraftan birleşiktir.

a- Üçüncü satırda fi-cer harfindeki ye harfinin üzerinde şedde hareke

¹³¹ 12 numaralı sikkenin arka yüzüne benzerdir.

¹³² KARAKÖK cahit, Kdz. Ereğli Arkeoloji Müzesindeki Osmanlı Sikkeleri (1300 – 1730)

¹³³ Damalı 2000: s.613

Başka bir sikkede¹³⁴ 30 numaralı örneğimizin târihi ve diğer özellikleri ile aynıdır. Sadece, örneğimizdeki sikke “Sidre kapısı”, karşılaştırdığımız sikke “Cezayir” darbhanesinde basılmıştır. Ön yüz yazı farkları: a- Örneğimizdeki sikkede birinci satırda “Sultan” nun harfi, ta ve elif harflerinin üstünde, karşılaştırdığımız sikkede “Sultan” kelimesinde nun harfi, lam harfinin üstündedir. b- Üçüncü satırda duribe ile fi-cer harfi aynı sıra no:30'daki gibidir. Sadece karşılaştırdığımız sikkede “duribe” be harfi, fi-cer harfinin üzerindedir. Motif: karşılaştırdığımız sikke ile örneğimizdeki sikke arasında motif farklıdır. Karşılaştırdığımız sikkede “duribe” be harfinin üzerinde stilize palmet motifi işlenmiştir. Altıncı satırda basılma târihinin sağ tarafında birer Tirifil motifi vardır. İkinci satırda “Selim” düz sin harfinin üzerinde kalp motifi bezenmiştir. Arka yüz: 30 numaralı sikkeye benzemektedir. Aynı özellikleri taşıyan bir tane daha sikke vardır¹³⁵. Örneğimizdeki sikke Sidre kapısı'nde basılmıştır. Karşılaştırdığımız sikke “Kostantiniye” de basılmıştır. Motif, ikinci satırda “ Süleyman” çentekli sin harfinin üzerine saadet düğümü motifi bezenmiştir. Dördüncü satırda “Kostantiniye” çentekli sin harfinin üzerine Tirifil motifi bezenmiştir. Arka yüz, aynıdır. Sadece motif farklılıkları vardır. Motif: karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda “N-nasri” kelimesindeki elif-lam harfleri bu şekilde yazılmıştır “nasri” elif-lam harfleri; elif harfi sol tarafta, sağ tarafında lam harfi yazılmıştır. Ayrıca lam harfi, elif harfinden daha uzundur. Örneğimizdeki sikkenin geometrik ve bitkisel motifleri ile karşılaştırdığımız sikkenin arasındaki motif farklıdır.

Cezayir'de aynı şekilde basılan sikke

a- “Sultan” kelimesinde nun harfi, lam harfinin üstündedir

b- “duribe” kelimesindeki be harfi, fi-cer harfinin üzerindedir

¹³⁴ Damalı 2000: s.555

¹³⁵ Damalı 2010: s.613

Kostantiniye'deki “4, 5, 6 numaralı” basılan sikkelere benzer bir sikke daha vardır¹³⁶. Örneklerimizdeki sikke darp târihi, “sene” düz sin harfi üzerindedir. Karşılaştırdığımız sikke son satırda darp târihi ile “sene” bitişiktir. Arka yüz: Karşılaştırdığımız sikkede üçüncü satırda “l-bahri” kelimesindeki elif-lam harfleri üst taraftan birleşiktir.

2.Selim: Karşılaştırdığımız sikke¹³⁷, 30 numaralı örneğimize benzerdir. Sadece ön yüz yazısında farklılık vardır: Sultan “bin” – Selim – Süleyman han azze – nasruhu duribe fi – Cezayir “sene 974” yazısını taşımaktadır. Yazı farkları: örneğimizdeki sikke “Sidre kapısı”, karşılaştırdığımız sikke “Cezayir” darbhanesinde basılmıştır. a- Karşılaştırdığımız sikkede dördüncü satırda “Cezayir” eğik yazılmıştır. b- “Cezayir” kelimesinin yanında “Sene” kelimesi ile “darp târihi” çift satırda yer almaktadır. Örneğimizdeki sikke beşinci satırda “Sidre kapısı” tek satırdadır (son satırda darp târihi ile sene kelimesi yan yanadır). c- Üçüncü satırda “duribe” ile fi-cer harfi 30 numaralıyı benzemesine rağmen karşılaştırdığımız sikkede “duribe” kelimesindeki be harfi, fi-cer harfinin yanındadır.

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır¹³⁸. Karşılaştırdığımız sikke “Sidre kapısı” darbhanesinde basılmıştır. Ön yüz yazı, “Sultan “bin” / Selim / Süleyman han azze nasruhu / duribe fi / Sidre kapısı / Sene 974” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları, “duribe” kelimesindeki harfleri bitişiktir. Örneğimizdeki sikkede “duribe” kelimesindeki be harfi kelimenin altındadır.

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke¹³⁹ daha vardır. Örneğimizdeki sikke “Sidre kapısı”, karşılaştırdığımız sikke “Kostantiniye” darbhanesinde basılmıştır. Yazı, “Sultan “han” / Selim / bin Süleyman han azze nasruhu / duribe fi sene / Kostantiniye / 974” kitabeyi

¹³⁶ KARAKÖK cahit, a.g.t.,s.49

¹³⁷ Damalı,2010, s.839

¹³⁸ Damalı,2010: 885

¹³⁹ Damalı 2000:856

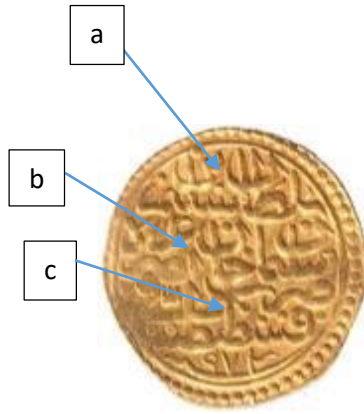
taşımaktadır. Yazı farkları, a- karşılaştırdığımız sikkede dördüncü satırda “Duribe” be harfi, kelimenin yanındadır. Fi-cer harfindeki ye harfi ile “duribe” be harfi birleşiktir. Ayrıca b- “duribe” be harfi ile fi-cer harfindeki ye harfinin üzerinde “Sene” kelimesi yazılmıştır. Bu şekilde karşılaştırdığımız sikke ile örneğimizdeki sikkenin arasında farklı anlam vardır. Yani karşılaştırdığımız sikkede basılma ifadesi olan duribe kelimesi ile fi-cer harfi ortak bir şekilde yazılmıştır. Darbhane kelimesi öncesi ve sene kelimesi öncesidir. Bu şekilde “Süleyman han oğlu sultan Selim. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Kostantiniye'de basıldı. 926 yılında basıldı” bir anlam vermektedir. Arka yüz: aynıdır. Ancak üçüncü satırda “ l- bahri” elif-lam harfleri farklı süsleme üslubu ile yazılmıştır.

- a- “Duribe” be harfi, kelimenin yanındadır. Fi-cer harfindeki ye harfi ile “duribe” be harfi birleşiktir
- b- Duribe kelimesinde be harf ile fi-cer harfindeki ye harfinin üzerinde sene kelimesini vardır.

Ayrı sikkede¹⁴⁰, örneklerimizde 4, 5, 6 numaralı sikkelere benzemektedir. Sadece karşılaştırdığımız sikkede Ön yüz: sultan adı ve darp târihi (2. Selim, 974) farklıdır. Yazı, “Sultan Selim bin – Süleyman han azze nasruhu – duribe fi – Kostantiniye – sene 974” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: a- “bin”, birinci satırda “Selim” üzerindedir. b- “Azze nasruhu”, ikinci satırda ve yer problemini çözmek için üst üste bir şekilde yazılmıştır. c- Fi-cer harfindeki ye harfinin altında “Kostantiniye” kelimesi yazılmıştır. “Kostantiniye” kelimesindeki ikinci ta harfi, fi-cer harfindeki ye harfinin üstündedir.

¹⁴⁰ Damalı,2010:857

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır¹⁴¹ sadece, Ön yüz yazı farkları: karşılaştırdığımız sikkede “Kostantiniye” iki ta harfi, “Duribe” be harf ile fi-cer harfindeki ye harfinin üstündedir. Bu şekilde duribe ile fi-cer harfi birleşik yazılmıştır. Arka yüz: aynıdır.

Aynı özellikleri taşıyan bir daha sikke vardır¹⁴². Sadece karşılaştırdığımız sikkede, Ön yüz yazı farkları: “Sultan Selim bin – Süleyman han azze nasruhu – duribe fi – Kostantiniye – sene 974” kitabeyi taşımaktadır. Karşılaştırdığımız sikke “Kostantiniye” kelimesinde ikinci ta harfi, “Duribe” be harfi ile fi-cer harfindeki ye harfi üstündedir. Arka yüz: kitabesi aynıdır. Sadece motif farklılıkları vardır. Karşılaştırdığımız sikkede birinci satırda “Dâribü” dad harfinin üzerine Tirifil motifi bezenmiştir.

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır¹⁴³. Karşılaştırdığımız sikke Kostantiniye'deki(4, 5, 6 numaralı) basılan sikkelere benzerdir sadece karşılaştırdığımız sikkede basım yeri Novaberde ve 974 yılında basılmıştır. “Sultan Selim bin – Süleyman han azze nasruhu – duribe fi – Novaberde – sene 974” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: “bin” kelimesi, birinci satırda “Selim” üzerindedir. Azze nasruhu, ikinci satırda ve üst üsttedir. Motif: Üçüncü satırda fi-cer harfindeki ye harfin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir.

¹⁴¹ Artuk,1971: 530

¹⁴² Damalı, 2010: 858

¹⁴³ Damalı,2010: 871

Ayrı sikkede¹⁴⁴ 6 numaralı sikkeye benzemektedir. Motif farklılıkları: Örneğimizdeki sikke ikinci satırda “Han” ha harfinin noktası, “ Süleyman” ye harfinin noktalarının altındadır. Bu şekilde “han” hı harfinin noktası ile Süleyman adının ye harfinin noktaları Üçlü benek motifleri (çintemani) işlenmiştir. Karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda “han” kelimesinde ha harfinin noktası, “Süleyman” ye harfin noktalarının üzerindedir. Ayrıca karşılaştığımız sikkede üçüncü satırdaki duribe “be” harfinin üzerinde ya boş daire ya da saadet düğümü motifi vardır. Örneğimizdeki sikkede yoktur. Arka yüz: karşılaştırdığımız sikkenin arka yüzü ile örneğimizdeki sikkenin arka yüzü arasında sadece motif farklılıkları bulunur. Karşılaştırdığımız sikkede birinci satırda “dâribü” kelimesindeki dad harfi ve ikinci satırda “N-nasrı” kelimesindeki re harflerinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Üçüncü satırda fi-cer harfinin sağ tarafında da saadet düğümü motifi bezenmiştir.

Ayrı sikkede¹⁴⁵ 30 numaralı sikkeye benzemektedir. Sadece karşılaştırdığımız sikkede sultan adı, darbhone ve darp târihi (2. Selim, Canca ve 974) farklıdır. Karşılaştırdığımız sikke “Sultan (bin) / Selim / Süleyman Han Azze Nasruhu / duribe Fi / Canca / Sene 974” kitabe taşımaktadır. Yazı farkları: a- Canca darbhanesinde basılan sikkede basılma ifadesi olan duribe ile fi-cer harfi dördüncü satırda ve tek satırda yazılmıştır. b- Fi-cer harfindeki dönüşlü ye harfinin yanında basılma yeri olan Canca kelimesi beşinci satırda yer almaktadır. Örneklerimizdeki sikkelerde basılma ifadesi olan duribe kelimesi ile fi-cer harfi, üçüncü satırda “azze nasruhu” duasının yanında yer almaktadır. Karşılaştırdığımız sikkede darp târihi ile sene kelimesi bu şekilde yazılmıştır. Darp târihi olan 974, sene kelimesinde düz sin harfinin üzerinde yer almaktadır. Örneğimizdeki sikkede darp târihi ile sene kelimesi bitişik yazılmıştır. Arka yüz: aynıdır.

¹⁴⁴ Artuk,1971: s.505

¹⁴⁵ Damalı,2010: s.833

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır¹⁴⁶. Karşılaştırdığımız sikke ile örneğimizdeki sikkelerin arasında motif farklılıkları bulunmaktadır. Karşılaştırdığımız sikkede fi-cer harfindeki ye harfinin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. Birinci satırda “Sultan” düz sin harfinin üzerinde de saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: iki sikke ön yüz aynı kitabe üslubu taşımasına rağmen farklı arka yüzü kitabe üslubu vardır. Karşılaştırdığımız sikkenin arka yüzü “sahibü” kelimesindeki uzun be harfi ile fi-cer harfindeki uzun ye harfi” biçimindedir. (“iki çizgili” üslup).

Canca darbhanesinde basılan sikkenin arka yüz

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır¹⁴⁷. Karşılaştırdığımız sikke Sidre kapısı darbhanesinde basılmıştır. Ön yüz yazı: “Sultan (Bin) / Selim / Süleyman Han Azze Nasruhu (fi) / duribe / Sidre kapısı / Sene 974” kitabe taşımaktadır. Arka yüz: Buradaki sikkenin arka yüzü “sahibü” kelimesinde uzun be harfi ile fi-cer harfindeki uzun ye harfi” kitabe taşımaktadır (iki çizgili). Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır¹⁴⁸. Sikkenin arka yüzü ile önceki sikkenin arka yüzünden farklıdır. Burdaki sikkenin arka yüzü formal kitabeyi taşımaktadır. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır¹⁴⁹. Sikkenin ön yüz kitabesindeki dördüncü satırında “Sidre kapısı” Sidre'deki sin harfi çenteklidir. Ancak

¹⁴⁶ Damalı,2010: 833

¹⁴⁷ Damalı,2010: 883

¹⁴⁸ Damalı,2010: 883

¹⁴⁹ Damalı,2010: 884

üstündeki örneklerinde sin harfi düzdür. Son satırda darp târihi (974), “sene” kelimesindeki düz sin harfinin üzerindedir.

3. Murad zamanına ait aynı şekil ile basılan sikkeler: Karşılaştırdığımız sikke,¹⁵⁰ 1 ile 2 numaralı sikkelerine benzemektedir. Sadece, Ön yüz yazı farkları: birinci satırda “Sultan” nun harfî, kelimesinin yanındadır. “Sultan” sin harfi düzdür. karşılaştırdığımız sikke “Sultan Murad – bin Selim han –azze nasruhu duribe fi – Sidre kapısı – sene 982” kitabeyi taşımaktadır.

Ayrı sikkede,¹⁵¹ 1 ile 2 numaralı sikkelere benzemektedir. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Sidre kapısı – sene 982” kitabe taşımaktadır. Yazı farkları: karşılaştırdığımız sikkede birinci satırda Sultan unvanındaki sin harfi düzdür. Motif farklılıkları: ikinci satırda Selim kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: formal kitabe taşımaktadır. Sadece motif farklılıklar vardır. Karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda “N-nasri” re harfin üzerinde saadet düğümü bezenmiştir.

Başka bir sikkede,¹⁵² örneklerimizdeki sikkelerin 1 ile 2 numaralı sikkelere bezenmektedir. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Sidre kapısı – sene 982” kitabe taşımaktadır. Yazı farkları: birinci satırda Sultan unvanındaki sin harfi düzdür. “Sultan” nun harfî, kelimenin yanındadır. Arka yüz: farklıdır. Karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda fi-cer harfi yer almaktadır. a- Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine “Sahibü L-izzî” cümlesi yazılmıştır. fi-cer harfinin sol tarafından “v N-nasri” cümlesi yazılmıştır. bağlayıcı vav harfi ile N-nasri kelimesi üst üste yazılmıştır. Yani vav harfinin üzerinde N-nasri kelimesi bulunmaktadır. Üçüncü satırında l_berri v l_bahri cümlesindeki kelimeler bitişiktir. Vav harfi l_bahri kelimesindeki elif-lam harflerin ortasındadır.

¹⁵⁰ Damalı 2000: s.1053

¹⁵¹ Damalı 2000: s.1054

¹⁵² Damalı 2000: s.1054

Karşılaştırdığımız sikkenin arka yüzü

Diğer sikkenin¹⁵³ son kısmında bozulma ve darp hatası nedeniyle eksik çıkmış ve okunamamaktadır. Karşılaştırdığımız sikke, 1, 2, 4, 5, 6, 7 numaralı sikkelere benzemektedir. Sadece, karşılaştırdığımız sikke Sreberniçe darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Sreberniçe – (sene 982)” kitabe taşımaktadır. Yazı farkları: birinci satırda Sultan kelimesindeki sin harfi düzdür. Ayrıca nun harfi kelimenin yanındadır. Arka yüz: aynıdır.

Ayrı sikkede¹⁵⁴ Kostantiniye'deki basılan sikkelere 4, 5, ve 6 numaralı sikkelere benzerdir. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: Birinci satırda Sultan kelimesindeki sin harfi düzdür. Kostantiniye kelimesinde sin harfi de düzdür. Arka yüz: formal kitabeyi taşımaktadır.

Ayrı sikkede¹⁵⁵ 4, 5 ve 6 numaralı sikkelere benzerdir. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: Son satırda basılma târihi ile “sene” yan yanadır. “Kostantiniye” kelimesindeki sin harfi düzdür¹⁵⁶. Motif farkları: İkinci satırda “Selim” düz sin harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Aynı özellikleri taşıyan bir daha sikke vardır. Sadece bu sikkede birinci satırda “sultan” sin harfi düzdür. Darbhane “Kostantiniye” çentekli sin harfi ile yazılmıştır. Aynı özellikleri taşıyan bir daha sikke vardır¹⁵⁷. Sadece bu sikkede, yazı farkları: Birinci satırda Sultan kelimesindeki sin harfi düzdür. “Kostantiniye” kelimesi düz sin harfi ile yazılmıştır. Üçüncü satırda duribe kelimesindeki be harfi yazılmamıştır. İkinci satırda Selim

¹⁵³ Damalı 2000: s.1062

¹⁵⁴ Damalı,2010: s.1013

¹⁵⁵ Damalı,2010: s.1013

¹⁵⁶ Son satırda baskı târihi ile sene kelimesi yan yanadır. Bu şekilde Sidre kapısındaki basılan sikkelere benzerdir.

¹⁵⁷ Damalı,2010: s.1014

kelimesindeki mim harfinin üzerinde nasruhu kelimesindeki hı harfı çizilmiştir. Sene ile 982 târihi yan yanadır.

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır¹⁵⁸, Sadece bu sikkede, yazı farkları: birinci satırda Sultan unvanındaki sin harfî çenteklidir, Kostantiniye kelimesindeki sin harfî düzdür. Son satırda sene ile 982 yan yanadır. Motif: ikinci satırda “Selim” düz sin harfin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: karşılaştırdığımız sikke ile (Damalı 2000:1054) Sidre kapısında basılan sikkenin arka yüzünün yazıların üslubu aynıdır.

Sikkenin arka yüzü

Aynı sikkede Kostantiniye'deki basılan sikkelere benzerdir. Karşılaştırdığımız sikkede¹⁵⁹, “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: “sultan” sin harfî ve “kostantiniye” sin harfî düzdür. Sikkede sene kelimesi yoktur. Arka yüz: formal kitabelidir. Aynı özellikleri taşıyan bir daha sikke vardır. Karşılaştırdığımız sikke de¹⁶⁰ örneklerimizdeki sikkelere benzemektedir. Sadece karşılaştırdığımız sikke canca darbhanesinde, örneklerimizdeki sikkeler Sidre kapısı ve Kostantiniye darbhanelerinde basılmıştır. Motif: Tirifil motifi yine ikinci satırda “Selim” düz sin harfi üzerine konmuştur.

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha var¹⁶¹. Karşılaştırdığımız Sikke Cezayir darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han azze – nasruhu duribe fi - Cezayir – sene 982” kitabe taşımaktadır. Yazı farkları: İkinci satırda “Selim” sin harfî çenteklidir ve

¹⁵⁸ Damalı,2010: s.1014

¹⁵⁹ Damalı,2010:1015

¹⁶⁰ Damalı,2010:960

¹⁶¹ Damalı:2010: 969

bin kelimesi “Selim” kelimesindeki çentekli sin harfin üzerindedir¹⁶². Motif: birinci satırda “sultan” çentekli sin harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir.

Sultan Mahmud: Karşılaştırdığımız sikke¹⁶³, örneklerimizdeki sikkelere benzerdir. Sadece karşılaştırdığımız sikkenin kitabeleri dört satırdadır. “Es-Sultan – Mahmud han – azze nasruhu duribe fi – Cezayir 1166” biçimindedir. Bu şekilde birinci satırda Sultan yerine Es-Sultan yazılmıştır. Ayrıca babasının adı ile unvanları ve “sene” kelimesi yoktur. Darbhane ile basılma târihi yan yanadır. Motif: İkinci satırda han ile Mahmud arasında karmaşık saadet düğümü motifi işlenmiştir. Arka yüz: farklı kitabe taşımaktadır. “Sultan l-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan ibn es-sultan” kitabeyi taşımaktadır.

Sonuç olarak:

- a) Çalışmamızda kostantiniye darbhanesinde basılan aynı tarzı taşıyan iki sikkenin birisi Damalının diğeri, Tahsin Saatçı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklı motif bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğu anlamına gelmektedir. Ayrıca Sidre kapısı darbhanesinde basılan aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından da yayımlanmıştır.
- b) Çalışmamızda fi-cer harfindeki kısa ye harfinin altına darp yeri yazılan sikkeler yedi sikkelerde bulunmaktadır. 4 adeti Kostantiniye ve 3 adeti Sidre kapısı'nda, 926 yılında basılmıştır.
- c) Örneklerimizdeki sikkeler ve karşılaştırdığımız sikkelerin arasındaki farklılıklar, sikkenin üstündeki motif yeri, yazı süslemesi, arka yüzün kitabeleri ve darbhane ile târihi bulunur.
- d) Bu şekil ile basılan sikkeler 1. Süleyman zamanından başlamış ondan Sonra 2.Selim, 3.Murad ve sultan Mahmud dönemlerinde devam edilmiştir. 2.Selim aynı şekil ile basılan sikkeler, 1. Süleyman, 3.Murad ve sultan Mahmud sikkelerinden biraz daha farklıdır. 2.Selim sikkelerinde “duribe fi” tek satırda yazılmıştır. Diğer Sultanların sikkeler genelde “azze nasruhu” duasını yanında bulunur.
- e) 1. Süleyman zamanında aynı şekil ile basılan sikkeler “Sidre kapısı, Cezayir ve Kostantiniye” darbhanelerinde basılmıştır. Ayrıca tüm bu şekil ile basılan sikkeleri 926 yılı taşımaktadır. 1. Süleyman zamanından sonra 2. Selim zamanında bu şekil ile basılan

¹⁶² Örneklerimizdeki 7.sikkeye aynı şekilde yazılmıştır. Sadece 7.sikkede Selim kelimesi düz sin harf ile yazılmıştır.

¹⁶³ Artuk,1971:637

sikkeler “Kostantiniye, Canca, Cezayir, Sidre kapısı ve Novaberde” darbhanelerinde basılmıştır. Tüm bu şekilde ile basılan sikkeleri 974 yılında basılmıştır. Ondan sonra 3. Murad zamanında aynı şekil ile basılan sikkeler yayınlanmış ve birçok darbhane tarafından basılmıştır. Örneğin, “Sidre kapısı, Kostantiniye, Cezayir, Canca ve Sreberinçe” darbhanelerinde basılmıştır. Tüm bu şekil ile basılan sikkeleri 982 yılı taşımaktadır. Sultan Mahmud zamanında aynı şekil ile basılan sikkeler “Cezayir” darbhanesinde bulunur.

- f) 1. Süleyman ile 3. Murad zamanlarında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Dâribü N-nadri sahibü L-izzî ve'n-nasrî fi l-berri ve l-bahri” 'nın yanı sıra Sidre kapısı'nda darp edilmiş sultanilerin bir kısmında değişik ibareler yer almaya başlamıştır. “sahibü'n-nadri ve'n-nasrî fi l-berri v l-bahri” kitabe vardır. 2.Selim zamanında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Dâribü n-nadri sahibü L-izzî ve'n-nasrî fi l-berri ve'l-bahri” vardır. Sultan Mahmud zamanında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzde yer alan “Sultanü'l l-berreynî ve hakanü'l-bahrieynî es-sultan ibn es-sultan” kitabeyi taşımaktadır.

4.3.1.1.2. Fi-cer harfi, Süleyman'ın babasının (Selim) adı ve unvanı yanındadır

Sultan ve Süleyman kelimeleri: Satır sıralaması bakımından iki şekilde görülür: 1-Sultan / Süleyman / bin Selim han fi / azze nasruhu duribe / Kostantiniye / sene 926, 2-Sultan Süleyman / bin Selim han fi / azze nasruhu duribe / Kostantiniye / sene 926 biçimindedir.

Sultan ve Süleyman kelimeleri iki satırdadır

Sıra Nu.	27-28-29
Ön yüzde yazı	Darbhane Koçaniye olan sikkeler yedi satırda, Kostantiniye olan sikkeler ise altı satırda yazılmıştır. Koçaniye darbhanesinde basılan sikke: “Sultan / Süleyman / bin Selim han (fi) / azze nasruhu duribe / Koçaniye / Sene / 926” Kostantiniye darbhanesinde basılan sikke: “Sultan / Süleyman / bin Selim han (fi) / azze nasruhu duribe / Kostantiniye / Sene 926”

Anlam	Selim han oğlu Sultan Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Koçaniye - Kostantiniye'de basılmış. Sene 926
Darp yeri ile târihi	üç örneği, biri Kostantiniye ve ikisi Koçaniye'de, M.1520 / H. 926 yılında basılmıştır.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: Birinci satırda: 27-28-29 numaralı sikkelerinde sultan kelimesi, Süleyman kelimesindeki uzun sin harfi üzerindedir. Sikkelerinde sultan kelimesindeki sin harfi düzdür. Sultan kelimesindeki nun harfi ta ve elif harflerinin üstünde olup 29 numaralı sikkesindeki lam harfinin üstünde yazılmıştır. ikinci satırda: 27, 28 numaralı sikkelerinde ikinci satırda bin ve Selim kelimeleri birleşik yazılıp 29 numaralı sikkesinde birleşik değildir. “Selim” kelimesindeki sin harfi çentekli yazılıp 27 ve 28 numaralı sikkelerinde düzdür. b-dua (azze nasruhu): Değişiklik yoktur. c-basılma ifadesi: Üçüncü satırda: 27, 28 ve 29 numaralı sikkelerindeki “Duribe fi” cümlesinde “duribe” kelimesindeki be harfi, dad ve re harflerinin yanında değil üzerindedir. Duribe kelimesindeki be harfinin üstüne fi-cer harfi yazılmıştır. Darbhane: Kostantiniye ve Koçaniye kelimeleri beşinci satırdadır. d-darp târihi: 27 ve 28 numaralı örneklerinde “Sene” kelimesi bir satırda yazılıp onun altında darp târihi “926” basılmıştır. 29 numaralı sikkesinde sene kelimesindeki uzun düz sin harfinin üzerinde darp târihi yazılmıştır.
Bezeme farkları	Bitkisel Süsleme Saadet düğümü motifi: 27 ve 28 numaralı sikkelerinde “Selim” sin harfinin üzerinde, 28 numaralı sikkesinde “Duribe” be harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. kıvrık dal motifi: 27 numaralı sikkesinde dördüncü satırda “Duribe” kelimesindeki be harfi üzerinde kıvrık dal motifi bezenmiştir. Tirifil motifi: 29 numaralı sikkesinde üçüncü satırda “Selim” kelimesindeki çentekli sin harfin üzerinde kalp motifi bezenmiştir.

	Harekeler: 27 ve 28 numaralı sikkelerinde birinci satırda Sultan kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde zamme hareke çizilmiştir. Bu şekilde “Sultan” kelimesindeki sin harfi bu şekil ile okunacak “Su”. 27 numaralı sikkesinde beşinci satırda Koçaniye kelimesindeki gim harfinin üzerinde fetha hareke vardır. Bu şekilde “Koçaniye” gim harfi bu şekilde okunacak “Çe”. 28 numaralı sikkesinde dördüncü satırda “nasruhu” kelimesindeki nun harfinin üzerine fetha hareke vardır. Bu şekilde “Nasruhu” kelimesindeki nun harfi bu şekilde ile okunacak “Ne”. 29 numaralı sikkesinde ikinci satırda “ Süleyman” kelimesindeki mim harfinin üzerine fetha hareke çizilmiştir. Bu şekilde “ Süleyman” kelimesindeki mim harfi bu şekilde ile okunacak “Me”.
	
Arka yüzde yazı	Birinci şekil: iki çizgili: 27 ve 28 numaralı sikkelerde bulunmaktadır. İkinci şekil: formal kitabeli: 29 numaralı sikkede bulunmaktadır.
Motif	Geometrik Kalp şeklinde motif: 29 numaralı sikkesinde üçüncü satırında sağ ve sol taraflarında birer içi doldurulmuş, kapartmış kalp şekli bulunmaktadır. Bitkisel Saadet düğümü motif: 27 ve 28 numaralı sikkelerinde ikinci satırında sahibü kelimesindeki sad harfi ve fi-cer harfindeki fa harfi üzerindedir. İkinci satırında fi-cer harfindeki fa harfinin sol tarafında içi doldurulmuş, kapartmış saadet düğümü motifi bezenmiştir. Kıvrık dal motif (dal): 29 numaralı sikkesinde birinci satırında n_nadri kelimesi kıvrık dallı motif yine re harfi üstündedir. Tirifil motif: 27 ve 28 numaralı sikkelerde üçüncü satırında sağ ve sol taraflarında birer Tirfil bezenmiştir.

	Yazı 29 numaralı sikkesinde ikinci satırda N-nasri kelimesindeki elif-lam harfleri üst taraftan birleşiktir. 27 ve 28 numaralı sikkelerinde Elif-lam harfleri uzun olup elif harfi sol tarafta, lam harfi sağ tarafta ve elif-lam harfleri üst taraflarından birleşik yazılmıştır. Ayrıca lam harfi, elif harfinden daha uzun olduğunu fark edilmiştir. - İkinci satırda “Sahibü” kelimesindeki be harfi uzun olup onun üstünde birinci satırdaki ait dâribü kelimesindeki be harfi küçük yazılmıştır. İkinci satırda fi-cer harfinden dönüşlü ye harfi uzundur.
	

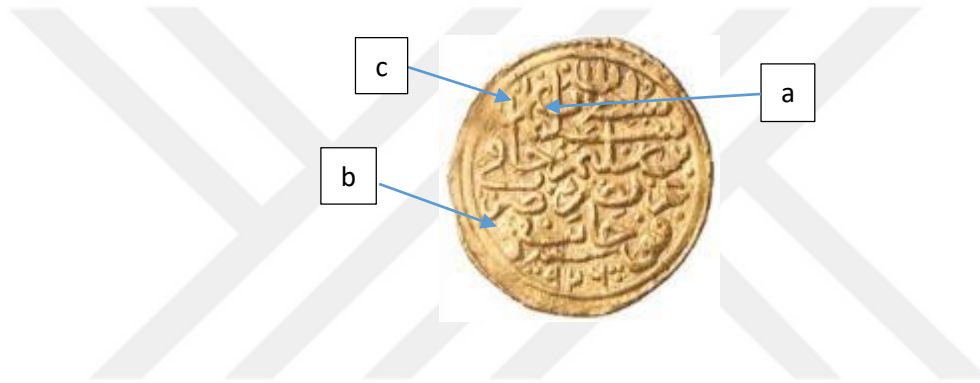
Değerlendirme

Dönem	örnek sikke	karşı sikke	Darb yeri	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	27 ve 28	2 sikke: GM/istanbul Arkeoloji müzesi	Koçaniye	926	var	var
1. Süleyman	29	kdz. ereğli arkeoloji Müzesi’ndeki /DM	Kostantiniye	926	var	var
2.Selim	27,28,29	ARK	Örneğimiz sikke “Koçaniye” ve “Kostantniye”, karşılaştırdığımız sikke “Belgarad” darbhanesinde basılmıştır	974	var	var

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikkeler¹⁶⁴ 27 ve 28 numaralı örneklerimizdeki sikkelere benzerdir. a- Örneklerimizde birinci satırda “ Süleyman” nun harfi, elif harfinin üstünde olup karşılaştırdığımız sikkede lam harfinin üstündedir. b- Örneklerimizde beşinci satırda “Koçaniye” kelimesindeki he harfi ile yazılıp karşılaştırdığımız sikkede he harfinin yerine saadet düğümü motifi bezenmiştir. c- Karşılaştırdığımız sikkede han kelimesindeki

¹⁶⁴ Damalı 2000:601

nun harfi, birinci satırda Süleyman kelimesinde elif harfi ile ikinci satırda han kelimesindeki elif harfinin üstünde yazılıp örneğimizdeki sikkede han kelimesindeki nun harfi, elif harfinin üstünde yer almaktadır. Arka yüz: Biri, 27 ve 28 numaralı sikkelerinin arka yüzlerine benzerdir. Sadece karşılaştırdığımız sikkede motifte üçüncü satırda sağ ve sol tarafında birer saadet düğümü motifi bezenmiştir. Örneklerimizdeki sikkede üçüncü satırda sağ ve sol tarafında birer Tirifil motifi bulunmaktadır. Diğeri, 29 numaralı sikkeye benzerdir. Sadece burdaki sikke, ikinci satırda fi-cer harfindeki ye harfinin kitabesi, örneğimizdeki sikkenin ye harfinin yazısından farklıdır. Örneğimizdeki sikkenin ye harfi Mualaka, karşılaştırdığımız sikke dönüşlüdür. Ayrıca birinci satırda “dâribü” kelimesindeki re harfi, elif harfinin üstünde değil yanındadır. (İki sikke aynı ön yüz kitabeleri taşımasına rağmen arka yüzleri farklıdır.)

Ayrı sikkede¹⁶⁵ Koçaniye'de basılan sikkelere benzerdir. Karşılaştırdığımız sikkede dördüncü satırda duribe kelimesindeki be harfi ile fi-cer harfindeki ye harfinin üzerindeki motif farklıdır. (kare gibi bir geometrik süsleme). Beşinci satırda Koçaniye kelimesindeki gim harfinin altında üç nokta çizilmiştir. Bu şekilde Kocaniye değil, Koçaniye olması gerekir. Arka yüz: aynıdır.

Kostantiniye'de basılan sikkeye benzer bir sikke daha vardır¹⁶⁶. Arka yüz: örneğimizdeki sikkeye benzemesine rağmen karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda N-nasri kelimesindeki elif-lam harfleri üst taraftan birleşik değil. Motif: son satırda sağ ve sol taraflarında birer saadet düğümü motifi işlenmiştir.

Ayrı sikkede¹⁶⁷ 29 numaralı sikkemize benzerdir. Yazı farkları: Karşılaştırdığımız sikkede darp târihi ve sene kelimesi yan yanadır. Örneğimizdeki sikkede darp târihi, sene kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde yer almaktadır. Motif: ikinci satırda Süleyman ve

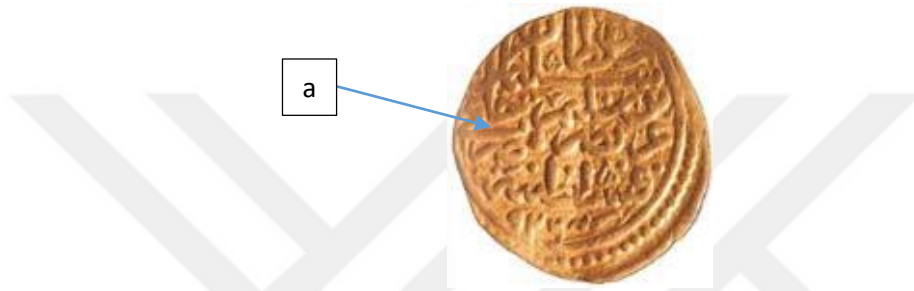
¹⁶⁵ Artuk 1974: katalog no 1547

¹⁶⁶ KARAKÖK Cahit, a.g.t., s.53

¹⁶⁷ Damalı 2000:613

dördüncü satırda Kostantiniye kelimelerindeki çentekli sin harfin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Üçüncü satırda Selim kelimesindeki mim harfin üzerinde Tirifil motifi bezenmiştir.

Ayrı sikkede¹⁶⁸ 29 numaralı örneğimize benzemesine rağmen farklı motif bulunmaktadır. Örneğimizdeki sikkede “Konstantiniye” çentekli sin harfinin üzerinde kalp motifi bulunup karşılaştırdığımız sikkede saadet düğümü motifi bezenmemiştir. Arka yüz: aynı kitabe taşıyan (taşımaya) rağmen farklı kitabe üslubu görülebiliriz.

2. Selim: karşılaştırdığımız sikke¹⁶⁹ örneklerimize benzerdir. “Sultan “Han” / Selim / bin Süleyman han “fi” / Azze Nasruhu duribe / Belgarad / Sene 974” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: örneklerimizdeki sikkeler Koçaniye ve Kostantiniye darp yerlerinde basılmıştır. Karşılaştırdığımız sikke Belgarad darbhanesinde basılmıştır. Dördüncü satırda fi-cer harfi, “Duribe” be harfi üzerindedir. Örneklerimizdeki sikkelerde fi-cer harfi, “Duribe” be harfi üstündedir. Karşılaştırdığımız sikke “Sultan Selim han bin Süleyman han” unvanı taşımaktadır. Örneklerimizdeki sikkelerinde “Sultan Süleyman bin Selim han” unvanı taşımaktadır. Arka yüz: formal kitabelidir.

Sonuç olarak:

- a) Çalışmamızda Koçaniye darbhanesinde basılan aynı tarzı taşıyan iki sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Çalışmamızdaki sikkeler ve karşılaştırdığımız sikkelerin arasındaki farklı yazı üslubu bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir. Yayımlayacağımız Koçaniye darbhanesinde basılan sikkeleri başka kaynaklarda yayınlanmamış. Ayrıca yayımladığım Kostantiniye darbhanesinde basılan aynı tarzı üç sikkenin ikisi Damalının diğeri, Cahit Karakök tarafından yayımlanmıştır.

¹⁶⁸ Damalı 2000:613

¹⁶⁹ Damalı 2000:830

- b) Bu şekil ile basılan sikkeler 1. Süleyman ve 2.Selim zamanlarında bulunur.
- c) 1. Süleyman zamanında sadece “Kostantiniye ve Koçaniye” darbhanelerinde basılmıştır.
- d) Kostantiniye ve Koçaniye'deki basılan sikkeler ön yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen farklı arka yüzü kitabe üslubu görülebiliriz. Koçaniye'deki basılan sikkeler iki örneğimizde aynı arka yüz taşır ama karşılaştırdığımız sikkelerindeki Koçaniye'de basılan sikkenin arka yüzü ile Kostantiniye'deki basılan sikkenin arka yüzü aynıdır.
- e) Koçaniye'deki basılan sikkeler, darbhane ve târihi aynı olmasına karşılık benzer iki örnekteki küçük farklar, aynı târihte farklı kalıplar kullanıldığını göstermektedir.
- f) 1. Süleyman zamanından sonra, 2.Selim zamanında aynı yazı üslubu ile yazılan sikkeleri bulunmaktadır. Aynı şekil ile basılan sikke “Belgrad” darbhanesinde basılmıştır.
- g) 1. Süleyman ile 2.Selim zamanlarında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan Dâribü n-nadri sahibü l-izzî ve'n-nasrî fi l-berri ve'l-bahri bulunur. Arka yüz kitabeleri iki yazı üslup ile yazılmıştır. Biri formal kitabeli. İkincisi iki çizgili üslup ile bulunur.

Sultan ve Süleyman tek satırdadır

Sıra Nu.	8
Ön yüzde yazı	“Sultan Süleyman / Bin Selim han fi / azze nasruhu duribe / Kostantiniye / Sene 926” Bu düzende her satırda kelimeler yan yana yazılmıştır.
Anlam	Selim han oğlu Sultan Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Kostantiniye'de basıldı. Sene 926
Darp yeri ile târihi	Bir örneği, Kostantiniye’de, M.1520 / H.926 yılında basılmıştır.
Yazı farkları	Sikkenin kitabesi ile çift satırdaki basılan sikkelerin kitabesine benzerdir. Sadece, örneğimizde birinci satırda “Sultan” ile “ Süleyman” bitişiktir. Fi-cer harfi ikinci satırda yer almaktadır. Yani “han” sonrasına çekilmiş ve fi-cer harfi, “duribe” be harfinin üzerinde yazılmıştır. Kostantiniye darplı örneklerde darp târihi uzun sin harfinin üzerinde iken burada, Sidre kapısı darplı örneklerdeki gibi “sene” yanındadır.
Bezeme farkları	Geometrik: Kalp şeklinde motif: İkinci satırda “Selim” düz sin harfinin ve dördüncü satırda “Kostantiniye” düz sin harfinin üzerinde içinden dolduran kalp şeklinde motif vardır. Beşinci satırda darp târihinin sol tarafında bir karanfil motifi bulunmaktadır. Harekeler: 27 ve 28 numaralı sikkelerinde birinci satırda “Sultan” çentekli sin harfin üzerinde zamme harekesi çizilmiştir.

	
Arka yüzde yazı	Formal kitabelidir.
Bezeme	Yazı: Son satırda l-bahri kelimesindeki elif-lam harfleri üst taraftan birleşiktir.
	

Değerlendirme

Sultan ve Süleyman tek satırdadır						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	8	YKB	Örneğimiz sikke "Kostantniye", karşılaştırdığımız sikke "Modova" darbhanesinde basılmıştır	926	var	var
1. Süleyman	8	YKB	Kostantniye	926	var	var
1. Süleyman	8	İstanbul Darbhane müzesi	Örneğimiz sikke "Kostantniye", karşılaştırdığımız sikke "Sidre kapısı" darbhanesinde basılmıştır	926	var	var
2.Selim	8	WS	Örneğimiz sikke "Kostantniye", karşılaştırdığımız sikke "Sidre kapısı" darbhanesinde basılmıştır	926	var	var

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikkeler¹⁷⁰ örneklerimizdeki sikkelere aynı kitabe taşıyan (taşımaya) rağmen farklı ön yüzü kitabe üslubu görülebiliriz. a- karşılaştırdığımız sikkede fi-cer harfi, “duribe” kelimesindeki be harfi üstüne yazılıp örneğimizdeki sikkede üzerindedir.

Ayrı sikkede, Karşılaştırdığımız sikkede¹⁷¹ “sultan Süleyman – bin Selim han fi – azze nasruhu duribe – Modava – sene 926” örneğimizdeki sikke Kostantiniye, karşılaştırdığımız sikke Modava darbhanesinde basılmıştır. Arka yüz: Farklıdır. 27 ve 28 numaralı sikkelerin (Koçaniyedeki basılan sikkelerin) arka yüzlerine benzerdir.

Bu gruptaki sikkelerimizde, “duribe” kelimesindeki be harfi, dad ve re harflerinin üzerinde ve fi-cer harfi, “duribe” kelimesindeki be harfinin üzerindedir. İstanbul Darbhane müzesi’ndeki benzerinde ise (Damalı 2000:699) sadece karşılaştırdığımız sikkede “Sidre kapısı” darbhanesinde basılmıştır. Motif: birinci satırda “ Süleyman” çentekli sin harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: karşılaştırdığımız sikke ile örneğimizdeki sikkenin arka yüze benzerdir. Sadece motif farklılıkları vardır. Yani karşılaştırdığımız sikkede birinci satırda “dâribü” dad harfinin ve “N-nadri” dad harfinin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. İkinci satırda “Sahibü” be harfinin ve “N-nasri” re harfinin üzerinde dal motifi vardır. İkinci satırda bağlayıcı vav harfinin üzerinde, üçüncü satırda fi-cer harfindeki fa harfinin sağ tarafında ve “ l-bahri” re harfinin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. Üçüncü satırda “ l-bahri” elif ve lam harfler normal şekilde yazılmıştır.

1. Selim: Karşılaştırdığımız sikkede¹⁷² 8 numaralı örneğimize benzer. Kitabeler dört satırdadır. “Sultan Selim bin – Süleyman han azze nasruhu fi – duribe Sidre kapısı – sene 974” kitabe taşımaktadır. Yazı farkları: a- Karşılaştırdığımız sikkede “duribe” be harfinin üstünde fi-cer harfi yazılmıştır. Örneğimizdeki sikke duribe kelimesindeki be harfinin üzerinde fi-cer harfi yazılmıştır. Arka yüz: formal kitabelidir. Üçüncü satırda l-bahri kelimesindeki elif-lam harfler normal şekilde yazılmıştır.

¹⁷⁰ Damalı 2000:613

¹⁷¹ Damalı 2000:661

¹⁷² Damalı 2000:884

Sonuç olarak:

- a) Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Benim yayımladığım sikke ve karşılaştırdığımız sikkelerin arasındaki farklı yazı üslubu bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- b) Bu şekilde ile basılan sikkeler 1. Süleyman zamanında Kostantiniye, Modava ve Sidre kapısı darbhanelerinde basılmıştır.
- c) Sidre kapısı ve Kostantiniye darbedilen sikkeler arasında küçük farklılıklar vardır. İkisini farklı darbhane taşımalarına rağmen ön ve arka yüzleri aynı yazı üslup ve yazı sırası taşımaktadır.
- d) Modova'daki basılan sikkenin ön yüzü ile örneğimizdeki sikke (Kostantiniye) aynıdır. Sadece küçük farklılıklar bulunur. Ancak Modova'daki basılan sikkenin arka yüzü ile Kostantiniye'deki basılan sikkenin arka yüzü farklıdır. Modova'daki sikkenin arka yüz ile önceki grubun Koçaniye'deki basılan sikkenin arka yüzü aynıdır.
- e) 2.Selim zamanında bu şekil ile basılan sikkeler Sidre kapısı darbhanesinde basılmıştır. Sikkelerin arasında en çok değişen kitabesinin yazı üslubu “duribe fi” cümlesinde bulunmaktadır. Bu şekilde ile yazılan cümle iki şekilde görünür. Biri, fi-cer harfi, “duribe” kelimesindeki be harfi üzerindedir. İkincisi, duribe kelimesindeki be harfi üstündedir.

4.3.1.1.3. Fi-cer harfi, darbhane adı kelimesinin sağ tarafındadır:

Sıra Nu.	17
Ön yüzde yazı	kitabe altı satırdadır. “Sultan Süleyman / bin Selim han / azze nasruhu duribe / fi Cezayir / Sene / 926”. Bu düzende her satırda kelimeler yan yana yazılmıştır.
Anlam	Selim han oğlu Sultan Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Cezayir'de basıldı. Sene 926
Darbhane ile târihi	Bir örneği, Cezayir'de, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: 17 numaralı sikkesinde birinci satırda “Sultan” elif harfinin üstünde nun harfi yazılmaktadır. Genelde “Sultan” nun harfi, ta ve elif harflerinin üzerindedir. b-dua (azze nasruhu): “nasruhu” hı harfi yoktur ancak diğer sikkelerde basılmıştır. c-basılma ifadesi ile cer-harfi: Dördüncü satırda “fi Cezayir” cümlesi bulunmaktadır. Burada fi-cer harfi, darbhane olan Cezayir kelimesinde sağ tarafında ve kısa dönüşlü ye harfiyle yazılmıştır. d-darp târihi: Burada darp târihi “926”, beşinci satırdaki “sene” altındadır.
Bezeme farkları	Ön yüzünde üzerinde herhangi bir bitkisel / geometrik süsleme ögesi yoktur. Harekeler: Birinci satırda Sultan ve Süleyman kelimelerindeki çentekli sin harflerinin üzerinde zamme vardır.
Sikkenin problemleri	Ön yüzünde, Bazı kelimelerin harfleri basılmamıştır. Örneğin, üçüncü satırda “nasruhu” kelimesinin he harfi yazılmamıştır. Bazı harflerin noktaları çizilmemiştir. Örneğin, birinci satırda Sultan kelimesindeki nun harfinin noktası, “Süleyman” kelimesinde ye harfinin noktası, ikinci satırda “Selim” kelimesinin ye harfi, “han” kelimesinin nun harfinin noktası, üçüncü satırda Nasruhu kelimesinin nun harfi ve duribe kelimesindeki dad harfinin noktası çizilmemiştir.
	
Arka yüzde yazı	formal kitabelidir.
	

Değerlendirme						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	Darbhone	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	17	DM	Cezayir	926	var	var
2.Selim	17	İstanbul Arkeoloji Müzesi	Cezayir	974	var	yok

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke¹⁷³, 17 numaralı örneğimize benzerdir. Örneğimizdeki sikke üçüncü satırda “Nasruhu” kelimesinin he harfi çizilmemiştir. Karşılaştırdığımız sikkede ise üçüncü satırdaki Nasruhu kelimesinin he harfi yazılmıştır. Arka yüz: Örneğimizdeki sikkeye benzerdir sadece karşılaştırdığımız sikkede son satırda vav bağlama harfi, L-berri kelimesinin yanındadır.

2.Selim: Karşılaştırdığımız sikkede¹⁷⁴ “Sultan Selim bin – Süleyman han azze – nasruhu duribe – fi Cezayir – sene – 974” kitabe taşımaktadır. Birinci satırda “bin” kelimesi, “Selim” kelimesinin üzerindedir. “Azze” kelimesi ikinci satırda “ Süleyman Han” yanındadır. Örneğimizdeki sikke, “Sultan Süleyman / Bin Selim Han / Azze Nasruhu Duribe / fi Cezayir / Sene / 926” Bu düzende her satırda kelimeler yan yana yazılmıştır. Arka yüz: örneğimizdeki sikkenin arka yüzüne benzerdir.

Sonuç olarak:

- Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan üç sikkenin birisi Damalının diğeri, Cahit Karakök ve Tahsin Saatçının tarafından yayımlanmıştır. Benim yayımladığım sikkeler ve karşılaştırdığımız sikkelerin arasındaki farklıklar bulunmamaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı değil olduğunu anlamına gelmektedir.
- Bu şekilde ile basılan sikkeler sadece Cezayir darbhanesinde basılmıştır.
- İlk zamanda “1. Süleyman” sikkelerinde gördük ondan sonra 2.Selim zamanında Cezayir darbhanesinde aynı tarz devam edilmiştir.
1. Süleyman ile 2.Selim zamanlarında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Dâribü N-nadri sahibü l-izzi ve'n-nasri fi l-berri ve l-bahri” biçimindedir.

¹⁷³ Damalı 2000: s.555

¹⁷⁴ Artuk,1971: s.534

4.3.1.1.4. Fi-cer harfi, darp târihi öncesindedir

Sıra Nu.	3
Ön yüzde yazı	“Sultan Süleyman / Bin Selim han / azze nasruhu Duribe / Sidre Kapsı / fi Sene 926” Bu düzende her satırda kelimeler yan yana yazılmıştır.
Anlam	diğer sikkelerden farklı anlam veriyor: Selim han oğlu Sultan Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Sidre kapısı darbedildi. 926 yılında.
Darp yeri ile târihi	Bir örneği, Sidre kapısı'nda, M.1520 H.926 miladi yılında basılmıştır.
Yazı farkları	- Fi-cer harfi beşinci satırda yazılmıştır. - Fi-cer harfi darp târihi ile sene kelimesinin arasındadır. - Fi-cer harfinin dönüşlü ye harfinin üzerinde darp târihi olan 926 yazılmıştır.
Bezeme farkları	Bitkisel süsleme Tirifil motif: İkinci satırındaki, “Selim” düz sin harfinin üzerinde Tirifil motifi vardır. Kıvrık dallı motifi: Dördüncü satırda Sidre kapısı kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerinde kıvrık dallı motifi vardır. Geometrik süsleme Yarım daire şeklinde motif: Üçüncü satırdaki duribe kelimesinde be harfinin üzerinde yarım daire motifi yer almaktadır.
	
Arka yüzde yazı	Formal kitabelidir. Buradaki sikkenin üçüncü satırında: “fî l_berri v l_bahri” cümlesindeki bağlama vav harfi, L-berri kelimesinin yanındadır.
	

Değerlendirme:

1-1-D						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1.Selim	3	WS/GM	Örneğimizdeki sikke "Sidre kapısı", karşılaştırdığımız sikke "Kostantiniye" darbhanesinde basılmıştır	918	var	var

1. Selim: Karşılaştırdığımız sikke¹⁷⁵, “Sultan Selim şah bin Bayezid han” unvanı taşımaktadır. “Sultan Selim şah bin – Bayezid han azze nasruhu duribe – Kostantiniye – fi sene 918” kitabe taşımaktadır. Yazı farkları: a- fi-cer harfindeki ye harfin üzerinde “sene” kelimesi yazılmıştır. “fi-cer” harfin sol tarafında darp târihi olan “918” yazılmıştır. b- karşılaştırdığımız sikkede “Duribe” kelimesi ikinci satırda, “azze nasruhu” duasının üzerinde yer almaktadır. Örneğimizdeki sikkede “duribe” kelimesi üçüncü satırda ve “azze nasruhu” duasının yanında yer almaktadır. Arka yüz: “bir çizgili”. Karşılaştırdığımız sikke de ikinci satırda fi-cer harfindeki dönüşlü ye harfi uzundur. Ayrıca uzun ye harfin ortasında iki birbirine giren yatay üçgen motifli bezenmiştir. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır. sikkede arka yüz ile önceki sikkenin arka yüzüne benzerdir. Ancak sikkede üçüncü satırda “L-berri” üstünde “fi-cer” harfi yazılmıştır. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır¹⁷⁶ sikkede arka yüzü farklıdır. Uzun fi-cer harfindeki dönüşlü ye harfi ile yazılmıştır. Uzun dönüşlü ye harfinin ortasında karmaşık saadet düğümü motifli bezenmiştir. Ayrıca karmaşık saadet düğümü motifinin sağ tarafından saadet düğümü motif bezenmiştir¹⁷⁷.

Karşılaştırdığımız sikkenin ön yüzü

¹⁷⁵ Damalı 2000:389

¹⁷⁶ Damalı 2000:390

¹⁷⁷ “sultan Süleyman şah bin sultan Selim han” Mısır’daki basılan sikkelerin arka yüzüne benzerdir.

Sonuç olarak:

- Çalışmamızdaki bu tip basılan sikkeyi başka kaynaklarda yayınlanmamış.
- Bu şekilde ile basılan sikke 1.Selim zamanından sonra 1. Süleyman aynı tarz devam edilmiştir.
1. Süleyman zamanında bu şekilde ile basılan sikkeler “Sidre kapısı” darbhanesinde basılmıştır.
- 1.Selim zamanında bu şekilde ile basılan sikkeler “Kostantiniye” darbhanesinde basılmıştır.
1. Süleyman ile 1.Selim zamanlarında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Dâribü N-nadri sahibü L-izzî ve N-nasrî fi l-berri ve l-bahri” 1.Selim zamanında fi-cer harfindeki dönüşlü ye harf iki şekilde çizilmiştir. Birincisi uzun, ikincisi kısadır. 1. Süleyman zamanında fi-cer harfi kısa muâlaka ye harfi ile çizilmiştir.

4.3.1.2. Fi'siz grubu

Sıra Nu.	9-10-11-12-26
Ön yüzde yazı	Sikke beş satırda basılmıştır. “Sultan Süleyman / bin Selim han / Azze Nasruhu duribe / Sidre kapısı / Sene 926” Bu düzende her satırda kelimeler yan yana yazılmıştır.
Anlam	Selim han oğlu Sultan Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Sidre kapısı/Mısır basıldı. Sene 926/932
Darb yeri ile târihi	Beş örneği, biri Mısır, dördü Sidre kapısı'nde basılmıştır. Sidre kapısı darbhanesinde basılan sikke M.1526 H.926 yılında, Mısır darbhanesinde basılan sikke M.1520 H.932 yılında
Yazı farkları	- Formal kitabe taşımaktadır. Sadece buradaki örneklerimizde fi-cer harfi yoktur. a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: 9,10 ve 11 numaralı sikkelerinde birinci satırında “ Süleyman” ye harfinin noktaları bitişiktir. 12 numaralı sikkesindeki “ Süleyman” ye harfinin noktaları üst üste çizilmiştir. b-dua (azze nasruhu): 9-10-11-12 numaralı sikkelerinde üçüncü satırda yazılıp 26 numaralı sikkede ikinci satırda yer almaktadır. c-basılma ifadesi ile cer-harfi: Üçüncü satırda duribe kelimesinde be harfi, dad ve re harflerinin yanında değil üzerindedir. Ancak 11 ve 26 numaralı sikkelerde duribe kelimesinde be harfi, dad ve re harflerinin üzerinde değil altındadır. Darbhone adı: 9-10-11-12 numaralı sikkelerde dördüncü satırda iken 26 numaralı sikkede Mısır kelimesi üçüncü ile dördüncü satırda yazılmıştır.yer

	almaktadır. 10 numaralı sikkesinde Sidre kapısı kelimesindeki Kapısı kelimesinin sin harfi düzdür. O genelde çentekli sin harfi ile yazılır. d-darp târihi: Değişiklik yoktur.
Benzeme farkları	Bitkisel süsleme Saadet düğümü motif: 9 ve 12 numaralı sikkelerinde birinci satırdaki Süleyman kelimesinin sol tarafında, saadet düğümü motifi vardır. 12 numaralı sikkesinde, birinci satırdaki “Sultan” çentekli Sin harfinin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. 12 numaralı sikkesinde, dördüncü satırda “Sidre kapısı” kelimesindeki Sin ve ye harflerinin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. Kıvrık dal motif: 12 numaralı sikkesinde elif harfinde kıvrık dallı motiften rumi motifi çıkıyor. 11 numaralı sikkesinde Süleyman kelimesi sol tarafında kıvrık dal yer alır. Tirifil motif: 9 numaralı sikkede, İkinci satırda Selim adındaki mim harfinin üzerine Tirifil motifi oluşturulmuştur. Ok ucu motif: 12 numaralı sikkesinde üçüncü satırda be harfinin üzerindeki ok ucu motifi ve motifin üzerinde küçük daire motifi vardır. Üç dilimli yaprak “seberk”: 12 numaralı sikkesinde ikinci satırda Selim kelimesinde düz sin harfinin üzerinde üç dilimli yaprak “seberk”¹⁷⁸ motifi bezenmiştir. Harekeler: 9 ve 10 numaralı sikkelerinde Süleyman kelimesinde sin harfinin üzerinde zamme hareke vardır. “Süleyman” sin harfi bu şekilde ile okunacak “Su”. 10 numaralı sikkesinde Selim kelimesinde düz sin harfinin üzerinde bulunan fetha hareke vardır. “Selim” sin harfi bu şekilde ile okunacak “Se”.
Sikkelerin problemleri	9 ve 11 numaralı sikkelerinde “Sultan” ve “Süleyman” kelimelerinde nun harfinin noktasını çizilmemiştir. 10 numaralı sikkesinde “Süleyman” kelimesinde nun harfinin noktasını çizilmemiştir. 9,10 ve11 numaralı sikkelerinde üçüncü satırda duribe kelimesindeki be harfinin noktasını çizilmemiştir. 9,10,11ve12 numaralı sikkelerinde beşinci satırda “Sene” kelimesindeki nun harfinin noktasını çizilmemiştir. 10 numaralı sikkelerinde dördüncü satırda Sidre kapısı kelimesinde kaf harfinin noktalarını çizilmemiştir. 9,11ve12 numaralı sikkelerinde Sidre kapısı kelimesindeki ye harfinin noktalarını çizilmemiştir.

¹⁷⁸ AKGÜN Banu, Türk süsleme sanatında hatailler, s.52

Arka yüzde yazı	9, 10 ve 11 numaralı sikkeler “Formal kitabe” şekil ile yazmaktadır. 12 numaralı sikkесinin arka yüzü farklıdır. “Sahibü N-nadri ve N-nasri fi l-berri ve l-bahri” kitabe taşımaktadır.
Motif	Geometrik süsleme Boş daire üzerinde kalp şeklinde motif: 12 numaralı sikkесinde ikinci satırında fi-cer harfinin uzun dönüşlü ye harfinin üzerinde daire ve dairenin üzerinde kalp şeklinde motifi işlenmiştir. Daireler: 12 numaralı sikkесinde n_nadri kelimesindeki re harfinin üzerinde içinden dolduran daire vardır, re harfinin altına boş bir daire bezenmiştir. Bitkisel süsleme 11 numaralı sikkесinde, üçüncü satırda fi-cer harfindeki sağ taraftan kıvrık dal motifi işlenmiştir. Saadet düğümü motif: 12 numaralı sikkесinde, birinci satırında sahibü kelimesindeki ha harfi ve sahibü kelimesinin uzun be harfinin üzerinde saadet düğümü motifi oluşturulmuştur. Karmaşık saadet düğümü motif: 12 numaralı sikkесinde, ikinci satırda fi-cer harfindeki ye harfinin sonunda üst kısmında karmaşık saadet düğümü motifi vardır. Ayrıca L-berri kelimesindeki re harfinin üzerinde de aynı motifi bezenmiştir. hayvan süsleme balık motif: 12 numaralı sikkесinde dördüncü satırında l_bahri kelimesindeki re harfinin sol tarafında ve ha harfinin üzerinde birer balık motifi bezenmektedir.

Değerlendirme

1-2- Fi-cer harfsız grubu						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darb tarihi	yazı farkları	motif
2.Beyazid	9-10-11-12	AD	Örneğimizdeki sikke "Sidre kapısı", karşılaştırdığımız sikke "Kostantiniye" darbhanesinde basılmıştır	886	var	var
2.Beyazid	9-10-11-12	AD-DM	Örneğimizdeki sikke "Sidre kapısı", karşılaştırdığımız sikke "Serez" darbhanesinde basılmıştır	886	var	var
1.Selim	9-10-11-12	ARK	Örneğimizdeki sikke "Sidre kapısı", karşılaştırdığımız sikke "Amid" darbhanesinde basılmıştır	918	var	var
1. Süleyman	26	MS (Üç adet sikke)	Mısır	Örneğimiz sikke 932 karşılaştırdığımız sikkeler 926,930 ve 931 yıllarında basılmıştır	yok	yok
1. Süleyman	9	GM	Sidre kapısı	926	var	var
1. Süleyman	9-10-11-12	DM	Sidre kapısı	926	var	var
1. Süleyman	9-10-11-12	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimizdeki sikke "Sidre kapısı", karşılaştırdığımız sikke "Serbirenc" darbhanesinde basılmıştır	926	var	var

2. Bayezid: Karşılaştırdığımız sikke¹⁷⁹ “Sultan Bayezid bin – Muhamed han azze nasruhu – duribe Kostantiniye – sene 886” biçimindedir. Yazı farkları: örneklerimizdeki sikkelerde kitabeler beş satırdadır. Karşılaştırdığımız sikkede ise dört satırdadır. Arka yüz: karşılaştırdığımız sikkede farklı kitabeyi “Sultan L-berreyni ve hakanü l-bahrieyni Es-sultan bin Es-sultan” taşımaktadır. Ayrı sikkede¹⁸⁰ “Sultan Bayezid bin – Muhamed han azze nasruhu – duribe Serez – sene 886” kitabe taşımaktadır. Yazı farkları: Örneklerimiz sikkeler Sidre kapısı, karşılaştırdığımız sikke Serez darbhanesinde basılmıştır. örneklerimizdeki sikkelerde kitabeler beş satırdadır. Karşılaştırdığımız sikkede kitabeler dört satırda yazılmıştır. Karşılaştırdığımız sikke de üçüncü satırda “duribe” ile “darp yeri” tek satırda yazılmıştır. Arka yüz: aynıdır. Başka bir sikkede¹⁸¹ “Sultan Bayezid bin – Muhamed han azze nasruhu – duribe Serez – sene 886” biçimindedir. Yazı farkları: 1. Süleyman yazı üslubu, 2. Bayezid yazısı üslubundan daha düzgündür. Arka yüz: aynıdır. Aynı taşıyan özellikleri bir sikke daha vardır¹⁸². Karşılaştırdığımız Sikkenin arka yüzü farklıdır. Karşılaştırdığımız sikke üçüncü satırda “L-berri” üzerinde fi-cer harfi, dönüşlü ye harfi ile yazılmıştır.

1. Selim: Karşılaştırdığımız sikkede¹⁸³ “Sultan Selim şah – bin – Bayezid han azze nasruhu – duribe Amid – sene 918” yazı taşımaktadır. a- karşılaştırdığımız sikke “Sultan Selim şah bin Bayezid han”, örneğimizdeki sikke “Sultan Süleyman bin Selim han” unvanı taşımaktadır. b- Örneklerimizdeki sikke Sidre kapısı, karşılaştırdığımız sikke Amid darbhanesinde basılmıştır. c- karşılaştırdığımız sikkede bin kelimesi tek satırda ve bin kelimesindeki nun harfi uzun şekilde (süsleme yazı) yazılmıştır. Örneklerimizdeki sikkede bin kelimesi ile Süleyman babasının adı ile unvanı ikinci satırda yer almaktadır. d- karşılaştırdığımız sikkede darp târihi olan “918” bu şekilde yazılmıştır. “8” rakam “1” rakam üzerindedir. Genelde kanuni Süleyman sikkelerinde bütün rakamlar yan yana yazılmaktadır. Motif: dördüncü satırda “Amid” kelimesindeki mim harfin üzerinde saadet düğümü motif bezenmektedir. Arka yüz: farklıdır. İkinci satırda “Sahibü” kelimesindeki be harfi uzundur. Üçüncü satırda “fi-cer” harfi kısa dönüşlü ye harfle yazmaktadır.

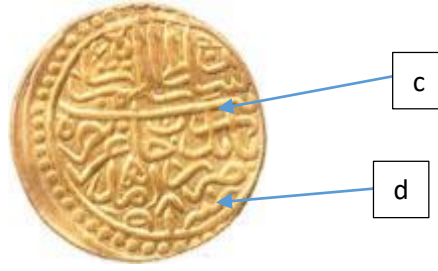
¹⁷⁹ Damalı 2000:327

¹⁸⁰ Damalı 2000:330

¹⁸¹ Damalı 2000:331

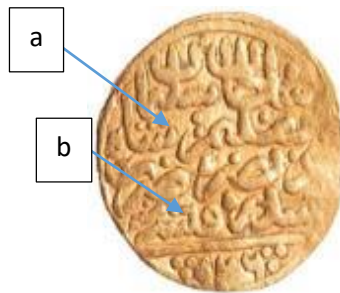
¹⁸² Damalı 2000:331

¹⁸³ Damalı 2000:357

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke¹⁸⁴, 9 numaralı örneğimize benzemektedir. Örneklerimizde beşinci satırda sene kelimesi ve onun yanında darp târihi bulunmaktadır. Karşılaştırdığımız sikkede ise dördüncü satırda “sene”, “Sidre kapısı” sin ve ye harflerinin üzerinde ve küçüktür. Üçüncü satırda “duribe” be harfî, kelimenin üzerindedir. Örneğimizdeki sikke “duribe” be harfî kelimesinin yanındadır. Motif: birinci satırda Süleyman kelimesinin sol tarafında saadet düğümü motifi vardır. İkinci satırda Selim kelimesindeki mim harfî dal motifi oluşturuyor. Arka yüz: 30 numaralı sikke (Sidre kapısı'ndaki basılan sikke) benzemektedir. Motif: ikinci satırda fi-cer harfindeki ye harfinin üzerinde ve üçüncü satırda sağ ve sol tarafında saadet düğümü motifi işlenmiştir.

Ayrı sikkede¹⁸⁵ “Sultan Süleyman bin Selim Şah” unvanı taşımaktadır. a- yani “han” unvanının yerine “şah” unvanı yazılmıştır. b- Sene kelimesi, dördüncü satırdaki Sidre kapısı'ndeki ye harfinin üzerinde ve küçük şekilde yazılmıştır. Örneklerimizdeki sikkelerinde sene kelimesi ile darp târihi olan 926 son satırda ve bitişik yazılmıştır. Motif: üçüncü satırda duribe kelimesindeki be harfinin üstünde dal motifi konulmuştur. Darp târihi sağ ve sol tarafında olmak üzere birer üç adet nokta vardır, Bu üç nokta, düzgün üçümlü benek motifleri (çintemani) oluşturduklarını görülmektedir. (sikkesinde Sidre kapısı kelimesindeki ye harflerinin gereken noktalarına bir daha nokta eklemesiyle üçgen şeklinde olan üçümlü benek motifleri (çintemani) işlenmiştir.) Arka yüz: formal kitabelidir.

¹⁸⁴ Damalı 2000:700

¹⁸⁵ Damalı 2000:698

Başka bir sikkede¹⁸⁶, “Sultan Süleyman – bin Selim han – azze nasruhu duribe – Serbernice – sene – 926” kitabe taşımaktadır. Karşılaştırdığımız sikke Serberince darbhanesinde basılmıştır. Örneklerimizdeki sikkeler Sidre kapısı darbhanesinde basılmıştır. **Yazı farkları:** birinci satırda Süleyman kelimesindeki sin harfi düzdür. O genelde çentekli sin harf ile yazılmaktadır. **Arka yüz:** formal kitabeyi taşımaktadır. Birinci satırda N-nadri kelimesindeki dad harfi ve üçüncü satırda fi-cer harfindeki sağ tarafında saadet düğümü motifi vardır. Ayrıca ikinci satırda sahibü kelimesindeki ha harfinin üzerinde dal motifi işlenmiştir.

Sonuç olarak:

- a) Yayımladığım 9,10 ve 11 aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Çalışmamızdaki sikkeler ve karşılaştırdığımız sikkelerin arasındaki farklı yazı üslubu bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir. 12 numaralı sikkeyi başka kaynaklarda yayınlanmamış. Ayrıca tezimizde Mısır'daki basılan sikkenin aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Çalışmamızdaki sikke ve karşılaştırdığımız sikkelerin arasındaki farklı darp tarihi bulunmaktadır.
- b) Bu şekil ile Mısır'da basılan sikke 1. Süleyman zamanında, 932 yılı basılmıştır. Örneğimizdeki sikke ile karşılaştırdığımız sikkeler arasında farklıklar bulunmaktadır. İki sikke aynı bilgiler taşımalarına rağmen farklı darp tarihi taşıdıklarını farkedilmiştir.
- c) Bu tip sikkeler 2.Bayezid zamanından beri ondan sonra 1.Selim ve 1. Süleyman zamanlarında aynı tarz devam edilmiştir.
- d) 2.Bayezid zamanında bu şekil ile basılan sikkeler “Kostantiniye” ve “Serez” darbhanelerinde basılmıştır. 1.Selim zamanında “Amid” darbhanesinde basılmıştır. 1.Selim zamanından sonra 1. Süleyman zamanında aynı şekil ile basılan sikkeler “Sidre kapısı”, “Mısır” ve “Serbernice” darbhanelerinde basılmıştır.
- e) 2.Bayezid, 1.Selim ve 1. Süleyman zamanlarında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Dâribü enünadri sahibü L-izzi ve N-nasri fi l-berri ve l-bahri” yanı sıra 1. Süleyman zamanında Sidre kapısında darp edilmiş sultanilerin bir kısmında değişik ibareler yer almaya başlamıştır. “sahibü N-nadri v N-nasri fi l-berri ve l-bahri” biçimindedir. Yanı sıra 2.Bayezid zamanında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultan L-berreyni ve hakanü l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” Bu nedenle arka yüzünde yer alan yazılara göre, 3 değişik tipte sınıflandırmıştır.

¹⁸⁶ Artuk,1971: 521

4.3.1.3. Fi-cer harfi uzun dönüşlü ye harfi ile yazılmıştır

4.3.1.3.1. Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerinde darbhane ismi

Sıra Nu.	13-14-15-16
Ön yüzde yazı	Sikkelerdeki yazılar dört satırda yazılmıştır. “Sultan Süleyman / Bin Selim Han / Azze Nasruhu duribe / darbhane ismi ve fi-cer harfini / Sene ile darp târihi (926)”.
Anlam	Selim han oğlu Sultan Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. “Sidre kapısı – Siroz - Brusa ve Kostantiniye” basıldı. 926 yılında.
Darp yeri ile târihi	dört örneği, biri Sidre kapısı, biri Kostantiniye, biri Siroz ve biri Brusa'da, M.1520 H. 926 yılında basılmıştır.
Yazı farkları	Fi-siz grubuna benziyor sadece, burada fi-cer harfi yazılmıştır. fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerinde darbhane ismi bulunmaktadır. a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: Birinci satırda: 13,14 ve 15 numaralı sikkelerinde “Sultan” kelimesindeki Sin harfi düzdür. Nun harfi, ta ve elif harflerinin üstüne yazılmıştır. 16 numaralı sikkesinde nun harfi, Sultan kelimesindeki düz sin harfi üzerindedir. 13-14-15 sikkelerinde “ Süleyman” sin harfini çentiklidir, 16 numaralı sikkesinde Süleyman kelimesindeki sin harfi düzdür. ikinci satırda: 13-14-15 -16 numaralı sikkelerinde “Selim” kelimesindeki “sin” harfi düzdür. 16 numaralı sikkesinde sin harfi düz ve onun üzerine he harfi yazılmıştır. he harfi 3.satırdaki Nasruhu kelimesine aittir. b-dua (azze nasruhu): Değişiklik yoktur. c-basılma ifadesi ve cer-harfi: - üçüncü satırda “duribe” kelimesindeki be harfi, kelimenin üzerindedir. 16 sikkesinde “duribe” kelimesindeki be harfi, kelimenin üzerine diğer sikkelerden daha açık bir şekilde yazıldığını görülmektedir. bu şekilde duribe kelimesindeki be harfi, ikinci satırdaki eğik “Selim” kelimesindeki mim harfi ile birleştirildiğini görmüştür. dördüncü satırda fi-cer harfi uzun dönüşlü ye harfi ile yazılmıştır. uzun ye harfinin üzerinde darbhane adı bulunmaktadır. Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin kuyruğu, yazı boyunca uzatılarak, yazıya hem estetik bir görünüm verilip hem de yazılar arasında stilize bir ayırım oluşturulmuştur. Sikkelerde darp yerleri farklıdır. - Kostantiniye ve Brusa'daki basılan sikkelerde darp yeri ile fi-cer harfini bitişiktir. - Kostantiniye'deki basılan sikkenin dördüncü satırında “Kostantiniye” kelimesindeki düz sin harfi ile yazılmıştır. Genelde diğer sikkelerde çentekli sin harfi ile yazılmaktadır. d-darp târihi: - 14 ve 15 numaralı sikkelerinde beşinci satırında “Sene” kelimesi ile darp târihi (926) yan yanadır. Ancak 16 numaralı sikkesinde dördüncü satırında “Sene” kelimesi, fi-cer harfinin uzun ye harfi üzerindedir.
Bezeme farkları	Geometrik Kalp motif: 16 numaralı sikkesinde dördüncü satırda Fi-cer harfinde uzun ye harfinin ortasında içi doldurulmuş kalp şeklinde motif. Bitkisel

	Saadet düğümü motifi: 13 numaralı sikkesinde “Fi-cer” harfinin sol tarafında saadet düğümü motifi işlenmiştir. 14 ve 15 numaralı sikkesinde ikinci satırında “han” kelimesi, nun harfiyle yazılıdır. Harfin üzerinde küçük saadet düğümü motifi var iken diğer sikkelerde yoktur. 15 numaralı sikkesinde sultan sin harfi üzerindedir. Tirifil motif: 13 numaralı sikkesinde “fi-cer” harfindeki uzun ye harfinin ortasından Tirifil motifi çıktığını görülmüştür. 16 numaralı sikkesinde birinci satırında harflerin arasında yatay ve dikey çizgi basılmıştır (Tirifil motifi oluşturmaktadır.) Dal motif: 14 numaralı sikkesinde dördüncü satırında “Sidre kapısı” kelimesindeki kıvrık dallı motifi (dal motifinden rumi motif çıkıyor) sin harfinin üzerine konulmuştur. 15 numaralı sikkesinde “Selim” düz sin harfin üzerinde tirfil motifi bezenmiştir. Ayrıca duribe kelimesindeki be harfin üzerindeki cezemli trifil motifi bezenmiştir. Harekeler: 13 ve 14 numaralı sikkelerinde birinci satırda Sultan kelimesindeki çentekli sin harflerinin üzerinde zamme vardır. 14 ve 15 numaralı sikkelerinde birinci satırda Süleyman çentekli sin harflerinin üzerinde zamme vardır. 16 numaralı sikkesinde “Kostantiniye” birinci ta harfinin üzerinde fetha hareke vardır.
Sikkelerin problemleri	- Kitabeler iyi bir şekilde ve kitabelere ait eksik harfler yoktur, Sadece 16 sikkesinin Kitabelerinin üslubu düzgün değil, üçüncü satırda “Nasruhu” kelimesindeki hı harfi, ikinci satır üzerine yazılmıştır. dördüncü satırda “Kostantiniye” kelimesinin sin harfi yazılmamıştır. dördüncü satırda “Sene” kelimesi, Fi-cer harfinde ye harfinin üzerine yazılmış olabilir. - Ön yüzünde, bazı kitabe harflerinin noktaları basılmamıştır. Örneğin, 13 numaralı sikkesinin “ Süleyman” ve “Bin” kelimesindeki nun harfi, “Han” kelimesinin hı harfi ve “Duribe” kelimesinde dad harfinin noktası yazılmamıştır. 14 numaralı sikkesinin üstündeki “Han” kelimesinin “Hı” harfi, “Nasruhu” ve “Sene” kelimesinin nun harfi, “Sidre kapısı” kelimesinin be harfinin noktası basılmamıştır, 15 sikkesinin üstündeki “ Süleyman”, “Sene” kelimesinin nun harfi, “Duribe” kelimesinde dad ve be harflerinin noktası çizilmemiştir.
	
Arka yüzde yazı	13,14,15 ve16 numaralı sikkelerinde formal kitabelidir.

Motif	Geometrik Daireler: 15 numaralı sikkesinde, üçüncü satırda tam değil bir daire vardır, dairenin içinde fi-cer harfindeki fa harfin noktası bulunmaktadır. Bitkisel Saadet düğümü motif: 14 numaralı sikkesinde, ikinci satırında “sahibü” kelimesinde ha harfin üzerindedir. Ayrıca “nasri” kelimesinde re harfin üzerinde de aynı motifi bezenmiştir. 14 numaralı sikkesinde, üçüncü satırdaki fi-cer harfinin sağ ve sol tarafındadır. Tirifil motif: 13 numaralı sikkesinde üçüncü satırında sağ ve sol taraftadır. Yazı 13 ve 14 numaralı sikkelerinde üçüncü satırda “l-bahri” kelimesinde elif-lam harfleri üst taraftan birleşiktir.
	

Değerlendirme

Dönem	örnek sikke	karşı sikke	Darp yeri	darp tarihi	yazı farkları	mot if
1. Süleyman	13	GM	Brusa	926	var	yok
1. Süleyman	14	GM	Sidre kapısı	926	var	var
1. Süleyman	15	GM	Siroz	926	var	var
1. Süleyman	13	İstanbul Arkeoloji müzesi	Brusa	926	var	yok
1. Süleyman	13-14-15-16	lane-poole tarafından	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,Kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikke "Kostantiniye" darbhanesinde basılmıştır	926	var	var
2.Selim	13-14-15-16	ARK/DM	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,Kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikke "Amasya" darbhanesinde basılmıştır	974	var	var

2.Selim	13-14-15-16	DM	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,Kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikke "Canca" darbhanesinde basılmıştır	974	var	var
2.Selim	13-14-15-16	WS/CB/DM/ARK/BP	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,Kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikke "Cezayir-Siroz-Trablus" darbhanesinde basılmıştır	974	var	var
2.Selim	13-14-15-16	EK/SS/ARK	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,Kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikke "Koçaniye-Sakız" darbhanesinde basılmıştır	974	var	var
2.Selim	13-14-15-16	DM/OP	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,Kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikkeler "Kratova" darbhanesinde basılmıştır	974	var	var
2.Selim	16	kdz. ereğli arkeoloji Müzesi'ndeki /DM	Kostantiniye	974	var	var
2.Selim	13-14-15-16	OP	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,Kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikkeler "Tunus" darbhanesinde basılmıştır	974	var	var
3.Murad	13-14-15-16	DM/WS	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,Kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikkeler "Tunus" darbhanesinde basılmıştır	982	var	var
3.Murad	13-14-15-16	DM	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,Kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikkeler "Sakız" darbhanesinde basılmıştır	982	var	var
3.Murad	13-14-15-16	NP/WS	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,Kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikkeler "Kostantiniye" darbhanesinde basılmıştır	982	var	var

3.Murad	13-14-15-16	WS	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,Kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikke "Koçaniye" darbhanesinde basılmıştır	982	var	var
3.Murad	13-14-15-16	ZU	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,Kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikke "Novaberde" darbhanesinde basılmıştır	982	var	var
3.Murad	13-14-15-16	DM/NP	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikke "Siroz" darbhanesinde basılmıştır	982	var	var
1.Ahmed	13-14-15-16	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz sikke "Sidre kapısı,Siroz,kostantiniye,Brusa" karşılaştırdığımız sikke "Amid" darbhanesinde basılmıştır	982	var	var

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikkeler¹⁸⁷, 13 numaralı sikkemize benzer. Örnek sikkemizde dördüncü satırında "Bursa" kelimesindeki sin harfi düzdür. Karşılaştırdığımız sikkelerde ise dördüncü satırda "Brusa" kelimesindeki sin harfi çenteklidir.

Başka sikkede¹⁸⁸, 14 numaralı sikkemize benzer. Örnek sikkemizde son satırında "sene" kelimesi ile darp târihi (926) yan yanadır. Karşılaştırdığımız sikkede ise son satırda darp târihi, Sene kelimesindeki uzun sin harfinin üzerinde bulunduğunu görülmektedir. Karşılaştırdığımız sikkede dördüncü satırda "Sidre kapısı" kelimesindeki çentekli sin harfinden dal motifi çıkıyor. **Motif:** İkinci satırda "Selim" kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde dal motifi bulunmaktadır. Örnek sikkemizde yoktur. **Arka yüz:** formal kitabelidir sadece karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırında vav harfin üzerinde kıvrık dal motifi vardır.

Başka sikkede¹⁸⁹, 15 numaralı örneğimize benzer. Sadece bezeme farkları bulunmaktadır. Yani örneğimizdeki sikkede birinci satırda "Sultan" kelimesindeki çentekli sin harfin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. Karşılaştırdığımız sikkede "Sultan" kelimesindeki sin harfin üzerine motif bezenmemiştir. Üçüncü satırda "duribe" kelimesinin

¹⁸⁷ Damalı 2000:544

¹⁸⁸ Damalı 2000:698

¹⁸⁹ Damalı 2000:713

be harfinin üzerindeki cezem hareketinin üstüne Tirifil motifi bezenmiştir. Karşılaştırdığımız sikkede yoktur. **Arka yüz:** formal kitabelidir sikke sadece bu sikkenin arka yüzü ile diğer sikkelerin arka yüzünden motif farklılıklar vardır.

Başka sikkede¹⁹⁰, 13 numaralı örneğimize benzer. Karşılaştırdığımız sikkede son satırında “sene” kelimesi ile darp târihi (926) basılmıştır. Yani örneklerimizdeki son satırını basılmamış sikkenin üzerine de “sene” kelimesi ile darp târihi (926) olması gerektiğini diye düşünüyoruz.

Ayrı sikkede¹⁹¹, Lane – Poole tarafından Kostantiniye'da basılmış benzer bir sikkeye yayımlanmış. Sikke, darp târihi 926, Kostantiniye ve “Sultan Süleyman bin Selim han” unvanı taşımaktadır. Diğer bir sikke daha yayımlanmış. Sikke aynı yazı ile bezeme taşımaktadır. Sadece sikkede Süleyman için şah ile sultan unvanları yazılmıştır. Yani “Sultan Süleyman şah bin Selim han” unvanı taşımaktadır.

2. Selim: Karşılaştırdığımız sikke¹⁹², “Sultan – Selim – bin Süleyman han azze nasruhu – duribe Amasya fi – sene 974” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: Karşılaştırdığımız sikke Amasya darbhanesinde, örneklerimizdeki sikkeler Kostantiniye, Siroz, Brusa, Sidre kapısı darbhanelerinde basılmıştır. Sultan ile Selim kelimeleri çift satırda yazıldığını görülmüştür. Son satırda basılma târihi, “sene”kelimesindeki düz sin harfinin üzerine yazılmıştır. Örneklerimizdeki sikkeler son satırında darp târihi ile sene kelimesi yan yanadır. Motif: “Amasya” kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: “iki çizgili” üslubu kullanarak¹⁹³ fi-cer harfi, uzun dönüşlü ye harfi ile yazılmıştır. İkinci satırda sahibü kelimesindeki be harfi uzundur. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır¹⁹⁴, Sadece karşılaştırdığımız sikkede, Yazı farklılıkları vardır, sikkede “Sultan” ile “Selim” kelimeleri çift satırda bulunduğunu görülmüştür. Sikkede “Amasya” kelimesinin yazılışı ile önceki sikkесinin yazılışı farklıdır. Yani karşılaştırdığımız sikked , “Amasya” kelimesinin yazılışı şöyle “düz sin harfi, elif harfin üstündedir”. Diğer sikkede “Amasya” kelimesindeki sin harfi çentekli olup “Amasya” kelimesinin harfleri yan yanadır.

¹⁹⁰ Artuk,1974: 511

¹⁹¹ El-Sawi Ahmed,2001: s.28

¹⁹² Damalı 2000:814

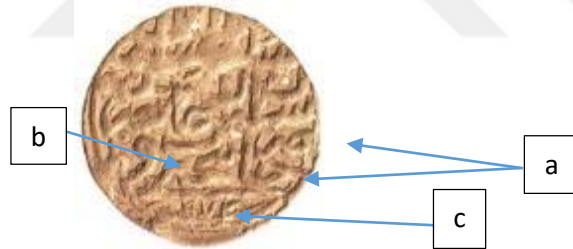
¹⁹³ Örneğimizde 42,43,44,45ve46 numaralı sikkelerinde arka yüzlere beznzerdir. İki sikkelerin farklı ön yüzünde yazılan ünvan rağmen arka yüzler aynıdır.

¹⁹⁴ Damalı,2000:814

Motif: karşılaştırdığımız sikkede “Amasya” kelimesindeki düz sin harfinin altında saadet düğümü motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** önceki sikkeye benzerdir.

Ayrı sikkede¹⁹⁵, “Sultan Selim bin – Süleyman han azze nasruhu – duribe Canca fi – sene 974” yazıyı taşımaktadır. Yazı farkları: buradaki sikkede a- fi-cer harfî iki satırda yer almıştır (üçüncü ve dördüncü satır). b-“Duribe” ile “Canca” kelimeleri çift satırda yazılmıştır. c- Son satırda darp târihi ile “sene” kelimesi bu şekilde “ “sene” kelimesindeki düz sin harfin üzerinde darp târihi olan 974” yazılmıştır. Arka yüz: formal kitabelidir.

Başka sikkede¹⁹⁶, “Sultan Selim bin – Süleyman han azze nasruhu – duribe Cezayir fi – sene 974” yazıyı taşımaktadır. Yazı farkları: a- üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine basılma yeri olarak “Cezayir” ve “duribe” kelimeleri basılmıştır. Cezayir kelimesinin sağ tarafında “duribe” kelimesi bulunmaktadır. b-“Duribe” kelimesindeki be harfi, duribe kelimesinin altındadır. c- son satırda basılma târihi ile “sene” kelimesi bu şekilde “basılma târihi, sene kelimesindeki düz sin harfinin üzerindedir. Arka yüz: formal kitabelidir.

¹⁹⁵ Damalı, a.g.e., s.834

¹⁹⁶ Damalı, a.g.e., s.838

Aynı özellikleri taşıyan¹⁹⁷ daha sikkeler vardır. Sikkeler, Siroz ve Tarablus darbhanelerinde basılmıştır. Sadece Siroz ve Tarablus'taki basılan sikkede üçüncü satırda “duribe” kelimesindeki be harfi, fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye harfinin üstündedir. Trablus ve Siroz'daki basılan sikkelerin ile Cezayir'daki (önceki sikke) basılan sikkenin arka yüzleri aynıdır.

Başka sikkede¹⁹⁸ Cezayir, 974 yılında basılmıştır. Ön yüz yazı farkları: a- üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfin üzerinde “duribe” kelimesi ile “darbhane” yazılmıştır. b- “Duribe” kelimesindeki be harfi, duribe kelimesinin altındadır. Yani duribe kelimesindeki be harfi, fi-cer harfindeki ye harfi ile birleşik olmayıp yanına bulunduğunu görülmüştür. c- son satırda basılma târihi ile “sene” kelimesi bu şekilde “basılma târihi, “sene” kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde” yazılmıştır. Arka yüz: formal kitabelidir. Aynı özellikleri taşıyan bir daha sikke vardır. Sikkede üçüncü satırda “duribe” kelimesindeki be harfi yazılmamıştır.

Diğer sikkede¹⁹⁹ “Sultan (bin Şah) - Selim– Süleyman han azze nasruhu – duribe Koçaniye fi – sene 974” biçimindedir. Yazı farkları: örneklerimiz sikkelerde “Sultan Süleyman bin Selim han” unvanı taşımaktadır. Karşılaştırdığımız sikkede “Sultan Selim şah bin Sülyman han” unvanı taşımaktadır. “Sultan” unvanı “Selim” adındaki çentekli sin

¹⁹⁷ Damalı 2000:890/899

¹⁹⁸ Damalı 2000:838

¹⁹⁹ Damalı 2000:852

harfinin üzerindedir. (Sultan unvanı ile Selim adı çift satırdadır). Dördüncü satırda “duribe” kelimesindeki be harfi, kelimesinin üzerindedir. Arka yüz: iki çizgili üslubu kullanarak sahibü kelimesindeki uzun be harfi ile uzun fi-cer harfindeki dönüşlü ye harfi yazılmıştır²⁰⁰. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır²⁰¹. Bu sikke “Sakız” darbhanesinde basılmıştır. Sakız'daki basılan sikkenin ile önceki sikkenin arka yüzlerini aynıdır.

Ayrı sikkede²⁰² Kratova darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Selim Şah bin Süleyman han azze nasruhu duribe Kratova fi sene 974” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: birinci satırda Sultan ile Selim kelimeleri çift satırdadır. Dördüncü satırda duribe kelimesi ile basılma yeri Kratova kelimesinin yanında fi-cer harfi basılmıştır. Fi-cer harfi uzun dönüşlü ye harfinin üzerinde “duribe” kelimesi ile darp yeri basılmıştır. son satırda “Sene” kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde basılma târihi 974 yazılmıştır. Arka yüz: Kratova'daki basılan sikkenin arka yüzü ile önceki sikkenin arka yüzüne benzemektedir.

Başka sikkede²⁰³ Kostantiniye'deki basılan sikkeye benzer. Sikkede dördüncü satırda Kostantiniye kelimesindeki son harflerin üzerinde sene kelimesi yazılmıştır. Sikkenin son kısmını deformasyon ve darp hatası nedeniyle eksik çıkmış ve okunmamış. Büyük bir ihtimal son satırda darp târihi (926) taşıdığına düşüncesindeyiz.

Ayrı sikkede²⁰⁴ Tunus darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Selim – bin Süleyman han - azze nasruhu duribe – be Tunus fi – sene – 974” kitabeyi taşımaktadır. Anlam: bu sikkenin ön yüzündeki yazıyı farklı bir anlam vermeyip sadece fi-cer harfinin yerine be-cer harfi kullanılmıştır. “ Süleyman han oğlu Sultan Selim. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Tunusta basıldı. 926 yılında” Yazı farkları: a- “Sene” kelimesi ile darp târihi çift satırda yazılmıştır. b- buradaki sikkede darbhaneye olan Tunus kelimesinden önce be-cer harfini yazılmıştır. Arka yüz: buradaki sikkenin arka yüzü ile Kratova'daki basılan sikkelerin arka yüzündeki iki çizgili üslubu açısından benzeyip sadece bezeme farklılıklar bulunur. Buradaki sikkede ikinci

²⁰⁰ Örneklerimizde sikkeler Sıra no 42 – 43 – 44 – 45 – 46 arka yüzlerle beznzerdir. İki sikkelerin farklı ön yüzünde yazılan ünvan rağmen arka yüzler aynıdır. Bu şekil ile yazılan arka yüz 2. Selim zamanında da Amasya darbhanesinde basılan iki adet sikke bahs ettik. Sıra no 42 – 43 – 44 – 45 – 46 basılan sikkeler ile karşılaştırdığımız sikkeler hem ön yüzü aynı unvanı hem de aynı arka yüz taşıdır.

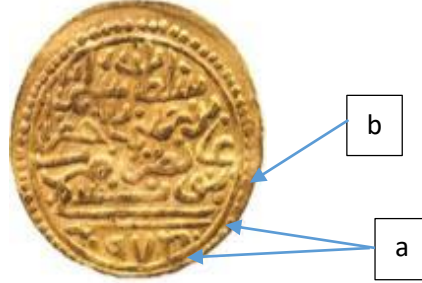
²⁰¹ Damalı-2000-880

²⁰² Damalı-2000-861

²⁰³ KARAKÖK cahit, Kdz. Ereğli Arkeoloji Müzesindeki Osmanlı Sikkeleri (1300 – 1730), sayfa 51

²⁰⁴ Damalı:2010:902

satırda sağ ve sol tarafında karmaşık saadet düğümü motifi yerine birer çiçek motifi bezenmiştir.

3. Murad: Karşılaştırdığımız sikkede²⁰⁵ “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe – Tunus fi – sene – 982” kitabeyi taşımaktadır. **Yazı farkları:** karşılaştırdığımız sikke Tunus darbhanesinde basılmıştır. Son satırda darp târihi 982 ile sene kelimesi çift satırdadır. Örneklerimizdeki sikkelerde darp târihi ile sene kelimesi aynı satırda yazılmıştır. **Motif:** Birinci satırda “Sultan” kelimesindeki çentekli sin harfin üzerinde dal motifi vardır. İkinci satırda “Selim” kelimesindeki mim harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** iki çizgili üslubu kullanıp 27 ve 28 numaralı sikkelerin arka yüzlerine benzerdir. Sadece, birinci satırda “dâribü” kelimesindeki be harfi, ikinci satırda “sahibü” kelimesindeki uzun be harfinin üstünde basılmamıştır.

Ayrı sikkede²⁰⁶ “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe – Sakız fi – sene – 982” kitabeyi taşımaktadır. **Yazı farkları:** birinci satırda “Sultan” kelimesindeki sin harfi düzdür. Üçüncü satırda “nasruhu” kelimesindeki he harfi, ikinci satırda “Selim” kelimesindeki mim harfinin üzerindedir. **Arka yüz:** karşılaştırdığımız sikke ile örneklerimizdeki sikkelerin arka yüzlerine aynıdır.

Ayrı sikkede²⁰⁷ “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe – Kostantiniye fi – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. **Arka yüz:** üç çizgili üslubundan oluşturulmuştur²⁰⁸. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır²⁰⁹. Ancak **arka yüzü** farklıdır. Buradaki sikke ile örneklerimizdeki sikkeye bezerdir.

²⁰⁵ Damalı,2010:1087

²⁰⁶ Damalı,2010:1047

²⁰⁷ Damalı:2010:1009

²⁰⁸ 59,60,61,79,80,81,82,85,90,91,92,94,95ve96 numaralı sikkelere benzerdir.

²⁰⁹ Damalı:2010:1010

Ayrı sikkede²¹⁰ “Sultan Murad – bin Selim han azze nasruhu - duribe Koçaniye fi – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. **Arka yüz:** Örneklerimizdeki sikkelerin arka yüzlerine benzerdir.

Ayrı sikkede²¹¹ Novaberde darbhanesinde basılmıştır, “Sultan Murad – bin Selim han azze nasruhu - duribe Novaberde fi – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. **Yazı farkları:** üçüncü satırda basılma yeri, sağ tarafta “duribe” kelimesi yazılmıştır. Son satırda darp târihi 982, “sene” kelimesindeki düz sin harfinin üzerindedir. **Arka yüz:** formal kitabelidir ve bu şekilde karşılaştırdığımız sikkenin arka yüzünü ile örneklerimizdeki sikkelerin arka yüzüne benzer. Sadece karşılaştırdığımız sikkede son satırda “ l-bahri” kelimesindeki elif-lam harfleri farklı süsleme üslubu ile çizilmiştir. “ l-bahri” kelimesindeki elif-lam harflerde elif harfi sol tarafta, sağ tarafta lam harfi basılmıştır. Ayrıca lam harfi, elif harfinden daha uzundur. elif-lam harfleri üst taraflarından birleşiktir.

Başka bir sikkede²¹² “Sultan Murad – bin Selim han azze nasruhu – duribe Siroz fi – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. **Yazı farkları:** son satırda darp târihi, sene kelimesindeki düz sin harfinin üzerindedir. **Arka yüz:** Formal kitabelidir sadece karşılaştırdığımız sikkede “ l-bahri” kelimesindeki elif-lam harfleri farklı süsleme üslubu sahiptir.”

1.Ahmed: Karşılaştırdığımız sikkede²¹³ “Sultan Ahmed – bin Muhamed han – azze nasruhu duribe – Amid fi – sene – 1012” biçimindedir. Arka yüz: iki çizgili üslubu kullanılmıştır.

Sonuç olarak:

- a) Çalışmamızda Brusa'da basılan aynı tarzı taşıyan iki sikkenin birisi Damalının diğeri, Tahsin Saatçı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerimiz ve karşılaştırdığımız sikkelerin arasındaki farklı yazı üslup ve motifi bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir. Benim yayımladığım Sidre kapısı'de basılan aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sikkemiz ve karşılaştırdığımız sikkenin arasındaki farklı yazı üslup ve motifi bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.

²¹⁰ Damalı:2010:1005

²¹¹ Damalı:2010:1036

²¹² Damalı,2010:1058

²¹³ Artuk,1971: 568

- b) Yayımlayacağımız 16 numaralı Kostantiniye'deki basılan sultani başka kaynaklarda yayınlanmamış.
- c) Bu şekil ile basılmış ve yazılmış sikkeler 1. Süleyman zamanından beri mevcuttur. 2.Selim, 3.Murad ve 1.Ahmed zamanlarında sürdürmeye devam edilmiştir. Fakat 1. Süleyman zamanında “Kostantiniye - Sidre kapısı – Siroz ve Brusa” darbhanelerinde basılmıştır. 2.Selim zamanında ise “Amasya, Cezayir, Siroz, Trablus, Koçaniye, Kratova, Tunus ve Kostantiniye” darbhanelerinde basılmıştır. ama 3.Murad zamanında “Sakız, Kostantiniye, Koçaniye ve Novaber'de” basılmıştır. 1.Ahmed zamanında “Amid” darbhanesinde basılmıştır.
- d) 2.Selim zamanında bu tip sikkeler iki unvan taşımaktadır. birincisi; “Sultan Selim bin Süleyman han”, ikincisi; “Sultan Selim şah bin Süleyman han”. Birinci unvan ile basılan sikkelerinde Sultan ve Selim kelimeleri yan yanadır. Bu şekilde ile basılan sikkeler “Canca, Cezayir, Siroz ve Trablus” darbhanelerinden çıkmıştır . Fakat “Amasya'daki” basılan sikkeler de Sultan ve Selim kelimeleri iki satırda yazılmıştır. İkinci unvan ile basılan sikkelerinde Sultan ile Selim kelimeleri çift satırdadır. Bu şekilde ile basılan sikkeler “Koçaniye, Siroz, Kratova ve Sakız” darbhanelerinde basılmıştır.
- e) 3.Murad zamanında Tunus darbhanesinde basılan sikkede “Tunus” kelimesinden önce be-cer harfi yazılmıştır. Bu şekilde ile yazılan darp yeri, Kanuni Süleyman sikkelerinde yaygın bir şekilde kullanılmamıştır. Sadece çalışmamızda iki adet sikke Mısır darbhanesinde yer almaktadır.
- f) 1. Süleyman zamanına ait bu şekilde ile basılan bütün sikkeler 926 yılında basılmıştır. 2.Selim 974 yılında, 3.Murad zamanında 982 yılında ve 1.Ahmed 1012 yılında basılmıştır. Yani sultanın cülüs târihine göre sikkeler üzerine yazılmıştır.

4.3.1.3.2. Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altındaki darp yeri

Üç alt şekil vardır

Tam uzun fi-cer harfindeki dönüşlü ye harfinin altındaki darp yeri, iki alt şekil vardır

Birinci şekil, iki çizgili tip

Sıra Nu.	32-33
Ön yüzde yazı	Kitabeler, altı satırda basılmıştır. “Sultan Süleyman / Han / Bin Selim / Azze Nasruhu Duribe Fi / Kratova / Sene 926”
Anlam (çeviri)	Selim han oğlu Sultan Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Kratova'da basıldı. Sene 926
Darp yeri ile târihi	iki örneği, Kratova'de, M.1520 H.926 yılında basılmıştır. Ancak 32 numaralı sikkesinde darp târihi çıkmamıştır.
Yazı farkları	a- Sultanın adı, babasının adı, unvanı:

	Birinci satırda: 32 ve 33 numaralı sikkelerin üstünde Sultan ile Süleyman kelimeleri yan yanadır. Biri “Sultan” ve “Süleyman” kelimelerindeki sin harfleri düzdür. İkincisi çentiklidir. İkinci satırda: Han kelimesi farklı bir şekilde yazılmıştır. han kelimesindeki hı harfi uzundur. Han kelimesi, hı harfinin kuyruğu yazı boyunca uzatılarak, yazıya hem estetik bir görünüm verilmiş hem de yazılar arasında stilize bir ayırım oluşturulmuştur. Han kelimesinde nun harfi, bin Selim cümlesinin yanında ve “han” kelimesindeki hı ve elif harfleri 2.satırda yer almaktadır. yani han kelimesi çift satırda yer almaktadır. Genelde han unvanı tek satırda yazılmaktadır. - 32 ve 33 numaralı sikkelerin ikinci satırdaki kelimeler birleşiktir. Selim kelimesi, diğer sikkeler gibi düz sin harfi ile yazılmıştır. b-dua (azze nasruhu): Değişiklik yoktur. c-basılma ifadesi ile cer-harfi, üçüncü satırda: fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine “azze nasruhu duribe fi” cümlesi yazılmıştır. Dördüncü satırda ise “Kratova” basılmıştır. Ayrıca beşinci satırda “Sene” kelimesi ile darp târihi (926) yan yanadır. Ancak 32 numaralı sikkesinde darp târihi çıkmamıştır ama büyük bir ihtimal H.926 yılında basıldığını düşüncesindeyiz.
Bezeme farkları	Geometrik süsleme Nokta: 33 numaralı sikkenin üstünde sin ve mim harflerinin üzerinde ikişer yan yana nokta vardır. Bitkisel süsleme Saadet düğümü: 32 numaralı sikkenin ikinci satırın sağ tarafına devrik saadet düğümü motifi; sol tarafı ise siliktir. 33 numaralı sikkenin sağ ve sol taraflarında devrik saadet düğümü motifi işlenmiştir. 33 numaralı sikkenin dördüncü satırında darbhane kelimesinin sağ ve sol taraflarında birer düzgün saadet düğümü motifi işlenmiştir. Üç dilimli yaprak “seberest”: 32 numaralı sikkenin “Selim” kelimesindeki sin ve mim harflerinin üstünde birer üç dilimli yaprak “seberest” motifi bezenmiştir. Bu motif, 12 numaralı sikkenin “Selim” kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde de bulunmaktadır. Harekeler: 32 numaralı sikkede birinci satırında Sultan ile Süleyman kelimelerindeki düz sin harflerinin üzerinde zamme vardır.
Sikkelerin problemleri	- Bu gruptaki kelimelerinin hem harflerinin noktaları hem de bazı harfleri yazılmıştır. Ayrıca bazı kelime harflerinin noktaları gereken nokta sayısından daha fazla basılmıştır. Örneğin, dördüncü satırda, “Kratova” kelimesindeki he harfi basılmamıştır. - sikkenin bazı kelime harflerinin noktaları basılmamıştır, Örneğin, 32 numaralı sikkenin üstündeki “ Süleyman” kelimesindeki ye harfi, “nasruhu” kelimesindeki nun harfi ve “han” kelimesindeki hı harfinin noktalarını

	çizilmemiştir. 33 numaralı sikkedeki “han” kelimesindeki hı harfî ve fî-cer harfindeki fa harfinin noktası çizilmemiştir.
	  32 33
Arka yüzde yazı	İki çizgilidir.
Motif	Bitkisel süsleme Saadet düğümü: 32 ile 33 numaralı sikkelerinin ikinci satırının sağ ve sol taraflarında komolex saadet düğümü motifi vardır. üçüncü satırının sağ ve sol taraflarında birer basit saadet düğümü motifi vardır. 33 numaralı sikkесinin üçüncü satırında l-bahri kelimesindeki be harfinin üzerine saadet düğümü motifi ve ha harfinin üzerine düzgün saadet düğümü motifi işlenmiştir. Kıvrık dal: 33 numaralı sikkенin ikinci satırında “sahibü” kelimesindeki uzun be harfinden kıvrık dallı motifi çıkıyor.
	  32 33

Değerlendirme

Birinci şekil						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	33	DM	Kratova	926	yok	yok
1. Süleyman	33-34	ZU	Kratova	926	var	var

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke²¹⁴ 33 numaralı örneğimize benzer. Yazar Dr. Atom DAMALI, karşılaştırdığımız sikkenin üzerine “Sultan Süleyman han bin Selim azze nasruhu duribe fi Kratova sene 926” olarak yazıldığını demiştir. Bana göre han unvanı Yavuz Sultan Selim için yazıldığına inancındayız. Çünkü Kanuni Süleyman döneminin boyunca altın sikkeler üzerinde Süleyman kelimesi hep sultan ile şah unvanları ile yazılmıştır.

Ayrı sikkede²¹⁵ 33 numaralı örneğimize benzer. Sadece karşılaştırdığımız sikkede “Sultan Süleyman / Şah / Bin Selim / azze nasruhu duribe fi / Kratova / sene 926” kitabeyi taşımaktadır. Sikkenin üzerindeki yazı “Selim han oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. / Kratova'da basıldı /926 yılı anlamına gelmektedir. **Yazı farkları:** ikinci satırda “han” kelimesinin yerine “Şah” kelimesi yazılmıştır. Ayrıca örneğimizde “bin” kelimesi ikinci satırda “Selim” kelimesi ile yan yanadır. Karşılaştırdığımız sikkede “bin” kelimesi birinci satır Süleyman ve ikinci satır şah kelimesindeki elif harflerin üstüne yazılmıştır. Dördüncü satırda “duribe” kelimesindeki be harfi, fi-cer harfindeki fa harfinin üzerindedir. Örneğimizde “duribe” kelimesindeki be harfi, fi-cer harfindeki fa harfinin üstüne yazılmıştır. Karşılaştırdığımız sikkede beşinci satırında “Kratova” kelimesindeki he harfi ile basılmıştır. Ayrıca örneğimizdeki sikkede “Kratova” kelimesindeki he harfi yazılmamıştır. Yani “Kratov” olarak yazılmıştır. Altıncı satırda basılma târihi 926 yılı taşıyıp yanına “sene” kelimesi basılmıştır. Karşılaştırdığımız sikkede “sene” kelimesi yoktur. **Motif:** üçüncü satırda “Selim” kelimesindeki düz sin harfinin üzerine saadet düğümü motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** Örneklerimizdeki sikkenin arka yüzü ile karşılaştırdığımız sikkenin arka yüzü arasına hiçbir farkı yoktur.

Sonuç olarak:

- a) Bu şekil ile basılan sikkeler sadece 1. Süleyman zamanında, 926 yılı ve Kratova darbhanesinde basılmıştır.
- b) Benim yayımladığım aynı tarzı taşıyan iki sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerimiz ve karşılaştırdığımız sikkelerin arasındaki farklı motif, unvanı (iki sikke aynı bilgiler taşımalarına rağmen farklı unvanlar taşıdıklarını farkedilmiştir) bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.

²¹⁴ Damalı 2000:626

²¹⁵ Damalı 2000:626

İkinci şekil: bir çizgili tip

Sıra Nu.	20-21-22-23-24
Ön yüzde yazı	beş satırda basılmıştır. “Sultan Süleyman / bin Selim han / azze nasruhu duribe fi / Mısır sene / 926”
Anlam	Selim han oğlu Sultan Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Mısırdan darbedildi. Yıl 926
Darp yeri ile târihi	Altı örneği, Mısır'da, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: 20,21, 22 ve 24 numaralı sikkelerde birinci satırında, Sultan kelimesindeki nun harfî, ta ve elif harfler üstündedir. 23 numaralı sikkesinde nun harfi, elif harfinin üstündedir. b-dua (azze nasruhu): Değişiklik yoktur. c-basılma ifadesi ile cer-harfi: Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine “zzze nasruhu duribe” cümlesi yazılmıştır. Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altında darp yeri vardır. d-darp târihi ile yeri: Dördüncü satırda “Sene” kelimesi ile darbhanesi ismi yan yanadır. Ayrıca basılma târihi son satırda yer almaktadır.
Bezeme farkları	Geometrik Nokta motifi: 24 numaralı sikkesindeki darp târihi sağ ve sol taraflarında birer nokta motifi bulunmaktadır. Bitkisel Saadet düğümü motifi: 20 numaralı sikkelerinin son satırında darp târihinin sağ tarafında saadet düğümü motifi basılmıştır. Tirifil: 20,23 ve 24 numaralı sikkelerinin ikinci satırında “Selim” kelimesindeki düz sin harfi üzerinde tirifil motifi bezenmiştir. 21 numaralı sikkesinde “Sene” kelimesindeki nun harfinden tirifil motifi çıkıyor. Harekeler: 20,22,23 ve 24 numaralı Sikkelerinde “Sultan” kelimesindeki çentekli sin harf üzerinde zamme hareke vardır. 21 ve 22 numaralı sikkelerinin üçüncü satırında da azze kelimesindeki zin harfinin üzerinde şedde hareke vardır.
Sikkelerin problemleri	- sikkelerinin bazı kısımları deformasyon ve darp hatası nedeniyle eksik çıkmış ve okunmamaktadır. - Ön yüzünde, bazı kelimelerinin harflerinin noktaları basılmamıştır, bazı kelimelerinin harflerinin noktaları gereken nokta sayısından daha fazla basılmıştır. ve bazı sikkelerde vurgular yanlış yerlerde bulunmaktadır, Örneğin, 11 numaralı sikkelerinin üstünde “Bin” kelimesinin nun harfi, “Han” kelimesinin hı harfi, “azze” kelimesinin zin harfi ve “Duribe” kelimesinde dad ve be harflerinin noktaları çizilmemiştir. 15 numaralı sikkelerinin üstünde “han” kelimesinin hı harfi ve fi-cer harfindeki fa harfinin noktası çizilmemiştir. 16

	numaralı sikkede “nasruhu” kelimesinin nun harfinin nokatsı yoktur. 12 numaralı sikkede “han” kelimesinin hı harfi, “azze” kelimesinin zin harfi ve fi-cer harfindeki fa harfinin noktası yoktur. 13 numaralı sikkede “ Süleyman”, “bin” ve “sene” kelimelerindeki nun harfinin noktaları çizilmemiştir. Ayrıca “Selim” kelimesinin ye harfi ve “Duribe” kelimesinde be harfinin noktaları yoktur. - Bazı kitabe harflerinin noktaları gereken nokta sayısından daha fazla basılmıştır. Örneğin, 11 numaralı sikkесinin üstünde üçüncü satırda “azze”, “nasruhu” ve “duribe” kelimelerindeki altında birer fazla noktaları çizilmiştir. 16 numaralı sikkесinin üstünde ikinci satırda “bin” kelimesindeki be harfinin üstündeki fazla bir noktayı çizilmiştir. 16 numaralı sikkесinin üstünde son satırda darp târihinin sol ve sağ tarafta birer nokta vardır. (Bunlar motif işleme hedefiyle çizilmiştir.)
	
Arka yüzde yazı	Üç çizgilidir. (dâribü kelimesindeki uzun be harfi, sahibü kelimesindeki uzun be harfi ile fi-cer harfindeki uzun ye harfinden oluşur)
Motif	Geometrik Sonsuz işaret motifi: 20 numaralı sikkесinde ikinci satırında sahibü kelimesindeki uzun be harfinin üzerinde sonsuz işaret motifi basılmıştır. Yıldız ile Rumi motifi: 23 numaralı sikkесinde birinci satırında “dâribü” kelimesindeki uzun be harfinin üzerinde boş daire, boş dairesinin dört etrafında dört adet nokta basılmıştır. Ayrıca boş dairesinden kıvrık dallından rumi motifi çıkıyor. Bitkisel Saadet düğümü motifi: 21, 22ve 24 sikkelerin üzerinde “dâribü” kelimesindeki uzun be harfinin üzerindedir. Ayrıca saadet düğümü motifinden de rumi motifi çıkıyor. 20 numaralı sikkесinin üzerinde birinci satırında dâribü kelimesindeki be harfinin üzerindedir. 21,22,23ve24 numaralı sikkelerinde ikinci satırında “sahibü” kelimesindeki uzun be harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. 20,21,22 ve 24 numaralı

	sikkelerinde ikinci satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerinde düzgün saadet düğümü motifi bezenmiştir. (L-berri kelimesindeki lam harfi ve l-bahri kelimesindeki elif harfinin ortasındadır). Ayrıca 23 numaralı sikkesinde fi-cer harfindeki uzun ye harfin üzerinde de bezenmemiştir. 23 numaralı sikkesinde ikinci satırda nasri kelimesindeki re harfin üzerindedir. Tirifil motifi: 21 numaralı sikkede sahibü kelimesindeki (tirifil) motifi, yine be harfinin üzerine konmuştur. 22, 23 ve 24 numaralı sikkeler 21 numaralı sikkesine benziyor sadece 21 numaralı sikkesinde uzun be harfinden motif çıkmıyor. Fi-cer harfindeki fa harfinin sol tarafında Tirifil motifi işlenmiştir. 23 numaralı sikkesinde “n_nadri” kelimesindeki re harfin üzerinde boş daire motifi bezenmiştir. Ayrıca Tirifil motifi, yine dad harfinin üzerine konmuştur. Balık süsleme: 20 numaralı sikkesinde birinci satırda “dâribü” kelimesinde be harfinin üzerinde belki balık süsleme motifi çizilmiştir.
 20b 21b 22b 23b 24b	

Değerlendirme

İkinci şekil						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	20-21-22-23-24	El-fan El-islami müzesi	Mısır	926	yok	yok
1. Süleyman	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Cezayir	926	var	var
1. Süleyman	20-21-22-23-24	Osmanlı paralı.com	Mısır	926	var	var

2.Selim	20-21-22-23-24	kdz. ereğli arkeoloji Müzesi'ndeki/D M/WS/El-fan El-islami müzesi	Mısır	972	var	var
3.Murad	20-21-22-23-24	ARK	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Tokat'ta" basılmıştır	982	var	var
3.Murad	20-21-22-23-24	BP/BNP	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Trablus'ta" basılmıştır	982	var	var
3.Murad	20-21-22-23-24	ARK	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Novaberde'de" basılmıştır	982	var	var
3.Murad	20-21-22-23-24	DM/DM/GM/NP	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Sidre kapısında" basılmıştır	982	var	var
3.Murad	20-21-22-23-24	WS	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Kratova'da" basılmıştır	982	var	var
3.Murad	20-21-22-23-24	GM/BP/GM	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Sakız'ta" basılmıştır	982	var	var
3.Murad	20-21-22-23-24	GM/BP/GM/WS/GM/DM/NP	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Kostantiniye'de" basılmıştır	982	var	var
3.Murad	20-21-22-23-24	WS/WS/ARK/Dar El-kotop El-masriye	Mısır	982	yok	var
3.Murad	20-21-22-23-24	ARK	Mısır	982	var	var
3.Murad	20-21-22-23-24	GM/WS	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Haleb'te" basılmıştır	982	var	var
3.Murad	20-21-22-23-24	DM	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Canca'da" basılmıştır	982	var	var

3.Murad	20-21-22-23-24	EK	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "San'a'da" basılmıştır	982	var	var
3.Mehmed	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Kostantiniye'de" basılmıştır	1003	var	var
3.Mehmed	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz sikke Mısır karşılaştırdığımız sikke Amasya,Hanca,Dım aşk,Haleb,Sakız,Mı sır,San'a,Tokat'ta basılmıştır	1003	var	var
3.Mehmed	20-21-22-23-24	El-fan El-islami müzesi	Mısır	1003	var	var
1.Ahmed	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz sikke Mısır karşılaştırdığımız sikke Amid,Dımaşk,Trab zon,Mısır,Kostantin iye'de basılmıştır	1012	var	var
1.Ahmed	20-21-22-23-24	El-fan El-islami müzesi	Mısır	1012	var	var
2.Osman	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Mısır	1027	var	var
4.Murad	20-21-22-23-24	El-fan El-islami müzesi	Mısır	1032	var	var
Sultan İbrahim	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Mısır	1049	var	var
4.Mehmed	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz sikke Mısır karşılaştırdığımız sikke Kostantiniye'de basılmıştır	1058	var	var
4.Mehmed	20-21-22-23-24	El-fan El-islami müzesi	Mısır	1058	var	var
2. Süleyman	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz sikke Mısır karşılaştırdığımız sikke Kostantiniye'de basılmıştır	1099	var	var
2.Ahmed	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz sikke Mısır karşılaştırdığımız sikke Kostantiniye'de basılmıştır	1102	var	var

2.Ahmed	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Mısır	1102	var	var
2.Mustafa	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Kostantiniye, Edirne, Mısır, İzmir'de" basılmıştır.	1106	var	var
2.Mustafa	20-21-22-23-24	kdz. ereğli arkeoloji Müzesi'ndeki	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "İzmir'de" basılmıştır	1106	var	var
3.Ahmed	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Kostantiniye" baskılıdır	1115	var	var
3.Mustafa	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "İslambul" baskılıdır.	1171	var	var
3.Mustafa	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Mısır	1171	var	var
1.Abdülhamid	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Kostantiniye, Mısır, Trablusgarb" baskılıdır	1187	var	var
3.Selim	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "İslambul" baskılıdır	1203	var	var
2.Mahmud	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz "Mısır", karşılaştırdığımız sikke "Bağdad" da basılmıştır	1223	var	var
4.Mustafa	20-21-22-23-24	İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Kostantiniye'de" basılmıştır	1222	var	var

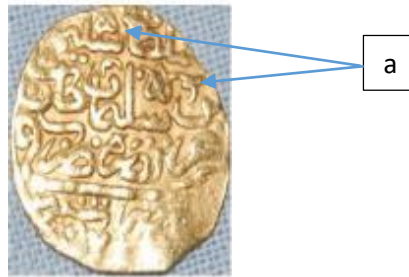
1. Süleyman: Lane – Poole tarafından örneklerimize benzer bir sikke yayınlanmıştır²¹⁶. Bu sikkenin darp târihi 926, “Sultan Süleyman bin Selim han” unvanı ve Mısır darbhane ismi taşımaktadır.

²¹⁶EL-SAWÎ Ahmed, El-Nokod Almotadawla Fi Mısır El-Osmaniye: Elfan El-islami müzesi, 2001, s.28

Ayrı sikkede²¹⁷ Cezayir darbhanesinde basılmıştır. “sultan Süleyman - bin Selim han - azze Nasruhu duribe fi – Cezayir sene – 926” kitabeyi taşımaktadır.

Ayrı sikkede²¹⁸ Örneklerimizdeki basılan sikkelere benzerdir. Motif: Karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda “Selim” kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde yatay saadet düğümü motifi vardır. Arka yüz: 21,22,23 ve 24 numaralı sikkeleri aynı kitabeyi taşımaktadır sadece motif farklılıkları vardır. Motif: karşılaştırdığımız sikkede üçüncü satırında “l-berri” kelimesindeki lam harfi ile “l-bahri” kelimesindeki elif harfin ortasında saadet düğümü motifi yoktur.

2.Selim: Karşılaştırdığımız sikke²¹⁹ “Sultan Selim – bin Süleyman şah han – azze nasruhu duribe fi – Mısır sene – 972” kitabeleri taşımaktadır. Karşılaştırdığımız sikke ile örneklerimizdeki sikkelerin arasında motif farklılıkları vardır. a- Selim kelimesindeki çentekli sin harfin üzerinde saadet düğümü motifi, ikinci satırda Süleyman kelimesindeki çentekli sin harfin üzerinde de saadet düğümü motifi bezenmiştir. Ama bu seferde saadet motifinden kıvrık dallı motifi çıkıyor. Son satırda darp târihi 972 yılın sağ ve sol tarafta birer kıvrık dallı işlenmiştir. Arka yüz: farklıdır. Buradaki sikkenin arka yüzünde iki çizgili kitabe üslubu ile yazılmıştır²²⁰.

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır²²¹, karşılaştırdığımız sikke ile örneklerimizdeki sikkelerin arasında motif farklılıkları vardır. Motif: a- birinci satırda “Selim” ve ikinci satırda “ Süleyman” kelimelerindeki çentekli sin harfinin üzerine birer saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: önceki sikkenin arka yüzüne benzerdir.

²¹⁷ Artuk,1971: s.511

²¹⁸ Damalı 2000- s.654

²¹⁹ KARAKÖK cahit, a.g.t., s.73

²²⁰ Süleyman Sultan şah bin Selim han” taşıyan Mısırdaki basılan sikkelerin arka yüzüne aynı şekilde yazılmıştır.

²²¹ Damal, a.g.e., s.867

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır²²². Sadece örneklerimizdeki sikkeler ile karşılaştırdığımız sikkelerin arasında motif farklılıklar bulunmaktadır. Motif: birinci satırda “Selim” ve ikinci satırda “ Süleyman” kelimelerindeki çentekli sin harfin üzerindeki saadet düğümü motiflerinden dal motifi çıkar(oluşturmaktadır). Üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin ortasında yıldız motifi bezenmiştir. Arka yüz: önceki sikkenin arka yüzü aynıdır.

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır²²³. Sadece örneklerimizdeki sikkeler ile karşılaştırdığımız sikkelerin arasında motif farklılıklar bulunmaktadır. Motif: “Selim” kelimesindeki çentekli sin harfin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. İkinci satırda “ Süleyman” kelimesindeki çentekli sin harfin üzerinde saadet düğümü motifinden dal motifi oluşturur. Arka yüz: önceki sikkenin arka yüzü aynıdır.

Sonuç olarak:

2.Selim zamanında bu şekil ile basılan sikkeler “Mısır” darbhanesinde basılmıştır. Sikkelerde “Mısır” ve “Sene” kelimeleri yan yanadır. Ayrıca bu zamanındaki bu tip tüm sikkeler “974” yılında basılmıştır. Sikkeler arasında sadece motif farklılıkları bulunmaktadır.

3. Murad: Karşılaştırdığımız sikke²²⁴, 3.Murad, 982 yılında ve Tokat darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Tokat - ...” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: birinci satırda “Sultan” kelimesindeki sin harfi düzdür. Nun harfi kelimenin yanındadır. Genelde ya elif harfinin üstünde ya da ta harfinin ile elif harflerinin üstünde yer almaktadır. Arka yüz: örneklerimizdeki sikkeler ile karşılaştırdığımız sikkenin arka yüzü farklı bir yazı üslubu ile yazılmıştır. Karşılaştırdığımız sikke formal kitabelidir.

²²² Damalı a.g.e., s.867

²²³ EL-SAYED, Sayed Muhamed Mahmud, a.g.e., s.251

²²⁴ Damalı 2000:1078

Ayrı sikkede²²⁵, Trablus darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Trablus – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Arka yüz: önceki sikkenin arka yüzü ile aynıdır. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır. Karşılaştırdığımız sikkenin son satırında basıkı târihi “Sene” kelimesinin sağında yazılmıştır. Örneklerimizdeki sikke sene kelimesi, darp yeri sağında yer almaktadır. Motif: İkinci satırda “Selim” düz sin harfinden dal motifi oluşturuyor. Üçüncü satırda “duribe” kelimesindeki be harfinden dal motifi çıkmaktadır. Arka yüzü aynıdır.

Ayrı sikkede²²⁶ Novaberde darbhanesinde basılmıştır, “Sultan Murad – bin Selim han azze nasruhu - duribe Novaberde fi – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: üçüncü satırda basılma yeri, sağ tarafına “duribe” kelimesi yazılmıştır. Son satırda darp târihi 982, “sene” kelimesindeki düz sin harfinin üzerindedir. Arka yüz: formal kitabelidir ve bu şekilde karşılaştırdığımız sikkenin arka yüzünü ile örneklerimizdeki sikkelerin arka yüzüne benzer. Sadece karşılaştırdığımız sikkede son satırında “ l-bahri” kelimesindeki elif-lam harfleri farklı süsleme üslubu ile çizilmiştir. “ l-bahri” kelimesindeki elif-lam harflerde elif harfi sol tarafta, sağ tarafta lam harfi basılmıştır. Ayrıca lam harfi, elif harfinden daha uzundur. elif-lam harfleri üst taraflarından birleşiktir.

Ayrı sikkede²²⁷, Sidre kapısı darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Sidre kapısı – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: birinci satırda “Sultan” kelimesindeki nun harfi sultan kelimesinin yanındadır. “Sidre kapısı” kelimesi tek satırda bulunmaktadır. Yani darbhane kelimesinin yanında sene kelimesi yoktur. Ayrıca “Sidre kapısı” kelimesindeki sin harfi düzdür. O genelde çentekli sin harfi ile yazılmaktadır. Son satırdaki kısmı, deformasyon ve darp hatası nedeniyle eksik çıkmış ve okunmamış. sene kelimesi belki son satırda bulunduğunu düşüncesindeyiz. sene kelimesindeki uzun düz sin harfinin üzerinde basılma târihi (982) yazılmıştır. Aynı özellikleri taşıyan üç adet sikke vardır.²²⁸ bunların ön yüzleri aynı kitabe üslubu taşıdıklarına rağmen arka yüzünün kitabesinin üslubu farklıdır. Arka yüz: örneklerimizdeki sikkelerin arka yüzünden farklıdır. Üç sikkelerden biri, dâribü kelimesindeki uzun be harfi, sahibü kelimesindeki uzun be harfi ile fi-cer harfindeki uzun ye harfi, üç çizgili üslubu ile

²²⁵ Damalı 2000:1083

²²⁶ Damalı:2010:1036

²²⁷ Damalı 2000:1052

²²⁸ Damalı 2000:1052

yazılmıştır. motif: üçüncü satırda l-berri ve l-bahri cümlesinin ortasındaki bağlama vav harfinin altında saadet düğümü motifi bezenmiştir. diğer iki sikkede: formal kitabelidir.

Ayrı sikkede²²⁹, Kratova darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Kratova – sene – 982” kitabeyi taşımaktadır. Karşılaştırdığımız sikke ile örneğimizdeki sikkelerin arasında motif farklılıklar vardır. Üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye harfinin ortasında saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: buradaki sikkenin arka yüz ile örneğimizdeki sikkenin arka yüzü arasında farklı kitabe üslubu vardır. Buradaki sikke formal kitabelidir.

Başka bir sikkede²³⁰ Sidre kapısı darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Sidre kapısı – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: buradaki sikkede son satırında “Sene” kelimesi ile darp târihi (982) yan yanadır. Arka yüz: formal kitabelidir.

Başka bir sikkede²³¹ Novaberde darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Novaberde – sene – 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: “Selim” kelimesindeki sin harfi düz ve onun üzerinde he harfi yazılmıştır. he harfi 3.satırdaki Nasruhu kelimesine aittir. Birinci satırda “Sultan” kelimesindeki sin harfi düzdür. Sene kelimesi ile darp târihi çift satırda yazılmıştır. Arka yüz: formal kitabelidir. Yazı ve süsleme açısından benzediklerine rağmen karşılaştırdığımız sikkenin üçüncü satırda l-berri kelimesinin sol tarafında saadet düğümü motifi bezenmiştir.

Başka bir sikkede²³² Sakız darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Sakız – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: Karşılaştırdığımız sikkede dördüncü satırında darbhane kelimesi tek satırda yazılmıştır. Beşinci satırda “sene” kelimesi ile darp târihi (982) yan yanadır. Arka yüz: formal kitabelidir.

Başka bir sikkede²³³ Sakız darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Sakız - sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: Mısır'daki

²²⁹ Damalı 2000:1023

²³⁰ Damalı 2000:1053

²³¹ Damalı 2000:1036

²³² Damalı 2000:1046

²³³ Damalı 2000:1047

basılan sikkelere yazı ve süsleme açısından benzediklerine rağmen karşılaştırdığımız sikkenin son satırında darp târihi (982), sene kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde yazılmıştır. Motif farklılıkları: Üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye harfinin ortasında saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: formal kitabelidir.

Ayrı sikkede²³⁴ Sakız darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Sakız sene – 982” kitabeyi taşımaktadır. Sakız'daki basılan sikke, Mısır'daki basılan sikkelere benzemektedir. Karşılaştırdığımız sikke ile örneğimizdeki sikke arasında motif farklılıkları vardır. İkinci satırda “Selim” kelimesindeki düz sin harfin üzerinde dal motifi bezenmiştir. Arka yüz: formal kitabelidir.

Ayrı sikkede²³⁵ Kostantiniye darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: Son satırda basılma târihi (982), “sene” kelimesindeki düz sin harfinin üzerindedir. Motif farklılıkları: “Selim” kelimesindeki düz sin harfin üzerinde dal motifi bezenmiştir. Üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye harfinin sonundan dal motifi çıkıyor. Arka yüz: formal kitabelidir.

Ayrı sikkede²³⁶, Kostantiniye darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad - bin Selim han - azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye - sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: dördüncü satırında “Kostantiniye” kelimesindeki sin harfi düzdür. İkinci satırda “Selim” kelimesindeki sin harfi çenteklidir. Ayrıca son satırda darp târihi ile “sene” kelimesi bu şekilde darp târihi, sene kelimesindeki düz sin harfin üzerine yazılmıştır. Motif: Sikkede üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye harfinin ortasında saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: formal kitabelidir.

Ayrı sikkede²³⁷, Kostantiniye darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: Sikkede “Kostantiniye” kelimesindeki sin harfi çenteklidir. Son satırda darp târihi ile sene kelimesi yan yana yazılmıştır. Arka yüz: karşılaştırdığımız sikke ile örneklerimizdeki

²³⁴ Damalı 2000:1047

²³⁵ Damalı 2000:1010

²³⁶ Damalı 2000:1011

²³⁷ Damalı 2000:1011

sikkelere benzerdir. Sadece buradaki sikkede ikinci satırda “N-nasrı” kelimesindeki elif harfi “L-izzı” kelimesindeki ain harfinin üstünde değildir.

Başka bir sikkede²³⁸, Kostantiniye darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad - Şah - bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: Karşılaştırdığımız sikkede “Sultan Murad Şah bin Selim han”, örneklerimizdeki sikke “Sultan Süleyman bin Selim han” unvanı taşımaktadır. Karşılaştırdığımız sikkedeki kitabeler altı satırdadır. İkinci satırda “şah” kelimesi yazılmıştır. “şah” kelimesi uzun çentekli şin harfi ile yazılmıştır. Dördüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altında “Kostantiniye” kelimesi yazılmıştır. “Kostantiniye” kelimesi beşinci satırda ve tek satırda bulunmaktadır. Son satırda sene kelimesi ile basılma târihi yan yana yazılmıştır. Arka yüz: a- Karşılaştırdığımız sikkede fi-cer harfi üçüncü satırda yazılmıştır. Fi-cer harfinin sol tarafındaki uzun dönüşlü ye harfi, l_beri kelimesinin ile l_bahri kelimesindeki elif -lam harflerinin ve sikkenin içindeki bağlama vav harflerinin üstüne yazılmıştır.

Ayrı sikkede²³⁹ Mısır darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad bin - Selim han azze - nasruhu duribe fi – Mısır sene – 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: “bin” kelimesi, birinci satırda “Sultan” ve “Murad” kelimelerinin yanındadır. “azze” kelimesi, ikinci satırda “Selim” ve “han” kelimelerinin yanındadır. Sultan ve Selim kelimelerindeki sin harfi çenteklidir. Örneklerimizdeki sikkelerde “Sultan” kelimesindeki sin harfi çenteklidir. Ama “Selim” kelimesindeki sin harfi düzdür. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır²⁴⁰. Karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda “Selim” kelimesindeki çentekli sin ve mim harflerin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: Örneklerimizdeki sikkelere

²³⁸ Damalı 2000:1009

²³⁹ Damalı 2000:1027

²⁴⁰ Sayed Muhamed El-sayed, El-nokod El-Osmaniye: sayfa 252

benzerdir. Sadece buradaki sikke motifsiz. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır²⁴¹. Sadece Sikkeler arasında motif farklılıklar vardır. Motif: “Bin” kelimesindeki nun harfi, “han” kelimesindeki nun harfi, “Selim” kelimesindeki mim harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. “duribe” kelimesindeki be harfinin ve fi-cer harfindeki ye harflerinden dal motifi çıkıyor. Arka yüz: Örneklerimdeki sikkelere benzerdir. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır²⁴². Motif farkları: Sikkenin ortasında çiçek motifi vardır. Ayrıca çiçek motifinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: karşılaştırdığımız sikke ve örneklerimdeki sikkeler arasında sadece motifler farklılıklar vardır. Karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırında sağ ve sol taraflarında birer devrik saadet düğümü motifi, üçüncü satırda sağ ve sol taraflarında birer düzgün saadet düğümü motifi vardır.

Başka bir sikkede²⁴³ Mısır darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad bin – Selim han azze – nasruhu duribe fi – Mısır sene – 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırında “Selim” kelimesindeki sin harfi çenteklidir. Örneklerimizdeki sikkede Selim kelimesindeki düz sin harfi ile yazılmıştır. Motif: ikinci satırda “Selim” kelimesindeki sin ve mim harflerinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: farklıdır. karşılaştırdığımız sikkenin arka yüz farklı övgü ibaresi “Sultanü l-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-Sultan bin es-Sultan” olarak taşımaktadır.

Başka bir sikkede²⁴⁴, Mısır darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad bin – Selim han azze – nasruhu duribe fi – Mısır sene – 982” kitabeyi taşımaktadır. Motif: ikinci satırda Selim kelimesindeki çentekli sin ve mim harflerinin üzerinde birer saadet düğümü motifi vardır. “Selim” kelimesindeki mim harfinin üzerindeki saadet düğümü motifinden dal motifi çıkıyor. Arka yüz: farklı sultan övgüsü olan “Sultanü l-berreyni ve hakanü'l-bahreyn es-Sultan ibn es-Sultan” kitabeyi taşımaktadır.

Ayrı sikkede²⁴⁵, Haleb darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad bin - Selim han – azze nasruhu duribe fi – Haleb – sene – 982” kitabeyi taşımaktadır. Örneklerimizdeki sikkeler beş satırda yazılmıştır. Karşılaştırdığımız sikkede kitabeler altı satırda basılmıştır. Yazı farkları: basılma yeri tek satırda yazılmıştır(Haleb, sene kelimesinden bağımsız).

²⁴¹ Damalı 2000:1027

²⁴² Damalı 2000:1027

²⁴³ Damalı 2000:1028

²⁴⁴ YOUSOUF Ahmed Muhamed, 112

²⁴⁵ Damalı 2000:996

Basılma târihi ile sene kelimesi çift satırda yazılmıştır. Motif: ikinci satırda “Selim” kelimesindeki çentekli sin ve mim harflerinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: farklı sultan övgüsü taşımaktadır. “Sultanü'l-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-Sultan bin Es-Sultan” kitabeyi taşır. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır²⁴⁶. Karşılaştırdığımız sikke “Sultan Murad bin - Selim han azze - nasruhu duribe fi – Haleb sene – 982” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: Birinci satırda “Sultan” kelimesindeki nun harfi, elif harfinin üstündedir. Motif farklılıkları: İkinci satırda “Selim” kelimesindeki çentekli sin harfi ve “han” kelimesindeki nun harfi üzerine birer saadet düğümü motifi bezenmiştir. Saadet düğümü motifinden dal motifi çıkıyor. Dördüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin ortasında dal motifi vardır. Fi-cer harfindeki fa harfinin sol tarafında saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: farklı sultan övgüsü taşımaktadır. “Sultanü'l-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-Sultan bin es-Sultan” biçimindedir.

Başka bir sikkede²⁴⁷, Canca darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad - bin Selim han azze - nasruhu duribe fi – Canca - sene – 982” kitabeyi taşımaktadır. Motif farklılıkları: üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin ortasında saadet düğümü motifi vardır. Yazı farkları: Canca kelimesi tek satırdadır. Basılma târihi ile “sene” kelimesi çift satırda yazılmıştır. Arka yüz: üç çizgili üslubu ile yazılmıştır.

Ayrı sikkede²⁴⁸, San'a darbhanesinde basılmıştır. “Sultan Murad bin – Selim han azze – nasruhu duribe fi – San'a – 982” kitabeyi taşımaktadır. Arka yüz: farklı sultan övgüsü olan “Sultanü l-berreyni ve hakanü L-bahreyn es-Sultan ibn es-Sultan” kitabeyi taşımaktadır.

3. Mehmed: karşılaştırdığımız sikkede²⁴⁹ “Sultan Muhamed – bin Murad han – azze nasruhu duribe fi – kostantiniye – 1003” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: “sene” kelimesi yazılmamıştır. Motif: fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye harfinin ortasında saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: örneğimizdeki sikkenin arka yüzüne benzerdir.

²⁴⁶ Damalı 2000:996

²⁴⁷ Damalı 2000:959

²⁴⁸ Damalı 2000:1049

²⁴⁹ Artuk,1971: 562

Ayrı sikkede²⁵⁰ “Sultan Muhamed – bin Murad han – azze nasruhu duribe fi – Amasya – 1003” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: önceki sikke gibi “sene” kelimesi yazılmamıştır. Arka yüz: örneğimizdeki sikkenin arka yüze benzerdir.

Başka bir sikkede²⁵¹ “Sultan Muhamed bin – Murad Han – azze nasruhu duribe fi – Hanca – 1003” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: önceki sikke gibi “sene” kelimesi yazılmamıştır. Arka yüz: “dâribü elnadri sahibü elzei ve'n-nasri fi l-berri ve l-bahri” kitabeyi taşımaktadır.

Ayrı sikkede²⁵² “Sultan Muhamed bin – Murad han azze – Nasruhu duribe fi – Dımaşk - sene – 1003” kitabeyi taşımaktadır. Arka yüz: “dâribü elnadri sahibü elizzi ve'n-nasri fi l-berri ve'l-bahri” biçimindedir.

Başka bir sikkede²⁵³ “Sultan Muhamed - bin Murad han azze - Nasruhu duribe fi – Haleb sene – 1003” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: Mısır'daki basılan sikkeye benzerdir. Sadece karşılaştırdığımız sikkede birinci satırında “Sultan” kelimesindeki nun harfi, Sultan kelimesinin yanındadır. Motif: fi-cer harfindeki uzun ye harfin ortasında saadet düğümü motifi vardır. Arka yüz: farklı sultan övgüsü olan “Sultanü l-berreyni ve hakanü'l-bahreyn es-Sultan ibn es-Sultan” kitabeyi taşımaktadır. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha var. Karşılaştırdığımız sikkede birinci satırında “sultan” kelimesindeki nun harfi, lam harfin üstündedir.

Ayrı sikkede²⁵⁴ “Sultan Muhamed bin - Murad han azze - Nasruhu duribe fi – Mısır sene – 1003” kitabeyi taşımaktadır. Arka yüz: farklı sultan övgüsü olan “Sultanü'l-berreyni ve hakanü'l-bahreyn es-Sultan ibn es-Sultan” yazıyı taşımaktadır.

Diğer sikkede²⁵⁵ “Sultan Muhamed - bin Murad han - azze nasruhu duribe fi – Sakız – 1003” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: sikkede “sene” kelimesi yoktur. arka yüz: “dâribü en-nadri sahibü elizzi ve'n-nasri fi l-berri ve'l-bahri” kitabeyi taşımaktadır.

²⁵⁰ Artuk,1971: 562

²⁵¹ Artuk,1971: 564

²⁵² Artuk,1971: 565

²⁵³ Artuk,1971: 565

²⁵⁴ Artuk,1971: 566

²⁵⁵ Artuk,1971: 566

Diğer sikkede²⁵⁶ “Sultan Muhamed bin - Murad han azze - Nasruhu duribe fi – San'a sene – 1003” kitabe taşımaktadır. arka yüz: farklı sultan övgüsü olan “Sultanü l-berreyni ve hakanü'l-bahreyn es-Sultan ibn es-Sultan” yazıyı taşımaktadır.

Başka bir sikkede²⁵⁷ “Sultan Muhamed - bin Murad han azze - Nasruhu duribe fi – Tokat sene – 1003” kitabeyi taşımaktadır. Arka yüz: farklı sultan övgüsü olan “Sultanü'l-berreyni ve hakanü'l-bahreyn es-Sultan ibn es-Sultan” yazıyı taşımaktadır.

Farklı sikkede²⁵⁸ “Sultan Muhamed bin – Murad han azze – nasruhu duribe fi – Mısır sene – (1003)” kitabeyi taşımaktadır. Motif: ikinci satırda “han” kelimesindeki he harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: “Sultanü'l-berreyni ve hakanü L-bahreyn es-Sultan ibn es-Sultan” yazıyı taşımaktadır.

1. Ahmed: Karşılaştırdığımız sikke²⁵⁹ “Elsultan – Ahmed bin muhamed han – azze nasruhu duribe fi – Amid sene – 1012” biçimindedir. Arka yüz: “Sultanü'l-berreyni ve hakanü'l-bahreyni Es-Sultan bin Es-Sultan” biçimindedir.

Ayrı bir sikkede²⁶⁰ kitabe/yazı “Sultan Ahmed – bin Muhamed Han – azze nasruhu duribe fi – Dimaşk – sene – 1012” biçimindedir. Arka yüz: “dâribü en-nadri sahibü elizzi ve'n-nasri fi'l-berri ve l-bahri” biçimindedir.

Ayrı sikkede²⁶¹ “Sultan Ahmed bin - Muhamed han azze – nasruhu duribe fi – Mısır sene – 1012”, arka yüz: “Sultanü l-berreyni ve hakanü'l-bahreyn es-Sultan ibn es-Sultan” yazıyı taşımaktadır.

Başka bir sikkede²⁶² “Sultan Ahmed - bin Muhamed han azze - nasruhu duribe fi – Trabzon – 1012” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: karşılaştırdığımız sikkede “sene” kelimesi basılmamıştır. Arka yüz: “Sultanü'l-berreyni ve hakanü'l-bahreyn es-Sultan ibn es-Sultan” biçimindedir.

²⁵⁶ Artuk,1971: 566

²⁵⁷ Artuk,1971: 567

²⁵⁸ EL-SAYED, Sayed Muhamed, a.g.e., sayfa 252

²⁵⁹ Artuk,1971: 569

²⁶⁰ Artuk,1971: 569

²⁶¹ Artuk,1971: 572

²⁶² Artuk,1971: 573

Başka bir sikkede²⁶³, “Sultan Ahmed – bin muhamed han – azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye – 1012” kitabeyi taşımaktadır. Arka yüz: “dâribü l-nadri sahibü elizzi ve'n-nasri fi l-berri ve l-bahri” kitabeyi taşımaktadır.

Başka bir sikkede²⁶⁴ “Sultan Ahmed bin – Muhamed han azze – nasruhu duribe fi – Mısır sene – 1012” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farklılıklar: birinci satırda “Sultan” kelimesindeki nun harfi, lam harfinin üstünde yazılmıştır. Motif: ikinci satırda “han” kelimesindeki hı harfinin üzerinde karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir.

2. Osman: Karşılaştırdığımız sikke²⁶⁵ “Sultan Osman bin – Ahmed han azze – nasruhu duribe fi – Mısır sene - 1027” yazıyı taşımaktadır. arka yüz: farklı kitabe olan “Sultanü'l-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” taşımaktadır.

4. Murad: Karşılaştırdığımız sikke²⁶⁶ “Sultan Murad bin – Muhamed han azze – nasruhu duribe fi – Mısır sene – 1032” kitabeyi taşımaktadır. Motif farklılıkları: ikinci satırda han kelimesindeki hı harfinin üzerinde karmaşık saadet düğümü motifi vardır. Yazı farklılıklar: birinci satırda “Sultan” kelimesindeki nun harfi, ta ve elif harflerinin üstünde basılmıştır. arka yüz: farklı kitabe olan “Sultanü'l-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” yazıyı taşımaktadır.

Sultan İbrahim: Karşılaştırdığımız sikke²⁶⁷ “Sultan İbrahim bin – Ahmed han azze – nasruhu duribe fi – Mısır sene – 1049” kitabeyi taşımaktadır. Arka yüz: farklı kitabe olan “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” taşımaktadır.

4. Mehmed: karşılaştırdığımız sikke²⁶⁸ “Sultan Mehmed – bin İbrahim han –azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye – 1058” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: sikkede “sene” kelimesi yazılmamıştır. arka yüz: farklı kitabe olan “Sultanü l-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” taşımaktadır.

²⁶³ Artuk,1971: 568

²⁶⁴ Sayed Muhamed El-sayed, a.g.e.: s.253

²⁶⁵ Artuk,1971: 578

²⁶⁶ EL-SAYED Sayed Muhamed, s.253

²⁶⁷ Artuk,1971: 586

²⁶⁸ Artuk,1971: 587

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır. Sadece karşılaştırdığımız sikke Mısır darbhanesinde basılmıştır. Dördüncü satırda “Mısır” kelimesinin sol tarafında “sene” kelimesi yazılmıştır.

Ayrı sikkede²⁶⁹ “Sultan Muhamed bin – İbrahim han - azze nasruhu duribe fi – Mısır sene – 1058” kitabeyi taşımaktadır. Motif: ikinci satırda babasının adı “İbrahim” kelimesindeki mim harfinin üzerinde karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: “Sultan L-berreyni” kitabeyi taşımaktadır.

2. Süleyman zamanına ait aynı tip ile basılan sikkeler: Karşılaştırdığımız sikke²⁷⁰ “Es-Sultan Süleyman – bin İbrahim han – azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye – 1099” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: birinci satırda “Sultan” kelimesindeki nun harfi, lam harfinin üstünde yazılmıştır. Arka yüz, “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahreyn” kitabeyi taşımaktadır. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır²⁷¹. Sikkede “azze nasruhu” duasının yerine “dam mülkahü” duası yazılmıştır.

2.Ahmed zamanına ait aynı tip ile basılan sikkeler: Karşılaştırdığımız sikke²⁷² “Es-sultan Ahmed – bin İbrahim han – azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye – 1102”, Arka yüz: “Sultan L-berreyni ve hakanü l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” kitabeyi taşımaktadır.

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır²⁷³, karşılaştırdığımız sikke Gümüş (Kuruş), “Es-Sultan Ahmed – bin İbrahim han – dam mülkahu duribe fi – Kostantiniye – 1102” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: “azze nasruhu” duası yerine “dam mülkahu” duasını basılmıştır. Arka yüz: “Sultan L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” kitabeyi taşımaktadır.

Aynı özellikleri taşıyan bir altın sikke daha var²⁷⁴. “Sultan Ahmed – bin İbrahim han – azze nasruhu duribe fi – Mısır sene – 1102” kitabeyi taşımaktadır. Motif farklılıkları: ikinci satırda “İbrahim” kelimesinin sol tarafında “Karmaşık saadet düğümü motif” bezenmiştir.

²⁶⁹ EL-SAYED Sayed Muhamed, a.g.e., s.254

²⁷⁰ Artuk,1971: katalog no:1709

²⁷¹ Artuk,1971: katalog no:1710

²⁷² Artuk,1971: 603

²⁷³ Artuk,1971: 604

²⁷⁴ Artuk,1971: 604

Arka yüz: “Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” kitabeyi taşımaktadır.

2. Mustafa: karşılaştırdığımız sikkede²⁷⁵ “Es-sultan – Mustafa bin Muhamed han – azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye – 1106” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: Sikkede “sene” kelimesi basılmamıştır. arka yüz: ““Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” kitabeyi taşımaktadır.

Ayrı Gümüş (Kuruş) sikkede²⁷⁶, “Es-Sultan – Mustafa bin Muhamed han – dam mülkahü duribe fi –Kostantiniye – 1106” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: Sikkede “sene” kelimesi basılmamıştır. “azze nasruhu” duasının yerine “dam mülkahü” duası yazılmıştır. Arka yüz: “Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” kitabeyi taşımaktadır.

Ayrı Gümüşlü sikkede²⁷⁷, Edirne darbhanesinde basıldı. “Es-Sultan – Mustafa bin Muhamed han – dam mülkahü duribe fi – Edirne – sene - 1106” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: ön yüzü kitabeleri altı satırda basılmıştır. “azze nasruhu” duasının yerine “dam mülkahu” duasını yazılmıştır. arka yüz: “Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” kitabeyi taşımaktadır.

Başka bir sikkede²⁷⁸, “Es-Sultan – Mustafa bin – Muhamed han – azze nasruhu duribe fi – Mısır sene – 1106” kitabeyi taşımaktadır. Arka yüz: “Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” kitabeyi taşımaktadır.

Ayrı sikkede²⁷⁹, “Es-Sultan – Mustafa bin Mahmud han – azze nasruhu duribe fi – İzmir sene – 1106”. Arka yüz: “Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” kitabeyi taşımaktadır.

3. Ahmed: Karşılaştırdığımız Gümüş sikkede²⁸⁰ “Es-Sultan – Ahmed bin Muhamed han – dam mülkahü duribe fi – Kostantiniye – 1115”. Yazı farkları: “sene” kelimesi yoktur.

²⁷⁵ Artuk,1971: 607

²⁷⁶ Artuk,1971: 607

²⁷⁷ Artuk,1971: 608

²⁷⁸ Artuk,1971: 610

²⁷⁹ KARAKÖK Cahit a.g.t., sayfa 84

²⁸⁰ Artuk,1971: 615

“azze nasruhu” duasının yerine “dam mülkahü” duası yazılmıştır. Arka yüz: “Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” kitabeyi taşımaktadır.

3. Mustafa: Karşılaştırdığımız Gümüş sikkede²⁸¹ “Es-Sultan – Mustafa bin Ahmed han – dam mülkahü duribe fi – İslambul – 1171”. Önceki sikkeye benzerdir. Sadece bu sikke, Mustafa zamanında, İslambul darbhanesinde ve 1171 yılında basılmıştır. Arka yüz: “Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” kitabeyi taşımaktadır.

Ayrı sikkede²⁸² “Sultan Mustafa - bin Ahmed han azze nasruhu duribe fi – Mısır sene – 1171” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: karşılaştırdığımız sikke kitabeler üç satırda yazılmıştır. Örneklerimizdeki sikkeler beş satırda yazılmıştır. Arka yüz: “Dâribü en-nadri sahibü L-izzi ve'n-nasri fi l-berri ve'l-bahri” biçimindedir.

1. Abdülhemid: Karşılaştırdığımız Gümüşlü sikkede²⁸³ “Es-Sultan - Abd el-hamid bin Ahmed han – dam mülkahü duribe fi – Kostantiniye – 1187” kitabeyi taşımaktadır. Önceki sikkeye benzerdir. Sadece bu sikke 1.Abd el hamid, Kostantiniye ve 1187 yılında basılmıştır. Arka yüz: “Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” sultan övgüsü biçimindedir.

Ayrı altın sikkede²⁸⁴, “Es-Sultan Abd el-hamid bin Ahmed han – azze nasruhu duribe fi – Mısır sene – 1187” kitabeyi taşımaktadır. Arka yüz: ““Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” sultan övgüsü kitabeyi taşımaktadır.

Başka bir Gümüş sikkede Trablusgarb darbhanesinde yazılmıştır. “Es-Sultan – Abdülhamid bin Ahmed han – dam mülkahü duribe fi - Trablusgarb – 1187” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: birinci satırda “sultan” kelimesinin yerine “Es-Sultan” kelimesi yazılmıştır. Dördüncü satırda “Trablusgarb” tek satırda yazılmıştır. Yani darp yeri kelimesinin yanında “sene” kelimesi yoktur. Arka yüz: “Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” sultan övgüsü kitabeyi taşımaktadır.

²⁸¹ Artuk,1971: 650

²⁸² Artuk,1971: 652

²⁸³ Artuk,1971: 658

²⁸⁴ Artuk,1971: 661

3. Selim: Karşılaştırdığımız Gümüş sikkede²⁸⁵ “Es-Sultan - Selim bin Mustafa han - dam mülkahü duribe fi - İslambul – 1203” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: önceki sikkeye benzerdir. Sadece bu sikke 3.Selim zamanında, İslambul ve 1203 yılında basılmıştır. Arka yüz: “Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” sultan övgüsü kitabeyi taşımaktadır.

2. Mahmud: Karşılaştırdığımız Gümüş sikkede²⁸⁶ Bağdad darbhanesinde basılmıştır. “Es-Sultan - Mahmud bin Abdülhamid han - dam mülkahü duribe fi - Bağdad – 1223” kitabeyi taşımaktadır. Yazı farkları: birinci satırda “Sultan” kelimesinin yerine “Es-Sultan” kelimesi yazılmıştır. Üçüncü satırda “azze nasruhu” duasının yerine dam mülkahü duası ile basılma ifadesi “duribe fi” basılmıştır. dördüncü satırda “Bağdad” kelimesi tek satırda yazılmıştır. Yani darp yeri kelimesinin yanında “sene” kelimesi yoktur. Arka yüz: “Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” sultan övgüsü kitabeyi taşımaktadır.

4. Mustafa: Karşılaştırdığımız Gümüş sikkede²⁸⁷ “Es-Sultan - Mustafa bin Abdülhamid han - dam mülkahü duribe fi - Kostantiniye – 1222” biçimindedir. Yazı farkları: Önceki sikkeye benzerdir. Sadece bu sikke 4. Mustafa, Kostantiniye ve 1222 yılında basılmıştır. **Arka yüz:** “Sultanü'lberreyni ve hakanü'l-bahrieyni es-sultan bin el-sultan” sultan övgüsü kitabeyi taşımaktadır.

Sonuç olarak:

- Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan dokuz sikkenin ikisi El-Sawi Ahmed ve Damalının, diğeri, Cahit Karakok tarafından yayımlanmıştır. Örneğimiz sikke ve karşılaştırdığımız sikkelerin arasındaki farklı motif bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- Örneklerimizdeki ve karşılaştırdığımız sikkeler de “Mısır” ve “Sene” kelimeleri yan yanadır. Ayrıca bu zamanındaki bu tip tüm sikkeler “926” yılında basılmıştır. Örneklerimizdeki ve karşılaştırdığımız sikkeler arasında sadece motif farklılıkları bulunmaktadır.
- 1.Süleyman zamanında bu tip sikkeler “Mısır ve Cezayir” darbhanelerinde basılmıştır. Çalışmamızda Altı örneği, Mısır'da, M.1520 H.926 yılında basılmıştır. Kanuni

²⁸⁵ Artuk,1971:s. 668

²⁸⁶ Artuk,1971: s.686

²⁸⁷ Artuk,1971: s.674

zamanında karşılaştırdığımız sikkeler ve örneğimizdeki sikkelerin arasında sadece motif farklılıkları vardır.

- d) 3.Murad zamanında bu tip sikkeler şekil ile basılan sikkeler Tokat, Trablus, Sidre kapısı, Kratova, Novaberde, Sakız, Kostantiniye, Mısır, Haleb ve Canca darbhanelerinde basılmıştır. Sikkelerde fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altındaki darp yeri iki şekilde yazılmıştır. Biri, tek satırda. İkincisi, darbhane ile “sene” kelimesi yan yanadır. Tek satırda basılan sikkeler “Tokat, Trablus, Sidre kapısı, Kratova, Novaberde, Sakız, Kostantiniye, Haleb, San'a ve Canca” darbhanesinde basılmıştır. Darbhane ismi ve “sene” kelimesi aynı satırdaki basılan sikkeler “Sakız, Mısır ve Haleb” darbhanelerinde basılmıştır. 3. Murad zamanında ait Tüm sikkeler 982 (cülüs târihi) yılında basılmıştır. Kostantiniye'deki bu şekil ile basılan sikkeler iki unvan taşımaktadır. biri “Sultan Süleyman bin Selim han”, ikincisi, “Sultan Süleyman Şah bin Selim han” unvanlar vardır. 3.Murad zamanında bu tip sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Dâribü enünadri sahibü L-izzi ve N-nasri fi l-berri ve l-bahri” ve “Sultan L-berreyni ve hakanü l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibareleri bulunmaktadır.
- e) 3.Mehmed zamanında bu tip sikkeler Tokat, San'a, Sakız, Mısır, Haleb, Amasya, Hanca, Kostantiniye ve Dımaşk darbhanelerinde basılmıştır. Sikkelerde fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye harfinin altındaki darbhane ismi iki şekilde yazılmıştır. Biri, tek satırda. İkincisi, darbhane ismi ile “sene” kelimesi yan yanadır. Tek satırda basılan sikkeler “Amasya, Sakız, Kostantiniye, Dımaşk ve Hanca” darbhanesinde basılmıştır. Darb yeri ile “sene” kelimesi aynı satırdaki basılan sikkeler “Tokat, San'a, Mısır ve Haleb” darbhanelerinde basılmıştır. 3.Mehmed zamanında bu tip sikkeler 1003 yılında basılmıştır. Bu tip sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Dâribü enünadri sahibü L-izzi ve N-nasri fi l-berri ve l-bahri” ve “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibareleri vardır. Ayrıca bu tip sikkeler 1003 (cülüs târihi) yılında basılmıştır.
- f) 1.Ahmed zamanında bu tip sikkeler “Amid, Tokat, Dımaşk, Haleb, Mısır ve Trabzon” darbhanelerinde basılmıştır. Sikkelerde fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye harfinin altındaki darbhane ismi iki şekilde yazılmıştır. Biri, tek satırda. İkincisi, darbhane ve “sene” kelimesi yan yanadır. Tek satırda basılan sikkeler “Tokat, Trabzon, Kostantiniye ve Dımaşk” darbhanesinde basılmıştır. Darbhane ismi ile “sene” kelimesi aynı satırdaki basılan sikkeler “Amid ve Mısır” darbhanelerinde basılmıştır. Bu tip sikkeler 1012 yılında basılmıştır. Ayrıca arka yüzlerinde yer alan “Dâribü enünadri sahibü L-izzi ve N-nasri fi l-berri ve l-bahri” ve “Sultan L-berreyni ve hakanü l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibareleri vardır. 1. Süleyman zamanında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Dâribü enünadri sahibü L-izzi ve'n-nasri fi l-berri ve'l-bahri” yanı sıra 1.Ahmed zamanında Amid, Tokat, Dımaşk, Haleb, Mısır ve Trabzonda darp edilmiş sultanilerin bir kısmında değişik ibare yer almaya başlamıştır “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” biçimindedir.
- g) 2.Osman zamanında bu tip sikkeler Mısır darbhanesinde ve 1027 yılında basılmıştır. Sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultan L-berreyni ve hakanü l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibareleri vardır. 1. Süleyman zamanında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Dâribü enünadri sahibü l-izzi ve'n-nasri fi l-berri ve l-bahri” yanı sıra 2.Osman zamanında Mısırdaki darp edilmiş sultanilerin bir kısmında değişik ibare yer almaya başlamıştır “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” biçimindedir.

- h) 4.Murad zamanında bu tip sikkeler Mısır darbhanelerinde ve 1032 yılında basılmıştır. Sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibaresi vardır.
- i) Sultan İbrahim zamanında bu tip sikkeler Mısır darbhanelerinde ve 1049 yılında basılmıştır. Sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibareleri vardır.
- j) 4.Mehmed zamanında bu tip sikkeler “Mısır ve Kostantiniye” darbhanelerinde basılmıştır. Sikkelerde fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altındaki darp yeri iki şekilde yazılmıştır. Biri, tek satırda. İkincisi, darbhane ismi ile “sene” kelimesi yan yanadır. Tek satırda basılan darbhane ismi “Kostantiniye” darbhanelerinde basılmıştır. Darbhane ismi ile “sene” kelimesi aynı satırdaki basılan sikkeler “Mısır” darbhanelerinde basılmıştır. Tüm 4.Mehmed zamanındaki bu tip sikkeler 1058 yılında basılmıştır. Sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibareleri vardır.
- k) 2. Süleyman zamanında bu tip sikkeler “Mısır ve Kostantiniye” darbhanelerinde basılmıştır. Sikkelerde fi-cer harfindeki uzun ye harfin altındaki darbhane ismi iki şekilde yazılmıştır. Biri, tek satırda. İkincisi, darbhane ismi ile “sene” kelimesi yan yanadır. Tek satırda basılan sikkeler “Kostantiniye” darbhanelerinde basılmıştır. darbhane ismi ile “sene” aynı satırdaki basılan sikkeler “Mısır” darbhanelerinde basılmıştır. Tüm bu tip sikkeler 1102 yılında basılmıştır. bu zamanda Kostantiniye'deki basılan gümüş sikkelerinde “azze nasruhu” duasının yerine “dam mülkahü” duası yazılmıştır. 2.Ahmed zamanında ön yüzü kitabelerinde birinci satırında “Sultan” kelimesinin yerine “Es-Sultan” kelimesi yazılmıştır. Sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibaresi vardır.
- l) 2.Mustafa zamanında bu tip sikkeler “Edirne, İzmir, Mısır ve Kostantiniye” darbhanelerinde basılmıştır. Sikkelerde fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altındaki darp yeri iki şekilde yazılmıştır. Biri, tek satırda. İkincisi, darbhane ismi ile “sene” kelimesi yan yanadır. Tek satırda basılan sikkeler “Kostantiniye ve Edirne” darbhanelerinde basılmıştır. darbhane ismi ile “sene” kelimesi aynı satırdaki basılan sikkeler “İzmir ve Mısır” darbhanelerinde basılmıştır.
- m) 2.Ahmed zamanındaki bu tip sikkeler 1106 yılında basılmıştır. Kostantiniye ve Edirne'deki basılan gümüş sikkelerinde “azze nasruhu” duasının yerine “dam mülkahü” duası yazılmıştır.
- n) 2.Mustafa zamanında ön yüzü kitabelerinde birinci satırında “Sultan” kelimesinin yerine “Es-Sultan” kelimesi yazılmıştır. Sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibaresi vardır.
- o) 3.Ahmed zamanında bu tip sikkeler Kostantiniye darbhanelerinde, 1115 yılında basılmıştır. Kostantiniye'de basılan gümüş sikkelerinde “azze nasruhu” duasının yerine “dame mülkehü” duası yazılmıştır. Ön yüzü kitabelerinde birinci satırında “Sultan” kelimesinin yerine “Es-Sultan” kelimesi yazılmıştır. Sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibaresi vardır.
- p) 3.Mustafa zamanında bu tip sikkeler “İslambul ve Mısır” darbhanelerinde basılmıştır. Sikkelerde fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altındaki darp yeri iki şekilde yazılmıştır.

Biri, tek satırda. İkincisi, darbhane ismi ile “sene” kelimesi yan yanadır. Tek satırda basılan darbhane ismi “İslambul” darbhanesinde basılmıştır. darbhane ismi ile “sene” kelimesi aynı satırdaki basılan sikkeler “Mısır” darbhanelerinde basılmıştır. 3. Mustafa zamanındaki bu tip sikkeler 1106 yılında basılmıştır. İslambul'daki basılan gümüş sikkesinde “azze nasruhu” duasının yerine “dam mülkahü” duası yazılmıştır. İslambul darbhanesinde basılan gümüş sikkesinde ön yüzü kitabelerinde birinci satırında “Sultan” kelimesinin yerine “Es-Sultan” kelimesi unvanı yazılmıştır. Sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ve “Dâribü enünadri sahibü L-izzi ve'n-nasri fi l-berri ve l-bahri” ibareleri vardır.

- q) 1.Abdülhemid zamanında bu tip sikkeler “Trablusgarb, Kostantiniye ve Mısır” darbhanelerinde basılmıştır. Sikkelerde fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altındaki darp yeri iki şekilde yazılmıştır. Biri, tek satırda. İkincisi, darbhane ismi ile “sene” kelimesi yan yanadır. Tek satırda basılan darbhane ismi “Trablusgarb ve Kostantiniye” darbhanesinde basılmıştır. darbhane ismi ile “sene” kelimeleri aynı satırdaki basılan sikkeler “Mısır” darbhanelerinde basılmıştır. Bu tip sikkeler 1187 yılında basılmıştır. Trablusgarb ve Kostantiniye'deki basılan gümüş sikkelerinde “azze nasruhu” duasının yerine “dam mülkahü” duası yazılmıştır. 1.Abdülhemid zamanında Mısır ve Trablusgarb basılan sikkelerinde ön yüzü kitabelerinde birinci satırında “Sultan” kelimesinin yerine “Es-Sultan” kelimesi yazılmıştır. 1.Abdülhemid zamanında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibaresi vardır.
- r) 3.Selim zamanındaki basılan gümüş sikkesinde İslambul darbhanesinde basılan bir sikke vardır. Sikkesinde “azze nasruhu” duasının yerine “Dam mülkahu” duası yazılmıştır. 3.Selim zamanında İslambul basılan gümüş sikkesinde ön yüzü kitabelerinde birinci satırında “Sultan” kelimesinin yerine “Es-Sultan” kelimesi yazılmıştır. Basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultan L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibaresi vardır.
- s) 2.Mahmud zamanındaki basılan gümüş sikkesinde Bağdad darbhanesinde basılan bir sikke vardır. gümüş sikkesinde “azze nasruhu” duasının yerine “Dam mülkahu” duası yazılmıştır. Bu tip sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultanü L-berreyni ve hakanü l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibaresi vardır.
- t) 4.Mustafa zamanındaki basılan gümüş sikkesinde Kostantiniye darbhanesinde basılan bir sikke vardır. Gümüş sikkesinde “azze nasruhu” duasının yerine “Dam mülkahu” duası yazılmıştır. Ayrıca bu tip sikkelere 1222 yılında basılmıştır. Basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “Sultanü L-berreyni ve hakanü'l-bahrieyni Es-Sultan ibn Es-Sultan” ibaresi vardır.

Uzun ye harfin sağ tarafında darbhane isminden ilk üç harfi yazılmıştır

Sıra Nu.	18-19
Ön yüzde yazı	Kitabeler altı satır ile basılmıştır. “Sultan Süleyman / Bin Selim Han / Azze Nasruhu Duribe / (Fi Amasya sene) / 926” (Selim han oğlu Sultan Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Amasya'da darbedildi. 926 yılında).
Darp yeri ile târihi	İki örneği, Amasya’da, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: Birinci satırda, 18 numaralı sikkesinde “Sultan” kelimesindeki Nun harfi, lam harfinin üstündedir. 19 numaralı sikkesindeki Nun harfi, ta ve elif harflerinin üstündedir. b-dua (azze nasruhu): Değişiklik yoktur. c-basılma ifadesi ve cer-harfi, Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerinde çentikli sin harfi ile yazılan “Sene” kelimesi basılmıştır. Ayrıca Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altında Amasya kelimesinde son üç harfleri yazılmış (SYA) ve Amasya kelimesinde ilk üç harfleri, fi-cer harfindeki ye harfin sağ tarafında yer almaktadır. Yazı farkları: Üçüncü ve dördüncü satırda “Duribe fi” ibaresi yazılmaktadır: 18 numaralı sikkesinin üstünde “duribe” kelimesindeki re harfi ile fi-cer harfindeki fa harfi birleşiktir. 19 numaralı sikkesinin üstünde “duribe” kelimesi ve fi-cer harfi birleşik değildir. 18 numaralı sikkesinde Amasya kelimesinin harfleri yan yanadır. Yani aynı satırda basılmıştır. 19 numaralı sikkesinde ilk üç harfler (AMA), fi-cer harfindeki uzun ye harfinin yanındadır ve son üç harfleri (SYA) fi-cer harfinin uzun ye harfinin altındadır. Yani Amasya kelimesi çift satırda bulunmaktadır. darbhane: 18 numaralı sikkesinde darbhane ismi tek satırda, 19 numaralı sikkesinde çift satırda yazılmıştır. Fi-cer harfi ortak bir şekilde yazılmıştır. Amasya kelimesinin öncesi ve aynı zamanda darp târihinin öncesidir. “Amasya'da basılmış” ve aynı zamanda “926 yılında basılmış” anlamı vermektedir. d-darp târihi: 18 ve 19 numaralı sikkelerinde dördüncü satırında “sene” kelimesindeki sin harfi çenteklidir. Genelde “sene” kelimesi düz sin harfi ile yazılmaktadır.
Bezeme farkları	Bitkisel Tirifil motifi: 18 ve 19 numaralı sikkelerinde ikinci satırda “Selim” kelimesindeki düz sin harfinin üzerindedir. 18 numaralı sikkede Amasya kelimesinin sağ tarafından da bulunmaktadır. 19 numaralı sikkede siliktir.
Sikkelerin problemleri	Bazı kitabe harflerinin noktaları basılmamıştır, Örneğin, 18 numaralı sikkesinde birinci satırda “Sultan”, 2.satırda “Bin” kelimesinin nun harfi, üçüncü satırda “Durbe” kelimesindeki dad harfi, Ayrıca dördüncü satırda

	“Sene” kelimesindeki nun harfinin noktası çizilmemiştir. 19 numaralı sikkesinde “ Süleyman” kelimesindeki nun harfi, üçüncü satırda “Nasruhu” kelimesinin nun harfi, “duribe” kelimesindeki dad ve ba harfleri, dördüncü satırda ise “Sene” kelimesindeki nun harfi ve “Amasya” kelimesindeki ye harfinin noktaları çizilmemiştir.
	
Arka yüzde yazı	Formal kitabelidir.
Motif	Geometrik Saadet düğümü motifi: - 18 numaralı sikkesinde Fi-cer harfindeki fa harfinin sağ tarafındadır. - “N-nasri” kelimesindeki re harfinin üzerindedir. Bitkisel İkinci satırda “Sahibü” kelimesindeki ha harfinin üstünde kıvrık dallı motifi bezenmiştir.
	

Değerlendirme

Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	18-19	YKB	Amasya	Örneğimizdeki sikke 926 karşılaştırdığımız sikkeler 926 ve 927 yıllarında basılmıştır	yok	yok
1. Süleyman	19	DM/GM/İA/GM	Amasya	926	var	var
1. Süleyman	18-19	DM	Örneğimizdeki sikke "Amasya" karşılaştırdığımız sikke "Cezayir" darbhanesinde basılmıştır	926	var	var

Kanuni döneminden belirlenen yalnız 926-927 târihli 2 tanesinin yazısı (Damalı, 502) örneklerimize benzerdir.

Başka sikkede²⁸⁸ 19 numaralı örneğimize benzer. Yazı farkları: a- Örneklerimizde dördüncü satırda Amasya ve sene kelimelerindeki sin harfleri çenteklidir. Karşılaştırdığımız sikkede dördüncü satırda Amasya ve sene kelimelerindeki sin harfleri düzdür. Motif: darp târihi (926) sağ tarafında saadet düğümü motifi bezenmiştir. Örneklerimizdeki sikke siliktir. Arka yüz: karşılaştırdığımız sikke ile örneklerimizdeki sikkeler aynı kitabe üslubu taşımaktadır. 19 numaralı sikkemize benzerdir. İkinci satırda “sahibü” kelimesindeki ha harfinin üstünde dal motifi vardır. Üçüncü satırda “l-berri” kelimesindeki re harfinin sol tarafında da dal motifi bezenmiştir.

Amasya ve Sene kelimesi düz **sin** harfi ile yazılmıştır

²⁸⁸ Damalı 2000:502

Ayrı sikkede²⁸⁹, 19 numaralı örneğimize benzer. Karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırdaki Selim kelimesindeki düz sin ve mim harflerinin üzerinde birer dal motifi bezenmiştir. Ayrıca son satırda darp târihi (926) sağ tarafından dal motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** örneklerimizdeki sikkenin arka yüzü ile karşılaştırdığımız sikkenin arka yüzü aynı kitabe üslubu taşımaktadır.

Başka bir sikke de²⁹⁰, 19 numaralı örneğimize benzer. **Yazı farkları:** Karşılaştırdığımız sikkede fi-cer harfini yazılmamıştır. Bu şekile karşılaştırdığımız sikke ile örneklerimizdeki arasında farklı anlam taşımaktadır. Karşılaştırdığımız sikkede yazı “Amasya basıldı, sene 926” anlamı vermektedir. **Motif:** Dördüncü satırda “sene” kelimesindeki uzun çentekli sin harfinin üzerinde saadet düğümü motifi ve darp târihi olan 926 sağ tarafından dal motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** örneklerimizdeki sikkenin arka yüzü ile karşılaştırdığımız sikkenin arka yüzü aynı kitabe üslubu taşımaktadır.

Ayrı sikkede²⁹¹, örneklerimize benzerdir. Sadece karşılaştırdığımız sikke Cezayir'de ve “üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin yanında Cezayir kelimesinden ilk üç harfleri yazılmıştır. Cezayir yer adından kalan harfler, fi-cer harfindeki ye harfinin altındadır. Ayrıca sikkede “sene” kelimesini yazılmamıştır. Örneğimizdeki sikkede sene kelimesi fi-cer harfinin üzerindedir.

²⁸⁹ Damalı 2000:502

²⁹⁰ Damalı 2000:503

²⁹¹ Damalı:2010:556

Sonuç olarak:

- Benim yayımladığım aynı tarzı taşıyan dört sikkenin biri Tahsin Saatçı, diğeri, Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklı motif, fi-cer harf ve yazı üslubu bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Amasya darbhanelinde ve 926 yılında basılmıştır.
- Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler sadece 1. Süleyman zamanında, 926 ve 927 yılı, Amasya ve Cezayir darbhanelerinde basılmıştır.
1. Süleyman zamanında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “dâribü n-nadri sahibü L-izzi ve’N-nasri fi L-berri ve’l-bahri” vardır.

Uzun ye harfin sağ tarafında darp yeri kelimesinden ilk birinci harfi vardır

Sıra Nu.	25
Ön yüzde yazı	“sultan Süleyman / bin Selim han / Azze Nasruhu duribe fi / Kostantiniye / sene 926” (Selim han oğlu Sultan Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Kostantiniye’de darbedildi. Sene 926.)
Darp yeri ile târihi	Bir adet sikke Kostantiniye’de 926 yılında basılmıştır.
Yazı farkları	- Üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin yanında Kostantiniye kelimesinin ilk harfi vardır. Yani uzun ye harfinin altında “Kostantiniye” kelimesinden kalan harfler yazılmıştır. - Beşinci satırda darp târihi ifadesi olan Sene kelimesi ile darp târihi 926 yan yanadır.
Bezeme farkları	Bitkisel kıvrık dallı motifi: kıvrık dallı motifi, fi-cer harfindeki uzun ye harfinin sonunda konmuştur. Tirifil motifi: Sikkede ikinci satırda “Selim” kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde tirifil motifi beznemiştir. Üçer nokta, çintemani: Bazı kitabe harflerin noktaları, gereken nokta sayısından daha fazla basılmıştır, motif için kullanılmıştır. Örneğin, dördüncü

	satırda “Kostantiniye” kelimesinin kaf harfinin noktaları altında bir daha nokta (üçer nokta, çintemani) basılmıştır. Harekeler: Sikkede birinci satırda Sultan ile Süleyman kelimelerindeki düz sin harflerinin üzerinde zamme vardır.
	 25a
Arka yüzde yazı	Formal kitabelidir.
Motif	Bitkisel İkinci satırda sahibü kelimesindeki ha harfinin üzerine dal motifi vardır. Üçüncü satırda fi-cer harfinin sağ tarafından kıvrık dal motifi bulunup onun içinde fi-cer harfindeki fa harfinin noktasını bulunmaktadır. Geometrik Nokta motifi: İkinci satırda N-nasri kelimesindeki re harfinin üzerinde içi dolu kabartma nokta vardır.
	 25b

Değerlendirme

Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	25	GM/Dar El-kotob El-masriye/İstanbul Arkeoloji müzesi	Örneğimizdeki sikke "Kostantiniye" karşılaştırdığımız sikke "Kostantiniye, Cezayir" darbhaneinde basılmıştır	926	var	var
3.Murad	25	GM	Kostantiniye	1013	var	var

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke²⁹² Kostantiniye'deki basılan sikkeye benzemektedir. Sadece, **Yazı farkları:** a- karşılaştırdığımız sikkede son satırda darp târihi (926) “sene” kelimesindeki uzun sin harfinin üzerindedir. Örneğimizdeki sikkede darp târihi ile “sene” kelimesi bitişiktir. karşılaştırdığımız sikkede Birinci satırda “ Süleyman” kelimesindeki ye harfinin noktaları yan yana iken “El-nokod El-motadavla fi maka El-mokarama fi el-asri El-Osmani hata nihayt El-karn H.12 / M.18, sayfa 113” Süleyman kelimesindeki ye harfinin noktaları üst üstedir. **Motif:** üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinden kalp motifi çıkıyor. **Arka yüz:** örneğimizdeki sikke ve karşılaştırdığımızdaki sikkelerin arasında motif farklılıklar vardır.

1. Süleyman zamanında aynı şekilde ile basılan sikke

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır²⁹³. Sadece, **Yazı farkları:** Karşılaştırdığımız sikke beş satırda yazılmıştır. “Sultan Süleyman bin Selim han” unvanı taşımaktadır. Örneğimizdeki sikkede birinci satırda “Sultan” kelimesindeki nun harfi, ta ve elif harflerinin üstündedir. Karşılaştırdığımız sikkede “sultan” kelimesindeki nun harfi, “ Süleyman” kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerindedir. İkinci satırda “Selim”

²⁹² Damalı 2000:612

²⁹³ YOUSUOF Ahmed, ag.e., sayfa 113

kelimesindeki sin harfi düzdür. Darp târihi ile sene kelimesi son satırda basılmıştır. bu şekilde yazılmıştır, “sene kelimesinin uzun düz sin harfinin üzerinde basılma târihi 926 basılmıştır.” **Motif:** üçüncü satırda fi-cer harfini uzun ye harfi ile yazılmıştır. Uzun ye harfinin son taraftan dal motifi çıkıyor. Ayrıca ikinci satırda “han” kelimesindeki elif harfinin yanında ve “Selim” kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde devrik saadet düğümü motifi ve üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin son tarafında kalp şeklinde motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** aynıdır sadece motif farklıdır, Birinci satırda “dâribü” kelimesindeki dad harfi, n-nadri kelimesindeki dad harfinin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. İkinci satırda N-nasri kelimesindeki sad harfinin üzerinde de saadet düğümü motifi vardır. Ayrıca üçüncü satırda l-bahri kelimesindeki ha harfinin altında saadet düğümü motifi bulunmaktadır.

Başka bir sikkede²⁹⁴, **Yazı farkları:** karşılaştığımız sikke Cezayir darbhanesinde basılmıştır. İkinci satırda “bin”, “Selim” kelimelerindeki düz sin harfinin üzerinde bulunmaktadır. Son iki satırları Mısır darbhanesindeki basılan sikkelere benzemektedir. Yani Cezayir ile “sene” kelimeleri bitişiktir. Ancak fi-cer harfi ile “Kostantiniye” darbhanesindeki basılan sikkeyi aynı şekil ile yazılmıştır. Yani fi-cer harfindeki ye harfini o kadar uzun olmayıp onun yanında Cezayir kelimesinden ilk iki harfleri yazılmıştır. Ayrıca “Cezayir” kelimesindeki elif harfi, fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üstünde basılmıştır. Bu şekilde yazı süsleme vermektedir. **Motif:** ikinci satırda “Selim” kelimesindeki mim harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** örneğimizdeki sikkeye benzerdir. Sadece karşılaştırdığımız sikkede son satırda l-bahri kelimesindeki elif ve lam harfleri, üst taraftan birleşiktir. Bu şekilde yazı süsleme vermektedir.

3. Murad: Karşılaştırdığımız sikke²⁹⁵, “Sultan Murad – bin Selim han – azze nasruhu duribe fi – Kostantiniye – sene 982” kitabeyi taşımaktadır. **Yazı farkları:** a- dördüncü satırda “Kostantiniye” kelimesindeki he harfinin yerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. b- “Kostantiniye'deki” sin harfi düzdür. c- birinci satırda Sultan kelimesi normal şekilde yazılmıştır. Yani kelimesindeki nun harfi, kelimenin yanında yer almıştır. Örneğimizdeki sikkede nun harfi, ta ve elif harflerinin üstünde yazılmıştır. **Motif:** birinci satırda “sultan”

²⁹⁴ Artuk, 1974: s.510

²⁹⁵ Damalı 2000:1013

kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. **Arka yüz:** Karşılaştırdığımız sikke ile örneğimizdeki sikkenin arka yüzü arasında farklılıklar yoktur.

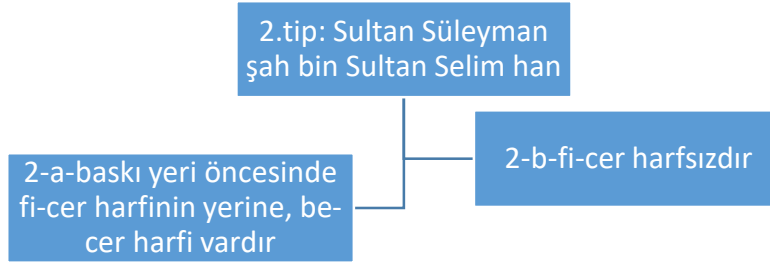

3. Murad zamanındaki aynı tip sikke

Sonuç olarak:

- a) Benim yayımladığım aynı tarzı taşıyan iki sikkenin birisi Damalının diğeri Ahmed Muhamed Yussuf tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklı motif bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- b) Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Kostantiniye darbhanesinde ve 926 yılında basılmıştır.
- c) Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler sadece 1. Süleyman ve 3.Murad zamanında, 926 ve 982 yılı, Kostantiniye ve Cezayir darbhanelerinde basılmıştır.
- d) Bu şekil ile basılan sikkeler 1. Süleyman zamanından başlamıştır. Sonra 3.Murad zamanında da devam edilmiştir. 1. Süleyman zamanında basılan sikkeler “Kostantiniye ve Cezayir” darbanelerinde basılmıştır. 3. Murad zamanında “Kostantiniye” darbhanesinde basılmıştır.
- e) Sikkeler arasındaki farklılıklar genelde yazı üslubu ve çizilen motiflerinde bulunur.
- f) 3.Murad zamanında aynı şekil ile basılan sikkeler arka yüzlerinde yer alan “dâribü n-nadri sahibü l-izzı ve'n-nasrı fi l-berri ve l-bahri” vardır.

4.3.2. Sultan Süleyman Şah Bin Sultan Selim Han

- İkinci tipe ait toplam 3 sikkede yazı aynıdır. Sadece, darbhane değişir.
- Temel kitabe: Sultan Süleyman şah bin Selim han (değişmez) azze nasruhu (değişmez), duribe (değişmez) fi (sıralamadaki yeri değişebilir) Mısır (şehir adı değişebilir) sene (sıralamadaki yeri değişebilir) 926 (darb tarihi değişebilir)
- Sultan Süleyman şah bin Selim han unvanı, 3 altın parada yer alır. Mısır (2 tane) ve Dimaşk (1 tane) darbhanelerinde basılmıştır.
- fi-cer harfinin yazılışına göre 4.3.2.1. darbhane öncesinde fi-cer harfinin yerine, be-cer harfi vardır. 4.3.2.2. fi-cer harfsiz olmak üzere iki tane alt grubu vardır:

4.3.2.1. Darbhane öncesinde fi-cer harfinin yerine, be-cer harfi vardır

Sıra Nu.	34-35
Ön yüzde yazı	Sikkelerdeki yazı, beş satırdır. “Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim Han / Azze Nasruhu Duribe / Sene / b-Mısır sene 926” kitabeyi taşımaktadır.
Darbhone ile târihi	iki örnek sikkemiz, Mısır'da, M.1521 H. 927 yılında basılmıştır.
Anlam	Sultan Selim han oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Mısır'da, 927 yılında basıldı.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: 35 numaralı sikkesinde, birinci satırında Süleyman kelimesinin üzerine bulunan şah kelimesindeki şin harfi çentiklidir. 34 numaralı sikkesindeki şah kelimesinde he harfi yoktur ve şah kelimesindeki şin harfi düzdür. b-dua (azze nasruhu): 34 ve 35 numaralı sikkelerindeki azze ile nasruhu kelimeleri yan yanadır. c-basılma ifadesi ile cer-harfi: cer harfleri:

	Be-cer harfi ile darbhane yazılması: Mısır kelimesinin öncesine be-cer harfi yazılmıştır. Ancak, bununla birlikte aynı anlama gelen fi-cer harfi basılmıştır. Bu sikkede be-cer harfi, Mısır için kullanmıştır. Yani Mısır'da basılmış anlamı vermektedir. 34 numaralı sikkesinde Mısır kelimesinin önceki cer harfi siliktir. Fi-cer harfi ile darp tarih yazılması: sikkelerde fi-cer harfi, darp târihi öncesinden yer almaktadır. d-darp târihi: Sene kelimesi dördüncü satırdadır. fi-cer harfi, sene kelimesinin hemen altında, fi-cer harfinin uzun ye harfinin üzerine darp târihi olan 927 yazılmıştır.
Bezeme farkları	Sikkelerde hiç süsleme ögesi yoktur. Fakat çerçevde inci dizisi ile yarım daire çerçeve çizilmiştir. Harekeler: 35 numaralı sikkesinde birinci satırında Sultan kelimesindeki sin harfinin üzerine zamme harekesi çizilmiştir.
Sikkelerin problemleri	Ön yüzde, bazı kelimelerinin harflerinin noktaları basılmamıştır, Örneğin, 34 numaralı sikkesinde, birinci satırında şah kelimesindeki he harfi yazılmamıştır. Ön yüzde, bazı kitabe harflerinin noktaları çizilmemiştir. Örneğin, 35 numaralı sikkesinde birinci satırında şah kelimesindeki şin harfinin noktalarından sadece biri basılmıştır.(Normal şartlarda, üç tane nokta basılması gereklidir) 36 numaralı sikkesinde birinci satırında sultan ve Süleyman kelimelerindeki nun harfleri ve şah kelimesindeki şin harflerin noktaları konulmamıştır. İkinci satırında Selim kelimesindeki ye harfi, han kelimesindeki hı harfi ve dördüncü satırındaki tüm kelimelerin üstündeki noktalar çizilmemiştir. Ön yüzde, bazı kitabe harflerinin noktaları gereken nokta sayısından daha fazla çizilmiş. Örneğin, sikkelerinde ikinci satırlarında Selim kelimesindeki sin harfinin üzerine üç nokta basılmıştır. Böylece sanatçı, şin ve sin harflerinin arasındaki farklar farkedemediğini ve sülüs hattının kurallarını bilmediğini tahmin edilebilmektedir.
	
Arka yüzde yazı	Bir çizgili; fi-cer harfindeki ye harfi, dönüşlü ve uzundur.

Motif	Bitkisel
	Sikkelerinde üçüncü satırında fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye harfinin ortasında yan yana iki saadet düğümü motifi vardır. Biri basit saadet düğümü, ikisi karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir. b- İkinci satırında N-nasri kelimesindeki re harfinin ortasında düğüm işlenmiştir.
	

Değerlendirme

Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1.Selim	34 ve 35	OP	örneğimizdeki sikke “Mısır”, karşılaştırdığımız sikke “Dımaşk”	926/922/924	var	var
1.Selim	34 ve 35	CO/ARK/BM	Mısır	Örneğimiz sikkeler 926, karşılaştırdığımız sikkeler 924/925/926	var	var
1. Süleyman	34 ve 35	WS/GM/GM	Mısır	Örneğimiz sikkeler 926, karşılaştırdığımız sikkeler 926/929	var	var
1. Süleyman	34 ve 35	Elfan El-islami müzesi	Mısır	Örneğimiz sikkeler 926, karşılaştırdığımız sikkeler 930	var	var
1.Ahmed	34 ve 35	İstanbul Arkeoloji Müzesi	Tunus	1013	var	var

1.Selim: Karşılaştırdığımız sikkede²⁹⁶ “Sultan Selim şah bin Beyazid han” unvanı taşımaktadır. Karşılaştırdığımız sikke Dımaşk darbhanesinde ve 922 / 924 yılında basılmıştır. Karşılaştırdığımız sikkelerde fi-cer harfini yazılmamıştır. **Arka yüz:** Karşılaştırdığımız sikke ile örneğimizdeki sikkenin arka yüzler arasında farklı kitabe üslubu vardır. Karşılaştırdığımız sikke formal kitabelidir. Başka sikkelerde²⁹⁷ 924-925-926

²⁹⁶ Damalı-2000:372

²⁹⁷ Damalı-2000:405

yıllarında ve Mısır darbhanesinde basılmıştır. Bunlarda “sultan Selim han bin Bayezid han”, örneklerimizdeki sikkeler “Sultan Süleyman şah bin sultan Selim han” unvanı taşımaktadır.

1. Süleyman: Karşılaştığımız sikkede²⁹⁸ a- ikinci satırında sultan kelimesindeki düz sin harfindan dal motifi çıkmasına rağmen örnek sikkelerimizde bulunmamıştır. Karşılaştığımız sikkenin gibi bir kaç sikke farklı tarihte farklı kalıplarda kullanıldığını göstermektedir. Karşılaştığımız sikkelerin biri Mısır - 926 – 3.19gr – 20mm, diğeri Mısır - 929 – 3.25gr – 20mm. Arka yüzler: örnek sikkelerimize benzemektedir. Sadece, karşılaştığımız sikkede ikinci satırında N-nasri kelimesindeki sülüs yazı süslemesi ile yazılmış elif-lam harfleri üst taraflarından birleşik örneklerimizdeki sikkelerde yoktur.

Örneklerimizdeki sikkeler, Elfan El-islami müzesindeki bulunan sikkeye²⁹⁹ benzemektedir. Bulunan sikke “Sultan Süleyman şah / bin Selim han azze nasruhu / b Mısır duribe / sene 930” kitabeyi taşımaktadır. O da hem Mısır kelimesinin öncesi be cer harfi hem de 930 yılı basılmıştır. Örnek sikkelerimizdeki fi-cer harfi, darp târihi öncesine yer alıp karşılaştığımız sikkede fi-cer harfi yoktur. Bu şekilde örnek ve karşılaştığımız sikkenin ön yüzündeki kitabe ve anlam değişiktir.

1.Ahmed: Ayı sikkede³⁰⁰ “Sultan Ahmed - bin Muhamed han azze - nasruhu duribe – b Tunus sene – 1013” kitabeyi taşımaktadır. **Yazı farkları:** fi-cer harfi bulunmayıp

²⁹⁸ Damalı-2000: s.652

²⁹⁹ El-sawi, Ahmed, 2001: s.29

³⁰⁰ Artuk,1971: 573

karşılaştırdığımız ve örnek aldığımız sikkelerindeki darp yeri kelimesinin öncesine be-cer harfini yazılmasıyla ortak benzeme yönü sayılmaktadır.

Sonuç olarak:

- a) Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan iki sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. iki sikkenin birisi fi-cer harfli diğeri fi-cer harfsızdır. Bana göre iki sikkenin fi-cer harflidir. Fi-cer harfi çıkmamasının sebebi yanlış bastırmaktır. Bunu sikkenin sol tarafındaki eksik kitabeden anlaşılmaktadır. Ayrıca Damalı tarafından da üç sikke farklı tarihi taşıdıklarını da açıklamıştır. Ayrıca Artuk tarafından bir dinar daha yayımlanmıştır. Bu dinarın üzerine darbhane Mısır ve darp târihi 932 taşımaktadır. Dinarda Mısır kelimesinin öncesine be-cer harfi de kullanılmaya devam edilmiştir.
- b) Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Mısır darbhanesinde ve 927 yılında basılmıştır.
- c) Çalışmamızda iki adet Mısır'da basılan sikke vardır. Sikkeler 1. Süleyman zamanında, 927 yılında ve “Sultan Süleyman şah bin Sultan Selim han” unvanı taşımaktadır. 1. Süleyman döneminden sonra darbhane kelimesinin öncesinde be-cer harfinin kullanımı azalmıştır.
- d) Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1.Selim, 1. Süleyman ve 1.Ahmed zamanında, 922,924,925,926,927,929,930,932 ve 1013 yılları, Mısır ve Tunus darbhanelerinde basılmıştır.
- e) “Duribe ve be-cer harfi” şeklinde yazılan darbhane kelimesi, ilk önce 1.Selim zamanında, “Mısır” darbhanesinde 922, 924, 925 ve 926 yılında basılmıştır. Sonra 1. Süleyman dönemi, “Mısır” darbhanesinde 926 yılında basılmıştır. Ondan sonra 1.Ahmed zamanında basılan sikkelerde “Tunus” darbhanesinde 1013 yılına kadar sürdürülmüştür.
- f) “Mısır” kelimesinin öncesine be-cer harfi basılan sikkeler Yavuz Sultan Selim sikkeleri ile aynı tip yazılmıştır. Kanuni Sultan Süleyman dönemindeki sikkelerin darbhane öncesine be-cer harfinin yerine fi-cer harfi yazılmıştır.
- g) Bütün osmanlı sikkelerin üzerinde darbhane isminden önce be-cer harfinin yerine fi-cer harfi bulunmaktadır.

4.3.2.2. Fi-cer harfsiz

Sıra Nu.	36
Ön yüzde yazı	Grupta bir adet sikke Dımaşk darbhanesinde basılmıştır. Beş satır kitabelidir. Birinci gruptaki basılan sikke, aynı şekilde basılmıştır. Birinci gruptaki basılan sikkeler ile Dımaşkteki basılan sikkelerin arasında tek fark bulunmaktadır. Sikkede basılma ifadesi ile DARBHANE kitabesinin sırası birinci gruptan farklıdır. Yani, a- Buradaki sikkede dördüncü satırında DARBHANE ile sene kelimesi aynı satırda yazılmıştır ve beşinci satırda ise darp târihi yazılmıştır.
Anlam	Sultan Selim han oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Dımaşk basılmış. yıl 927.
Yazı farkları	Çoğunlukla birinci gruptaki sikkelere benzemektedir sadece, a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: Şah kelimesindeki şin harfi düzdür. b-dua (azze nasruhu): 36 numaralı sikkesinde azze kelimesi eğik olarak yazılmıştır. Bu şekilde dördüncü satıra geçmektedir. azze kelimesindeki zin harfi, Dımaşk kelimesindeki dal harfinin üstüne yazılmıştır. (Dımaşk kelimesindeki dal harfini yazılmadığını tahmin edilmiştir) c-basılma ifadesi: sikkenin üstünde ne fi-cer harfi ne de be-cer harfini bulunmaktadır. Dımaşk kelimesi dördüncü satırda ve eğiktir. “Dımaşk basılı, sene 927” bir anlam vermektedir. d-darp târihi: Darbhone ismi, sene kelimesinin sağında yazılmıştır. Basılma târihi (927) son satırda yer almaktadır.
Bezeme farkları	Sikkede hiç süsleme ögesi yoktur. Fakat çerçevede inci dizisi ile tam daire çerçeve çizilmiştir.
Sikkelerin problemleri	Sikkenin birinci satırında sultan ve Süleyman kelimelerindeki nun harfleri ve şah kelimesinin şin harflerin noktaları yazılmamıştır. Ayrıca ikinci satırdaki Selim kelimesinin ye harfi, han kelimesinin hı harfi ve dördüncü satırdaki tüm kelimelerinin üstündeki noktalarını çizilmemiştir.
beşinci satırdaki baskı tarihi tek satırdadır Baskı yeri ile senet kelimesi aynı satırda 36a	
Arka yüzde yazı	Üç çizgili / ikinci şekil; dâribü ve sahibü kelimelerindeki uzun be harfi ile fi-cer harfindeki uzun ye harfinden oluşturmaktadır.

Motif	Bitkisel: Sikkelerinin ikinci satırında bulunan sahibü kelimesindeki be harfinin ortasına karmaşık saadet düğümü motifi konulmuştur. 4.satırında, l-bahri kelimesindeki sağ tarafında Tirifil motifi vardır. Ayrıca l-bahri kelimesindeki re harfinin üstüne yine Tirifil motifi konulmuştur.
 36b	

Değerlendirme

Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darb tarihi	yazı farkları	motif
1.Selim	36	YKB/GM	örneğimiz sikke “Dımaşk”, karşılaştırdığımız sikke “Ruha-Serez”	918	var	var
1. Süleyman	36	YKB	Dımaşk	926	var	var

1.Selim: Karşılaştırdığımız sikke³⁰¹ örneğimize benzemektedir. **Ön yüz yazı:** “Sultan Selim şah bin – Sultan Bayezid han – azze nasruhu duribe – Ruha sene – 918” kitabeyi taşımaktadır. yani örneğimizdeki sikke Dımaşk'te, karşılaştırdığımız sikke Ruha'da basılmıştır. **Yazı farkları:** a- karşılaştırdığımız sikkede bin kelimesi birinci satırda, örneğimizdeki sikke de ikinci satırda yer almaktadır. b- Karşılaştırdığımız sikkede birinci satırda sultan kelimesindeki nun harfi, sultan kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerinde yer almaktadır. Örneğimizdeki sikkede sultan kelimesindeki nun harfi, sultan kelimesindeki lam harfinin üstüne yazılmıştır. **Arka yüz:** farklıdır. Karşılaştırdığımız sikke formal kitabeyi taşımaktadır. Ancak son satırda fi-cer harfi, L-berri kelimesinin üzerine yazılmıştır. fi-cer harfindeki ye harfi dönüşlü olarak bezenmiştir.

³⁰¹ Damalı-2000-413

Ayrı sikkede³⁰² **Ön yüz yazı:** “Sultan Selim şah – bin Bayezid han azze nasruhu - duribe Serez - sene 918” kitabeyi taşımaktadır. Yani örneğimizdeki sikke Dimaşk'te, karşılaştırdığımız sikke Serez'de basılmıştır. **Arka yüz:** Örneğimizdeki sikkenin arka yüzünden farklıdır. Buradaki sikke formal kitabelidir.

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke³⁰³, örneğimizdeki sikkeye benzemektedir. Örneğimizdeki sikke ile karşılaştırdığımız sikkenin arasında farklı arka yüz kitabe üslubundadır. Karşılaştırdığımız sikkede bir çizgili üslubu ile yazılmıştır.

Karşılaştırdığımız sikkenin arka yüzü

Sonuç olarak:

- Benim yayımladığım aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklılıkları bulunmamaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı değil olduğunu anlamına gelmektedir.
- Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Dimaşk darbhanesinde ve 927 yılında basılmıştır.
- Çalışmamızda bir adet Dimaşk'ta basılan sikke vardır. 1. Süleyman zamanında, 927 yılında basılmıştır.
- Kanuni zamanında örneğimizde ve karşılaştırdığımız sikkeler ön yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen farklı arka yüzü kitabe üslubu görülebiliriz. Örneğimizde ve

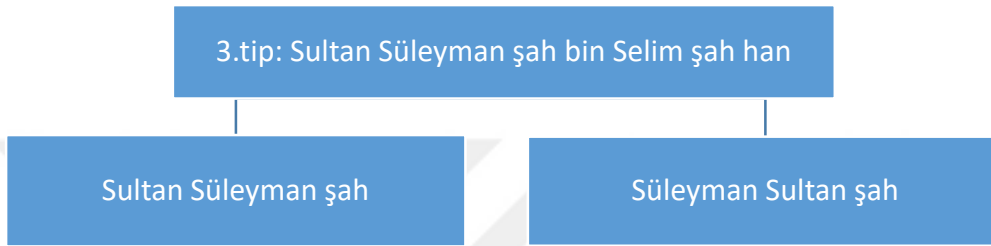
³⁰² Damalı-2000-416

³⁰³ Damalı-2000-562

karşılaştırdığımız sikkeler, darbhane ve târihi aynı olmasına karşılık benzer iki örnekteki küçük farklar, aynı târihte farklı kalıplar kullanıldığını göstermektedir.

- e) Bu şekilde ile basılan sikkeler ilk önce 1.Selim zamanında, Ruha ve Serez darbhanelerinde 918 yılında basılmıştır. Sonra 1. Süleyman zamanında, Dımaşk darbhanesinde 926 yılına kadar sürdürülmüştür.

4.3.3. Sultan Süleyman Şah Bin Slim Şah Han

- Üçüncü tipe ait toplam 5 sikkede yazı aynıdır. Sadece, darbhane değişir.
- Temel kitabe: Sultan Süleyman şah bin Selim şah han (sıralamadaki yeri değişebilir) azze nasruhu (değişmez), duribe (değişmez) fi (sıralamadaki yeri değişebilir) Mısır (şehir adı değişebilir) sene (sikkelerde bulunmaz) 926 (darp tarihi değişmez)
- Sultan Süleyman şah bin Selim şah han unvanı, 5 altın parada yer alır. Siroz (2 tane), Tebriz (1 tane) ve Kostantiniye (2 tane) darbhanelerinde basılmıştır.
- Sultan Süleyman şah sıralamadaki yeri 4.2.3.1. sultan Süleyman şah, 4.2.3.2. Süleyman sultan şah olmak üzere iki tane alt grubu vardır:

4.3.3.1. Sultan Süleyman şah

Sıra Nu.	37A-37B-38
Ön yüzde yazı	kitabeler beş satırlıdır. “Sultan Süleyman şah / Bin Selim şah han azze nasruhu / darp yeri / duribe fi 926” kitabeyi taşımaktadır.
Basılma yeri ile târihi	Üç örneğin, ikisi Siroz, biri Kostantiniye'de, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Anlam	Selim şah han oğlu sultan Süleyman şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Siroz / Kostantiniye, 926'da darblendi.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: Süleyman kelimesi, sultan kelimesindeki nun harfi ve şah kelimesinin üzerine yazılmıştır.

	Şah kelimesi yazılışı: şin harfinin noktalarını bulunmayıp 38 numaralı sikkesinde şin harfinin noktaları üst üste çizilmiştir. b-dua (azze nasruhu): ikinci satırda azze ile nasruhu kelimeleri üst üstedir. Nasruhu kelimesindeki he harfin yerine saadet düğümü motifi bezenmiştir. c-basilma yeri(Kostantiniye-Siroz): Darbhane ismi üçüncü satırdadır. “Siroz-Kostantiniye” kelimelerin öncesine fi-cer harfini yazılmamıştır. Yani darbhane kelimesinin öncesi ne duribe kelimesi ne de fi-cer harfini vardır. Fi-cer harfi ile duribe kelimesi, darp târihi öncesine yazılmıştır. d-darp târihi: - Sikkelerde darp târihi öncesine, sene kelimesi yazılmamıştır. Dördüncü satırda darp târihi, solda yer alan fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üstüne yazılmıştır. Duribe kelimesi ise sağ taraftadır. - 37A-37B numaralı sikkelerde son satırlarında fi-cer harfindeki ye harfinin noktaları çizilip 38 numaralı sikkesinde ise çizilmemiştir.
Bezeme farkları	Geometrik Boş daire: Dördüncü satırda 37A numaralı sikkesinde duribe kelimesindeki be harfinin noktası, dad harfinin altında küçük bir nokta çizilmiştir. 37B numaralı sikkesinde dördüncü satırda duribe kelimesindeki be harfinin noktası, dad harfinin altına küçük boş bir daire çizilmiştir. Yarım daire: 37A-B numaralı sikkelerinde birinci satırda sultan kelimesindeki ta ve elif harflerin üzerine iki bitişik yarım daire motifi bezenmiştir. Bitkisel Saadet düğümü: sikkelerinde ikinci satırda nasruhu ve şah kelimelerindeki he harfi yerine saadet düğümü motifi bezenmiştir. Tirifil motifi: 37A numaralı sikkesinde nasruhu kelimesindeki saadet düğümü motifinin hemen üzerine devrek tirifil motifi bezenmiştir. 38 numaralı sikkesinde duribe kelimesindeki be harfinin ortasına Tirifil motifi konulmuştur. Çintamani: 38 numaralı sikkesinde üçüncü satırında ise Kostantiniye kelimesindeki ye harfinin noktaları ve dördüncü satırdaki fi-cer harfindeki fa harfinin noktası, Kostantiniye'deki ye harfinin noktalarının altına basılmıştır. Bu üç nokta, düzgün üçümlü benek motifleri (çintemani) oluşturduklarını görülmektedir. 37A-B numaralı sikkelerinde üçüncü satırında ise Siroz kelimesindeki ye harfinin noktaları ve dördüncü satırdaki fi harfindeki fa harfinin noktası Bu üç nokta, düzgün üçümlü benek motifleri (çintemani) oluşturduklarını görülmektedir. Kıvrık dal: 37A-B numaralı sikkelerinde üçüncü satırda Siroz kelimesindeki uzun ye harfinin son tarafındaki bulunan kıvrık dallı motifinden rumi motifi çıktığını görülmüştür.

	Yıldız: 38 numaralı sikkesinde dördüncü satırda duribe kelimesindeki be harfinin noktasının yerine küçük yıldız bezendiğini görülmüştür. Harekeler: Sikkelerinde birinci satırda sultan kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerinde zamme hareke çizilmiştir.
Sikkelerin problemleri	- Bazı kitabe harflerinin noktaları yazılmamıştır. Örneğin, 37A-B numaralı sikkelerinde ikinci satırda bin kelimesindeki nun harfi, şah kelimesindeki şin harfi ve duribe kelimesindeki be harfinin noktaları çizilmemiştir. - 37A-B numaralı sikkelerinde birinci satırda Süleyman kelimesindeki ye harfi, 38 numaralı sikkesinin Süleyman kelimesindeki ye ve nun harfleri çizilmemiştir. - 38 numaralı sikkesinde fi-cer harfindeki ye harfin noktaları çizilmemiştir. Ayrıca, bazı kitabe harfleri yazılmamıştır. örneğin, 37A-B numaralı sikkelerinde ikinci satırda “nasruhu” ve “şah” kelimelerindeki he harfi basılmayıp yerine saadet düğümü motifi konulmuştur.
	 37A 37B 38
Arka yüzde yazı	İki şekil ile basılmıştır. Birinci şekil: (Sirozdaki basılan sikkeler) Üç çizgili / üçüncü şekil “dâribü kelimesindeki uzun be harfi, sahibü kelimesindeki uzun be harfi ile fi-cer harfindeki uzun ye harfinden oluşmaktadır”. İkinci şekil: (Kostantiniyedeki basılan sikke) Formal kitabelidir.
Motif	Daireler: 37 numaralı sikkesinde birinci satırında n_nadri kelimesinin üzerinde yüksek kabartma içinden dolduran daire işlenmiştir. 37-38 numaralı sikkelerinde ikinci satırında N-nasri kelimesindeki re harfinin üzerinde boş daire işlenmiştir. Çintemani: 38 numaralı sikkesinde birinci satırında N-nadri kelimesindeki nun ve dad harflerinin gereken noktalarına bir daha nokta eklemesiyle üçgen şeklinde olan üçlü benek motifleri (çintemani) işlenmiştir. 38 numaralı sikkesinde üçüncü satırındaki vav harfinin sol tarafında üst üste üç adet nokta bulunmaktadır. Saadet düğümü: 37 numaralı sikkesinde üçüncü satırında l_berri kelimesinin sağ tarafında düzgün saadet düğümü motifi işlenmiştir.

	38 numaralı sikkesinde l_bahri kelimesindeki ha harfinin altına saadet düğümü motifi işlenmiştir. Tirifil motifi: 38 numaralı sikkesinde birinci satırında Tirifil motifi dâribü kelimesindeki be harfinin üzerine konulmuştur. Yıldız: 38 numaralı sikkesinde üçüncü satırında fi-cer harfindeki fa harfinin sağ tarafında altı kollu yıldız motifi bezenmiştir. Yazı süslemesi: Elif-lam harfleri uzun olup elif harfi sol tarafta, lam harfi sağ tarafta ve elif-lam harfleri üst taraflarından birleşik yazılmıştır. Ayrıca lam harfi, elif harfinden daha uzun olduğunu fark edilmiştir. N-nasri, l-bahri kelimelerindedir.
	  37A-B 38

Değerlendirme

3.tip:Sultan Süleyman şah bin Selim şah han						
sultan Süleyman şah						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
2.Mehmed	37A-37B-38	İstanbul Arkeoloji Müzesi/CN/AD/ARK	Örneğimiz sikke “Siroz ve Kostantiniye”karşılaştırdığımız sikke “Kostantiniye” baskılıdır.	883/882	var	var
1. Süleyman	37A-37B	Yapı Kredi Bankası	Siroz	926	yok	var
1. Süleyman	37A-37B	DM/AD	Siroz	926	var	var

2. Mehmed: Karşılaştırdığımız sikke, “sultan Mehmed bin – Murad han azze nasruhu – Kostantiniye – duribe fi 883” kitabeyi taşımaktadır. **Yazı farkları:** Karşılaştırdığımız sikke de “Sultan Mehmed bin Murad han” unvanı taşımaktadır. Örneğimizdeki sikke de “Sultan Süleyman şah bin Selim şah han” unvanı taşımaktadır. Karşılaştırdığımız sikkede nasruhu kelimesindeki he harfini bulunup örneklerimizdeki sikkelerde he harfinin yerinde

saadet düğümü bezenmiştir. **Motif:** ikinci satırında han unvanındaki hı harfi ile Kostantiniye kelimesindeki sin harfinin üzerinde kalp motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** formal kitabeyi taşımaktadır. Karşılaştırdığımız sikkede üçüncü satırında l-bahri kelimesindeki elif-lam harfleri bitişik ve üst taraftan birleşiktir.

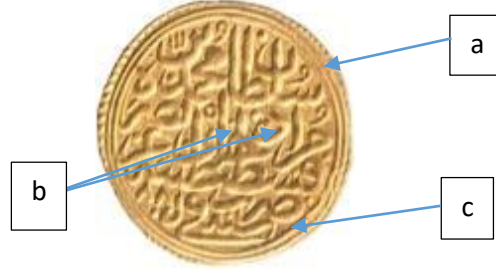
Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır³⁰⁴. Karşılaştırdığımız sikke H.882 yılında basılmıştır. Aynı kitabe taşımaya rağmen kullanılmış kalıplar farklıdır. Sikkeler arka yüzler açısından benzediklerine rağmen karşılaştırdığımız sikkenin son satırında l-bahri kelimesindeki elif-lam harfleri üst taraftan birleşik değildir.

Ayrı sikkede³⁰⁵ “Sultan Muhamed bin - Murad han azze nasruhu – Kostantiniye – duribe fi sene 882” kitabeyi taşımaktadır. **Yazı farkları:** Karşılaştırdığımız sikke “Sultan Mehmed bin Murad han” unvanı taşıp örneğimizdeki sikke de “Sultan Süleyman şah bin Selim şah han” unvanı taşımaktadır. a- Birinci satırda sultan kelimesindeki nun harfi, lam harfin üstüne yazılıp örneğimizdeki sikkede kelimenin yanında yer almaktadır. b- üçüncü satırda Kostantiniye kelimesindeki ta harfleri normalden uzun olduklarından dolayı Kostantiniye kelimesindeki iki ta harfi, ikinci satırda bulunan han kelimesindeki hı ve nun harflerinin üstünde bulunduğunu görülmüştür. Kostantiniye kelimesindeki ta harfleri ve han kelimesindeki elif harfi, yazı süsleme üslubu oluşturduklarını söyleyebiliriz. c- örneğimizdeki sikkede fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine darp târihi 926 yazılıp karşılaştırdığımız sikkede son satırında bulunan fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine sene kelimesini yazılmıştır. Genelde fi-cer harfindeki ye harfinin üzerine darp târihi yazılmıştır. fi-cer harfinin sol tarafında darp târihi 885 yazılmıştır. Bu şekilde

³⁰⁴ Damalı-2000-296, Artuk: 471

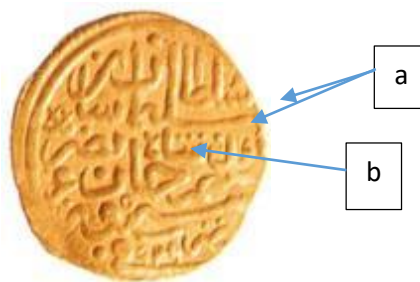
³⁰⁵ Damalı-2000-296, Artuk: 472

karşılaştırdığımız sikkede sene kelimesi varken örneğimizdeki sikkede yoktur. **Arka yüz:** formal kitabelidir.

1. Süleyman: Yapı Kredi Bankası Koleksiyonu, İstanbul sikkeden yalnız 926 tarihli 1 tanesinin yazısı (Damalı 2000:712) Siroz'daki basılan sikkelere benzemektedir. Karşılaştırdığımız sikke “Sultan Süleyman şah – bin Selim şah han azze nasruhu – Siroz – duribe fi 926” kitabeyi taşımaktadır. **Arka yüz:** aynıdır.

Ayrı sikkede³⁰⁶ ile örneğimizdeki sikkeler kitabelerin sıralaması aynı olup kitabeler beş satırda yazılmıştır. Sadece, a- karşılaştırdığımız sikkede Süleyman adı ile sultan unvanı farklı bir şekilde yazılmıştır. Bu sikkede sultan ile Süleyman çift satırda yazılmıştır. Yani Süleyman adındaki uzun düz sin harfinin üzerine Sultan unvanı çentekli sin harfi ile yazılmıştır. Bu şekilde olan sikkeler, Koçaniye, Sidre kapısı ve Kostantiniye darbhanesindeki basıldığını fark ettik. b- ikinci satırda şah kelimesindeki he harfi, şin harfinin üzerinde değil, şah kelimesinin yanında bulunmaktadır. **Arka yüz:** Siroz'deki basılan sikkeye benzemesine rağmen, ikinci satırda n-nasri kelimesindeki elif-lam harfleri yan yanadır. **Motif:** üçüncü satırda sağ tarafında saadet düğümü motif yerinde boş daire bezenmiştir.

³⁰⁶ Damalı, a.g.e., s.712

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır³⁰⁷. Sadece karşılaştırdığımız sikke “Sultan Süleyman şah bin Selim han” unvanı taşıp örneklerimizdeki sikke “ Süleyman şah bin Selim şah han” unvanı taşımaktadır.

Sonuç olarak:

- Çalışmamızdaki aynı tarzı taşıyan iki sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. İki sikkenin birisinde farklılıkları bulunmamaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı değil olduğunu anlamına gelmektedir. Diğer sikkede farklı yazı üslubu bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Siroz ve Kostantiniye darbhanesinde, 926 yılında basılmıştır. Çalışmamızda üç adet Siroz ve Kostantiniye'de basılan sikke vardır. Sikkeler 1. Süleyman zamanında, 926 yılında ve “Sultan Süleyman şah bin Selim şah han” unvanı taşımaktadır.
- Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 2.Mehmed ve 1. Süleyman zamanında, 883 ve 926 yılları, Siroz ve Kostantiniye darbhanelerinde basılmıştır.
- 2.Mehmed döneminde Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen farklı unvan, tarih ve motif görülebiliriz.
- Kanuni döneminde Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen motif ve satır sıralaması bakımından farklı görülür. Örneğimizde ve karşılaştırdığımız sikkeler, darbhane ve târihi aynı olmasına karşılık benzer iki örnekteki küçük farklar, aynı târihte farklı kalıplar kullanıldığını göstermektedir.

4.3.3.2. Süleyman Sultan şah:

Sıra Nu.	39 – 40
Ön yüzde yazı	Darbhone “Tebriz” olan sikke dört satırda, “Kostantiniye” olan sikke ise beş satırda basılmıştır. Tebriz darbhanesi'nde basılan sikke: “ Süleyman Sultan Şah / bin Selim şah han azze nasruhu / duribe Tebriz / fi 926” kitabeyi taşımaktadır. Kostantiniye darbhanesi'nde basılan sikke: “ Süleyman Sultan Şah / bin Selim şah han azze nasruhu / Kostantiniye / duribe 926” kitabeyi taşımaktadır.
Basılma yeri ile târihi	İki örneği, biri Tebriz, biri Kostantiniye'de, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Anlam	Kostantiniye darbhanesi'nde basılan sikke: Selim şah han oğlu sultan Süleyman şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Kostantiniye, 926 darblendi.

³⁰⁷ Damalı 2000, s.713

	Tebriz darbhane'sinde basılan sikke: Selim şah han oğlu sultan Süleyman şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Tebriz darblendı, 926'da.
Bezeme farkları	Sikkelerin üzerinde hiç bir motif ögesi yoktur. Harekeler: 39-40 numaralı sikkelerde ikinci satırda nasruhu kelimesindeki re harfinin üzerinde fathe işareti vardır. 40 numaralı sikkesinde üçüncü satırda Kostantiniye kelimesindeki ye harfinin üzerinde Şedde harekesi basılmıştır.

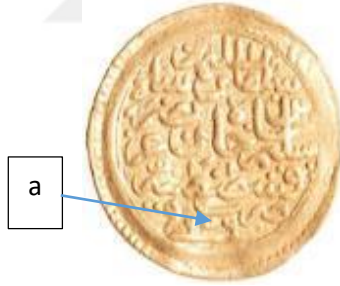
Yazı farkları

a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: “bin Selim şah han” kitabesinin yazısı iki şekildedir: Birincisi, Kostantiniye'deki basılan sikkede, Selim kelimesinin üzerine şah kelimesi yazılmıştır. şah kelimesinin ise üzerine bin kelimesi yazılmıştır. Şah kelimesindeki he harfi, şah kelimesinin yanındadır. Selim kelimesi uzun lam harfi ile yazılmıştır. Bu şekilde Selim kelimesindeki lam harfi, şah kelimesindeki şin harfi ile bin kelimesinde nun harfi bağlıdır. İkincisi, Tebriz'deki basılan sikkede, birinci şekline benzemesine rağmen şah kelimesinin üzerine bin kelimesi ile şah kelimesindeki he harfini yazılmıştır. Selim kelimesindeki lam harfi, 40 numaralı sikkesindeki lam harfinden daha kısadır. Şah kelimesindeki şin harfi, 39 numaralı sikkesindeki şin harfinden daha uzundur. b-dua (azze nasruhu): azze ve nasruhu kelimeleri üst üste yazılmıştır. (değişiklik yok) c-basılma ifadesi: Basılma yeri ifadesi olan “duribe” kelimesi darbhane ismi öncesinden yer almaktadır. d-darp târihi: 39 numaralı sikkesinde fi-cer harfini sol tarafta bulunup uzun dönüşlü ye harfiyle yazılmıştır. Uzun ye harfinin üzerine darp târihi yazılmıştır. 40 numaralı sikkesinde ne fi-cer harfini ne de sene kelimesi bulunmaktadır.	
	
Arka yüzde yazı	Formal kitabelidir.
Motif	Saadet düğümü: 39 numaralı sikkenin ortasında içi dolu saadet düğümü motifi bezenmiştir. 40 numaralı sikkesinde ikinci satırda sahibü kelimesindeki be harfinin üstüne saadet düğümü motifi konulmuştur. 40 numaralı sikkesinde fi-cer harfinin sağ tarafında saadet düğümü motifi bulunmaktadır. Yıldızdan rümi motifi çıkıyor: 39 numaralı sikkenin üçüncü satırda bulunan fi-cer harfinin sağ tarafında altı kollu yıldız motifi bulunmaktadır. Yıldız motifinden kıvrık dallı motifinden rümi motifi çıkıyor. Kalp: 1-bahri kelimesindeki re harfinin sol tarafında kalp motifi işlenmiştir.
	

Değerlendirme:

Süleyman sultan şah						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	40	DM/DM/GM	Kostantiniye	926	var	var
1. Süleyman	40	DM	örneğimiz sikke Kostantiniye”karşıl aştırdığımız sikke “Siroz” baskılıdır.	926	var	var
1. Süleyman	40	DM	Örneğimiz sikke Kostantiniye”karşıl aştırdığımız sikke “Cezayir” baskılıdır.	926	var	var

1.Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke³⁰⁸, 40 numaralı örneğimize benzer. a- örneklerimizde son satırda fi-cer harfini yazılmayıp karşılaştırdığımız sikkede ise son satırda fi-cer harfini yazılmıştır. Bu şekilde karşılaştırdığımız sikkede darp târihi, sene kelimesi ve fi-cer harfi “926 yılında” yazıldığı halde örneğimizdeki sikke “yıl 926” olarak yazılmaktadır. **Arka yüz:** örneğimizdeki sikkeye benzemektedir.

Ayrı sikkede³⁰⁹, 40 numaralı örneğimize benzer. Örneklerimizde ikinci satırda şah kelimesinin şin harfi düz olup karşılaştırdığımız sikkede çenteklidir. Birinci satırda şah kelimesi ile ikinci satırda nasruhü kelimesindeki he harfinin yerine saadet düğümü motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** örneğimizdeki sikkeye benzemektedir sadece, ikinci satırda L_nasri kelimesindeki elif-lam harfleri farklı yazı üslubuyle yazılmıştır. Elif-lam harfleri uzun olup elif harfi sol tarafta, lam harfi sağ tarafta ve elif-lam harfleri üst taraflarından birleşik yazılmıştır. Ayrıca lam harfi, elif harfinden daha uzun olduğunu fark edilmiştir.

³⁰⁸ Damalı 2000, s.610

³⁰⁹ Damalı 2000, s.610

Örneğimizdeki sikkede son satırda saadet düğümü motif varken, karşılaştırdığımız sikkede yoktur.

Ayrı sikkede³¹⁰ Gorny & Mosch Geissener Münzhandlung sikkeden yalnız 926 tarihli 1 tanesinin yazısı 40 numaralı örneğimize benzemektedir. Örneğimizdeki sikke a- Örneğimizdeki sikkede ikinci satırda şah kelimesi, Selim kelimesinin üzerine yazılıp karşılaştırdığımız sikkede şah kelimesi, bin kelimesinin yanına yazılmıştır. b- Karşılaştırdığımız sikkede son satırda fi-cer harfini varken örneğimizdeki yoktur. c- İkinci satırda nasruhu kelimesindeki he harfi yoktur, he harfinin yerine saadet düğümü motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** örneğimizdeki sikkeye benzemesine rağmen ikinci satırda L-izzi kelimesindeki elif-lam harfleri üst taraflarından birleşiktir. **Motif:** Karşılaştırdığımız sikkede son satırda fi-cer harfinin sağ tarafında altı kollu yıldız motifi benzeyip örneğimizdeki sikke de saadet düğümü motifi bezenmiştir.

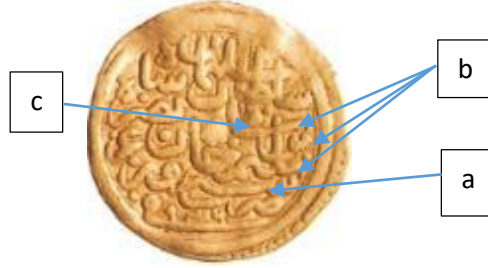

Başka bir sikkede³¹¹ 40 numaralı örneğimize benzemektedir. a- Karşılaştırdığımız sikke Siroz darbhanesinde basılıp örneğimizdeki sikke Kostantiniye darbhanesinde basılmıştır. b- Karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda bin kelimesi, Selim kelimesinin üzerindedir. şah kelimesi, bin kelimesinin üzerindedir. Örneğimizdeki sikkede Selim kelimesinin üzerinde bin kelimesi yazılmıştır. bin kelimesinin üzerine şah kelimesi yazılmıştır. c- Karşılaştırdığımız sikkesinin ortasında kabartma şeklinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** örneğimizdeki sikkeye benzemektedir. Sadece karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda L-izzi kelimesindeki ayn harfinin üzerine saadet düğümü motifi bezenmiştir. Üçüncü satırda fi-cer harfinin sağ tarafında saadet düğümü

³¹⁰ Damalı 2000, s.610

³¹¹ Damalı 2000, s.712

motifinin yerine küçük boş daire bulunmaktadır. küçük dairesinde fi-cer harfindeki fa harfinin noktası çizilmiştir.

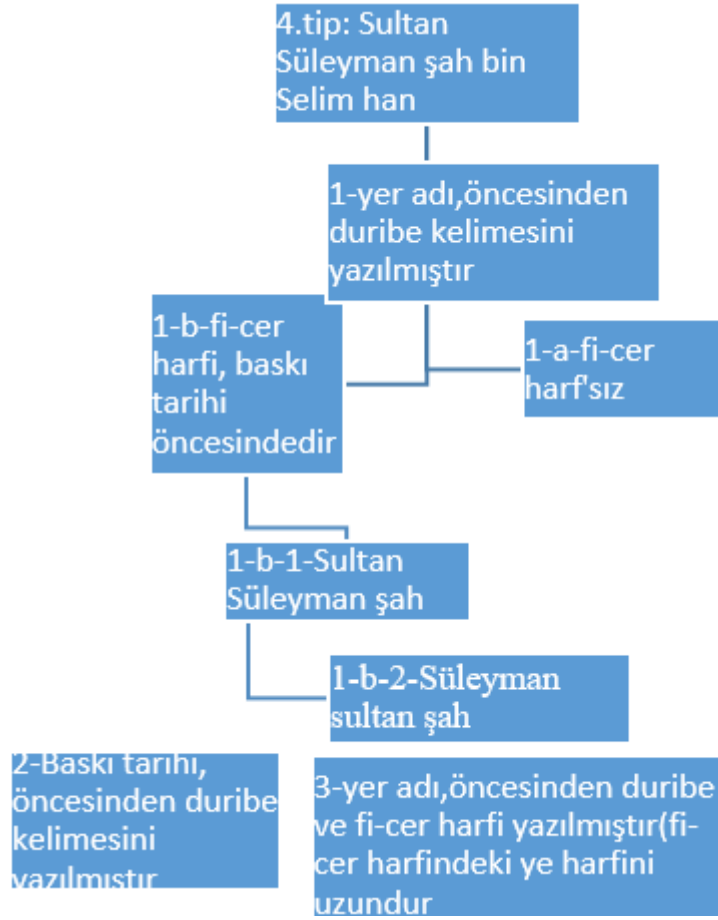
Ayrı sikkede³¹² Darbhane Müzesi sikkeden yalnız 936 tarihli 1 tanesinin yazısı 40 numaralı örneğimize benzemektedir. Örneğimizdeki sikke a- Cezayir darhanesinde basılıp örneğimizdeki sikke Kostantiniye darbhanesinde basılmıştır. b- Örneğimizdeki sikkede ikinci satırda şah kelimesi, Selim kelimesinin üzerinde yazılıp karşılaştırdığımız sikkede şah kelimesi, bin kelimesinin yanındadır. c- Karşılaştırdığımız sikkede son satırda fi-cer harfini varken örneğimizdeki yoktur. **Arka yüz:** örneğimizdeki sikkeye benzemektedir. **Motif:** Karşılaştırdığımız sikkede son satırda fi-cer harfinin sağ tarafında altı yapraklı çiçek motifi bezenip örneğimizdeki sikke de saadet düğümü motifi bezenmiştir.

Sonuç olarak:

- Çalışmamızda Kostantiniye darbhanesinde basılan aynı tarzı taşıyan iki sikke Damalı tarafından da yayımlanmıştır. Bu iki sikkenin ile örneğimizdeki sikkelerin arasındaki farklı motif ve yazı üslubu (fi-cer harfi) bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Tebriz ve Kostantiniye darbhanesinde ve 927 yılında basılmıştır. Çalışmamızda iki adet Tebriz ve Kostantiniyede basılan sikke vardır. Sikkeler 1. Süleyman zamanında basılmıştır. Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1. Süleyman zamanında, 926 yılı, Siroz, Tebriz ve Kostantiniye darbhanelerinde basılmıştır.
- Kanuni döneminde Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen farklı darp yeri, cer-harfi ve motif görülebiliriz.
- Çalışmamızda Kostantiniye ve Tebriz'deki basılan sultani başka kaynaklarda yayınlanmamış.

³¹² Damalı 2000, s.554

4.3.4. Sultan Süleyman Şah Bin Selim Han

- Dördüncü tipe ait toplam 13 sikkede yazı aynıdır. Sadece, darp yeri değişir.
- Temel kitabe: Sultan Süleyman şah bin Selim han (sıralamadaki yeri değişebilir) azze nasruhu (değişmez), duribe (sıralamadaki yeri değişebilir) fi (sıralamadaki yeri değişebilir) Mısır (şehir adı değişebilir) sene (bazı sikkelerde bulunmaz) 926 (darp tarihi değişmez)
- Sultan Süleyman şah bin Selim han unvanı, 13 altın parada yer alır. Dımaşk (2 tane), Mısır (5 tane) ve Kostantiniye (6 tane) darbhanelerinde basılmıştır.
- fi-cer harfinin yazılışına göre 4.3.4.1. fi-cer harfsız, 4.3.4.2. kısa fi-cer harfli, 4.3.4.3. uzun fi-cer harfli olmak üzere üç tane alt grubu vardır:

4.3.4.1. Fi'siz grup

4.3.4.1.1. Yer adı, öncesinden (üçüncü satırda) “duribe” yazılmıştır

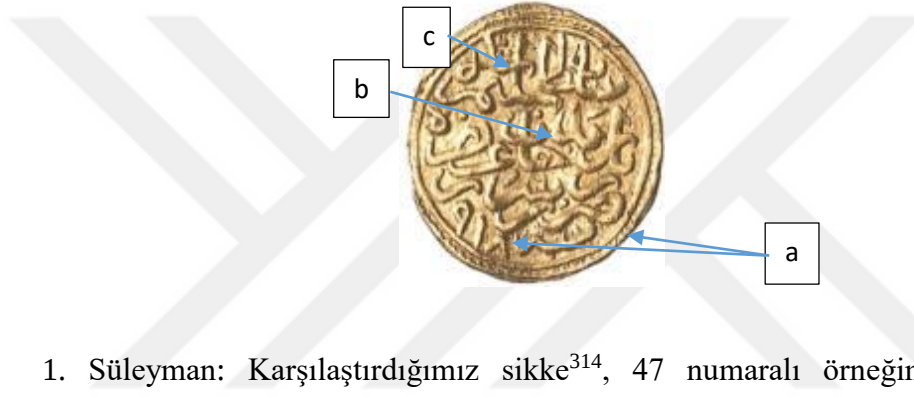
Sıra Nu.	47 – 48
Ön yüzde yazı	Sikkeler dört satırda yazılmıştır. (Beşinci satır çıkmamıştır) “sultan Süleyman şah / bin Selim han azze nasruhu / duribe Dımaşk / sene / (darp târihi)” kitabeyi taşımaktadır.
Darp yeri ile târihi	gruba ait iki adet sikke vardır, bunlar Dımaşk darbhanesi'nde basılmıştır.
Anlam	sultan Selim han oğlu sultan Süleyman şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Dımaşk darblendı, sene 926.
Yazı farkları	- kitabeler düzgün bir şekilde ile basılmamsının yanına bazı kitabe harflerinin noktaları çizilmemiştir. a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: sultan ve Süleyman kelimelerinin üzerine şah kelimesi yazılmıştır. 47 numaralı sikkesinde birinci satırda Süleyman kelimesindeki ye harfinin noktaları çizilmemiştir. 48 numaralı sikkesinde Süleyman kelimesindeki ye harfinin noktaları çizilmiştir. b-dua (azze nasruhu): sikkelerde nasruhu kelimesi, azze kelimesindeki zin harfinin üzerine yazılıp diğer sikkelerde ya arka arkaya ya da azze kelimesinin üzerine yazılmıştır. c-basılma ifadesi ve cer harfi: sikkelerde fi-cer harfini yazılmamıştır. Üçüncü satırda duribe Dımaşk ibaresi “Dımaşk basıldı” olarak yazılmıştır. d-darp târihi: Sikkeler darp hatası ve deformasyon nedeniyle son satır çıkmamıştır. ama bu sikkeler H.926 yılında basıldığını tahmin ediyoruz. Darp târihinin öncesine sene kelimesini yazılmıştır.
Bezeme farkları	Bitkisel Tirifil motifi: ikinci satırda 48 numaralı sikkesinde bin kelimesindeki be harfi, Selim kelimesindeki “sin” harfi ve nasruhu kelimesindeki “re” harfinin üzerinde Tirifil (bitki) motifi işlenmiştir. Dördüncü satırda sene kelimesi, 47 numaralı sikkesinde düz sin harfiyle yazılı ve motifsizdir. 48 numaralı sikkesinde sene kelimesindeki düz sin harfinin ortasına bir Tirifil motifi konulmuştur. Saadet düğümü: ikinci satırda 48 numaralı sikkisinde han kelimesindeki nun harfinin üzerinde saadet düğümü motif işlendiğini tahmin edebiliyoruz.

	
Arka yüzde yazı	Bir çizgidir (fi-cer harfindeki uzun ye harfinden oluşturmaktadır).
Motif	Kıvrık dal: 47 numaralı sikkesinde birinci satırında nadri kelimesindeki re harfinden kıvrık dallı (kıvrım S şeklinde) motif işlenmiştir. Saadet düğümü: 47-48 numaralı sikkelerinde üçüncü satırında fi-cer harfindeki ye harfinin kuyruğu uzatılarak yazılar arasında karmaşık saadet düğümü motif işlenmiştir. Palmet: 47 numaralı sikkesinde N-nasri kelimesindeki re harfinden palmet motif motif işlendiğini teahmin edebiliyoruz.
	

Değerlendirme

4.tip: sultan Süleyman şah bin Selim han						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1.Selim	47 ve 48	GM	Örneğimiz sikke "Dımaşk" karşılaştırdığımız sikke "Serez" baskılıdır.	918	var	Var
1. Süleyman	47 ve 48	GM/SP	Dımaşk	926	var	Var
2.Selim	47 ve 48	WS	Örneğimiz sikke "Dımaşk" karşılaştırdığımız sikke "Ardanuç" baskılıdır.	974	var	Var
1. Süleyman	42,43,44,45,46	İstanbul Arkeoloji Müzesi	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Bağdad" baskılıdır.	926	var	Var

1.Selim: Karşılaştırdığımız sikkede³¹³, örneklerimizdeki sikkelere benzemektedir. Sadece karşılaştırdığımız sikke “Sultan Selim Şah – Beyazid han azze nasruhu – (bin) duribe Serez – sene – 918” kitabeyi taşımaktadır. **Yazı farkları:** a- örneklerimizdeki sikkelerde basılma târihi ile sene kelimesi çift satırda yazılıp karşılaştırdığımız sikkede aynı satırdadır. b- Karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda han kelimesindeki nun harfî, elif harfinin üstüne olup örneğimizdeki sikkede elif harfinin yanına yazılmıştır. c- Karşılaştırdığımız sikkede birinci satırda şah kelimesindeki he harfî, şah kelimesinin yanında bulunup örneklerimizdeki sikkelerde şin harfinin üzerindedir. **Arka yüz:** karşılaştırdığımız sikke ile örneklerimizdeki sikke farklı yazı üslubu taşımaktadır. Karşılaştırdığımız sikke formal kitabeyi taşımaktadır.

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke³¹⁴, 47 numaralı örneğimize benzerdir. Örneğimizdeki sikkeler darp hatası ve deformasyon nedeniyle son satır çıkmamış. Karşılaştırdığımız sikkede son satırda darp târihi 926 yazılmıştır. **Arka yüz:** örneklerimizdeki sikkelere benzemektedir. Sadece motif farklılıkları bulunmaktadır. ikinci satırında fi-cer harfindeki ye harfinden dal motifi çıkmaktadır. Ayrı sikkede³¹⁵, 47 numaralı örneğimize benzemektedir. a- örneklerimizde ikinci satırında han kelimesindeki nun harfî, han kelimesinin yanındadır. Dördüncü satırında sene kelimesindeki sin harfi uzundur. Karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırında han kelimesindeki nun harfî, elif harfinin üstüne yazılmıştır. b- Dördüncü satırda sene kelimesindeki sin harfî, örneklerimizdeki sikkede sene kelimesinin sin harfinden daha kısadır. c- sikkesinde üçüncü satırda Dımaşk kelimesindeki şin harfinin noktaları yan yana olup örneklerimizdeki sikkede çizilmemiştir. **Arka yüz:** örneklerimizdeki sikkeler ile karşılaştırdığımız sikkenin arka yüzü aynı şekilde yazılmıştır. Sadece örneklerimizdeki sikkede fi-cer harfi, ikinci satırda yer alıp uzun dönüşlü ye harf ile yazılmıştır. Karşılaştırdığımız sikkede fi-cer harfi aynı yazı üslubu (dönüşlü ye harf) ile

³¹³ Damalı 2000, s.416

³¹⁴ Damalı 2000:563

³¹⁵ Damalı 2000:563

yazılmıştır. Sadece karşılaştırdığımız sikkede fi-cer harfi üçüncü satırda ve kısa dönüşlü ye harfi ile yazılmıştır³¹⁶.

2.Selim: Karşılaştırdığımız sikke³¹⁷ “974 yılında, 2.Selim ve Ardanuc” darbhanesinde basılmıştır. Karşılaştırdığımız sikke “Sultan Selim bin Süleyman han” unvanı taşıp örneklerimizdeki sikke “Sultan Süleyman şah bin Selim han” unvanı taşımaktadır. **Arka yüz:** karşılaştırdığımız sikke ile örneklerimizdeki sikke farklı yazı üslubu taşımaktadır. Karşılaştırdığımız sikke formal kitabelidir.

Sonuç olarak:

- Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan iki sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklılıklar arka yüzünde bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Dımaşk darbhanesinde basılmıştır. İki adet Dımaşk basılan sikke vardır. Sikkeler 1. Süleyman zamanında basılmıştır.
- Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1.Selim,1. Süleyman ve 2.Selim zamanında, 918, 926 ve 974 yılları, Serez, Dımaşk ve Ardanuc darbhanelerinde basılmıştır.

³¹⁶ sikkesinin arka yüzü ile 98 sikkesinin arka yüzüne benzerdir sadece sıra no:98 (Kostantiniyedeki basılan sikkede) sikkesinde ikinci satırda En-nesri, üçüncü satırda El-behri“kelimelerindeki elif ve lam harfleri üst taraftan birleşiktir. Buradaki sikkede birleşik değildir.

³¹⁷ Damalı 2000, s.820

- d) Kanuni döneminde Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön/arka yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen farklı motif ve yazı üslubu görülebiliriz. Ayrıca örneğimizdeki sikkeler darp hatası ve deformasyon nedeniyle son satır çıkmamış. Karşılaştırdığımız sikkede son satırda darp târihi 926 yazılmıştır. Bu yüzden örneklerimizdeki sikkeler H.926 yılı basıldığını tehmin edebiliyoruz.

4.3.4.2. Kısa fi-cer harfli

4.3.4.2.1. Fi-cer harfini darp târihi öncesindedir:

Süleyman Sultan Şah

Sıra Nu.	50 - 51 – 52
Ön yüzde yazı	sikkeler beş satırda yazılmıştır. “ Süleyman / Sultan şah / bin Selim han azze nasruhu duribe / Kostantiniye / fi sene 926” kitabeyi taşımaktadır.
Anlam	Selim han oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Kostantiniye basıldı, 926 yılında.
Dapr tarihi ile târihi	üç örneği, Kostantiniye'de, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: değişiklik yoktur. b-dua (azze nasruhu): Sikkelerde ikinci satırında “azze nasruhu” duası, duribe kelimesinin üzerindedir. Kitabeler arasında değişiklik yoktur. Nasruhu kelimesindeki üçgenli mofrada he harfinin yazması: 52 numaralı sikkesinde içi doldurulmuş, 50 ve 51 numaralı sikkelerinde he harfini normal (içi boş) şekilde yazılmıştır. c-basılma ifadesi ve fi-cer harfi: Dördüncü satırında darbhane adı, ve onun öncesinden (üçüncü satırda) Duribe kelimesi yazılmıştır. 52 numaralı sikkesinde üçüncü satırında duribe kelimesindeki içi doldurulmuş dad harfi ile yazılmıştır. 50 ve 51 numaralı sikkelerinde dad harfi normal şekilde yazılmıştır. 52 numaralı sikkesinde beşinci satırda fi-cer harfi içi doldurulmuş fa harfini yazılıp diğer sikkelerinde normal şekilde yazılmıştır. d-darp târihi: son satırda, fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye harfinin üzerine darp târihi olan 926 yazılmıştır. 49 numaralı sikkeye benzemesine rağmen buradaki sikkeler ile 49 numaralı sikkelerideki duribe kelimesinin yerine sene kelimesi yazılmıştır. Yani sikkelerde “926 yılında”, Karşılaştırdığımız sikkede “926'da basılmış” bir yazı taşımaktadır.

Bezeme farkları	Bitkisel Saadet düğümü: sikkelerinde birinci satırında Süleyman kelimesindeki mim harfinin üzerine saadet düğümü motifi bezenip 50 numaralı sikkesinde devrik şeddeli motif bezenmiştir. Çintemani: dördüncü satırında “Kostantiniye” kelimesindeki ye harfinin noktaları ve beşinci satırdaki fi-cer harfindeki fa harfinin noktası, üç noktadan bir üçgen şeklinde üçlü benek motifleri (çintemani) işlenmiştir.
	Arka yüzde yazı Formal kitabelidir. Buradaki sikkede üçüncü satırında l-bahri kelimesindeki elif-lam harfleri eğiktir. İkinci satırında L-izzi kelimesinde kareli ayn harfi iki şekilde yazılmıştır. Biri, 51 numaralı sikkesinde açık şekilde yazılmıştır. Diğeri, 52 ve 53 numaralı sikkelerinde içi doldurulmuş (El-mualaka) ayn harfi çizilmiştir.
Motif	Geometrik Boş daire: 52 ve 53 numaralı sikkelerinde üçüncü satırında fi-cer harfindeki fa harfinin sağ tarafında boş daire işlenmiştir.
	

Değerlendirme

Süleyman sultan şah						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darb tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	51	YKB	Kostantiniye	926	var	var
1. Süleyman	51	DM	Örneğimiz sikke "Dımaşk" karşılaştırdığımız sikke "Amasya" baskılıdır.	926	var	var

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke³¹⁸, 51 numaralı örneğimize benzemektedir. Karşılaştırdığımız sikke ve örneğimizdeki sikke arasındaki farklıklar sadece arka yüzlerdedir. **Arka yüz:** karşılaştırdığımız sikkedeki arka yüzü farklı kitabeyi taşımaktadır. “Sultanü L-berreyni - v hakanü'l-bahrieyni - Es sultan bin - Es sultan” kitabeyi taşıyıp örneğimizde arka yüzünde “dâribü en nadri sahibü el izzî v'en-nasrî fi l-berri v l-bahrî” kitabeyi taşımaktadır.

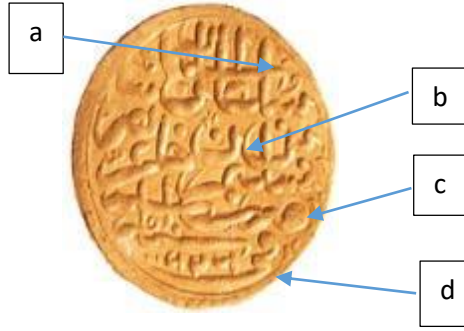

Karşılaştırdığımız sikkenin ön ve arka yüzleri

Ayrı sikke³¹⁹, “ Süleyman Sultan Şah – bin Selim Han azze nasruhu – duribe Amasya – fi sene 926” biçimindedir. **Çeviri:** Sultan Selim han oğlu sultan Süleyman şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Amasya basıldı, 926 yılında. **Yazı farkları:** a- karşılaştırdığımız sikkede birinci satırında Süleyman kelimesi, Sultan kelimesinin üstüne yazılıp örneğimizdeki sikkede Süleyman kelimesi ile Sultan kelimesi bitişik yazılmamıştır. b- karşılaştırdığımız sikkede han kelimesindeki nun harfi, han kelimesinden sağ tarafındadır(normalda sol tarafında olması gerekmektedir). c- karşılaştırdığımız sikkede Amasya kelimesinin sağ tarafında duribe kelimesi yazılmıştır. “duribe Amasya” (Amasya basıldı) bir anlam vermektedir. Dördüncü satırında Amasya kelimesi, ve onun öncesinden (üçüncü satırda) duribe kelimesi yazılmıştır. d- son iki satırda fi-cer harfi, sağ tarafta bulunup çift satırda yazılmıştır. Fi-cer harfinin yanında sene kelimesi bulunup altına darp târihi 926 yazılmıştır. “fi sene 926” (926 yılında) bir anlam vermektedir. **Arka yüz:** arka yüzü ile örneğimizdeki sikke aynı kitabeyi taşımasına rağmen karşılaştırdığımız sikkede motif farkları bulunmaktadır. Fi-cer harfinin sağ tarafında saadet düğümü motifi bezenmiştir. Saadet düğümü motifinin altında dal motifi bulunmaktadır. Fi-cer harfindeki ye harfinin içerisinde de dal motifi bulunmaktadır.

³¹⁸ Damalı 2000, s.614

³¹⁹ Damalı 2000, s.501

Sonuç olarak:

- a) Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklılıklar arka yüzün kitabesinde bulunmamaktadır. Yani bastırma kalıbı aynı olduğunu anlamına gelmektedir.
- b) Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Kostantiniye darbhanesinde basılmıştır.
- c) Çalışmamızda üç adet Kostantiniye basılan sikke vardır. Sikkeler 1. Süleyman zamanında basılmıştır.
- d) Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1. Süleyman zamanında 926 yılı, Kostantiniye darbhanesinde basılmıştır.
- e) Kanuni döneminde karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen farklı arka yüzü kitabeyi görülebiliriz. Karşılaştırdığımız sikke “Sultanü Elberreyni - ve hakanü'l-bahrieyni - Es sultan bin - Es sultan” kitabeyi taşıyıp örneğimizde arka yüzünde “dâribü'n-nadri sahibü l-izzi ve'n-nasri fi l-berri ve' l-bahri” biçimindedir.

Sene kelimesiz

Sıra Nu.	49
Ön yüzde yazı	Yazılar dört satırda basılmıştır. “ Süleyman Sultan şah / bin Selim han azze nasruhu / Kostantiniye / duribe fi 926” biçimindedir.
darbhane ile târihi	bir örneği, Kostantiniye'de, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Anlam	Sultan Selim han oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Kostantiniye, 926 yılında basılmıştır.

Yazı farkları	40 numaralı örneğimizdeki sikkeye benziyordur. Sadece buradaki sikkede de, a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: birinci satırda Süleymanın unvanı şah kelimesindeki he harfi kelimenin yanında yazılmıştır. “Yavuz Selim için şah unvanının yerinde han unvanı yazılmıştır. Karşılaştırdığımız sikkede Selim için şah unvanı yazılmıştır”. b-dua (azze nasruhu): değişiklik yoktur. c-basılma ifadesi: değişiklik yoktur. d-darp târihi: değişiklik yoktur sadece, burada darp târihi öncesi fi-cer harfini ile duribe kelimesi yazılmıştır. Yani “926 yılında basılmış” anlamı vermektedir. Karşılaştırdığımız sikkede sadece “926 basılmış” bir anlam veriyor.
Bezeme farkları	Sikke üzerinde hiç geometrik ve bitkisel süsleme ögesi yoktur. Harekeler: Birinci satırda sultan kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerinde zemme, ikinci satırda han kelimesindeki hı harfinin üzerinde fathe hareke çizilmiştir. Üçüncü satırda Kostantiniye kelimesindeki ta harfinin üzerinde fathe, ye harfinin üzerinde şedde çizilmiştir.
Sikkenin problemleri	kitabeler iyi bir şekilde ile yazılmıştır. Eksik harfler yoktur, sadece bazı kitabe harflerin noktaları yazılmamıştır. Örneğin, birinci satırda Süleyman kelimesindeki nun harfi ve şah kelimesindeki şin harfinin noktaları çizilmemiştir. İkinci satırda nasruhu kelimesindeki nun harfi, üçüncü satırda Kostantiniye kelimesindeki kaf harfinin noktaları eksik basılmış diyebiliriz ya da bunun dışında ikinci satırda Selim kelimesindeki ye harfinin noktaları ile nun ve kaf harflerinin noktaları ortak bir şekilde ile kullanılmıştır diyebiliriz.
	

Arka yüzde yazı	Formal kitabelidir.
Motif	Kıvrık dal: Sikkede birinci satırında dâribü kelimesinin dad harfinden kıvrık dallı motifi (bitki süsleme) çıkıyor. Saadet düğümü: Üçüncü satırda Fi-cer harfindeki fa harfin sağ taraftaında saadet düğümü motifi bezenmiştir.
	

Değerlendirme

Darp tarihi, öncesinden duribe kelimesini yazılmıştır
yayımlayacağımız 49 numaralı sikkeyi başka kaynaklarda yayınlanmamış

Sultan Süleyman Şah

Sıra Nu.	53 – 54
Ön yüzde yazı	- Sikkeler dört satırda basılmıştır. “ Süleyman Sultan şah / bin Selim han azze nasruhu duribe / Kostantiniye / fi sene 926” kitabeyi taşımaktadır. Önceki grubunun sikkelerine benzemektedir. Sadece buradaki sikkelerinde sultan kelimesinin yanında şah kelimesi yazılmıştır. Şah kelimesinin çentikli uzun şin harfinin üzerinde Süleyman kelimesi yazılmıştır. İkinci satırında Selim kelimesinin üstünde bin kelimesi basılmıştır. Selim kelimesinin yanında han ve duribe kelimeleri basılmıştır. Ayrıca, duribe kelimesinin üzerinde Azze nasruhu duasını yazılmıştır.
darbhane ile târihi	- iki örneği, Kostantiniye'de, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Anlam	Selim han oğlu sultan Süleyman şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Kostantiniye basıldı, 926 yılında.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: 53 numaralı sikkesinde ikinci satırdaki “Bin Selim” cümlesindeki Selim kelimesinin üzerinde bin kelimesi yazılmıştır. Bin kelimesinin nun harfi Selim

	kelimesindeki lam harfinin üstünde yazılmıştır. 54 numaralı sikkesinde Bin kelimesi Selim kelimesinin çentikli sin harfin üzerindedir. 54 numaralı sikkesinde han kelimesindeki nun harfi, han kelimesindeki elif harfin yanındadır. 53 numaralı sikkesinde han kelimesindeki nun harfi, han kelimesindeki hı harfin üzerinde yer almaktadır. b-dua (azze nasruhu): 50-51-52 numaralı sikkelere benziyordur. Yani duribe kelimesinin üzerinde azze nasruhu duasını yazılmıştır. Burada azze nasruhu dua iki şekil ile yazılmıştır. 1- ikinci satırda: 53 numaralı sikkesinde “Azze Nasruhu” duasındaki kelimeleri yan yanadır. 2- 54 numaralı sikkesinde “Nasruhu” kelimesi “Azze” kelimesinin üzerindedir. c-basılma ifadesi ve fi-cer harfi: 50-51-52 numaralı sikkelere benziyordur. “Üçüncü satırda Kostantiniye öncesi dördüncü satırdaki duribe kelimesini basılmıştır. Yani “Kostantiniye basılmış bir anlam verir”. d-darp târihi: son satırda, fi-cer harfin uzun ye harfin üzerinde darp târihi basılmıştır. Darp târihi ile fi-cer harfinin yanında sene kelimesini yazılmıştır.
Bezeme farkları	Bitkisel Saadet düğümü: 53 numaralı sikkesinde “Nasruhu” kelimesi ile birinci satırda şah unvanındaki he harfin yerinde saadet düğümü motifi, Saadet düğümü motifin üzerinde bir nokta basılmıştır. 54 numaralı sikkende “Selim” unvanındaki mim harfi ile “han” unvanındaki hı harfin üzerine karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir. Çintemani: 54 numaralı sikkedeki son iki satırda “Kostantiniye” kelimesindeki kaf harfinin noktası altında gereken noktalarına bir daha nokta eklemesiyle üçgen şeklinde olan üçülü benek motifleri (çintemani) işlenmiştir. Kapartmalı nokta: 53 numaralı sikkesinde duribe kelimesindeki büyük kabertma bir nokta “be” harfi üstündedir. Harekeler: 53 numaralı birinci satırda Sultan kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerinde zamme hareke ve 53-54 numaralı sikkelerde üçüncü satırda Kostantiniye kelimesindeki ye harfinin üzerinde Şedde bulunmaktadır.
Sikkenin problemleri	Sikkelerindeki kitabeleri hem düz bir şekilde hem de eksik harfler vardır, Örneğin, birinci satırda şah ve ikinci satırda nasruhu kelimelerin he harfi, kelimelerin yazılışında he harfinin yerine saadet düğümü motifi bezendiğini görülmüştür.

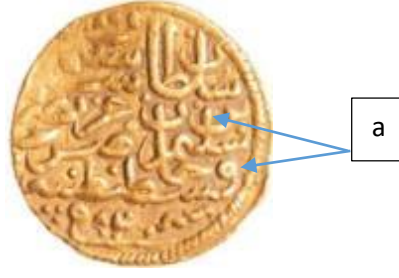
	
Arka yüzde yazı	İki şekile ayrılır: Birincisi, Formal kitabeli. İkincisi, 54 numaralı sikkede farklı kitabeyi taşımaktadır. Buradaki sikke “sultanü’l berreyni / ve hakanül bahreyni / es-sultan bin / es-sultan” kitabeyi taşımaktadır.
Motif	53 numaralı sikkede üçüncü satırda fi-cer harfinin sağ tarafındaki çerçevden kıvrık dal motif çıkmaktadır. 54 numaralı sikkesinde birinci satırında sultan kelimesindeki çentikli sin harfin üzerinde kıvrık dallı motif işlenmiştir.
	

Değerlendirme

sultan Süleyman şah						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	52	DM	Kostantiniye	926	var	var
2.Selim	52 ve 53	YKB	örneğimiz sikke "Kostantiniye" karşılaştırdığımız sikke “Siroz” baskılıdır.	926	var	var

1. Süleyman: karşılaştırdığımız sikke³²⁰ 53 numaralı örneğimize benzer. a- Örneklerimizde ikinci satırda han unvanı, Selim kelimesinin yanındadır. Karşılaştırdığımız sikkede ise ikinci satırında han unvanı Selim kelimesinin altındadır ve han unvanının nun harfi ikinci satırdaki bin kelimesinin yanındadır. **Arka yüz:** 53 numaralı sikkeye benzemektedir.

³²⁰ Damalı 2000, s.609

2.Selim: Karşılaştırdığımız sikke³²¹ Siroz'da basılmıştır. Kitabeler altı satırda yazılmıştır. “Sultan (Şah bin) – Selim – Süleyman han azze nasruhu – duribe – Siroz – fi sene 974” kitabeyi taşımaktadır. **Yazı farkları:** a- Birinci satırda “Sultan” ile “Selim” çift satırdadır. b- “Azze nasruhu” duası, üçüncü satırda “bin Süleyman han” yanındadır ve üst üste şekilde yazılmıştır. c- Dördüncü satırda duribe kelimesi bulunmaktadır (tek satırda). **Arka yüz:** farklıdır. Örneğimizdeki sikke formal kitabeli, karşılaştırdığımız sikkede iki çizgili (sahibü kelimesindeki uzun be harfi ile fi-cer harfindeki uzun ye harfinden oluşturmaktadır).

Karşılaştırdığımız sikkenin ön yüz

Karşılaştırdığımız sikkenin arka yüz

³²¹ Damalı 2000, s.889

Sonuç olarak:

- a) Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Kostantiniye darbhanesinde basılmıştır.
- b) Çalışmamızda iki adet Kostantiniye basılan sikke vardır. Sikkeler 1. Süleyman zamanında basılmıştır.
- c) Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1. Süleyman ve 2.Selim zamanında 926 ve 974 yılları, Kostantiniye ve Siroz darbhanesinde basılmıştır.
- d) Kanuni döneminde örneklerimizdeki bu tip iki sikkeler ön yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen farklı arka yüzü kitabeyi görülebiliriz. Biri, “Sultan Elberreyni - v hakanü l- bahrieyni - Es sultan bin - Es sultan” kitabeyi taşıyıp diğeri, arka yüzünde “dâribü en nadri sahibü l-izzi ve'n-nasri fi l-berri ve' l-bahri” kitabeyi taşımaktadır. Ayrıca karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön/arka yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen farklı motif ve yazı üslubu görülebiliriz.
- e) 2.Selim döneminde bu tip sikkeler Siroz darbhanesinde basılmıştır. Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki sikkeler ön yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen farklı arka yüzü kitabeyi görülebiliriz.
- f) Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklı yazı üslub ve motif bulunmamaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.

4.3.4.3. Uzun fi-cer harfi

Sıra Nu.	42 – 43 – 44 – 45 – 46
Ön yüzde yazı	beş satır ile basılmıştır.“ Süleyman sultan şah / bin Selim han / azze nasruhu duribe fi / Mısır sene / 926”
DARBHANE ile târihi	Beş örneği, Mısır'da, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Çevri	Selim han oğlu sultan Süleyman şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Mısırdaki basılmış, sene 926.
Farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: sikkelerde “ Süleyman Sultan Şah” kitabeleri ile önceki grubun “ Süleyman Sultan Şah” kitabeleri aynı şekilde ile yazılmıştır sadece, örneklerimizdeki sikkelerinde birinci satırda şah unvanındaki şin harfini düzdür. Karşılaştırdığımız sikkelerinde çenteklidir. Babasının adı ve unvanı: ikinci satırda örneklerimizde bu düzende satırın kelimeleri yan yana yazılmıştır. b-dua (azze nasruhu): sikkelerin arasında değişiklik yoktur.

	c-basılma ifadesi: Dördüncü satırda yer adı, ve onun öncesinden (üçüncü satırda) “Duribe” ile fi-cer harfi yazılmıştır. “Mısır'da basıldı bir anlam veriyor”. d-darp târihi: beşinci satırda darp târihi olan 926 basılmıştır. Dördüncü satırda darp târihinin ifadesi sene kelimesi, Mısır kelimesinin yanındadır. Gruptaki sikkelerin arasında değişiklik yoktur.
Bezeme farklılıkları	Bitkisel Saadet düğümü: Sikkelerde “Selim” kelimesindeki sin ve mim harflerin üzerindedir. Sikkelerde, saadet düğümü motif iki şekil de bulunmaktadır. Biri, normal şekli diğeri ise içinden doldurandır. Dal: 43-44-46 numaralı sikkelerinde son satırda darp târihi olan 926 yanındadır.
	
Arka yüzde yazı	- “dâribü el_nadri / sahibü l_izzi v n_nasri fi / l_berri v l_bahri” biçimindedir. - İki çizgilidir. (sahibü kelimesindeki uzun be harfi ile fi-cer harfindeki uzun ye harfinden oluşturmaktadır)
Motif	Saadet düğümü: 42 ve 43 sikkelerin sol taraf kırıktır, sad harfinin üzerindedir. 43-44-45-46 sikkelerinde fi-cer harfindeki fa harfinin üzerindedir. 42-43-44 sikkelerinde üçüncü satırda l_berri kelimesinin sağ tarafında saadet düğümü motifi bezenmiştir. Sikkelerinde ikinci satırda fi-cer harfindeki fa harfinin üzerinde de bulunmaaktadır. Kalp: 43 sikkesinde ikinci satırda sahibü kelimesinde uzun be harfinin üzerindedir. Dal: 45 sikkesinde üçüncü satırda l-bahri kelimesinin sol tarafında dal motifi bezenmiştir ve ikinci satırda sahibü kelimesinde be harfinden dal motifi çıkıyor. 44-46 sikkelerinde ikinci satırda sahibü kelimesinde be harfinin dal motifi çıkmaktadır. (dal motifinde iki tarafından birer nokta çizilmiştir.)

Değerlendirme

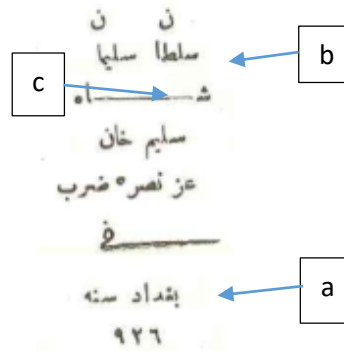
Darbhane adı, öncesinden duribe ve fi-cer harfini yazılmıştır						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	42,43,44,45,46	Dar EL-Kotop El-masriye	Mısır	926	yok	yok
1. Süleyman	42,43,44,45,46	İstanbul Arkeoloji Müzesi	Örneğimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Bağdad" baskılıdır.	926	var	var

1. Süleyman: Örneklerimizdeki sikkelere aynı özellikleri taşıyan bir sikke vardır³²². Diğer sikkede³²³ "Sultan Süleyman (bin) / Şah / Selim han / azze nasruhu duribe fi – Bağdad sene – 926" biçimindedir. **Yazı farkları:** a- karşılaştırdığımız sikkede Bağdad darbhanesinde, örneklerimizde sikke Mısır darbhanesinde basılmıştır. b- Karşılaştırdığımız sikkede birinci satırda Sultan ve Süleyman kelimeleri bitişiktir. c- Karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda şah kelimesi tek satırda bulunmaktadır. **Arka yüz:** örneklerimizdeki sikkelere benzemektedir. Sadece karşılaştırdığımız sikkede L-izzi kelimesindeki elif-lam harfleri yan yanadır. N-nadri kelimesindeki elif-lam harfleri de bitişiktir³²⁴.

³²² Sayed Muhamed El-sayed Mahmud, El-nokod El-Osmaniye: s.251

³²³ Artuk,1971: s.508

³²⁴Kratova'daki basılan sikkelerin arka yüze benzerdir

Sonuç olarak:

- Tezimizde aynı tarzı taşıyan üç sikkenin birisi, Sayed Muhamed El-sayed Mahmudun diğeri, Elsawi Ahmed ve Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklıklar bulunmamaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Mısır darbhanesinde basılmıştır.
- Çalışmamızda beş adet Mısır basılan sikke vardır. Sikkeler 1. Süleyman, 926 yılında basılmıştır.
- Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1. Süleyman zamanında 926 yılı, Mısır ve Bağdad darbhanelerinde basılmıştır.
- Kanuni döneminde örneklerimizdeki bu tip beş sikkeler ön/arka yüzleri aynı kitabe taşımasına rağmen farklı motif görülebiliriz.

5.2.5. Sultan Süleyman Şah Bin Sultan Selim

- Beşinci tipe ait toplam 3 sikkede yazı aynıdır. **Temel kitabe:** Sultan Süleyman şah bin sultan Selim (sıralamadaki yeri değişmez) azze nasruhu (değişmez), duribe (değişmez) fi (değişmez) Mısır (şehir adı değişmez) sene (değişmez) 926 (darb tarihi değişmez)
- Sultan Süleyman şah bin sultan Selim unvanı, 3 altın sikkede yer alır. Mısır (3 tane) darbhanesinde basılmıştır.
- Fi-cer harfinin yazılışına göre 4.3.5.1. uzun fi-cer harfli olmak üzere bir tane alt grubu vardır:

4.3.5.1. Uzun fi-cer harfli

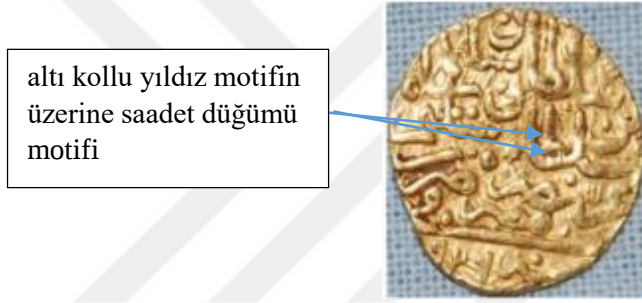
Sıra Nu.	55 - 56 - 57
Ön yüzde yazı	Beş satırda basılmıştır. “Sultan Süleyman şah / Bin Sultan Selim / Azze Nasruhu Duribe / Mısır Fi / sene 926”
Darbhone ile târihi	3 altın para bu tiptedir. Mısır'da basılmıştır. M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
çevri	Sultan Selim oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Mısır basıldı, 926 yılında.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: 55 sikkesinde ikinci satırda bin Sultan cümlesinde bin kelimesi Sultan kelimesinin düz sin harfi üzerindedir. Ayrıca bin kelimesinin nun harfi, Sultan kelimesinin lam harfini üstünde(bağımlı) yazılmıştır. 56 – 57 sikkelerinde bin kelimesi, Sultan kelimesinin düz sin harfinin üzerindedir. b-dua (azze nasruhu): değişiklik yoktur. c-basılma ifadesi: Mısır dördüncü satırda ve onun öncesinde basılma ifadesi duribe kelimesi yazılmıştır.(Mısır basıldı) d-darp târihi: dördüncü satırda basılma ifadesi fi-cer harfinin uzun ye harfinin altında beşinci satırda darp târihi olan 926 sağ tarafından darp târihinin ifadesi sene kelimesi yazılmıştır.(926 yılında) “Sikkelerin arasında değişiklik yoktur”.
Bezeme farkları	Saadet düğümü: 55 sikkesinde birinci satırda Sultan kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerindedir. İkinci satırda sultan kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde, nun harfinin üzerinde, Selim kelimesinde çentekli sin harfin üzerinde, şah kelimesindeki he harfin üzerinde, üçüncü satırda nasruhu kelimesindeki re harfin üzerinde de yer almaktadır. 55,56 ve 57 sikkelerinde dördüncü satırda Mısır kelimesinden sağ tarafında saadet düğümü motifi bezenmiştir. 57 sikkesinde saadet düğümü motifi alt kesimi çıkmamıştır. Bu şekilde saadet düğümü motifi, sonsuz işarete çıvrırmıştır. Tirifil motifi: üçüncü satırda Tirifil motifi duribe kelimesindeki “be” harfi üzerine konmuştur. Daire: 55,56 sikkelerin ortasında kapartma bir daire bezenmiştir. Kapartmalı nokta: 56 sikkesinin ortasında kapartmalı nokta motifi vardır. Harekeler: azze kelimesindeki zin harfinin üzerinde Şedde vardır. 55 numaralı sikkesinde ikinci satırda bin kelimesinin nun harfinin üzerinde cezem hareke çizilmiştir.
Sikkelerin problemleri	- Bazı kitabe harflerinin noktaları çizilmemiştir. Örneğin, 55 ve 56 numaralı sikkesinin üstündeki azze, duribe ve şah kelimelerin zin, be ve şin harflerin noktaları çizilmemiştir. 55 numaralı sikkede Selim kelimesindeki ye harfinin noktaları yoktur. 56 numaralı sikkede duribe kelimesindeki dad ve be harflerin noktalarını yazılmamıştır.

	
Arka yüzde yazı	Üç çizgilidir. (dâribü kelimesindeki uzun be harfi, sahibü kelimesindeki uzun be harfi ile fi-cer harfindeki uzun ye harfinden oluşmaktadır)
Motif	Bitkisel Saadet düğümü: 55 ve 56 numaralı sikkelerinde birinci satırda duribe kelimesindeki be harfinin üzerinde düzgün bir saadet düğümü motifi bezenmiştir. 55 numaralı sikkesinde ikinci satırda sahibü kelimesindeki be harfinin üzerinde düzgün bir saadet düğümü motifi bezenmiştir. 56 numaralı sikkesinde uzun be harfinin üzerinde ters bir saadet düğümü motifi ve motifinin sağ ve sol tarafında birer nokta bezenmiştir. Ayrıca saadet düğümü motifinin sol tarafında boş daire bulunmaktadır. 55 numaralı sikkede ikinci satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfin üzerinde iki düzgün saadet düğümü motifi bezenmiştir. Saadet düğümü motifinden çapraz bir şekilde birer boş nokta işlenmiştir. 55 numaralı sikkede üçüncü satırında sol tarafında düzgün saadet düğümü motifi bezenip diğer sikkeler de yoktur. Kıvrık dal: 55 numaralı sikkesinde ikinci satırında sahibü kelimesindeki uzun be harfinin baş tarafında üzerinde kıvrık dallı motifi bezenmiştir. Sahibü kelimesindeki sad harfi ile ha harfin üzerinde birer boş daire vardır. Geometrik Boş daire: 56 ve 57 numaralı sikkelerinde ikinci satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin son tarafındaki üzerinde boş daire bulunmaktadır.
	

Değerlendirme

5.tip: sultan Süleyman şah bin sultan Selim						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	Motif
1. Süleyman	57	kdz.ereğli arkeoloji Müzesi'ndeki Osmanlı sikkeler	Mısır	926	yok	var

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke,³²⁵ 57 numaralı sikkesine benzemektedir. Sikkede ön yüz ortasında altı kollu yıldız motifi bezenmiştir. Ayrıca altı kollu yıldız motifin hemen üzerinde saadet düğümü motifi işlenmiştir.

Sonuç olarak:

- Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan bir sikke Cahit Karakok tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklı motif bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Mısır darbhanesinde basılmıştır.
- Çalışmamızda üç adet Mısır basılan sikke vardır. Sikkeler 1. Süleyman, 926 yılında basılmıştır.
- Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1. Süleyman zamanında 926 yılı, Mısır darbhanesinde basılmıştır.
- Kanuni döneminde karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip dört sikkeler ön/arka yüzleri aynı kitabe taşımasına rağmen farklı motif görülebiliriz.

³²⁵ KARAKÖK cahit, a.g.t., s. 62

4.3.6. Sultan Süleyman Şah Bin Sultan Selim Şah

- Altıncı tipe ait toplam 38 sikkede yazı aynıdır. Sadece, darbhane değişir.
- Temel kitabe: Sultan Süleyman şah bin sultan Selim şah (sıralamadaki yeri değişebilir) azze nasruhu (değişmez), duribe (sıralamadaki yeri değişebilir) fi (sıralamadaki yeri değişebilir) Mısır (şehir adı değişebilir) sene (sıralamadaki yeri değişebilir) 926 (darp tarihi değişebilir).
- Sultan Süleyman şah bin sultan Selim şah unvanı, 38 altın sikkede yer alır. Siroz (2 tane), Amid (2 tane), Mısır (22 tane), Dimaşk (4 tane), Haleb (6 tane), Kostantiniye (2 tane) darbhanelerinde basılmıştır.
- Fi-cer harfinin yazılışına göre 4.3.6.1.1. uzun fi-cer harfli, 4.3.6.1.2. kısa fi-cer harfli olmak üzere iki tane alt grubu vardır:

4.3.6.1.1. Uzun fi-cer harfindeki ye harfli

Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine darbhane ismi bulunmaktadır

Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine, darbhane ismi ve duribe kelimeleri bulunmaktadır. darbhane ismi üzerine duribe kelimesinin bulunduğunu görülmektedir

Sıra Nu.	59 - 60 – 61
Ön yüzde yazı	Sikkeler altı satır ile yazılmıştır. “sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe Mısır fi / sene / 932” biçimindedir.
çevri	Sultan Selim Şah oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Mısır basıldı, 932 yılında.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: 59 numaralı sikkede birinci satırda şah kelimesindeki şin harfinin noktaları üst üste yazılıp 60 ve 61 numaralı sikkelerinde noktasızdır. 59 ve 61 numaralı sikkelerinde ikinci satırda bin kelmesi eğik değil olup 60 numaralı eğiktir. b-dua (azze nasruhu): değişiklik yoktur. Nasruhu kelimesi, azze kelimesinin üzerindedir. c-basılma ifadesi ve cer-harfi: üçüncü satırda Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine, darbhane ismi ve duribe kelimeleri bulunmaktadır. darbhane ismi üzerine duribe kelimesinin bulunduğunu görülmektedir. d-darp târihi: son satırda darp târihi olan 932 öncesi beşinci satırda sene kelimesi yazılmıştır. Bu şekilde “932 yılı” anlamı vermektedir.

Bezeme farkları	59 numaralı sikkede birinci satırda sultan kelimesinin sin harfindan çizgi motifi çıkıyor. 60 numaralı sikkede Selim kelimesindeki mim harfinin üstünde Tirifil motifi bezenmiştir. Harekeler: 59-60 numaralı sikkelerinde ikinci satırda sultan kelimesinde nun harfinin üzerinde fathe vardır. Üçüncü satırda nasruhu kelimesindeki re ve nun harflerin üzerinde fathe, 60 numaralı sikkede üçüncü satırda duribe kelimesindeki re harfinin altında kesre hareketi çizilmiştir.
Sikkelerin problemleri	- Kelimelerde eksik harfler yoktur, sadece bazı kitabe harflerinin noktaları çizilmemiştir. Örneğin, sikkelerde ikinci satırda şah kelimesindeki şin harfin noktaları, Selim kelimesindeki ye harfin noktaları, 60 - 61 numaralı sikkelerinde üçüncü satırda duribe kelimesindeki dad ve be harflerin noktaları, sikkelerde dördüncü satırda sene kelimesindeki nun harfin noktası çizilmemiştir. 59 numaralı sikkesinde ikinci satırda Selim kelimesindeki sin harfi üç dişli, 60 - 61 numaralı sikkelerinde sin harfi iki diş ile çizilmiştir. 59 numaralı sikkesinde birinci satırda Süleyman kelimesindeki sin harfi üç dişli . 60 ve 61 numaralı sikkelerinde iki diş ile yazılmıştır. Şin harfi genelde üç diş ile yazılıyordur.
	
Arka yüzde yazı	Üç çizgilidir (dâribü kelimesindeki uzun be harfi, sahibü kelimesindeki uzun be harfi ile fi-cer harfindeki uzun ye harfinden oluşturmaktadır).
Motif	59 numaralı sikkede n_nadri kelimesindeki re harfin üzerinde dal motifi bezenmiştir. İkinci satırda sahibü kelimesindeki uzun be harfinden dal motifi çıkıyor. Ayrıca dal motifi iki tarafında birer nokta vardır. Fi-cer harfindeki fa harfinin sol tarafında dal (Tirifil) motifi bezenmiştir.
	

Değerlendirme						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darb tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	59 ve 61	IA,DM,DM,DM	Mısır	örneğimizdeki sikke 926, karşılaştırdığımız sikkeler 926,932,933 ve 934 yıllarında basılmıştır.	yok	var

1.Süleyman: Karşılaştırdığımız sikkede³²⁶ 59 ve 61 örneklerimize benzer. Örneklerimizdeki sikkelerde birinci satırında Süleyman kelimesindeki nun harfi, lam harfinin üstüne yazılıp karşılaştırdığımız sikkede elif harfin üstüne basılmıştır. Arka yüz: aynıdır, sadece karşılaştırdığımız sikkede üçüncü satırda sol tarafta altı kollu yıldız motifi bezenmiştir. Bir kaç örnek daha var (üç adet sikke) bunlar aynı özellikleri taşıyorlar sadece, farklı darb târihi, ölçü ve gramı taşıyorlar,

-926, 3,46gr, 19,0mm.

-933, 3,49gr, 18,0mm.

-934, 3,50gr, 20,0mm.

Sonuç olarak:

- Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan beş sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklı darb tarihi bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Mısır darbhanesinde basılmıştır.
- Çalışmamızda üç adet Mısır basılan sikke vardır. Sikkeler 1. Süleyman, 932 yılında basılmıştır.
- Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1. Süleyman zamanında 926,933 ve 934 yılları, Mısır darbhanesinde basılmıştır.
- Kanuni döneminde karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön/arka yüzleri aynı kitabe taşımasına rağmen farklı darb tarihi ve motifi görülebiliriz.

³²⁶ Damalı 2000:s.652

Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine, darbhane ismi ve duribe kelimeleri bulunmaktadır. Duribe kelimesinin üzerine darbhane isminin bulunduğunu görülmektedir

Sıra Nu.	62 – 63
Ön yüzde yazı	Sikkeler dört satırda yazılmıştır. “Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe Amid fi / sene 926”
darbhane ile târihi	iki örneği, Amid'ta, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
çevri	sultan Selim şah oğlu sultan Süleyman şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Mısır basıldı, 926 yılında.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: birinci satırda Sultan unvanının yanında Süleyman, Süleyman adının çentikli sin harfin üzerinde şah kelimesi, ikinci satırda Sultan kelimesinin düz sin harf üzerinde bin kelimesi, Sultan unvanı yanında Selim adı, Selim unvanındaki mim harfinin üzerinde şah kelimesi yazılmıştır. Sikkelerin arasında değişiklik yoktur. b-dua (azze nasruhu): sikkelerde azze kelimesi çıkmamıştır. Ama nasruhu kelimesinin öncesinde basılmış tercih edebiliriz. c-basılma ifadesi ve cer-harfi: üçüncü satırda, Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine, darbhane ismi ve duribe kelimeleri bulunmaktadır. Duribe kelimesinin üzerine darbhane isminin bulunduğunu görülmektedir. Duribe kelimesinin yazısı: Duribe kelimesindeki be harfi, fi-cer harfindeki fa harfin üstünde yazılmıştır. d-darp târihi: dördüncü satırda sene kelimesindeki uzun sin harfin üzerinde darp târihi olan (926) yazılmıştır.
Bezeme farkları	Bitkisel Saadet düğümü: 63 numaralı sikkede Süleyman kelimesinin sol tarafındadır. Aynı sikkede ikinci satırda bin ve sultan kelimelerindeki nun harfin üzerinde birer karmaşık saadet düğümlü motifi bezenmiştir. İkinci satırda Selim kelimesindeki mim harfin üzerinde saadet düğümü ve boş bir daire motifi bulunmaktadır. Üçüncü satırda duribe kelimesindeki be harfin üzerinde birer saadet düğümü motifi, duribe kelimesindeki be harfin altında ve üzerinde birer saadet düğümü motifi bezenmiştir. Dördüncü satırda ise darp târihinin sol tarafında düzgün saadet düğümü motifi vardır. Sikkelerde üçüncü satırda ise nasruhu kelimesindeki sad harfin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Beş kollu yıldız: 62 numaralı sikkede ikinci satırda bin ve Sultan kelimelerindeki nun harflerinin üzerinde birer beş kollu yıldız motifi bezenmiştir.

		
Arka yüzde yazı	İki çizglidir.	
Motif	Bitkisel Saadet düğümü motif: Birinci satırda, sikkelerin üzerinde birinci satırında dâribü kelimesindeki dad harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. 62-63 numaralı sikkelerinde dâribü kelimesindeki be harfinin üzerinde de saadet düğümü motifi vardır. İkinci satırda, 62 numaralı sikkede sahibü kelimesindeki sad harfinin üzerinde de vardır. 63 numaralı sikkede sahibü kelimesindeki sad harfî üzerinde de vardır. 63 numaralı sikkesinde nasri kelimesindeki re harfinin üzerindedir. Üçüncü satırda, 63 numaralı sikkede elif-lam harflerin ortasında saadet düğümü motifi vardır. Ayrıca 62 numaralı sikkede l_bahri kelimesindeki lam harfinin sol tarafında yatay saadet düğümü motifi bezenmiştir. 63 numaralı sikkede l_bahri kelimesindeki ha harfinin altında da bulunmaktadır. 63 numaralı sikkede fi-cer harfindeki fa harfinin sol tarafında saadet düğümü motifi vardır. 63 numaralı sikkesinde fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerinde saadet düğümü motifi olmak üzere üç tane alt şekil vardır. Bunlar, ters saadet düğümü, düzgün saadet düğümü motif ve onun altında boş daire bulunmaktadır ve yatay saadet düğümü motif şeklinde yer almaktadır. Saadet düğümü motifinden çıkan dallardan rumi motifinin çıktığını gözlemlenmektedir: 62 ve 63 numaralı sikkelerinde n_nadri kelimesindeki re harfinin üzerindedir. 62 numaralı sikkede sahibü kelimesindeki uzun be harfinin üzerindedir. Dal motif: İkinci satırda 63 numaralı sikkede sahibü kelimesindeki uzun be harfinden dal motifi çıkmaktadır. Boş daire: 63 numaralı sikkede n_nadri kelimesindeki nun harfindeki noktasının yerindedir. 62 numaralı sikkede l-bahri kelimesindeki elif-lam harflerin ortasındadır. 63 numaralı sikkede l_izzi kelimesindeki zin harfinin noktası yerinde boş daire bulunmaktadır.	
		

Değerlendirme						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darb tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	63	DM	Amid	926	var	var
1.Selim	62 ve 63	DM/ARK	Amid	974	var	var

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke³²⁷, 63 numaralı örneğimize benzemektedir. a- Karşılaştırdığımız sikkede ise üçüncü satırdaki duribe kelimesi ile Amid kelimesi bitişiktir. Örneklerimizde üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerinde “azze nasruhu duribe Amid” cümlesi duribe kelimesindeki be harfi, Fi-cer harfindeki fa harfinin üstünde yazılmıştır. Duribe kelimesinin üzerinde “Amid” kelimesi vardır. **Arka yüz:** örneklerimizdeki sikkenin arka yüzle benzemektedir. **Yazı farklı:** ikinci satırda N-nasri kelimesindeki elif harfi, L-izzi kelimesindeki ayn harfinin üstündedir. **Motif:** birinci satırda N-nadri kelimesindeki nun harfinin üzerinde karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir.

Karşılaştırdığımız sikkenin ön yüzü

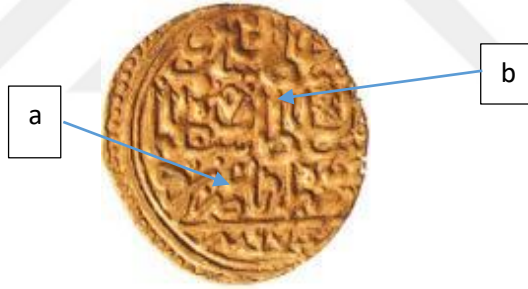
2.Selim: Karşılaştırdığımız sikke³²⁸ ile örneklerimizdeki sikkeler arasında yazı ile motif farklılıklar vardır. **Yazı farkları:** a- Basılma yeri olan Amid ile duribe kelimesi bitişiktir. b- Duribe kelimesinde be harfi, duribe kelimesinin üzerinde yer almaktadır ve fi-cer harfinin üstünde değildir. **Motif:** Karşılaştırdığımız sikke motifli değildir. Sadece ikinci satırda Sultan unvanındaki nun harfin üzerinde karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** farklıdır. Karşılaştırdığımız sikkede formal kitabeyi taşımaktadır. Sadece karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda N-nasri kelimesindeki elif harfi, L-izzi kelimesindeki ayn harfinin üstündedir. **Arka yüzün motifi:** birinci satırda dâribü kelimesindeki dad harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir.

³²⁷ Damalı 2000, s.507

³²⁸ Damalı, a.g.e., s.817

Aynı taşıyan özellikleri bir sikke daha vardır³²⁹. Sikkede, “Sultan Selim han / bin Sultan Süleyman şah / azze nasruhu Amid duribe fi / sene 974” kitabeyi taşımaktadır. **Yazı farkları:** a- Duribe kelimesindeki be harfi, fi-cer harfindeki fa harfinin üstünde yazılmıştır. **Motif:** b- ikinci satırda sultan kelimesindeki nun harfinin üzerinde palmet motifi vardır. Bin kelimesindeki nun harfinin üzerinde yatay saadet düğümü motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** farklıdır. Karşılaştırdığımız sikke formal kitabeli biçimindedir. Sadece, birinci satırda dâribü kelimesindeki re harfi, elif harfinin üstünde yazılmıştır. **Motif:** ikinci satırda L-izzi kelimesindeki ayn harfinin üzerinde çiçek motifi vardır.

Sonuç olarak:

- Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklı motif ve yazı üslubu bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Amid darbhanesinde basılmıştır.
- Çalışmamızda iki adet Amid basılan sikke vardır. Sikkeler 1. Süleyman, 926 yılında basılmıştır.
- Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1. Süleyman ve 2.Selim zamanında 926 ve 974 yılları, Amid darbhanesinde basılmıştır.
- Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön/arka yüzleri aynı kitabe taşımasına rağmen farklı yazı üslup ve motifi görülebiliriz.

³²⁹Damalı 2000:817

Üçüncü satırda, darbhane isminin öncesine “duribe” kelimesi yazılmıştır

Sıra Nu.	95 – 96
Ön yüzde yazı	Kitabeler altı satırda basılmıştır. “Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe / Siroz fi / sene / 926”.
Darp yeri ile târihi	İki örneği, Siroz'de, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Anlam	Sultan Selim Şah oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Siroz basıldı, 926 yılında.
Yazı farkları	Kitabeler arasında farklılıklar yoktur. Sadece, 95 numaralı sikkede birinci satırda ve ikinci satırda şah kelimesindeki düz şin harfini noktasız olup 96 numaralı sikkede noktalıdır. Birinci satırda Süleyman kelimesinde, 95 sikkesinde Süleyman kelimesindeki ye harfinin noktaları üst üstedir. 96 sikkesinde Süleyman kelimesindeki ye harfinin noktaları yan yanadır.
Bezeme farkları	Geometrik Boş daire: 96 numaralı sikkede ikinci satırda Selim kelimesindeki mim harfinin üzerinde ve dördüncü satırda Siroz kelimesindeki re harfinin üzerinde boş daire çizilmiştir. 95 sikkesinde fi-cer harfinin sol tarafında boş daire motifi bulunmaktadır. Bitkisel Dal: 96 numaralı sikkede üçüncü satırda Siroz kelimesindeki sin harfinden dal motifi çıkıyor. Saadet düğümü: 96 numaralı sikkede dördüncü satırda fi-cer harfinin sol tarafındadır.
	

Arka yüzde yazı	Üç çizgilidir.
Motif	Saadet düğümü: İkinci satırda sahibü kelimesindeki uzun be harfinin üzerindedir. Karmaşık saadet düğümü: Üçüncü satırda 96 numaralı sikkede l-bahri kelimesin sol tarafında karmaşık saadet düğümü motifi vardır. Altı kollu yıldız: 96 numaralı sikkede fi-cer harfindeki fa harfin sağ tarafındadır. Üçüncü satırda 95 numaralı sikkede l-bahri kelimesin sol tarafta altı kollu yıldız motifi bezenmiştir. Boş daire: Üçüncü satırda 95 numaralı sikkede fi-cer harfindeki fa harfin sol tarafındadır.
	

Değerlendirme

Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	96	DM	Siroz	926	yok	yok
1. Süleyman	96	İstanbul Arkeoloji Müzesi	Siroz	926	yok	var
1. Süleyman	95 ve 96	İstanbul Arkeoloji Müzesi	Örneğimiz sikke "Siroz" karşılaştırdığımız sikke "Maraş" baskılıdır.	926	var	var

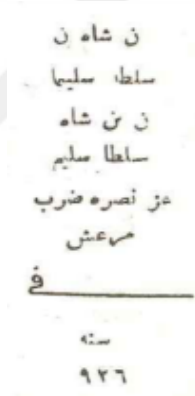
1.Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke³³⁰, 96 numaralı örneğimize benzer. Karşılaştırdığımız sikkede birinci satırda şah kelimesindeki şin harfi noktasızdır. Örneklerimdeki sikke şah kelimesindeki şin harfinin noktaları üst üstedir. **Arka yüz:** 96 örneğimize benzemektedir.

³³⁰ Damalı, a.g.e., s.711

Başka bir sikkede³³¹ örneklerimizdeki sikkelere benzemektedir. Karşılaştırdığımız sikke ile örneklerimizdeki sikkeler arasında farklı motifleri bulunmaktadır. Üçüncü satırda l-bahri kelimesindeki ha harfinin üzerinde karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir.

Ayrı sikkede³³² örneklerimizdeki sikkelere benzemektedir. Karşılaştırdığımız sikkede, “sultan Süleyman şah / bin sultan Selim şah / azze nasruhu duribe / Maraş fi / sene / 926” kitabeyi taşımaktadır.

Örneklerimizdeki sikkeler Siroz darbhanesinde, karşılaştırdığımız sikke Maraş darbhanesinde basılmıştır. İkinci satırda şah kelimesindeki he harfi, şah kelimesinin yanında değil üzerindedir. Üçüncü satırda duribe kelimesindeki be harfini kelimesinin yanında değil üzerindedir. Nasruhu kelimesindeki he harfi kelimesinin üzerinde değil yanındadır. **Arka yüz:** örneklerimizdeki sikkelerin arka yüzleri benzemektedir. Sadece, Örneklerimizdeki sikke motifli olup karşılaştırdığımız sikke motifsizdir.

Sonuç olarak:

- Benim yayımladığım aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından da yayımlanmıştır.
- Çalışmamızda bu tip sikkeler sadece Siroz darbhanesinde basılmıştır.
- Çalışmamızda iki adet Siroz basılan sikke vardır. Sikkeler 1. Süleyman, 926 yılında basılmıştır.
- Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1. Süleyman zamanında 926 yılı, Siroz ve Maraş darbhanelerinde basılmıştır.

³³¹ Artuk,1971:katalog no 1569

³³² Artuk,1971:515

- e) Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön/arka yüzleri aynı kitabe taşımasına rağmen farklı yazı üslup ve motifi görülebiliriz.
- f) Örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön/arka yüzleri aynı kitabe taşımasına rağmen farklı arka yüzü yazı üslup ve motifi görülebiliriz. Siroz'deki basılan sikkeler, darbhone ve târihi aynı olmasına karşılık benzer iki örnekteki küçük farklar, aynı târihte farklı kalıplar kullanıldığını göstermektedir.

Fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye' harfinin üzerine darbhone kelimesi ve onun sağ'ındaki bulunan “sene” kelimesi yazılmıştır

Sıra Nu.	66
Ön yüzde yazı	Kitabeler beş satırda basılmıştır. “Sultan Süleyman şah / bin sultan Selim şah / azze nasruhu duribe / (fi Mısır sene) / 926”.
Darp yeri ile târihi	bir örneği, Mısır'da, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Yazı farkları	Bu sikkede üçüncü satırda Fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye' harfi üzerinde “Mısır” ve onun sağ tarafında “sene” basılmıştır. dördüncü satırdaki kitabelerin sağdan sola yazılmadığını görüyoruz, büyük bir ihtimalle kitabe sırası soldan sağa yazılmıştır. Yani dördüncü satırda “fi Mısır sene” olması gerekir. Ancak bu sikkede sıralama “duribe fi Mısır sene 926” şeklindedir. Darp târihi: Mısır'da basılan sikke de son rakam çıkmamış ama büyük bir ihtimalle 926 yılında basılmıştır. Edirne'deki sikke 926 yılında basıldı. Darbhane ismi dördüncü satırda yazılmıştır.
Bezeme farkları	Geometrik Daire: Sikkесinin ortasında kapartmalı daire, üçüncü satırda duribe kelimesinin dad harfin noktasının yerinde boş bir daire. Bitkisel Saadet düğümü: Dördüncü satırda fi-cer harfinin sol tarafındadır.
	- Bazı kitabe harflerin noktaları basılmamıştır. Örneğin, sikkесinin üstünde ikinci satırda Selim kelimesinin ye harfi ve Şah kelimesindeki düz şin harfin noktaları basılmamıştır. Üçüncü satırda Duribe kelimesindeki be harfin noktası çizilmemiştir. Ayrıca duribe kelimesindeki dad harfinin noktası yerini almaktadır.

	
Arka yüzde yazı	Formal kitabelidir.
Motif	Üçüncü satırda fi-cer harfin sağ tarafında saadet düğümü motifi bezenmiştir.
	

Değerlendirme
yayımlayacağımız 66 numaralı sikkeyi başka kaynaklarda yayınlanmamış

Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altında darbkhane ismi bulunmaktadır

Fi-cer harfindeki dönüşlü ye harfinin uzunluğu tam değildir:

Sıra Nu.	79 – 80 – 81 – 82 - 85 – 86 – 87 – 88 – 89
Ön yüzde yazı	Sikkeler altı satır kitabelidir. “Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Dımaşk / sene 926”.
Darbkhane ile târihi	Sekiz örneği, üçü Dımaşk, beşi ise Haleb ve biri Kostantiniye darbhanelerinde, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Anlam	Sultan Selim Şah oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. (Dımaşk, Haleb ve Kostantiniye) darbhanelerinde basıldı, sene 926.
Yazı farkları	- Kostantiniye ve Dımaşk: Darp yeri öncesinde “duribe fi” bulunmaktadır. a-fi-cer harfindeki dönüşlü ye harfinin uzunluğu tam değildir. Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin yanında darp yerler kelimelerinin ilk harfi bulunur. (Kostantiniye’nin ilk harfi olan kaf harfi / Dımaşk’in ilk harfi olan dal harfi) Kostantiniye / Dımaşkten kalan harfler fi-cer harfindeki ye harfinin altındadır. - Haleb: fi-cer harfindeki uzun ye harfinin yanında Haleb'in ilk iki harfi (ha ile lam harfleri) basılmıştır. Haleb yer adından kalan harfleri fi-cer harfindeki ye harfinin altındadır.

	- İkinci satırda 79 – 80 – 81 – 82 - 86 - 87 numaralı sikkelerinde şah kelimesindeki he harfı, şah kelimesinin yanındadır. 85-88 numaralı sikkelerde şah kelimesindeki he harf, şin harfinin üzerindedir. - Dımaşkteki basılan sikkelerde Dımaşk kelimesinde şin harfinin noktaları yan yana çizilip 80 numaralı sikkede iki noktanın üzerinde bir daha nokta. Yanı üçgen şekli oluşturan üç noktanın şeklidir. Ancak 81 numaralı sikkede noktasız ile yazılmıştır.
Bezeme farkları	Bitkisel: Saadet düğümü: 79-80 numaralı sikkelerde ikinci satırda sultan kelimesinin nun harfin üzerindedir. 81 sikkесinin üstünde ikinci satırda sultan kelimesinin sin ve nun harflerinin üzerinde de bulunmaktadır. 89 numaralı sikkede Haleb kelimesindeki be harfinin ortasındadır. Dal: 79-81 numaralı sikkelerde ikinci satırda Selim kelimesindeki mim harfin üzerindedir Harekeler: 79-80-82 numaralı sikkelerinde üçüncü satırda nasruhu kelimesindeki re harfinin üzerinde fathe, ayrıca 80 numaralı sikkede üçüncü satırda azze kelimesindeki ayn harfinin üzerinde fathe hareke çizilmiştir. 82 numaralı sikkede ikinci satırda sultan kelimesindeki nun harfinin üzerinde fathe, şah kelimesinin he harfinin üzerinde cezem, 85-86 numaralı sikkelerde birinci satırda sultan kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerinde zamme hareke vardır.
  79 – 80 – 81 – 82 - 85 – 86 87 – 88 – 89	

Arka yüzde yazı	Üç çizgilidir. Sikke aynı arka yüz kitabeleri taşımalarına rağmen farklı yazı üslub taşıdıklarını farkedilmiştir.
Motif	Bitkisel: Saadet düğümü: 79 – 80 – 81 numaralı sikkelerde üçüncü satırda l-berri kelimesindeki re harfin üzerinde bezenmiştir. 86 numaralı sikkede ikinci satırında fi-cer harfindeki uzun ye harfinin ortasında devrik saadet düğümü motifi bulunmaktadır. Karmaşık saadet düğümü, 87 ve 88 sikkelerinde ikinci satırda sahibü kelimesindeki be harfin ortasında bezenmiştir. Altı kollu yıldız: 82 numaralı sikkede l-bahri kelimesinin sol tarafındadır. Beş yapraklı çiçek: 81 numaralı sikkede l-bahri kelimesinin sol tarafında yer almaktadır. Dal: 86 numaralı sikkede birinci satırda dâribü kelimesindeki be harfinin baştan dal motifi çıkıyor.

79 – 80 – 81 – 82 - 85 – 86

87 – 88 – 89

Değerlendirme						
1. Süleyman	70,80,81,82,85,86,87,88	GM/YKB/İstanbul Arkeoloji Müzesi/DM	Örneklerimi sikke "Haleb,Dımaşk ve Kostantiniye" karşılaştırdığımız sikke "Cezayir" baskılıdır	926	var	var
1. Süleyman	82	MUR/İstanbul Arkeoloji Müzesi	Kostantiniye	926	var	var
1. Süleyman	80 ve 81	DM	Dımaşk	926	var	var
1. Süleyman	79,80,81 ve 82	İstanbul Arkeoloji Müzesi	Dımaşk	926	var	var

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke³³³ "Sultan Süleyman bin Selim han" unvanı taşımaktadır ve "Cezayir" darbhanesinde basılmıştır. Bu şekil ile basılan örneklerimizdeki sikkeler 926 yılında 1. Süleyman zamanında Haleb'te basılmıştır. Karşılaştırdığımız sikkede üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin yanında darp yeri olan Cezayir kelimesinin ilk iki harfi bulunur. Başka bir sikke de³³⁴ örneğimize benzemğine rağmen yazı farkları bulunmaktadır. a- Karşılaştırdığımız sikkede sultan kelimesindeki nun harfi, lam harfinin üstünde yazılmıştır. b- Beşinci satırda "darbhane ismi" ile "sene" tek satırda yazılmıştır. Örneğimizdeki sikkede darp târihi ile sene iki satırda yazılmıştır. c- Karşılaştırdığımız sikkede "Sultan Süleyman bin Selim han" unvanı taşıp örneklerimizdeki sikkelerde "sultan Süleyman şah bin sultan Selim şah" unvanı taşımaktadır. Başka bir sikkede³³⁵ Haleb darbhanesinde basılan örneklerimize benzemektedir. **Yazı farkları:** a- Örneklerimiz sikkeler Haleb, karşılaştırdığımız sikke Cezayir darbhanesinde basılmıştır. b- Son iki satırda "Cezayir" ve "sene" kelimeleri bitişik olup örneklerimizdeki sikkede sene ve darp târihi ayrı satırlarda yazılmıştır. Başka bir sikkede³³⁶ 86 numaralı örneğimize benzemğine rağmen karşılaştırdığımız sikkenin arka yüz ile 79 – 80 – 81 – 82 – 85 numaralı örneğimizdeki sikkelerin arka yüzü aynıdır. Aynı sikkede³³⁷ 82 numaralı örneğimize benzemektedir. Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen arka yüzlerindeki farklıklar bulunmaktadır. **Arka yüz:** Karşılaştırdığımız sikkenin arka yüz

³³³ Damalı 2010, s.555

³³⁴ Damalı 2010, s.555

³³⁵ Artuk 1974, s.510

³³⁶ Damalı 2000, s.578

³³⁷ Damalı 2000, s.608

ile 79 – 80 – 81 – 82 – 85 numaralı sikkelerin arka yüzünün kitabe üslubu benzemektedir. **Motif:** üçüncü satırda l-bahri kelimesinin sol taraftan kalp şeklinde motifi bezenmiştir.

Başka bir sikkede³³⁸ 82 numaralı örneğimize benzemektedir. **Motif:.** Karşılaştırdığımız sikkede sultan kelimesindeki nun harfin üzerinde saadet düğümü motifi benzeyip Örneğimizdeki sikke de yoktur.

Ayrı sikkede³³⁹80 - 81 numaralı örneğimizdeki sikkeye benzemesine rağmen örneklerimizdeki sikkeler motifli, Karşılaştırdığımız sikkede ise motifsizdir. Ayrıca Karşılaştırdığımız sikkenin arka yüz ile 79 – 80 – 81 – 82 – 85 numaralı sikkelerin arka yüzünün kitabe üslubu benzemektedir. **Motif:** örneklerimizdeki sikkelerde motifli olup karşılaştırdığımız sikke motifsizdir. Başka bir sikkede³⁴⁰, 79, 80, 81 ve 82 örneğimizdeki sikkeye benzemesine rağmen karşılaştırdığımız sikke ile örneğimizdeki sikkelerin ön yüzlerinde arasında farklı kitabe üslubu bulunmaktadır. Örneklerimizdeki sikkelerde 79, 80, 81 numaralı sikkelerinde ikinci satırda şah kelimesindeki şin harfin noktaları çizilmemiştir. 82 numaralı sikkesinde şah kelimesindeki şin harfin noktaları üst üste çizilip karşılaştırdığımız sikkede yan yanadır. **Bezeme farkları:** karşılaştırdığımız sikkede üçüncü satırda fi-cer harfindeki fa harfin sol tarafından saadet düğümü motifi bezenmiştir. **Arka yüz:** Karşılaştırdığımız sikkenin arka yüz ile 79 – 80 – 81 – 82 – 85 numaralı sikkelerin arka yüzünün kitabe üslubu sikkeye benzemesine rağmen karşılaştırdığımız sikkede üçüncü satırda l-bahri kelimesin sol tarafından karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir.

Sonuç olarak:

- a) Çalışmamızda bu tip sikkeler Dımaşk, Haleb ve Kostantiniye darbhanelerinde basılıp Karşılaştırdığımız sikkeler Dımaşk, Haleb, Kostantiniye ve Cezayir darbhanelerinde basılmıştır.
- b) Çalışmamızda dokuz adet Dımaşk,Haleb ve kostantiniye basılan sikkeler vardır. Sikkeler 1. Süleyman, 926 yılında basılmıştır.
- c) Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1. Süleyman zamanında 926 yılında basılmıştır. Kanuni döneminde karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip

³³⁸ Artuk, 1971, s.504

³³⁹ Damalı 2000, s.561

³⁴⁰ Artuk, 1971:katalog nu:1541

sikkeler ön yüzleri aynı kitabe taşımasına rağmen farklı motif ve arka yüzü kitabe üslubu görülebiliriz.

d) Yayınlayacağımız 89 numaralı sikkeyi başka kaynaklarda yayınlanmamış.

Fi-cer harfindeki dönüşlü ye harfinin uzunluğu tamdır

Sıra Nu.	90- 91- 92-93-94
Ön yüzde yazı	-Dımaşk ve Halebteki basılan sikke altı satırdadır. “Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Dımaşk / sene 926” biçimindedir. -Mısırdaki basılan sikke beş satırdadır. “Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / Mısır sene / 926” biçimindedir.
Darp yeri ile târihi	Beş örneği, bunlardan biri Dımaşk, ikisi Haleb ve ikisi Mısır darbhanelerde, M.1520 H.926 yılında basılmıştır. Mısırdaki basılan sikkelerindeki darp târihi sılıktır. Mısırdaki basılan sikke büyük bir ihtimal H.930 yılında basıldığını düşüncesindeyiz.
Anlam	Sultan Selim Şah oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. darbhaneşide basıldı, sene 926.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: Sikkelerinde birinci satırda şah kelimesindeki he harfi şin harfin üzerinde yazılıp 91 numaralı sikkede yoktur. - 90-91-93-94 sikkelerde şah kelimesindeki şin harfi düz ve noktasız şekilde yazılıp 92 numaralı sikkede düz ve noktalıdır. - Süleyman kelimesindeki nun harfi, Sultan kelimesindeki ta ve elif harflerin üzerinde çizilip diğer sikkelerde Süleyman kelimesindeki lam harfinin üstündedir. 93 numaralı sikkede Süleyman kelimesindeki nun harfi, elif harfinin üstündedir. - 90- 92-93-94 numaralı sikkelerde ikinci satırda sultan kelimesindeki sin harfi düz şekilde yazılıp 91 sikkede çenteklidir. b-dua (azze nasruhu): değişiklik yoktur. Sadece 94 numaralı sikkede duribe kelimesindeki be harfini kelimenin üzerindedir. Duribe kelimesindeki be harfi ile nasruhu kelimesinin re harfi birleşik olup diğer örneklerde birleşik değildir. c-basılma ifadesi ve cer harfi: fi-cer harfindeki uzun ye harfin yanında baskı yeri birleşik basılmıştır. Üçüncü satırda duribe ile fi-cer harfini bulunmaktadır. Fi-cer harfindeki ye harfi ile dördüncü satırdaki Haleb kelimesinde be harfi birleşiktir. Haleb'te darblendir bir anlam veriyordur. 91 ve 92 sikkelerinde üçüncü satırda Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altında “Mısır” ve onun sol tarafında “sene” basılmıştır. Mısır'ın öncesinden “Duribe” ile fi-cer harfi basılmıştır. Diğer sikkelerde fi-cer harfindeki uzun ye harfin altında darbhane kelimesi tek satırda yazılmıştır.

	d-darp târihi: Sikkelerde darp târihi ile sene kelimesini çift satırda yazılmıştır. Ancak Mısır'daki basılan sikkede sene kelimesi ile darbhane ismi yan yanadır. Son satırda darp tarih için ayırmıştır. 91 ve 92 numaralı sikkelerinde son satır sılıktır bu yüzden darp târihi belli değil ama büyük bir ihtimal da H.930 yılında basıldığını düşüncesindeyiz. Diğer sikkeleri H.926 yılında basılmıştır.
Bezeme farkları	Bitkisel Dal: 91 numaralı sikkede üçüncü satırda “Duribe” kelimesinin be harfinden dal motifi çıkıyor. Üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfinin ortasından dal motifi çıkıyor. 94 numaralı sikkede üçüncü satırda fi-cer harfinin sol tarafta çerçevden bir dal motifi çıkıyor. İkinci satırda Selim kelimesinin mim harfinin üzerinde de bezenmiştir. Halep kelimesindeki sağ tarafta çerçevden bir dal motif çıkıyormuş. Daldan rumi çıkıyor: 92 sikkesinde ikinci satırda Selim kelimesinin mim (baştan) harfini daldan rumi motifi çıkıyordur. Saadet düğümü: 92 numaralı sikkede ikinci satırda şah kelimesinin yazılışında he harfinin yerine saadet düğümü motifi bezendiğini görülmüştür. Harekeler: 90-92-94 numaralı sikkelerde ikinci satırda sultan kelimesindeki nun harfinin üzerinde fathe, 90 numaralı sikkede üçüncü satırda nasruhu kelimesinde re harfinin üzerinde de fathe hareke çizilmiştir. 91 numaralı sikkede birinci satırda sultan kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerinde zamme hareke bulunmaktadır.
Sikkelerin problemleri	Bazı sikkelerde üstündeki kitabeleri eksik çizilmiştir. Örneğin, 90 numaralı sikkede üçüncü satırda Nasruhu kelimesindeki he harfi yazılmamıştır. 91 numaralı Sikkede birinci satırda şah kelimesindeki de he harfi yazılmamıştır.
	
Arka yüzde yazı	Üç çizgilidir. Sikke aynı arka yüz kitabeleri taşımalarına rağmen farklı yazı üslub taşıdıklarını farkedilmiştir.

Motif	Saadet düğümü: 92 numaralı sikkesinde üçüncü satırda sol taraftan saadet düğümü motifi vardır. 94 sikkesinde dâribü kelimesindeki uzun BE harfinin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. Aynı sikkesinde ikinci satırda Sahibü kelimesindeki hı harfin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. Karmaşık saadet düğümü, 93 sikkesinde ikinci satırda Sahibü kelimesindeki uzun be harfin ortasında karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir. Dal, 94 sikkesinde birinci satırda n_nadri kelimesindeki RE harfininden dal ile rumi motifi çıkıyor. Aynı sikkesinde ikinci satırda Sahibü kelimesindeki uzun BE harfinden dal motifi çıkıyor.
	

Değerlendirme

Dönem	örnek sikke	karşı sikke	Darbhone	darp tarihi	yazı farkları	motif
1.Selim	94	YKB	Haleb	922	var	var
1. Süleyman	94	İstanbul Arkeoloji Müzsei/GM	Haleb	926	yok	yok
1. Süleyman	91	Dar EL-Kotop El-masriye	Mısır	örneğimiz sikkede darp tarihi çıkmamıştır. karşılaştırdığımız sikke 930 yılındadır.	yok	yok
3.Murad	94	BNP	Örneklerimiz sikke "Haleb" karşılaştırdığımız sikke "Dımaşk" baskılıdır.	982	var	var

1.Selim: Karşılaştırdığımız sikke³⁴¹ 94 numaralı örneğimize benzemektedir. Karşılaştırdığımız sikkede “Sultan Selim şah bin Bayezid han azze nasruhu duribe Haleb fi sene 922” biçimindedir. **Arka yüz:** farklıdır. Karşılaştırdığımız sikke formal kitabe taşımaktadır. Ancak üçüncü satırda “L-berri” kelimesinde elif harfin üstünde fi-cer harfi yazılmıştır.

³⁴¹ Damalı 2000, s.377

Karşılaştırdığımız sikkenin ön yüzü

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke³⁴², 94 numaralı örneğimize benzemektedir.

ن شاه ن
سلطان سلیمان
بن ن شاه
سلطان سلیمان
عز نصره ضرب
حلب
سنة
٩٢٦

Ayrı sikkede,³⁴³ 91 örneğimize benzemektedir. Karşılaştırdığımız sikke “Es-Sultan Süleyman Şah – bin Es-Sultan Selim Şah – azze nasruhu duribe fi – Mısır sene – 930” biçimindedir. **Yazı farkları:** karşılaştırdığımız sikkede birinci satırda sultan kelimesinin yerinde Es-sultan unvanı yazılmıştır. Üçüncü satırda fi-cer harfindeki ye harfini tam uzun bir şekilde basılmamıştır. Karşılaştırdığımız sikke “930” yılında basılmıştır. Örneklerimizde darp târihi sılıktır. Örneğimizdeki sikke büyük bir ihtimal 930 yılında basılmıştır. Çünkü örneğimizdeki ile karşılaştırdığımız sikkenin tarzı aynıdır.

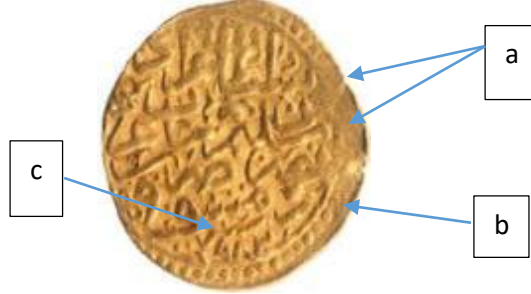
3. Murad: Karşılaştırdığımız sikke³⁴⁴, 94 örneğimize benzemektedir. Karşılaştırdığımız sikkede, “Sultan Murad - bin Selim Han azze – nasruhu duribe fi – Dımaşk – sene – 982” biçimindedir. **Yazı farkları:** a- karşılaştırdığımız sikke “sultan Murad bin Selim han”, örneğimizdeki sikke “Sultan Süleyman şah bin sultan Selim şah” biçimindedir. b- Örneğimizdeki sikke Haleb, karşılaştırdığımız sikke Dımaşk darbhanesinde

³⁴² Damalı 2000, s.578 / Artuk: s.514

³⁴³ El-nokod almotadawla fi Mısır El-Osmaniye: Dar El-kotop El-masriye, sayfa 29

³⁴⁴ Damalı 2000, s.977

basılmıştır. c- Üçüncü satırda fi-cer harfindeki ye harfi ile dördüncü satırda “Dımaşk” kaf harfi birleşiktir.

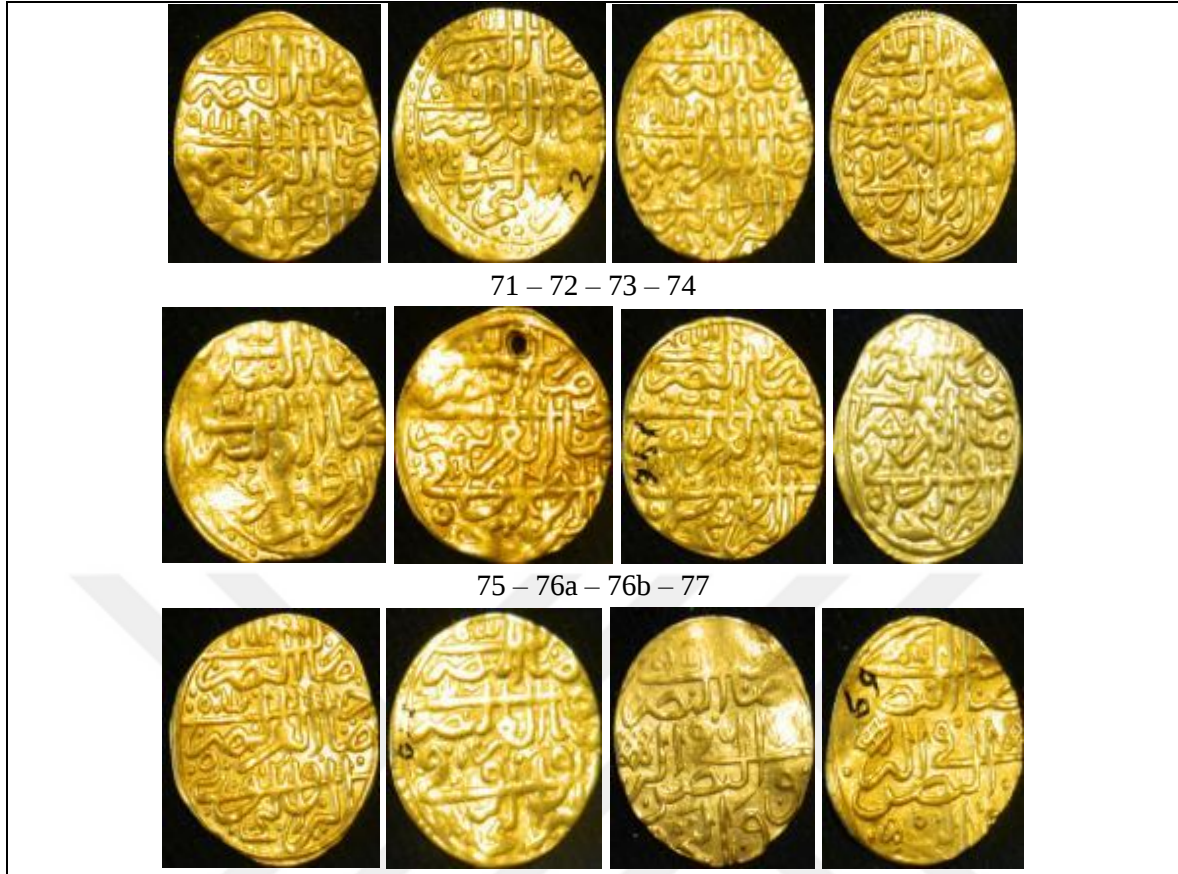
Sonuç olarak:

- a) Çalışmamızda bu tip beş adet sikkeler Dımaşk, Haleb ve Mısır darbhanelerinde basılmıştır. Sikkeler 1. Süleyman, 926 yılında basılmıştır.
- b) Fi-cer harfindeki uzun ye harfin yanında baskı yeri birleşik basılmış sikkeler 1.Selim zamanından beri ondan sonra 1. Süleyman ve 3.Murad zamanlarında aynı tarz devam edilmiştir.
- c) Karşılaştırdığımız ve 94 numaralı örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1. Süleyman zamanında 926 yılında basılmıştır. Örneğimizdeki sikke Haleb darbhanesinde basılıp karşılaştırdığımız sikkeler Dımaşk ve Haleb darbhanelerinde basılmıştır. Kanuni döneminde karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön yüzleri aynı kitabe taşımasına rağmen farklı darp yeri, unvan ve motif görülebiliriz.
- d) 94 numaralı sikkenin aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklıklar bulunmamaktadır. Yani bastırma kalıbı aynı olduğunu anlamına gelmektedir.
- e) 93 numaralı sikkenin aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki motif farklıklar bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- f) 90 ve 91 numaralı sikkeleri başka kaynaklarda yayınlanmamış.

Sıra Nu.	67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78a-78b-64-65
Ön yüzde yazı	Grubta 15 adet sikke Mısır darbhanesinde basılmıştır. Altı satır kitabelidir. “Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu duribe fi / (duribe kelimesindeki) be harfi ve darbhone ismi / sene / (926)(932)”.
Darp yeri ile târihi	on bir örneği, Mısır'da, “926/932” miladi yılında basılmıştır. Bazen de sikkelerin üzerindeki son satır çıkmamıştır.
Anlam	Sultan Selim Şah oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Mısır'da basıldı, sene 926.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: birinci satırda şah kelimesindeki şin harfini bazen noktalı bazen de noktasızdır. Süleyman kelimesindeki ye harfinin noktaları bazen yan yana bazen de üst üstedir. İkinci satırda şah kelimesindeki he harfini bazen şin harfinin üzerinde, yanında ve bazen de şah kelimesindeki elif harfinin yanında yer almaktadır. b-dua (azze nasruhu): değişiklik yoktur. c-basılma ifadesi ve cer-harfi: üçüncü satırda fi-cer harfindeki uzun ye harfin üzerinde “Azze Nasruhu Duribe” cümlesi, fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altında “duribe” kelimesinden be harfi (bu şekilde duribe kelimesi iki satırda) ve onun yanında Mısır yazılmıştır. d-darp târihi: Bazı sikkeler 926, bazen de 932 târihi basılmıştır. Ayrıca bir kaç sikkede darp târihi çıkmamıştır. 76 numaralı sikkede darp târihini çıkmamıştır. Büyük bir ihtimal H.932 yılında basıldığını düşüncesindeyiz.
Bezeme farkları	Geometrik: Daire: 75 numaralı sikkede dördüncü satırdaki duribe kelimesinin be harfin noktasının yerinde boş daire çizilmiştir. 74 numaralı sikkede ikinci satırda şah kelimesinin düz şin harfin üzerinde daire vardır. Boş daire: sikkelerde duribe kelimesindeki be harfinin noktası hep nokta şeklinde çizilip 75 numaralı sikkede duribe kelimesindeki be harfinin noktasının yerinde boş daire çizilmiştir. Bitkisel: Rumi: 70-74 numaralı sikkelerde ikinci satırda Selim kelimesindeki mim harfin üzerindedir. 67 sikkesinin üstünde Üçüncü satırda Fi-cer harfinin uzun ye harfin dal motifi oluşturuyor. Saadet düğümü: 76a ve 76b numaralı Sikkede ikinci satırda Sultan kelimesindeki nun harfin üzerindedir.
 67 – 68 – 69 – 70 71 – 72 – 73 – 74	

 75 – 76a – 76b – 77 78a – 78b – 64 – 65	
Arka yüzde yazı	iki gruba ayırdık: Birincisi: Üç çizgilidir. İkincisi: 64-65 numaralı sikkelerde “Sahibü N-nadri ve N-nasri fi L-berri ve l-bahri”³⁴⁵ biçimindedir.
Motif	- 67- 70-71-74 -78a - 78b numaralı sikkelerde dâribü kelimesindeki uzun be harfinin üzerinde boş daire çizilip 73 numaralı sikkede ters saadet düğümü motifi vardır. - 67 –70 –72-68 numaralı sikkelerde sahibü kelimesindeki uzun be harfinin üzerinde boş daire çizilmiştir. - 69 numaralı sikkede ha ve be harfinin üzerinde boş daire ve onun etrafında dört nokta vardır. 71-73- 78a numaralı sikkelerde uzun be harfinin üzerinde boş daire ve onun etrafında dört adet nokta bezenmiştir. Ayeıca sahibü kelimesindeki ha harfinin üzerinde boş daire bulunmaktadır. - İkinci satırında Fi-cer harfi: 74 numaralı sikkede ikinci satırında fi-cer harfindeki fa harfinin sol tarafında yatay saadet düğümü motifi bulunmaktadır. 78b numaralı sikkede uzun ye harfinden dal motifi çıkıyor. Ayrıca dal motifinin üzerinde lale çiçek vardır. - Üçüncü satırında l-bahri kelimesindeki re harfi sol tarafındaki motif: 68 – 70 – 78b – 74 numaralı sikkede karmaşık saadet düğümü motifi bulunmaktadır. 72 numaralı sikkede yıldız gibi bir motif vardır. 64-65 numaralı sikkelerde ikinci satırda sağ ve sol taraftan karmaşık saadet düğümü motifi vardır. - 64 numaralı sikkede birinci satırda sahibü kelimesindeki uzun be harfinden dal motifi çıkıo 65 numaralı sikkede saadet düğümü motifi vardır. - 65 numaralı sikkede üçüncü satırda l-bahri kelimesindeki ha harfin üzerinde saadet düğümü motifi çizilmiştir.
 67 – 68 – 69 – 70	

³⁴⁵12 numaralı Sidre Kapısındaki basılan sikkenin arka yüzüne benzerdir.

Değerlendirme

Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darb tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	67,68,69,70,71,72,73,74,75,76,77,78a,78b,64,65	DM/IA/D M/DM/K Z/IA/WS	Mısır	örneğimiz 926 ve 932 karşılaştırdığımız sikke 926,932,935,941,942,943 yıllarındadır.	yok	var
1. Süleyman	67,68,69,70,71,72,73,74,75,76,77,78a,78b,64,65	WS	örneklerimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Aden" baskılıdır.	945	var	var
1. Süleyman	67,68,69,70,71,72,73,74,75,76,77,78a,78b,64,65	WS	örneklerimiz sikke "Mısır" karşılaştırdığımız sikke "Zebid" baskılıdır.	953	var	var

1. Süleyman: Örneklerimize aynı özellikleri taşıyan bir kaç sikke³⁴⁶ daha vardır. Örneklerimizdeki sikkeler ve karşılaştırdığımız sikkeler arasında farklı darp târihi, ölçü ve gram bulunmaktadır.

- Sultani / 932 / Mısır / 3,43gr / 19,0mm
- Sultani / 935 / Mısır / 3,55gr / 17,0mm
- Sultani / 941 / Mısır / 3,55gr / 18,5mm
- Sultani / 942 / Mısır / 3,16gr / 18,5mm
- Sultani / 943 / Mısır / 3,50gr / 20,0mm

Ayrı sikkede³⁴⁷ örneklerimize benzemektedir. Karşılaştırdığımız sikke de ikinci satırda Sultan kelimesindeki sin harfini çentekli yazılıp örneklerimizde düzdür. Sultani / 926 / Mısır / 3,46gr / 20,0mm. **Arka yüz:** örneklerimizdeki sikkelerin arka yüzlerine benzemektedir.

Başka bir sikkede³⁴⁸ örneklerimize benzer. Sadece örnekleimizdeki sikkeler Mısır darbhanesinde, karşılaştırdığımız sikke Aden darbhanesinde basılmıştır. Ayrıca Aden darbhanesinde basılan sikke 945 yılında basılmıştır.

Ayrı sikkede Kanuni döneminden belirlenen WS sikkeden yalnız 935 tarihli, Mısır darbhanesinde 1 tanesinin yazısı (Artuk,1971: 510) Mısır darbhanesinde basılmış. Karşılaştığımız sikkede son satırda darp târihi 935 taşıyor. Darp târihi bu şekilde basılmıştır. “93 ve yatay B harf, yatay be harfi Arapça beş rakam ifade ediyor”. **Arka yüz:** aynı kitabeyi taşımaktadır.

Ayrı sikkede Kanuni döneminden belirlenen WS sikkeden yalnız 935 tarihli, Mısır darbhanesinde 1 tanesinin yazısı (Artuk,1971: 510) Zebiddeki basılan bir sikke vardır. Sikke 953 yılında basılmıştır. yazı farkları: karşılaştırdığımız sikkede üçüncü satırda fi-cer harfindeki ye harf ile duribe kelimesindeki be harfi birleşiktir. Örneklerimizdeki sikke duribe

³⁴⁶ Damalı 2000: s.651

³⁴⁷ Damalı, a.g.e., s.651

³⁴⁸ Damalı, a.g.e., s.497

kelimesindeki be harfi, fi-cer harfindeki ye harfin altındadır. Arka yüz: aynı kitabe taşımasına rağmen farklı motifleri bulunmaktadır.

Sonuç olarak:

- Çalışmamızda bu tip 15 adet sikkeler Mısır darbhanesinde basılmıştır. Sikkeler 1. Süleyman, 926 yılında basılmıştır.
- Kanuni döneminde karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön yüzleri aynı kitabe taşımasına rağmen farklı darp tarihi, motif ve bazen darp yeri görülebiliriz.
- Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan iki sikke Damalı tarafından da yayımlanmıştır. Bu iki sikkenin arasındaki farklı yazı üslubu bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir. Ayrıca Damalı tarafından da dört sikke farklı tarihi taşıdıklarını da açıklamıştır. Tahsin Saatçi tarafından bu tip bir adet sikke daha yayımlanmıştır.

4.3.6.1.2. Kısa fi-cer harfindeki ye harfli

Darp tarihi öncesine “duribe” kelimesi ve “fi-cer” harfi yazılmıştır:

Sıra Nu.	98
Ön yüzde yazı	Kitabeler dört satırda yazılmıştır. “Sultan Süleyman şah / bin Sultan Selim şah / azze nasruhu Kostantiniye / duribe fi 926”.
Anlam	Sultan Selim Şah oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Kostantiniye, 926 yılında basıldı.
Darp yeri ile târihi	bir adet sikke vardır, bunu Kostantiniye darbhanesi'nde basılmıştır.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: Birinci satırda sultan unvanının yanında şah unvanı, şah unvanındaki uzun çentikli şin harfin üzerinde Süleyman kelimesi basılmıştır, ikinci satırda sultan kelimesinin yanında şah kelimesi, şah kelimesindeki çentikli şin harfin üzerinde Selim kelimesini yazılmıştır. b-dua (azze nasruhu): üçüncü satırda ise darbhone (Kostantiniye), Kostantiniye kelimesinden son nun,ta,nun,ye ve he harflerin üzerinde “Azze Nasruhu” duası yazılmıştır. azze nasruhu dua, Kostantiniye kelimesinin üzerindedir. c-basılma ifadesi ve fi-cer harfi: darbhone öncesinde “duribe” ile “fi-cer” harfi yazılmamıştır. tek bir satır sadece darbhone için ayrılmıştır. Bu sikkede “duribe” ile “fi-cer” harfi, darp târihi öncesindedir. (926 yılında basılmış anlamına gelmektedir.) d-darp târihi: dördüncü satırda sağ tarafında “Duribe” kelimesi, sol tarafında fi-cer harfini basılmıştır. Fi-cer harfinin uzun ye harfin üzerinde darp târihi (926) yazılmıştır. -Birinci ve ikinci satırda şah kelimesinin şin harfin noktaları çizilmemiştir.
Bezeme farkları	Bitkisel süsleme: Tirifil motifi: ikinci satırda Selim kelimesinin sin harfin üzerinde Tirifil motifi bezenmiştir.

	Saadet düğümü: dördüncü satırda Kostantiniye kelimesindeki sin harfin üzerinde düzgün bir saadet düğümü motifi vardır. Çintamanı: Üçüncü satırda Kostantiniye kelimesindeki ye harfinin noktaları ve fi-cer harfindeki fa harfin noktası, üç noktadan bir üçgen oluşturmaktadır. Üçlü benek motifleri (çintemani) işlenmiştir. Geometrik süsleme: İçinden dolduran nokta, ikinci satırda Selim kelimesindeki mim harfin üzerindedir. Harekeler: Birinci satırda sultan kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerinde zamme hareke, üçüncü satırda nasruhu kelimesinde re harfinin üzerinde fathe hareke çizilmiştir.
	
Arka yüzde yazı	Formal kitabelidir.
Motif	Yazılar arasında hiç bir geometrik ve bitkisel süsleme ögesi yoktur.
	

Değerlendirme:

yayımlayacağımız 98 numaralı sikkeyi başka kaynaklarda yayınlanmamış

4.3.7. Sultan Süleyman Şah Bin Selim Şah

Sıra Nu.	97
Ön yüzde yazı	Kitabeler dört satırdadır. “Sultan Süleyman şah / bin Selim şah azze nasruhu / Sidre kapısı / duribe fi 926”.
Darp yeri ile târihi	bir adet sikke Sidre Kapısı darbhanesi'nde basılmıştır.
Anlam	Selim Şah oğlu Sultan Süleyman Şah. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Sidre Kapısı, 926 yılında basıldı.

Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: Gruptaki Süleyman Sultan Şah sıra no:40 sikkesini benziyordur. Örneğimizdeki sikke Süleyman adındaki düz sin harfi ta ve elif harflerin üstünde basılmıştır. Karşılaştırdığımız sikkede Süleyman adındaki düz sin harfi lam, ta ve elif harflerin üstünde basılmıştır. Şah kitabeleri aynıdır sadece buradaki sikke Şah unvanındaki hı harfinin yerinde saadet düğümü motifi basılmıştır. b-dua (azze nasruhu): azze kelimesi, Selim kelimesindeki mim harfinin üzerinde, nasruhu kelimesi Şah unvanının üzerindedir. Azze ile nasruhu kelimeleri yan yanadır. c-darbhane: Sidre Kapısının kelimesi uzun sin ve ye harfler ile yazılmıştır. Sidre Kapısı darbhanenin ismi çift satırda yazılmıştır. Problemleri: Sidre kelimesindeki hı harfi, dal harfinin üzerindedir. Genelde ya kelimesinin yanında ya da kelimesinin üzerinde yer almaktadır. d-darp târihi: Sikkesinde sene kelimesi yazılmamıştır. fi-cer harfini solda ve uzun dönüşlü ye harfile yazılmıştır. Uzun ye harfin üzerinde darp târihinden sadece 9 ve 2 rakam basılmıştır. Ayrıca 6 rakam ye harfinin yanında çizilmiştir. yani 926'da basıldı bir anlam veriyor.
Bezeme farkları	Saadet düğümü: Birinci ve ikinci satırlarda Şah kelimelerinde hı harfinin yerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Çintamanı: üçüncü ve dördüncü satırda Sidre Kapısı kelimesinin ye harfinin noktaları ve fi-cer harfindeki fa harfinin noktası, üç nokta beraber üçgen şeklini oluşturmaktadır.
	
Arka yüzde yazı	Formal kitabeyi taşımaktadır. Sadece, buradaki sikke üçüncü satırda l-bahri kelimesindeki elif ve lam harfler üst taraftan birleşiktir.
Motif	Üçüncü satırda fi-cer harfinin sağ tarafında boş daire bezenmiştir.
	

Değerlendirme

7.tip: sultan Süleyman şah bin Selim şah						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	darbhane	darb tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	97	GM	Sidre kapısı	926	yok	yok
1. Süleyman	97	HW	Sidre kapısı	926	var	var

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke³⁴⁹, **97** örneğimize benzemektedir. Ayrıca aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır³⁵⁰ bu sikkede a- birinci satırda Sultan ile Süleyman çift satırda yazılmıştır. (Süleyman kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerinde Sultan kelimesi yer almaktadır). Örneğimizdeki sikkede Süleyman kelimesi, Sultan kelimesinin ta ve elif harfların üstünde yazılmıştır. b- Örneğimizdeki sikkede “Sidre kapısı” çift satırda yazılmıştır ama diğerlerinden farklıdır. “Sidre kapısı” çift satırda “Sidre kapısı” sağ tarafında basılmıştır ve “Sidre” üzerinde “Kapısı” bulunmaktadır. c- Sidre kapısı kelimesinin sol tarafında, “duribe” kelimesinin üzerinde “Azze nasruhu” duası yer almaktadır.

Sonuç olarak:

- a) Bu şekilde ile yazılan darb yeri sadece 1. Süleyman zamanında, 926 yılında ve Sidre Kapısı darbhanesinde basılmıştır.
- b) Benim yayımladığım aynı tarzı taşıyan bir sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır.

³⁴⁹ Damalı 2000, s.697

³⁵⁰ Damalı 2010, s.696

4.3.8. Sultan Süleyman Bin Sultan Selim Şah Han

Sıra Nu.	41
Ön yüzde yazı	- Sikkede yazı altı satırdır. - Ön yüzü yazı “Sultan Süleyman / bin sultan Selim şah han / azze nasruhu duribe / fi Haleb / sene / 926”
Darbhone ile târihi	Bir örneği, Haleb'inde, M.1520 H.926 yılında basılmıştır.
Anlam	Sultan Selim şah han oğlu Sultan Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Halebte darblendi. 926 yılında.
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: Birinci satırda Süleyman kelimesindeki nun harfi, lam harfinin üstünde yazılmıştır. İkinci satırda bin kelimesi sultan kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerinde bulunmaktadır. b-dua (azze nasruhu): Nasruhu kelimesindeki he harfini sad harfinin üzerindedir. c-basılma ifadesi ve fi-cer harfi: Haleb kelimesinin sağ tarafında fi-cer harfi bulunmaktadır. Sikkede fi-cer harfi iki satırda yazılmıştır. Haleb'teki basılan sikkede, Fi-cer harfi sağ tarafta, sol tarafta da baskı yeri (Haleb) ve Haleb kelimesinin altında ise sene kelimesi bulunmaktadır. Bu şekilde Fi-cer harfi ortak bir şekilde yazılmıştır. Fi-cer harfi baskı yeri öncesinden ve aynı zamanda baskı tarihi öncesinden basılmıştır. (Haleb'te darblendi ve 926 yılında basıldı). d-darp târihi: son satırda 926 yer almaktadır. Harekeler: Üçüncü satırda azze kelimesindeki zin harfinin üzerinde Şedde vardır. Ve aynı satırda nasruhu kelimesinde nun ve re harflerin üzerinde birer fathe vardır. ????
Bezeme farkları	Bitkisel süsleme Sikkede birinci satırda Süleyman kelimesindeki nun harfi üstünde Tirifil motifi işlenmiştir. İkinci satırda Sultan kelimesinin nun harfin üstünde saaadet düğümü motifi işlenmiştir, üçüncü satırda Nasruhu kelimesinin re harfin üstünde yatay bir saaadet düğümü, dördüncü satırda fi-cer harfindeki fa harfin sağ tarafında saaadet düğümü motif işlenmiştir.

	
Arka yüzde yazı	Formal kitabelidir. Birinci satırda dâribü kelimesindeki re ve be harfleri ikinci satıra geçiyor bu şekilde be harfi ile sahibü kelimesindeki be harfinin yanındadır. İkinci satırda sahibü kelimesindeki elif harfi, l_izzi kelimesindeki elif-lam harflerin üstünde sahibü kelimesindeki be harfi yazılmıştır. Üçüncü satırda vav harfi L-berri kelimesindeki elif-lam harflerin ortasındadır. Genelde elif-lam harfları bitişik yazıyordur.
Motif	Bitkisel süsleme Birinci satırında dâribü kelimesindeki dad harfinin üzerinde, N-nadri kelimesindeki re harfinin üzerinde, ikinci satırda sahibü kelimesindeki ha harfi, N-nasri kelimesindeki re harfi ve vav harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Ayrıca üçüncü satırda fi-cer harfindeki fa harfinin sağ tarafında da saadet düğümü motifi bezenmiştir.
	

Değerlendirme

8.tip: sultan Süleyman bin Selim şah han						
Dönem	örnek sikke	karşı sikke	Darbhone	darp tarihi	yazı farkları	motif
1. Süleyman	41	İstanbul Arkeoloji Müzesi	örneklerimiz sikke "Haleb" karşılaştırdığımız sikke "Belgrad" baskılıdır.	926	var	var
1. Süleyman	41	Dar El-kotop El-masriye	Haleb	926	yok	var
1. Süleyman	41		Haleb	926	var	var
1. Süleyman	41		örneklerimiz sikke "Haleb" karşılaştırdığımız sikke "Dımaşk" baskılıdır.	926	var	var

2.Selim	41	HW	örneklerimiz sikke "Haleb" karşılaştırdığımız sikke "Cezayir" baskılıdır.	974	var	var
2.Selim	41	ANS	Örneklerimiz sikke "Haleb" karşılaştırdığımız sikke "Dımaşk" baskılıdır.	974	var	var
2.Selim	41	HN/DM	Haleb	974	var	var
3.Murad	41	ARK	Haleb	982	var	var
3.Murad	41	BP	Haleb	982	var	var
3.Murad	41	GM	örneklerimiz sikke "Haleb" karşılaştırdığımız sikke "Dımaşk" baskılıdır.	982	var	var

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke³⁵¹ "Sultan Süleyman / bin Selim han / azze nasruhu duribe / fi Belgrad / sene / 926" biçimindedir. yani karşılaştırdığımız sikke "Belgrad" darbhanesinde, örneğimizdeki sikke Haleb darbhanesinde basılmıştır. **Yazı farkları:** Birinci satırda sultan kelimesindeki nun harfini, kelimesindeki ta ve elif harflerin üstünde yazılıp örneğimizdeki sikke nun harfi, elif harfinin üstündeyazılmıştır. **Arka yüz:** aynıdır.

Ayrı bir sikkede³⁵², örneğimize benzemektedir Karşılaştırdığımız sikkedeki motifler, örneklerimizdeki motiflerden farklıdır. Örneklerimizde birinci satırda Süleyman kelimesinin nun harfi üstünde dal bir motifi işlenmiştir. ikinci satırda Sultan kelimesinin nun harfin üstünde saaadet düğümü motifi işlenmiştir, üçüncü satırda Nasruhu kelimesinin re harfi üstünde yatay bir saadet düğümü, dördüncü satırda fi-cer harfinin fa harfin sağ tarafta saadet düğümü motif işlenmiştir. Karşılaştırdığımız sikkede ise aynı motifler de görebiliyoruz. Ayrıca ikinci satırda Selim kelimesinin mim harfininden saadet düğümü, üçüncü satırda duribe kelimesinde re harfinden saadet düğümü, duribe kelimesindeki be harfinin üstünde saadet düğümü. Üçüncü satırda nasruhu kelimesinde sad harfinin üzerinde bitki motif. Dördüncü satırda fi-cer harfinin ye harfinin içinde saadet düğümü motif. Birinci satırda Süleyman kelimesinin nun harfinin üstündeki motif ve Örneklerimizde motif farklıdır. Örneğimizde birinci satırda şah kelimesinin he harfi şin harfinin üstündedir. Aynı zamanda şin harfi noktasızdır. Karşılaştırdığımız sikkede ise şah kelimesindeki he harfi, elif harfinin yanındadır. Şah kelimesindeki şin harfi noktalıdır. **Arka yüz:** aynıdır. Sadece

³⁵¹ Artuk,1971, s.510

³⁵² Damalı,2010, s.579

karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda El-nasr kelimesindeki elif harfi, L-izzi kelimesindeki ain harfin üzerine basılmıştır. **Motif:** karşılaştırdığımız sikkede ikinci satırda N-nasri kelimesindeki nun harfin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. Üçüncü satırda l-bahri kelimesindeki re harfin sol tarafında saadet düğümü motifi de bulunmaktadır.

Ayrı sikkede³⁵³, örneğimize benzer. karşılaştırdığımız sikke ile örneğimizdeki sikkenin arasında yazı farklılıklar vardır. Örneğimizdeki sikke “Haleb” darbhanesinde, karşılaştırdığımız sikke “Dımaşk” darbhanesinde basılmıştır. **Motif:** örneğimizdeki sikke Süleyman kelimesindeki nun harfinin üzerinde ters şeklinde dal motifi ve nasruhu kelimesindeki re harfinin üzerinde yatay saadet düğümü motifi. karşılaştığımız sikke de yoktur. **Arka yüz:** yazı farkları: Son satırda vaw harfi, L-berri kelimesindeki elif ve lam harflerin ortasında değildir. Vaw harfi, L-berri kelimesindeki re harfin üzerindedir. **Motif:** birinci satırda N-nadri kelimesindeki nun harfin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. İkinci satırda Sahibü kelimesindeki ha harfin üzerinde saadet düğümü motifi yoktur.

Başka bir sikkede³⁵⁴, örneğimizdeki sikkenin aynı özellikleri taşımaktadır. Sadece, farklı motif farklılıklar bulunyordur. İkinci satırda şah kelimesindeki çentekli şin harfinin üzerinde ters saadet düğümü motifi. **Arka yüz:** aynı kitabe ile motif taşımaktadır. Sadece örneğimizdeki sikke ikinci satırda sahibü kelimesindeki sad harfin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Karşılaştırdığımız sikkede yoktur.

2. Selim: Karşılaştırdığımız sikke³⁵⁵, örneğimizdeki sikkeye benzemektedir sadece karşılaştırdığımız sikkenin yazısı “Sultan (bin) – Selim – Süleyman han azze – nasruhu duribe – fi Cezayir – sene – 974” yani karşılaştırdığımız sikke Cezayir darbhanesinde, örneğimizdeki sikke Haleb darbhanesinde basılmıştır. **Yazı farkları:** karşılaştırdığımız

³⁵³ Damalı,2000, s.562

³⁵⁴ YOUSOUF Ahmed Muhamed, 2015, s.113

³⁵⁵ Damalı-2000, s.839

sikke “Sultan Selim bin Süleyman han” unvanı taşımaktadır ve a- birinci satırda Sultan ile Selim çift satırda yazılmıştır. Örneğimizdeki sikke “Sultan Selim bin Süleyman şah han” unvanı taşımaktadır ve Sultan ile Süleyman tek satırda yer alıyordur. **Arka yüz:** formal kitabelidir.

Ayrı sikke³⁵⁶, Halebteki basılan örneğimizdeki sikkeye benzemektedir sadece, karşılaştırdığımız sikke “Sultan Selim Şah / bin Sultan Süleyman Han / azze nasruhu duribe / fi Dımaşk / sene / 974” kitabe taşıyordur. Yazı farkları: karşılaştırdığımız sikke Dımaşk, örneğimizdeki sikke Haleb darbhanesinde basılmıştır. Arka yüzün Yazısı: örneğimizdeki sikkeye benzemektedir sadece yazı farkları: ikinci satırda Sahibü kelimesindeki be harfi ile birinci satırda dâribü kelimesindeki be harfi birleşik değildir. Motif: Karşılaştırdığımız sikkede birinci satırda El-nadr kelimesindeki nun harfin üzerinde karmaşık saadet düğümü motifi, üçüncü satırda fi-cer harfindeki sağ tarafında da karmaşık saadet düğümü motifi vardır. Karşılaştırdığımız sikkede fi-cer harfindeki ye harfin sol tarafında saadet düğümü motifi bulanmamaktadır. İkinci satırda sahibü kelimesindeki sad harfin üzerinde saadet düğümü motifi yoktur. Diğer motifleri ve özellikleri aynıdır.

Başka bir sikkede³⁵⁷, örneğimize benzemektedir. Karşılaştırdığımız sikke “Haleb” darbhanesinde basılmıştır. Karşılaştırdığımız sikke “Sultan Selim Şah / bin Sultan Süleyman Han / azze nasruhu duribe / fi Haleb / sene / 974”, örneğimizdeki sikke “Sultan Süleyman / bin Sultan Selim Şah Han / azze nasruhu duribe / fi Haleb / sene / 926” kitabe taşımaktadır. Yani örneğimizdeki sikke “Sultan Süleyman / bin Sultan Selim Şah han”, karşılaştırdığımız sikke “Sultan Selim şah bin Sultan Selim şah han” kitabe taşımaktadır. Motif: birinci satırda Şah unvanındaki düz şin harfin üzerinde basit saadet düğümü bezenmiştir. Üçüncü satırda duribe kelimesindeki re harfinin yanında saadet düğümü motifi vardır. Arka yüz: önceki sikkeye aynı kitabe taşımaktadır. Sadece motif farklıdır. Yani karşılaştırdığımız sikkede,

³⁵⁶ Damalı-2000, s.840

³⁵⁷ Damalı,2000, s.848

birinci satırda n-nadri kelimesindeki nun harfin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. İkinci satırda Sahibü kelimesindeki ha harfin üzerinde saadet düğümü motifi yoktur. Üçüncü satırda sağ ve sol tarafında birer karmaşık saadet düğümü motifi vardır. Örneğimizde sikkede üçüncü satırda vaw harfin altında saadet düğümü motifi vardır. Karşılaştırdığımız sikkede saadet düğümü yerinde dal motifi bulunmaktadır.

3. Murad: Karşılaştırdığımız sikke³⁵⁸, örneğimize benzemektedir. “Sultan Murad Han / bin Sultan Selim Şah / azze nasruhu duribe / fi Haleb / sene / 982” kitabeyi taşımaktadır. **Yazı farkı:** örneğimizdeki sikke “Sultan Süleyman şah bin Sultan Selim han”, Karşılaştırdığımız sikke “Sultan Murad han bin Sultan Selim şah” unvanı taşımaktadır. **Arka yüz:** önceki sikkeye benzemektedir.

Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır³⁵⁹. sikkede “Sultan Murad / bin Sultan Selim Şah / azze nasruhu duribe / fi Haleb / sene / 982” kitabeyi taşımaktadır. Yani karşılaştırdığımız sikkede Murad için sadece Sultan unvanı kullanılmıştır.

Ayrı bir sikkede³⁶⁰, “Sultan Murad Şah / bin Sultan Selim han / azze nasruhu duribe / fi Haleb / sene / 982” biçimindedir. Arka yüz: örneğimizdeki sikkeye benzemektedir.

³⁵⁸ Damalı,2000, s.995

³⁵⁹ Damalı, a.g.e., s.995

³⁶⁰ Damalı, a.g.e., s.994

Ayrı sikkede³⁶¹, “Sultan Murad şah / bin Sultan Selim Han / azze nasruhu duribe / fi Dımaşk / sene 982” biçimindedir. Yazı farkları: örneğimizdeki sikke “Haleb”, karşılaştırdığımız sikke “Dımaşk” darbhanesinde basılmıştır. a- Karşılaştırdığımız sikkede “fi-cer harfi” tek satırda yazılmıştır. yani darp yeri Dımaşk kelimesinin sağ tarafta fi-cer harfini bulunmaktadır. Bu şekilde fi-cer harfi ortak bir şekilde kullanmamıştır. Yani “Dımaşкта basılmış, sene 982” bir anlam vermektedir. Örneğimizdeki sikkede “fi-cer” harfi, ortak şekilde yazılmıştır. b- darp târihi ile sene kelimesi bu şekilde yazılmıştır “darp tarih, sene kelimesinin uzun düz sin harfinin üzerinde yer almaktadır. Örneğimizdeki sikke sene kelimesinin altında darp târihi yazılmıştır. Arka yüz: örneğimizdeki sikkenin arka yüz ile karşılaştırdığımız sikkenin arka yüzün kitabesinin üslubu aynıdır. Sadece motif farklılıkları vardır.

Önceki sikkenin aynı özellikleri taşıyan bir daha sikke vardır³⁶². karşılaştırdığımız sikke “Sultan Murad şah / bin Sultan Selim Han / azze nasruhu duribe / fi Dımaşk / sene 982” biçimindedir. Yazı farkları: Murad için Sultan ile Şah, Selim için han unvanları yazılmıştır. Fi-cer harfi tek satırda basılmıştır. Yani Dımaşk kelimesinin sağ tarafında fi-cer harfini bulunmaktadır. Beşinci satırda sene kelimesi ile basılma târihi 982 çift satırda yazılmıştır. Motif: İkinci satırda Selim kelimesindeki sin harfi düzdür, düz sin harfin üzerinde dal motifi vardır. Arka yüzünün yazısı: aynıdır sadece yazı farkları vardır, üçüncü satırda L-berri kelimesindeki elif ve lam harfleri bitişiktir. Yani vav harfi, elif ve lam harflerin ortasında değildir. (vav harfi, l-berri kelimesindeki re harfin üzerindedir.) Motif: birinci satırda dâribü kelimesindeki dad harfin üzerinde, n-nadri kelimesindeki re harfin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. Üçüncü satırda fi-cer harfin sağ tarafta saadet düğümü motifi vardır.

³⁶¹ Damalı, a.g.e., s.974

³⁶² Damalı, a.g.e., s.974

Ayrı sikkede³⁶³ “Sultan Murad bin Selim Han”, örneğimizdeki sikke “Sultan Süleyman bin sultan Selim şah han” kitabeyi taşımaktadır. karşılaştırdığımız sikke Haleb, örneğimizdeki sikke Dimaşk darbhanesinde basılmıştır. karşılaştırdığımız sikke “Sultan Murad / bin Selim han / azze nasruhu duribe / fi Dimaşk / sene / 982” biçimindedir. Yazı farkları: Murad için Sultan ve Selim için Han unvanı vardır. Birinci satırda Sultan unvanındaki nun harfi, ta ve elif harflerin üstünde yazılmıştır. İkinci satırda Selim kelimesindeki sin harfi çenteklidir. Örneğimizdeki sikke ikinci satırda Selim kelimesindeki sin harfi düzdür. Motif: birinci satırda sultan kelimesindeki çentekli sin harfin üzerinde saadet düğümü motifi vardır. Arka yüz: yazı farkları: önceki sikkeye benzemektedir. Sadece ikinci satırda N-nasri kelimesindeki elif harfi, vav harfin üstünde yazılmıştır. (normalde elif harfi ile lam harfi yan yanadır.) Motif: önceki sikkeye benzemektedir. Sadece üçüncü satırda fi-cer harfinin sağ tarafında saadet düğümü motifi yoktur. Üçüncü satırda fi-cer harfindeki ye harfin içinde sonsuz işareti vardır ve ye harfin üzerinde dal motifi bulunmaktadır. Birinci satırda dâribü kelimesindeki dad harfin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir.

Sonuç olarak:

- a) Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan iki sikke biri, Damalı diğeri, Ahmed Muhamed youssouf tarafından yayımlanmıştır. Sikkelerin arasındaki farklı motif bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- b) Çalışmamızda bir adet Haleb'te basılan sikke vardır. Sikke 1. Süleyman zamanında, 926 yılında ve “sultan Süleyman bin sultan Selim şah han” unvanı taşımaktadır.
- c) Bu şekil ile basılmış ve yazılmış sikkeler 1. Süleyman zamanından beri mevcuttur. 2.Selim ve 3.Murad zamanlarında sürdürmeye devam edilmiştir. Fakat 1. Süleyman zamanında “Haleb – Belgrad ve Dimaşk) darbhanelerinde basılmıştır. 2.Selim zamanında ise “Dimaşk, Cezayir ve Haleb) darbhanelerinde basılmıştır. 3.Murad zamanında “Dimaşk ve Haleb” darbhanelerinde basılmıştır.

³⁶³ Damalı-a.g.e., s.977

- d) 1. Süleyman, 2.Selim ve 3.Murad dönemlerinde Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön yüzü aynı kitabe taşımalarına rağmen farklı unvan, darbhone ismi ve motifi bulunmaktadır.

4.3.9. Sultan Süleyman Bin Selim Şah Han

Sıra Nu.	58
Ön yüzde yazı	- Sikke beş satır ile basılmıştır. “Sultan Süleyman / bin sultan Selim şah han / azze nasruhu duribe / Edirne sene fi / 926” Atom DAMALI ön yüzde yazı: “Sultan Süleyman şah bin Sultan Selim han azze nasruhu duribe fi Haleb sene 926” diyor (Damalı 2000:579)
Darp yeri ile târihi	Bir örneği, Haleb'inde, M.1520 H. 926 yılında basılmıştır.
Anlam	Sultan Selim şah han oğlu Süleyman. Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Edirne'de darblendi. 926 yılında.
Yazı farkları	basılma ifadesi ve fi-cer harfi: Edirne'deki basılan sikke de ise Fi-cer harfindeki uzun ye' harfinin üzerinde “Edirne” ve onun sol tarafında “sene” basılmıştır ve üçüncü satırda, baskı yerinden önce “duribe” kelimesi bulunmaktadır. Edirne'de basılan sikke, baskı yeri ile basılma ifadesi karmaşık şekilde yazıldığı için kitabelerin düzgün sırasını bildirmek amacıyla Yazar Damalı Atom bazı çalışmalar yapmıştır. Atom'a göre kitabelerin sırası bu şekilde yazılmıştır: “Duribe Edirne fi sene 926” yani Edirne, 926 yılında basıldığı anlamına gelmektedir. darp târihi: son satırda 926 yer almaktadır.
Bezeme farkları	Bitkisel süsleme Saadet düğümü: Sikkenin ikinci satırında bulunan Selim kelimesindeki mim harfinin üzerindedir.
	
Arka yüzde yazı	Formal kitabelidir.

Motif	Bitkisel süsleme
	Saadet düğümü: Sikkenin birinci satırında bulunan dâribü kelimesindeki dad harfinin üzerinde, ikinci satırında bulunan n-nasri kelimesindeki re harfinin üzerinde konulmuştur. Ayrıca üçüncü satırında fi-cer harfindeki fa harfinin sağ tarafında da saadet düğümü motifi bezenmiştir. Dal: İkinci satırında sahibü kelimesindeki ha harfinin sağ tarafında kıvrık dallı motifi bezenmiştir.
	

Değerlendirme:

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikkede³⁶⁴ ile örneğimizdeki sikke arasında farklıklar bulunmamaktadır. İki sikke aynı bilgiler,yazı üslub ve motifi taşımaktadır.

Ayrı sikkede³⁶⁵ farklı darbhone kelimesinin yazı üslubu vardır. Karşılaştırdığımız sikkede Edirne kelimesinin yazılışında he harfinin yerine saadet düğümü motifi konulmuştur.

Sonuç olarak:

- Çalışmamızda aynı tarzı taşıyan iki sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. İki sikkenin birisi benim yayımladığım sikkelyi aynı diğery sikkelerin arasındaki farklı motif bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir.
- Çalışmamızda bir adet Edirne'de basılan sikke vardır. Sikkeler 1. Süleyman zamanında, 926 yılında ve “Sultan Süleyman bin Selim şah han” unvanı taşımaktadır.
- Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1. Süleyman zamanında, 926 yılı, Edirne darbhonelelerinde basılmıştır.
1. Süleyman döneminde Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen farklı darbhone kelimesinin yazı üslubu vardır.

³⁶⁴ Damalı 2000:568

³⁶⁵ Damalı 2000:569

Karşılaştırdığımız sikkede Edirne kelimesinin yazılışında he harfinin yerine saadet düğümü motifi konulmuştur.

4.4. Gümüş Sikkelerin Tipolojisi

4.4.1. Sultan Süleyman Bin Selim Han

Sıra Nu.	1,2,3,4,5
Ön yüzde yazı	Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.
Anlam	Selim han oğlu Sultan Süleyman
Yazı türü	Sülüs
Yazı farkları	a-sultanın adı, babasının adı, unvanı: - 4 ve 5 numaralı sikkelerde han kelimesi, Selim kelimesinin altına yazılıp diğer sikkelerdeki üstüne yazılmıştır. - 2 numaralı sikkelerinde Sultan kelimesindeki sin harfi çenteklidir. Diğer sikkelerde düzdür. - 1,2,3 numaralı sikkelerinde ikinci satırda Selim kelimesindeki düz sin harfinin üzerinde bin kelimesi bulunmaktadır. Diğer sikkelerde “Bin” ile Selim kelimeler yan yana yazılmıştır. - 1,2,3 numaralı sikkelerinde üçüncü satırda bin ve han kelimeleri yer almaktadır. Diğer sikkelerinde üçüncü satırda bin ve Selim kelimeleri yer almaktadır. Bu şekilde han kelimesi dördüncü satırdadır. - 1 numaralı sikkesindeki Selim kelimesindeki lam harfi ve han kelimesindeki elif harfi, ikinci satırdaki Süleyman kelimesindeki sin harfinin üstüne yazılmıştır. 2 numaralı sikkesinde sadece Selim kelimesindeki lam harfi, ikinci satırdaki Süleyman kelimesindeki sin harfin üstüne yazılmıştır. 3 numaralı sikkede ne Selim kelimesindeki lam harfi ne de han kelimesindeki elif harfi ikinci satırdaki Süleyman kelimesindeki sin harfin üstünde yazılmıştır.
Bezeme farkları	Kitabelerin arasında hiç bir motif ögesi bulunmamaktadır.

	
Arka yüzde yazı	Allah aziz yardımıyla galip kılın. Novaberde basıldı. Sene 926
Baskı yeri ile târihi	Beş örneğin, dört adeti Novaberde, bir adeti Kostantiniye 926 yılında basılmıştır.
Yazı farkları	Yazıların arasında değişiklik yoktur.
Bezeme farkları	Tirifil motifi: 2 ve 5 numaralı sikkelerindeki Novaberde kelimesindeki re harfinin üzerinde yer almaktadır. 4 numaralı sikkesinde üçüncü satırdaki Kostantiniye kelimesinde ye harfinin üzerinde şedde harekesi çizilmiştir.
	

Değerlendirme

2.Bayezid dönemindeki akçeler, 886 yılında “Amasya-Brusa-Edirne-Kastamonu-Gelibolu-Konya-Kostantiniye-Kratova-Novar-Serez-Tire-Trabzon-Üsküp” darbhanelerde basılmıştır.

ön yüz: sultan Bayezid bin Mehmed han ibareyi taşımaktadır. Arka yüz: azze nasruhu duribe yazısı+baskı yeri+tarihi yazılmıştır.

1. Süleyman dönemindeki akçeler, 926 yılında Ardanuc'ta basılmış sikkeler, yukarıda zikrettiğimiz şekillere benzemektedir.

926 yılında, Belgrad'ta basılmış sikkelerdeki han kelimesi iki şekilde yazıldığını gözlemlenmektedir. Biri, Selim kelimesinin üstüne, diğeri altına da yazılmıştır.

Örnek sikkelerimizdeki canca ve sene kelimeleri normalde çift satırda yazıldığı halde karşılaştırdığımız sikkede tek satırda yazılmıştır. Aynı üç adet sikkede han kelimesi, Selim kelimesinin üstüne yazılmıştır. Aynı sikkede Canca kelimesindeki gim harfinin üzerine saadet düğümü motifi bezenmiştir. Duribe kelimesindeki be harfi uzun ve ortasında saadet düğümü bezenmiştir.

926 yılında, Dimaşk'te basılmış sikkelerdeki Dimaşk kelimesindeki şin harfinin ortasında saadet düğümü motifi bezenmiştir.

926 yılında, Edirne'de basılmış sikkelerdeki han kelimesi, Selim kelimesinin altına yazılmıştır. Edirne kelimesindeki son harfini yazılmayıp saadet düğümü motifi işlendiğini fark edilmiştir. Aynı özellikleri taşıyan sikke daha vardır. Sikkede arka yüzünde iki saadet düğümü motifi bezenmiştir. Aynı iki sikkede han kelimesi, Selim kelimesinin üstüne yazılmıştır. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır. sikkede sultan ve Süleyman kelimeleri normalde çift satırda yazıldığı halde karşılaştırdığımız sikkede tek satırda yazılmıştır.

Ayrı sikkelerde 926 yılında, Modova, Novar, Sidre kapısı, Üsküb³⁶⁶, Koçaniye, Siroz, Edirne'de basılmış sikkelerdeki han kelimesi, Selim kelimesinin üstüne yazılmıştır.

Ayrı sikkelerde 926 yılında, Modova, Sidre kapısı, Üsküb, Novaberde, San'a³⁶⁷, Kratova, Mısır, Kostantiniye'de basılmış sikkelerdeki han kelimesi, Selim kelimesinin altına yazılmıştır. Kratova'da basılmış başka sikkenin arka yüzünde duribe kelimesindeki be harfi uzundur.

2.Selim dönemindeki akçeler, 974 yılında, Belgrad³⁶⁸, Canca, Ohri, Kostantiniye, Üsküb, Tunus, Novaberde, Edirne, Koçaniye, Kratova³⁶⁹, Ardanuç'ta³⁷⁰ basılmış sikkelerdeki han kelimesi, Süleyman kelimesinin altına yazılmıştır. 974 yılında, Üsküb'te basılmış sikkelerdeki han kelimesi, Süleyman kelimesinin üstüne yazılmıştır.

974 yılında, Kostantiniye, Novaberde, Siroz'da basılmış sikkelerdeki han kelimesi, Süleyman kelimesinin yanına yazılmıştır.

3.Murad dönemindeki akçeler, 982 yılında, Cezayir, Edirne³⁷¹, Haleb, Kratova, Novaberde, Selanik, Sakiz, Belgrad, Bağdad³⁷², Sidre kapısı, Brusa, İnegol³⁷³, Koçaniye, Kostantiniye, Sivas, Sofya, Üsküb³⁷⁴, Tire, San'a, Konya, Dımaşk'te basılmış sikkelerdeki han kelimesi, Murad kelimesinin altına yazılmıştır. 982 yılında, Sreberniçe, Kostantiniye, Sidre kapısı, Üsküb, Kratova, Edirne³⁷⁵ basılmış sikkelerdeki han kelimesi, Murad kelimesinin üstüne yazılmıştır.

³⁶⁶ Arka yüznde duribe kelimesindeki be harfi, duribe kelimenin altında ve uzundur.

³⁶⁷ Sikkede, Bin kelimesi, Selim kelimesinin üzerine yazılmıştır. Sikkenin ön ve arka yüzlerin ortasında çiçek motifi bezenmiştir. Ayrıca aynı özellikleri taşıyan bir sikke daha vardır. Sikkede çiçek motif yerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir.

³⁶⁸ Baskı tarih ve senet kelimeleri normalde çift satırda yazıldığı halde karşılaştırdığımız sikkede tek satırda yazılmıştır.

³⁶⁹ Sultan ve Selim kelimeleri bazen çift satırda bazen de tek satırda yazılmıştır.

³⁷⁰ han ve Süleyman kelimeleri normalde çift satırda yazıldığı halde karşılaştırdığımız sikkede tek satırda yazılmıştır.

³⁷¹ Sultan ve Murad kelimeleri bazen çift satırda bazen de tek satırda yazılmıştır.

³⁷² Sikkede arka yüzü farklıdır. Karşılaştırdığımız sikkede, Sikkenin orta kısmı boştur boş daire içinde baskı yeri yazılıdır, Kontur: azze nasruhu duribe (982) (dairenin içerisinde duribe Bağdad) yazılmıştır.

³⁷³ Baskı tarih bazen senenin altına bazen de üstüne yer almıştır.

³⁷⁴ Sikke 986 yılında basılmıştır.

³⁷⁵ Sultan ve Murad kelimeleri bazen çift satırda bazen de tek satırda yazılmıştır.

Sonuç olarak:

- Çalışmamızda beş adet Kostantiniye ve Novaberde'de basılan sikkeler vardır. Sikkeler 1. Süleyman zamanında, 926 yılında ve “Sultan Süleyman bin Selim han” unvanı taşımaktadır.
- Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler 1. Süleyman zamanında, 926 yılı, Ardanuc, Belgrad, Canca, Dımaşk, Edirne, Novar, Sidre kapısı, Üsküb, Koçaniye, Siroz, Modova, Sidre kapısı, Novaberde, San'a, Kratova, Mısır, Kostantiniye darbhanelerinde basılmıştır.
- Bu şekil ile basılan sikkeler 2.Beyazid, 1. Süleyman, 2.Selim ve 3.Murad zamanlarında bulunur.
- Bu tip sikkelerde han kelimesi iki şekilde yazıldığını gözlemlenmektedir. Biri, Selim kelimesinin üstüne, diğeri altına da yazılmıştır.
- Karşılaştırdığımız ve örneklerimizdeki bu tip sikkeler ön ve arka yüzü aynı kitabe taşımasına rağmen farklı darp yeri ve motif görülebiliriz.

4.4.2. Sultan Süleyman Şah Bin Selim Han

4.4.2.1. Birinci grup

Sıra Nu.	6
Ön yüzde yazı	Dört satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.
Anlam	Selim han oğlu sultan Süleyman şah
Yazı türü	Sülüs
Bezeme farkları	İkinci satırda Süleyman kelimesindeki düz sin harfinin üstüne Tirifil motifle bezenmiştir.
	
Arka yüzde yazı	Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Novaberde basıldı. Sene 926

Baskı yeri ile târihi	Kratova 926 yılı
	

Değerlendirme:

1.Selim dönemindeki bu tip akçeler, Amasya, Amid, Cizzire, Edirne, Harbut, Hizan gibi ... darbhanelerde basılmıştır.

ön yüz: sultan Selim han bin Süleyman şah ibareyi taşımaktadır. Arka yüz: azze nasruhu duribe³⁷⁶ yazısı+baskı yeri+tarihi yazılmıştır.

1. Süleyman dönemindeki akçeler, 926 yılında Brusa³⁷⁷, Sreberniçe³⁷⁸, Sidre kapısı³⁷⁹, Siroz, Koçaniye'de³⁸⁰ basılmış sikkeler, yukarıda zikrettiğimiz şekillere benzemektedir.

926 yılında, Novaberde, Serez, Kostantiniye'de³⁸¹ sikkelerdeki han kelimesi, Selim kelimesinin üstüne yazılmıştır.

2.Selim dönemindeki medini, 974 yılında Zebid'te basılmış sikkeler, yukarıda zikrettiğimiz şekillere benzemektedir.

³⁷⁶ Arka yüzlerinde *duribe* kelimesindeki *uzun be* harfin ortasında bazen saadet düğümü motif vardır bazen de yoktur.

³⁷⁷ Arka yüz *duribe* kelimesindeki *be* harf, kelime yanında yazılmıştır.

³⁷⁸ Dört adet sikke daha vardır. Karşılaştırdığımız sikkede *bin* kelimesi ve *han* kelimesi tek satırda yazılmıştır. *Selim* kelimesi son satırda yazılmıştır. dört sikkelerden birisinde arka yüzünde *duribe* kelimesindeki *uzun be* harfinin ortasında saadet düğümü motifi bezenmiştir.

³⁷⁹ İki adet sikkede *Süleyman* ve *şah* kelimelerinde *şin* ve *sin* harfleri çenteklidir. Örneğimizdeki sikkede düzdür. Arka yüzünde *duribe* kelimesindeki harfleri yan yanadır. Sidre kapısı kelimesindeki *sin* harfi iki şekilde yazılmıştır. Biri çentekli, diğeri düzdür.

³⁸⁰ *Duribe* kelimesindeki harfleri yan yanadır.

³⁸¹ Aynı özellikle taşıyan bir daha sikke vardır. Sikkede *Süleyman* kelimesindeki çentekli *şin* harfin üzerinde saadet düğümü motifi bezenmiştir. Arka yüz: *duribe* kelimesindeki *be* harf uzun ve kelime altındadır. Aynı taşıyan özellikleri bir sikkede daha vardır. Sadece karşılaştırdığımız sikkede *duribe* kelimesindeki *uzun be* harfin ortasında saadet düğümü motif bezenmiştir.

3.Murad 982 yılında Edirne, Amasya ve Zebid'te basılmış sikkeler, yukardaki zikrettiğimiz şekillere benzemektedir. Basılmış sikkelerdeki han kelimesi iki şekilde yazıldığını gözlemlenmektedir. Biri, Selim kelimesinin üstüne³⁸², diğeri altına³⁸³ da yazılmıştır.

Sonuç olarak:

- a) Yayınlayacağımız 6 numaralı Kratova'daki basılan akçeyi başka kaynaklarda yayınlanmamış.

4.4.2.2. İkinci grup

Sıra Nu.	7,8
Ön yüzde yazı	Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.
Yazı farkları	8 numaralı sikkesinde birinci satırda Sultan kelimesindeki, nun harfi, lam harfinin üstüne yazılıp diğer sikkede ta, elif harfleri ve ikinci satırda Süleyman kelimesindeki lam harfinin üstüne yazılmıştır.
Anlam	Selim han oğlu Sultan Süleyman şah
Yazı türü	Sülüs
Bezeme farkları	8 numaralı sikkesinde üçüncü satırda şah kelimesindeki şin harfinin ortasında saadet düğümü motifi bezenmiştir.
	
Arka yüzde yazı	Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Haleb/... basıldı. Sene 926/928
Baskı yeri ile târihi	İki örneğin, biri, Haleb 926 yılında basılmıştır. Diğeri, silik, kırık ve iyi çıkmadığı için baskı yeri kelimesi çıkmamıştır. Sikke 928 yılında basılmıştır.
Bezeme farkları	8 numaralı sikkesinin ortasında saadet düğümü motifi bezenmiştir.

³⁸² Edirne

³⁸³ Amasya - Zebid

Değerlendirme:

1.Selim dönemindeki 7 numaralı benzer akçeler, Brusa, Konya, Kostantiniye, Kratova, Mardin, Müküs, Tire darbhanelerinde basılmıştır. 7 numaralı sikkeye benzer bir sikke³⁸⁴ vardır. Karşılaştırdığımız sikke 918 yılında Ankara darbhanesinde basılmıştır.

1. Süleyman dönemindeki 8 numaralı benzer akçeler, Ruha³⁸⁵ ve Haleb³⁸⁶ darbhanelerinde basılmıştır.

2.Selim dönemindeki 8 numaralı benzer akçeler, Haleb darbhanesinde basılmıştır. Aynı özellikleri taşıyan bir akçe³⁸⁷ daha vardır. Sadece arka yüzünde motif farklılıklar bulunmaktadır. Aynı özellikleri taşıyan bir akçe³⁸⁸ daha vardır. Ön yüzünde şah kelimesindeki şin harfinin ortasında saadet düğümü motifinin yerine çiçek motifi bezenmiştir. Arka yüzünün ortasında da çiçek motifi vardır.

3.Murad dönemindeki 8 numaralı benzer akçeler, Haleb³⁸⁹ darbhanesinde basılmıştır.

³⁸⁴ Atom Damalı Koleksiyonu

³⁸⁵ Sikkede şah kelimesindeki uzun şin harfin ortasında karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir. Örneğimizdeki sikke “Sultan Süleyman şah bin Selim han”, karşılaştırdığımız sikke “Sultan Süleyman şah bin Selim han” unvan taşımaktadır. Arka yüzünde, duribe kelimesindeki be harfinin ortasında da karmaşık saadet düğümü motifi vardır.

³⁸⁶ Karşılaştırdığımız sikke “Sultan Süleyman şah bin Selim şah” unvanı taşımaktadır. Sikkenin ön yüzünde saadet düğümü motif yerinden karmaşık saadet düğümü bezenmiştir. Arka yüzde duribe kelimesindeki uzun be harfin ortasında da karmaşık saadet düğümü bezenmiştir.

³⁸⁷ Yapı kredi bankası

³⁸⁸ Yapı kredi bankası

³⁸⁹ Karşılaştırdığımız sikkede *Sultan* ve *Murad* kelimeleri tek satırda yazılmıştır.

4.4.3. Sultan Süleyman Şah Bin Selim Şah

4.4.3.1. Birinci grup

Sıra Nu.	9,10,11,12,13,14
Ön yüzde yazı	Beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.
Yazı farkları	Kitabeler arasında değişiklik yoktur.
Anlam	Selim şah oğlu Sultan Süleyman şah
Yazı türü	Sülüs
Bezeme farkları	9,10,12,13,14 numaralı sikkelerinin ortasında yıldız (beş-altı kollu) motifi bezenmiştir.
	
Arka yüzde yazı	Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Kostantiniye/... basıldı. Sene 926
Baskı yeri ile târihi	Altı örneğin, iki örneği Kostantiniye, iki örneği Noveberde, biri Amasya ve biri Tebriz 926 yılında basılmıştır.
Bezeme farkları	Sikkelerinin ortasında yıldız (dört-beş-altı kollu) motifi bezenmiştir.

Değerlendirme:

1. Süleyman dönemindeki akçeler, 926 yılında “Ankara, Brusa³⁹⁰, Dımaşk³⁹¹, Edirne, Haleb, Harput, Kastamonu, Kayseri, Kostantiniye, Kratova, Novar, Serez, Siroz Tire, Üsküb” darbhanelerinde basılmıştır. Ayrıca Amasya’daki basılan akçe başka kaynaklarda yayınlanmamıştır.

4.4.3.2. İkinci grup

Sıra Nu.	16,17,18,30
Ön yüzde yazı	beş satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.
Anlam	Selim şah oğlu Sultan Süleyman şah
Yazı türü	Sülüs
Yazı farkları	30 numaralı sikkede üçüncü satırda Süleyman kelimesindeki lam-elif harfleri, birinci satırda Sultan kelimesindeki sin harfinin üstünden geçiyor. Ayrıca birinci satırdaki Sultan kelimesindeki nun harfi, Süleyman kelimesindeki elif harfi ile Sultan kelimesindeki lam harfinin üstüne yazılmıştır.
Bezeme farkları	Sikkelerin ortasında yıldız motifi bezenmiştir. 18 numaralı sikkede yıldız motifi, Süleyman kelimesindeki mim harfinin üzerine çizilmiştir. Diğer sikkelerdeki yıldız motifi, Süleyman kelimesindeki elif harfinin sol tarafında yer almaktadır. 16 numaralı sikkede ikinci satırında şah kelimesindeki he harfinin yerine saadet düğümü motifi bezenmiştir.

³⁹⁰ Sikkelerin ortasında yıldız motifi bezenmiştir.

³⁹¹ (Medini) Sikkelerin ortasında yıldız motifi bezenmiştir. Aynı sikkede yıldız yoktur.

	
Arka yüzde yazı	Allah aziz yardımıyla galip kılsın. Novaberde-Kratova-Tebriz-Üsküp basıldı. Sene 926
Baskı yeri ile târihi	Dört örneğin, biri Kratova, biri Tebriz, biri Üsküp ve biri Novaberde 926 yılında basılmıştır. Sadece Tebriz'deki basılan sikke de baskı tarihi çıkmamıştır.
Yazı farkları	Sikkelerin ortasında yıldız motifi bezenmiştir.
	

Değerlendirme:

1. Süleyman döneminde Tezimizdeki örnekler dışında bu tip akçeler, 926 yılında Canca, Kayseri, Konya, Kostantiniye, Kratova, Novar, Serez, Sidre kapısı, Siroz, Tebriz, Tire, Üsküb, Edirne darbhanelerinde basılmıştır.

Tezimizdeki Üsküb'te basılan akçe başka kaynaklarda yayınlanmamıştır. Ama bir akçe, Atom Damalı tarafından yayımlanmıştır³⁹². Karşılaştırdığımız sikkede Sultan kelimesindeki nun harfi, aynı kelimesindeki lam,ta ve elif harflerinin üstüne yazılıp örneğimizdeki sikkede lam harfinin üstüne yazılmıştır.

30 numaralı sikkeye benzeyen bir sikke, Edirne, 926 yılı ve “Sultan Süleyman şah bin Selim şah” unvanı taşımaktadır. Bu sikkedeki yazılara göre 30 numaralı sikkenin silik yerinin “bin Selim şah” olduğu düşüncesindeyiz. Yine Edirne kelimesindeki he harfinin

³⁹² Damalı, a.g.e., s.738

yerine saadet düğümü motifi bezenmiştir. Sultan, Süleyman ve şah kelimelerindeki sin ve şin harfleri çenteklidir.

Novaberde 926, 16 numaralı sikkeye benzemektedir. karşılaştırdığımız sikkede arka yüzünde altı kollu yıldız motifi vardır. Duribe kelimesindeki be harfi, duribe kelimesindeki re harfinin altındadır. Şah kelimesindeki he harfinin yerine saadet düğümü motifi konulmuştur. Arka yüzde sikkenin ortasında altı kollu yıldız motifi vardır.

3.Murad dönemindeki bu tip akçeler, 982 yılında Novaberde³⁹³ darbhanesinde basılmıştır.

4.4.4. Sultan Süleyman bin Selim şah l-berriv l-bahri

Sıra Nu.	19
Ön yüzde yazı	Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.
Anlam	Selim şah oğlu sultan Süleyman kara ve denizin sultanı
Yazı türü	Sülüs
Bezeme farkları	Sikke, iki düz hat vasıtasıyla, üç bölüme ayırmıştır.
	
Arka yüzde yazı	Sultanehu / Hallede'Allahu mülkehu ve sultanehu / duribe Mısır fi / ---
Baskı yeri ile târihi	Bir örneğin, Mısır'da basılmıştır. Sikkede baskı tarihi çıkmamıştır.

³⁹³ Sikkenin arka yüzünde baskı tarihi, senet üzerindedir. (sikkenin ortasında yıldız motif yok)

Yazı farkları	Sikkede fi-cer harfi yazılmıştır. Fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye harfinin üzerine, basılma ifadesi duribe kelimesi ile baskı yeri Mısır kelimesi üst üste yazılmıştır.
	

Değerlendirme: Tezimizdeki 19 numaralı Mısır'daki basılan dirhemi başka kaynaklarda yayınlanmamış.

4.4.5. Sultan Süleyman şah bin sultan Selim şah azze nasruhu

Sıra Nu.	20,21,22
Ön yüzde yazı	20 numaralı sikke dört satırlık yazı, 21,22 numaralı sikke beş satırlık yazı dairenin içini tam doldurmuştur.
Anlam	Sultan Selim şah oğlu Sultan Süleyman şah Amid'te basıldı sene 926.
Baskı yeri ile târihi	Üç örneğin, ikisi Amid, 926 yılında, diğeri darp yeri ve tarihi çıkmamıştır.
Yazı türü	Sülüs
Yazı farkları	20 numaralı sikkede fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye harfinin üzerine, azze nasruhu duası ve basılma ifadesi duribe kelimesi ile baskı yeri Mısır kelimesi üst üste yazılmıştır. 22 numaralı sikkede fi-cer harfindeki dönüşlü uzun ye harfinin altına basılma ifadesi duribe kelimesi ile baskı yeri Amid kelimesi yan yana yazılmıştır. 20,21 numaralı sikkelerinde azze nasruhu duası yazılmıştır. Diğer sikkede yoktur. 20,21 numaralı sikkelerinde birinci satırda Sultan kelimesi ve Süleyman kelimesi tek satırda yazılmıştır. Diğer sikkede çift satırda yer almaktadır.
Bezeme farkları	21 numaralı sikkede üçüncü satırda Sultan kelimesindeki nun harfinin üzerine, karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir. Aynı sikkede dördüncü satırında duribe kelimesindeki dad harfinin üzerinde, Tirifil motifi bezenmiştir. Aynı sikkede dördüncü satırında Amid kelimesindeki mim harfinin üzerinde şedde çizilmiştir.

	
Arka yüzde yazı	20,21 numaralı sikkelerde sultan övgüsü, “dâribü'n_nadri sahibü l_izzi ve'nasri fi l_berri v l_bahri” (Altın kestiren, izzet sahibi ve Allah'ın yardımıyla karada ve denizde hakim olan.) kitabeyi taşımaktadır. 20 numaralı sikkede fi-cer harfi üçüncü satırda, 21 numaralı sikkede fi-cer harfi ikinci satırda yer almaktadır.
	

Değerlendirme:

1. Süleyman: Çalışmamızda Amid'te basılan aynı tarzı taşıyan iki sikke Damalı tarafından yayımlanmıştır. Benim yayımladığım sikke ve karşılaştırdığımız sikkelerin arasındaki farklı yazı üslup, kitabe sırası ve motif bulunmaktadır. Yani bastırma kalıbı farklı olduğunu anlamına gelmektedir. Başka bir sikkede (dirhemi) Erciş darbhanesinde, 941 yılında, 20 numaralı sikkeye benzemektedir. Sadece karşılaştırdığımız sikkede fi-cer harfi yazılmamıştır. Arka yüzde, fi-cer harfi ikinci satırda yer almaktadır. Ayrıca karşılaştırdığımız sikkede baskı tarihi arka yüzünde yer almaktadır. Tebriz'de basılan üç dirhem³⁹⁴ 20 numaralı örneğimize benzemektedir. Sadece karşılaştırdığımız sikkede ön yüzünde fi-cer harfi yazılmamıştır. Yayımlayacağımız Amid'teki aynı kalıp ile basılan dirhemleri başka kaynaklarda yayınlanmamış.

3.Murad: Karşılaştırdığımız sikkede “Sultan Murad şah bin bin sultan Selim han şah” unvanı taşımaktadır. Baskı yeri, fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altındadır. Arka yüz: “Sultan El-berreyn ve hakan L-bahreyn Es-Sultan ibn Es-Sultan” kitabeyi taşımaktadır. Aynı özellikleri taşıyan bir dirhem daha vardır. Karşılaştırdığımız dirhem 982 yılında Erdurum

³⁹⁴ Dr. Busso Peus Nachfolger müzaydesi, “www.osmanliparalari.com” internet sitesi ve Tübingen Üniversitesi, Tübingen Almanya, İslami Nümismatik müzesi

darbhanesinde “Sultan Murad şah bin bin sultan Selim han” kitabeyi taşımaktadır. Arka yüz: “Sultan El-berreyn ve hakan L-bahreyn Es-Sultan ibn Es-Sultan” biçimindedir.

4.4.6. Sultanü'l-berreyni Süleyman şah bin Selim şah ve' l-bahrieyni

Sıra Nu.	23,24
Ön yüzde yazı	üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.
Yazı türü	Sülüs
Yazı farkları	23 numaralı sikkede birinci satırdaki sultan kelimesindeki nun harfi, aynı kelimenin sin harfinin üzerinde bulunup diğer sikkede lam harfinin üstünde yer almaktadır. 23 numaralı sikkede şah kelimesindeki şin harfi düz, diğer sikkede çenteklidir. 23 numaralı sikkede Selim ve şah kelimelerindeki sin ve şin harfi düz, diğer sikkede çenteklidir. 23 numaralı sikkede şah kelimesi, Selim kelimesinin üzerinde bulunup diğer sikkede altında bulunduğunu gözlemlenmiştir.
Bezeme farkları	Sikkelerde iki düz hat vasıtasıyla, üç bölüme ayırıp ortasında küçük daire bezenmiştir. 24 numaralı sikkesinde iki düz çizgilerinin ortasında saadet düğümü motifi bezenmiştir.
	
Arka yüzde yazı	Hallede'Allahu mülkehu / ve Sultanehu duribe / sene / fi (Bağdad) (baskı tarihi)
Baskı yeri ile târihi	İki örneğin, biri Bağdad'ta H.959 yılında basılmıştır. Diğeri, baskı yeri ve tarihi çıkmamıştır.

Bezeme farkları	23 numaralı sikkede ikinci satırda duribe kelimesindeki dad harfinin noktası yerine küçük daire bezenmiştir. Aynı satırda Sultanehu kelimesindeki ta harfinden bitkisel süsleme çıktığını görülmüştür.
	

Değerlendirme:

Tezimizdeki 23 ve 24 numaralı Bağdad'taki basılan sikkeleri başka kaynaklarda yayınlanmamış. Sadece onlara benzeyen ve aynı unvan ile tarz taşıyan bir kaç sikke Atom Damalı tarafından yayımlanmıştır. Yayımlanmış sikkedeki darp yeri olan Musul kelimesi üçüncü satırda yer alıp karşılaştırdığımız sikke de dördüncü satırdadır.

4.4.7. Özel tasarımlar

El-adil tipi:

Sıra Nu.	25,26,27
Ön yüzde yazı	a- Sultan El-adil / Süleyman bin Selim şah / üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. b- Sultan El-adil / Süleyman şah bin Selim şah / üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur. İkinci satır, oval çerçeve ile sınırmıştır.
Yazı türü	Sülüs
Bezeme farkları	25 numaralı sikke, iki düz çizgi vasıtasıyla, üç bölüme ayırmıştır. 26,27 numaralı sikkelerde ikinci satır, geometrik çerçeve ile sınırmıştır.
	

Arka yüzde yazı	ortada bir oval çerçeve bulunmaktadır ve onun orta kısmında Amid yazılı olduğu görülmektedir. Kontor: Bu konturun etrafına, tam daire tek sıra yazı (azze nasruhu duribe sene 926) yerleştirilmiştir.
Baskı yeri ile târihi	Üç örneğin, Amid'te, 926 yılında basılmıştır.
Yazı farkları	Değişiklik yok.
Bezeme farkları	25 numaralı sikkesindeki oval şeklinin sağ tarafında saadet düğümü motifi bezenmiştir. Diğer taraf siliktir. 26 numaralı sikkesindeki oval şeklinin sağ tarafında küçük daire motifi bezeyip diğer tarafı çıkmamıştır.
	

Değerlendirme:

1. Süleyman: Karşılaştırdığımız sikke³⁹⁵, 27 numaralı sikkesine benzemektedir. Örneğimizdeki sikke, şah kelimesindeki şin harfinin noktaları çizilmemiştir. Karşılaştırdığımız sikkede çizilmiştir. Aynı sikkede³⁹⁶ 25 numaralı sikkeye benzemektedir. karşılaştırdığımız sikkede arka yüz tarafında oval şeklinin sol tarafında küçük daire bezenmiştir. Örneğimizdeki sikke siliktir.

2.Selim: 26 ve 27 numaralı sikkelere benzer bir akçe vardır. karşılaştırdığımız sikke³⁹⁷ Bağdad 974 yılında basılmıştır. Arka yüzünde oval şeklinin yerine tam küçük bir daire vardır.

3.Murad: İki adet medini, Canca darbhanesinde ve “Sultanü'l-adil Murad han bin bin Selim han” unvanı taşımaktadır. Arka yüz:örneğimizdeki sikkeye benzemektedir. Sadece tasarımları farklıdır.

³⁹⁵ Damalı, a.g.e., s.513

³⁹⁶ Damalı, a.g.e., s.521

³⁹⁷ Yapı Kredi Bankası

Sultan L-berri ve l-bahri tipi:

Sıra Nu.	28,29
Ön yüzde yazı	Üç satırlık yazı, dairenin içini tam doldurmuştur.
Yazı türü	Sülüs
Yazı farkları	28 numaralı sikkede Sultan L-berri Süleyman bin Selim şah, Diğer sikkede Sultan L-berri Süleyman şah bin Selim şah unvanı taşımaktadır. 28 numaralı sikkede ikinci satırda Süleyman kelimesindeki nun harfi, Süleyman kelimesindeki çentekli sin harfinin üzerine yazılıp diğer sikkede nun harfi, elif harfinin üstüne yazılmıştır. 28 numaralı sikkesinde ikinci satırda şah kelimesi, Selim kelimesinin altındadır. Diğer sikkede şah kelimesi, Selim kelimesinin üstüne yazılmıştır. 28 numaralı sikkede ikinci satırda şah kelimesindeki şin harfi çenteklidir. Diğer sikkede düzdür.
Bezeme farkları	Sikkelerde iki düz hat vasıtasıyla, üç bölüme ayırıp ortasında küçük daire bezenmiştir. 28 numaralı sikkesinin son satırında l-bahri kelimesindeki re harfinin üzerinde Tirifil motifi bezenmiştir. 29 numaralı sikkesinin ikinci satırında Selim kelimesindeki düz sin harfinin üzerine kayı boyu demgesi çizilmiştir.
	
Arka yüzde yazı	Sikkenin orta kısmı boş ve boş daire içinde baskı yeri yazılıdır, Kontur: Hallede'Allahu mülkehu ve Sultanehu sene 926 (dairenin içerisinde duribe, Bağdad) kelimeleri yazılmıştır.
Baskı yeri ile târihi	iki örneğin, Bağdad'ta 926 yılında basılmıştır.
	

Değerlendirme:

1. Süleyman: 28 numaralı sikkeye benzer bir sikke vardır. Karşılaştırdığımız sikke Atom Damalı tarafından yayımlanmıştır. Sadece sikkelerin arasında farklı motif bulunmaktadır. Örneğimizdeki sikkenin son satırında l-bahri kelimesinin sol tarafında Tirifil motifi varken karşılaştırdığımız sikkede yoktur.

2.Selim: Bağdad'ta 974 basılan bir dirhem vardır³⁹⁸. Arka yüz ile örneklerimizdeki sikkelerin arka yüzlere benzemektedir. Ön yüzde farklıklar var. Karşılaştırdığımız sikkede “Sultan Selim şah bin Sultan Süleyman şah l-berri ve l-bahri” biçimindedir. Aynı sikkede³⁹⁹ arka yüzünde duribe ve Bağdad kelimelerinin arasında karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir. Ayrıca arka yüzünün sağ ve sol taraflarında da karmaşık saadet düğümü motifi bezenmiştir. (sene kelimesi, baskı tarihinin üzerine yazılmıştır). Aynı özellikleri taşıyan bir sikke vardır. Karşılaştırdığımız sikke Erzurum darbhanesinde basılmıştır. Aynı özellikleri taşıyan bir sikke vardır. Karşılaştırdığımız sikke 3.Murad döneminde Amid darbhanesinde basılıp “Sultan Murad bin sultan Selim han l-berri ve l-bahri” kitabeyi taşımaktadır . Aynı sikkede⁴⁰⁰ “Sultan Murad bin sultan Selim şah fi l-berri ve l-bahri” kitabeyi taşımaktadır. Aynı Erzurum 982 yılında basılmış dirhem de “Sultan Murad bin sultan Selim han l-berri ve l-bahri” kitabeyi taşımaktadır. Aynı özellikle taşıyan Gence 982 yılında basılmış bir dirhem vardır. Aynı sikkede Haleb'te basılıp “Sultan Murad bin sultan Selim şah fi l-berri ve l-bahri” kitabeyi taşımaktadır. Aynı sikkede Musul'da “Sultan Murad han bin sultan Selim han fi l-berri ve l-bahri” kitabeyi taşımaktadır.

Şamahi 982 yılında basılıp “Sultan Murad han bin sultan Selim han l-berri ve l-bahri” kitabeyi taşımaktadır.

Sonuç: Tezimizdeki 29 numaralı Bağdad'taki basılan dirhemi başka kaynaklarda yayınlanmamış.

³⁹⁸ Damal, a.g.e., s.827

³⁹⁹ Dr. Busso Peus Nachfolger müzaydesi

⁴⁰⁰ Darbhane müzesi İstanbul

4.5. Kanuni dönemi sikkelerinde süslemeler

Süslemeleri yazı ve motif olmak üzere iki alt grupta ele aldık:

4.5.1. Yazı

Türk hat sanatı denilince, Türklerin İslâmiyeti kabul edişlerinden sonra seçtikleri Arap harfleriyle oluşturdıkları sanat yazıları anlaşılır⁴⁰¹.

Sikkeler üzerindeki kullanılmış hat sanatının gelişmesi (gelişimi):

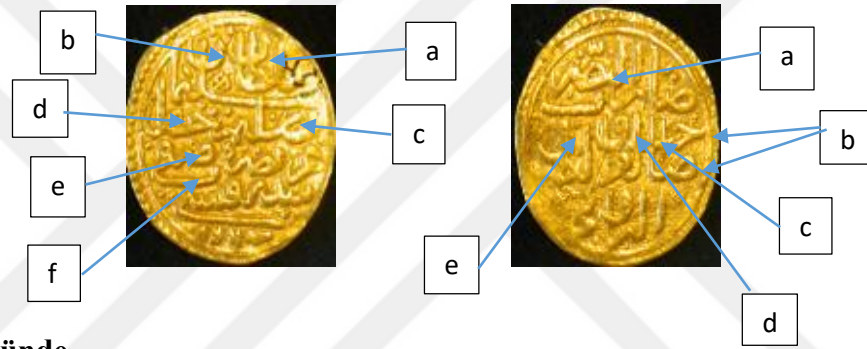
Maalesef sikkelerdeki hat sanatının incelenmesi çoğu kaynaklarda gözden kaçmıştır. Kanuni Süleyman zamanında sikkelerdeki yazılar Sülüs hattı ile yazılmıştır. Sikkelerdeki hat sanatı, Arap hattını öğrenme okulu sayılmaktadır. Emevi “Abdûlmelik Bin Mervan” zamanında sikkelerde basit Kufi hattı kullanılmıştır. Süslemesiz basit Kufi hattı; H.77/M.696dan H.132/M.750 yılına kadar devam etmiştir. Abbasi zamanı başında sikkelerdeki hat sanatı gelişmiştir. Hat sanatı mükemmel mertebesine ulaştı diyebiliriz. Ancak sikkelerdeki hat sanatının diğer sanatlardan daha yavaş geliştiğini söylebiliriz. Bunun sikkenin küçüklüğünden kaynaklandığı düşüncesindeyiz. Yapraklı Kufi hattı ve Nesih hattı ortaya çıkmıştır. Yapraklı kufi hattı ile yazılmış harfler, dalsız yapraklarla bağlanmaktadır. Yapraklı kufi hattın en eski modelinin 3. yüzyılına dayandığını gördük. Sonra çiçekli Kufi hattı ortaya çıkmıştır. Bu tip yazının sikkelerde ilk kullanımı H.4 /M.625 yüzyıldadır. Selçuklu sikkelerindeki çiçekli Kufi ve Nesih hattın kullanımının H.5/M.626 ve H.6/M.627 yüzyıla kadar devam edildiği kayıtlıdır. Nesih hattı Selçuklu sikkelerinde de kullanılmıştır. Kufi hattından daha yumuşaktır. Yazılışı kolay olduğu için sikkelerde kullanımı çok yaygındır. Eyyubi döneminde “El-kamil Muhamed” zamanında (H.624 – M.1227) de Mısır ve Şam'da Nesih hattı kullanılmaya devam edilmiştir. Nesih hattının en büyük gelişimi Memlûk döneminde de görülmüştür. Bunun için bu döneme, Nesih hattının altın asrı diyebiliriz. Aynı dönemde Sülüs hattı da ortaya çıkıp yaygın bir şekilde kullanılmıştır⁴⁰².

⁴⁰¹ TALAS Mustafa / Numan Durak Aksoy, Osmanli süsleme sanatlarının türk kültür tarihi ekseninde değerlendirilmesi,2006, s.468

⁴⁰² ABD-EL AZİM, Abd-El-Azim Muhamed abd-el vadod, a.g.e., s.257-262

İlk Osmanlı paralarında “Kufi” harfler yer alırken özellikle fetret devri ile birlikte daha işlek bir yazı stili olan “Sülüs” harflerin ağırlık kazandığı görülmektedir⁴⁰³. Tezimizdeki Kanuni Süleyman dönemi sikkelerinde Sülüs⁴⁰⁴ kullanıldığını gördük. Sikkelerdeki yazılara göre Sülüs hattının büyük bir gelişme gösterdiğini söyleyebiliriz.

Sikkelerdeki Sülüs hattı ile yazılmış yazılar, aynı zamanda bezemenin bir parçasıdır⁴⁰⁵. Bazı harfler ortak kullanılmış veya olması gereken yerde değil başka yere konulmuştur. Ya aynı kelimenin harfleri ya da diğer kelimelerin harfleri ile birleşerek yazılmasındaki üslup önemlidir. Çünkü hem süsleme oluşturulmuş hem de sikkelerin küçüklüğü sorunu çözülmüştür. Örnek olarak

Sikkenin ön yüzünde,

- Sultan kelimesindeki nun harfi, ta ve elif harflerin üstündedir.
- Süleyman kelimesindeki nun harfi, elif harfinin üstündedir.
- “Bin Selim” cümlesi birleşik yazılmıştır (bin kelimesindeki nun harfi ile Selim kelimesindeki düz sin harfi bağlı olarak yazılmıştır).
- Han kelimesindeki nun harfi, elif harfinin üstündedir.
- “Duribe fi” cümlesi, duribe kelimesindeki re harfi ve fi-cer harfindeki fe harfi ile bağlı olarak yazılmıştır.
- “Duribe” kelimesindeki be harfi, “Duribe” kelimesinin altına yazıldığından dolayı be harfi, fi-cer harfindeki ye harfinin üstündedir.

⁴⁰³ Damalı, a.g.e., s.54

⁴⁰⁴ Sülüs yazı hicretin 4. yılında ortaya çıkmıştır. Kufi yazıdaki düz ve köşeli şekiller bu yazıda yerini yuvarlaklığa ve eğri çizgilere bırakmıştır. Sülüs yazısının, bir santim veya daha fazla genişlikte açılmış kalemle yazılmış olanına “celi Sülüs” adı verilir. Büyük levhalar, kitabeler ve birçok mezar taşları bu yazıyla yazılmıştır. Sülüs yazının bilinen en eski örnekleri “İbn Bevvab ve Yakutu Mustasımî”ye aittir. İslam hat sanatında nesih yazı ile sülüs yazının harfleri birbirine benzenmekle beraber aralarında gene de farklılıklar vardır. Nesih yazının kalem kalınlığı 1 mm kadar sülüs yazının kalınlığı ise 25 mm dir. Nesihte zülfeşiz olan elifler, lamelifler, beler, kef kolları sülüste züliflidir.

⁴⁰⁵ ABD-EL AZİM, Muhamed Abd-el vadod, 2009, s.267

Arka yüzünde,

- a) Birinci satırdaki N-nadri kelimesi, dâribü kelimesindeki re ve be harflerinin üzerindedir.
- b) Sahibü kelimesindeki ha harfi, sad harfinin üzerindedir.
- c) Sahibü kelimesindeki be harfi, L-izzi kelimesindeki elif - lam harflerinin ile sahibü kelimesindeki elif harfinin üzerine yazıldığı görülmüştür.
- d) İkinci satırda vav -bağlama- harfi, L-izzi kelimesindeki ayn harfinin üzerine yazılmıştır.
- e) İkinci satırda fi-cer harfi, N-nasri kelimesindeki sad harfinin üzerinde yerini almaktadır.

4.5.1.1. Kanuni Süleyman altın sikkelerindeki en çok yazılmış harflerin değerlendirmesi

Elif harfi:

Elif harfi müfred (yalnız) ve mürekkep (bağlı) şekilleri ile çizilmektedir. Elif harfi, tek başına ve kelime sonunda iki şekilde görülmektedir. Şekil 2'de, yalnız elif harfinin başındaki kısma zülfe veya zülûf denir.

a-yalnız
elif

Yalnız elif harfi:

Osmanlı sikkelerinde Sülüs hattı ile üst tarafı **zülfe** / **zülûf** / **ruslaşma** yalnız elif harfi yazılmıştır. Kanuni Süleyman zamanındaki sikkeler üzerine yalnız elif harfi, “N-nadri” “L-izzi” “N-nasri” “l-berri” ve “l-bahri” kelimelerinde yazıldığı görülmüştür.

Memlûk döneminde ise bu tür yazılışlar sikkeler hariç madeni eserlerde yaygınlaşmıştır. Zülfe üslubu, Memlûk dönemindeki Sülûs hattının gelişimine işaret etmektedir⁴⁰⁶.

Yalnız elif harfi (şekil:2)

Ayrıca sikkeler üzerindeki yalnız elif harfi, bazı örneklerde “Motlaka” şekli ile çizilmektedir. Mutlaka elif harfi Sülûs hatında bilenen bir şekildir⁴⁰⁷. Motlaka şekli ile yazılmış elif harfi, dik ve alt kısmından biraz sol tarafa eğiktir. Örneğin, El-behri⁴⁰⁸, L-izzi⁴⁰⁹, N-nadri⁴¹⁰, N-nasri⁴¹¹ kelimelerinde fark edilmiştir.

Motlaka elif harfi

b- Birleşen (mürekkep) elif harfi:

Kalkan / El-talee elif harfi ile bilinmektedir⁴¹². Bu şekil ile yazılmış elif harfi sikkenin ön yüzlerinde “Sultan” “ Süleyman” “han” “Amasya” “Şah” ve arka yüzlerinde “dâribü” ile “sahibü” kelimelerinde yerini almaktadır. Mürekkep elif harfi, bazen zülfeli⁴¹³ ve çoğu zaman zülfesiz⁴¹⁴ çiziliyordu.

⁴⁰⁶ ABD-EL AZİM, Muhamed abdel-vadod, s.272

⁴⁰⁷ ABD-EL-AZİM Muhamed abdel-vadod, a.g.e., s.271.

⁴⁰⁸ sıra no.30-27-29-3-10-16-15 gibi...

⁴⁰⁹ sıra no.2-4-5-6-27-28-29-3-13-16-32-33 gibi...

⁴¹⁰ sıra no.3,10,13,14,15,16,32 gibi...

⁴¹¹ sıra no.3-16-13-...

⁴¹² ABD-EL-AZİM Muhamed abdel-vadod, a.g.e., s.270.

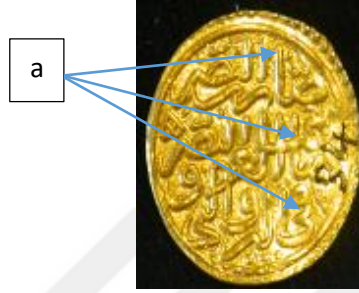
⁴¹³ Sıra no.36 gibi...

⁴¹⁴ 37A,37B ,38 gibi...

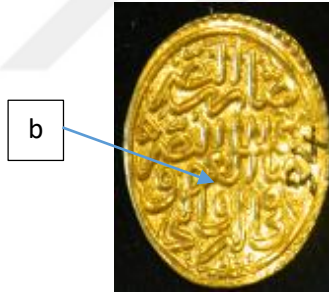
Elif -lam harfleri:

Sikkelerdeki elif -lam harfleri, kelime başında süsleme şekillerine göre üçe ayırdık,

a) Elif-lam harfleri normal şekil ile yazılmıştır. “l-nadri, l-izzı, l-berri ve l-bahri” kelimelerindedir.

b) Elif-lam harfleri üst taraflarında birleşiklerdir. “N-nasri⁴¹⁵, Es-sultan⁴¹⁶ ve l-bahri⁴¹⁷” kelimelerindedir.

c) Elif-lam harfleri uzun olup elif harfi sol tarafta, lam harfi sağ tarafta ve elif-lam harfleri üst taraflarından birleşik yazılmıştır. Ayrıca lam harfi, elif harfinden daha uzun olduğunu fark edilmiştir. N-nasri⁴¹⁸, l-bahri⁴¹⁹ kelimelerindedir.

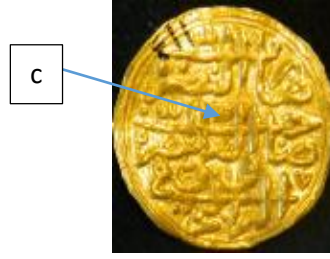
⁴¹⁵ Sıra no.38

⁴¹⁶ Sıra no.54

⁴¹⁷ Sıra no.98,4,6

⁴¹⁸ Sıra no.37A,37B,42,43,44,45,46,98

⁴¹⁹ Sıra no.38

Be harfi:

Be'yi elifle terkîb edince, kâf olur. Bâ'nın aslında, yılan kuyruğunu andırır bir hâl vardır.

- a. Yalnız be'nin iki şekli vardır⁴²⁰. Yalnız be harfinin iki şekillerini incelediğimiz sikkeler üzerinde yer almaktadır. **Birinci şekil** (şekil:3) “duribe”⁴²¹ ve “dâribü”⁴²² kelimelerindedir.

Şekil:3

İkinci şekil (şekil:4) de “duribe”⁴²³ ve “dâribü”⁴²⁴ kelimelerindedir.

(Şekil:4)

- b. bin kelimesinin başındaki Be harfî iki şekil ile yazılmaktadır.

⁴²⁰ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.346

⁴²¹ Sıra no.1,2,4,5,6 gibi...

⁴²² Sıra no.2,4,5,6,7 gibi...

⁴²³ Sıra no.30,27,28,29 gibi...

⁴²⁴ Sıra no.30,27,28,29 gibi...

- İncelediğimiz çoğu sikkeler bin kelimesindeki be harfî aşağıdaki şekli ile çizilmektedir. (şekil:5)

(Şekil:5)

- 97 ve 98 numaralı sikkeler bin kelimesindeki be harfî, aşağıdaki şekli ile çizilmektedir. (Şekil:6)

(Şekil:6)

- c. Sikkelerde kelime sonundaki bağılı be harfî, sadece “sahibü” kelimesinde bulunmaktadır.
- d. Sikkelerde kelime ortasındaki be harfî, “ l-berri” “ l-bahri” “Sidre kapısı” “Tebriz” kelimelerindedir.

Kelime Ortasındaki be harfinin şekilleri dört gruba ayırdık:

- **Birinci şekil:** “ l-bahri” kelimesindedir. Aşağıdaki şekle benzemektedir. (şekil:7)

(şekil:7)

- **İkinci şekil:** “L-berri” kelimesindedir. Aşağıdaki şekle benzemektedir. (şekil:8)

(şekil:8)

- **Üçüncü ve dördüncü** şekiller: “Tebriz” ve “Sidre kapısı” kelimelerindedir. Aşağıdaki şekle benzemektedir. (Şekil:9)

(Şekil:9)

Cim/ha/ka harfler:

kelime başında badem şekli ile, sikkeler üzerinde yazılmıştır. Bunun için Sülüs kitabesinde “Bademli harf (hı / ka / gim levziye)”⁴²⁵ ismini almaktadır (Şekil:10). Genelde bademli hı / gim / ka harfleri, med elif harfi öncesinden gelmektedir.

Cim harfi:

Sikkeler üzerindeki “Müreккеbe mobtedi'e”⁴²⁶ cim harfi bulunmaktadır. “Koçaniye”⁴²⁷ ve “Cezayir”⁴²⁸ kelimelerinde yer aldığını görülmektedir.

(Şekil:10) Kelime Başında levziye cim harfi

Ha harfi:

sikkelerde “Haleb” ve “Sahibü” kelimelerinde yer alır. Bu örnekteki ha harfi hem kelime başında hem de kelime ortasındadır. Kelimenin diğer harfleriyle bağlı olmayıp iki şekildedir:.

- Birinci şekil: açık ha harfi (Şekil:11) 86 numaralı sikkesinde gibi “Haleb” ve bazen de Sahibü kelimelerindedir.

(Şekil:11) Kelime başında açık ha harfi

- İkinci şekil: levziye ha harfi: bazen “Haleb”⁴²⁹ ve çoğu zaman “Sahibü”⁴³⁰ kelimesindedir.

⁴²⁵ ABD-EL-AZİM, Muhamed Abd-elvadod, a.g.e., s.274

⁴²⁶ ABD-EL-AZİM, Muhamed Abd-elvadod,a.g.e., s.274

⁴²⁷ Sıra no.27 ve 28

⁴²⁸ Sıra no.17

⁴²⁹ Sıra no.85,86,87,88 gibi...

⁴³⁰ Sıra no.49,53,17 gibi...

Kelime Ortasındaki ha harfi:

Sikkeler üzerinde “ l-bahri” ve “L-bahreyn” kelimelerinde yer almıştır. Aşağıdaki şekli ile çizilimektedir.

Hı harfi:

Sikkeler üzerinde genelde Levziye şekli ile çizilip kelime başında bulunmaktadır. (şekil:12) “han” kelimesinde yer almaktadır.

(şekil:12) Kelime Başında levziye ka harfi

Dal harfi:

Sikkeler üzerindeki dal harfi iki şekil ile yazılmıştır.

Birinci şekil:

Kelime sonundaki ve kelimenin diğer harfleriyle bağlı yazılmış dal harfi, “Mürekkebe motatarifa”⁴³¹ isimini almaktadır. “Amid” kelimesindedir.

Kelime sonundaki bağlı dal harfi

⁴³¹ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod,a.g.e., s.276

İkinci şekil:

Kelime başındaki (yanlız) dal harfi, “Dımaşk” kelimesindedir.

Kelime başındaki (yalnız) dal harfi

Re/zin harfler:

Re: kavislenmiş bir hattın ibâret olup, elif kadar olan çevresinin dörtte biri, başta öyle bir tarzda konur

Râ'nın şekli budur. Mürsel ve Mukavver adı verilen şekillerde de yazılır⁴³².

Re Mürsel

Re Mukavver

Sikkeler üzerinde re harfinin kullanımı yaygın bir şekilde gördük. **Re harfi:** iki şekilde gördük.

a) **Biri:** kelime sonundaki bağlı (murrakab) ra harfi, “Nasruhu”, “Tebriz”, “duribe”, “Mısır”, “N-nadri”, “N-nasri”, “L-berri”, “l-bahri” kelimelerinde yer almaktadır. kelimelerindeki yazılmış ra harfi “Ra rehmaniye” adı verilmiştir. 50-51 ve 52 sikkelere “Duribe”, 39 numaralı sikkesinde “nasruhu” ve 12 numaralı sikkesinde “N-nasri” kelimelerindeki re harfi “Mukavver” şekli ile çizilmiştir.

⁴³² YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.348

Re/zin rahmaniye, elif gibi talea harfler arasında denge ve karşılaşma şekli vermektedir⁴³³.

Ra/zin Rahmaniye

b) **İkisi:** yalnız olarak yazılıp “dâribü” ve “Sidre kapısı” kelimeler yer almaktadır. Sikkelerde yalnız ra harfi genelde rahmaniye şeklinde yazılmaktadır.

Zin harfi:

Sikkelerde kelime sonunda bağlı zin harfi bulunmaktadır. “azze” ve “L-izzî” kelimelerde yer almaktadır. Kelimelerdeki yazılmış bağlı zin harfi “rahmaniye” şekli ile yazılmıştır.

Sin/şin harfi:

Sin/şin harfi, sikkelerde iki şekilde yazılmıştır.

- Üç diş ile yazılmış gerçekleşen(muhakaka) Sin/şin denir. “Sultan” “ Süleyman” “Kostantiniye” “Sidre kapısı⁴³⁴” “Sene (18 ve 19 sikkelerinde)” “Amasya kelimesi taşıyan” ve sadece 29 numaralı Selim kelimesini taşıyan kelimelerde yer almaktadır.
- Dişsiz yazılmış asılı (mualaka) Sin/şin denir. Sadece 27, 28, 29 numaralı “Selim” kelimesini taşıyan, “Sultan” “Sene” “Brusa” ve “Sidre kapısı⁴³⁵” kelimesinde yer almaktadır.

Şin harfi:

- Kelime başında “Şah” kelimesinde bulunmaktadır. Şah kelimesindeki şin harfi bazen muhakaka⁴³⁶(dişli), bazen de mualaka⁴³⁷(dişsiz) şekli ile çizildiğini görülmüştür.
- Kelime ortasında Dimaşk kelimesinde yer almaktadır. Genelde muhakaka şekli ile çizilmektedir.

⁴³³ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod, a.g.e., s.277

⁴³⁴ Sıra no.9,11,12,gibi...

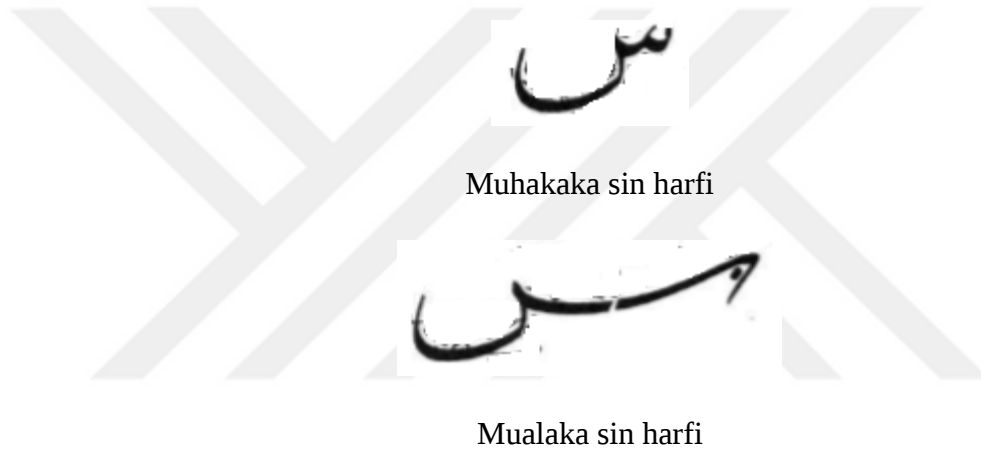
⁴³⁵ Sıra no.10 gibi...

⁴³⁶ sıra no.35 gibi...

⁴³⁷ sıra no.34,36 gibi...

Kalkaşandi'ye göre Sin/şin harfleri genelde en iyi şekli kelime başında gelip mualaka şekli ile yazıldığıdır. Kelime Ortasında Sin/şin harfleri geldiği halde muhakaka şekli ile yazılmasını arzu edilmektedir⁴³⁸. Kanuni Süleyman zamanındaki hattat, Kalkaşandi metoduna bazen uyup bazen de uymadığı görülmüştür. Örnek olarak

- sene kelimesindeki sin harfi genelde mualaka şekli ile çizilmektedir. Bir kaç örnek hariç⁴³⁹ muhakaka şekli ile yazıldığı görülmüştür.
- Kostantiniye kelimesindeki sin harfi genelde muhakaka şekli ile çizilmektedir. Sadece 16 numaralı sikkesindeki sin harfi mualaka şekli ile çizilmektedir.
- Amasya kelimesinin ortasındaki sin harfi, genelde Muhakaka şekli ile çizilip yani Kalkaşandi metoduna göre çizilmiştir.

Sad/dad harfler:

İbn-i Hilâl'e göre, kavisli iki hatt ile, sonda dikine çıkan bir hattan mürekkebdır. Yakût'a göre, beyazı biraz dikilmiş, arkaya doğru binmiş, badem gibi olup, üstten ve alttan yazılır ve nûn şekliyle birleşir.⁴⁴⁰ Sülüs hattı ile sad/dad harflerin yazılışında genelde sadece içi boş badem şekli ile çizilmiştir. Sikkelerde kelime başında ve ortasında bulunup geniş bir şekilde kullanılmıştır.

- Kelime ortasında sad harfin yeri: “Nasruhu”, “Mısır”, “N-nasri” kelimelerinde yer almaktadır.
- Kelime başında sad harfinin yeri: “Sahibü” kelimesindedir.

⁴³⁸ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod, a.g.e., s.282

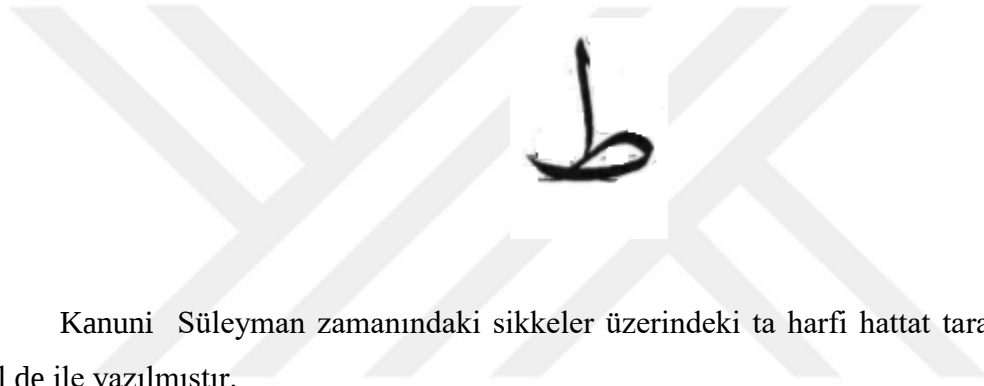
⁴³⁹ sıra no.18 ile 19

⁴⁴⁰ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.349

Sikkeler üzerinde dad harfî kelime başında yazılmıştır. “Dâribü” ve “Duribe” kelimeleinde yer almaktadır.

Ta harf:

Sad başı ile eliften mürekkeptir⁴⁴¹. Sikkeler üzerinde Ta harfi “gerçekleşen/muhakaka” yazılmıştır. Genelde iki dik harf arasında yer almaktadır⁴⁴². Sülüs hattındaki kullanımı çok yaygındır⁴⁴³. Sikkeler üzerinde Ta harfindaki mürekeb elif harfi genelde üst taraftan biraz sağ tarafa eğilmektedir. “Sultan” ve “Es-sultan” kelimelerinde yer almaktadır.

Kanuni Süleyman zamanındaki sikkeler üzerindeki ta harfi hattat tarafından iki şekil de ile yazılmıştır.

a- Hattat tarafından bazı sikkeler üzerinde Ta harfindaki elif harfi üst taraftan biraz sağ tarafa eğilmektedir (zülfe). “Sultan”⁴⁴⁴ ve “Kostantiniye”⁴⁴⁵ kelimesinde yer almaktadır.

Memlüklüler zamanında sikkelerde değil maden sanatında yaygın bir şekilde kullanıldığını bilinmektedir⁴⁴⁶.

b- Ta harfindaki elif harfi zülfesiz (üst taraftan sağa eğik değildir) çizilmiştir. “Sultan”⁴⁴⁷ kelimesindedir.

⁴⁴¹ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.350

⁴⁴² ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod, a.g.e., s.284

⁴⁴³ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod, a.g.e., s.285

⁴⁴⁴ Sıra no.39,40,41,36,35,97,98 gibi...

⁴⁴⁵ Sıra no.98 gibi...

⁴⁴⁶ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod, a.g.e., s.285

⁴⁴⁷ Sıra no.34,37B,56,61 gibi...

Ayn harfi:

Sikkeler üzerinde ayn harfi iki şekil ile yazılmıştır:

- Kelime başında: “azze” kelimesinde yer almaktadır. Ayn harfi Sülüs hattında “bademli(levziye) ayn / ayn-ı sadı⁴⁴⁸” ismini almıştır⁴⁴⁹.
- Kelime ortasında “L-izzi” kelimesinde bulunmaktadır. Sülüs hattında genel olarak içi boş ayn harfi kullanılmıştır⁴⁵⁰.

Kanuni sikkelerde kelime ortasında Sülüs hattıyla yazılmış ayn harfi “kare ayn harfi”⁴⁵¹ / “Kasap satırına benzer”⁴⁵² denir. Kelime ortasında ayn harf iki şekilde yazılmaktadır.

- Biri içi boş, ikincisi içi dolu L-izzi⁴⁵³ kelimesindeki gibi şekillerdir.
- İkisi içi dolduran ayn harfi, L-izzi⁴⁵⁴ kelimesindeki gibi şekillerdir.

Fa/ka harfler:

Fa harfi: bâ'ya bindirilmiş vav başıdır. Sikkelerde fa harfi kelime başındadır. Fa harfinin başı ile vav harfin başına benzemektedir. Sikkeler üzerine fa harfi genelde “fı-cer harfinde” yer almaktadır.

⁴⁴⁸ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.350

⁴⁴⁹ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod, a.g.e., s.286

⁴⁵⁰ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod,286

⁴⁵¹ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod,287

⁴⁵² YAZIR, Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.351

⁴⁵³ Sıra no.50 gibi...

⁴⁵⁴ Sıra no.25,51,52 gibi...

Kaf harfi: nûn'a bindirilmiş vav'dır. Başta ve ortada kaf, başta ve ortada fâ gibidir. Yalnız başına ve sonda mürseli de olur⁴⁵⁵. Sikkeler üzerinde kaf harfî iki şekildedir.

- a) Birincisi kelime başında, kaf harfî ile fa harfî aynı şekilde, “Kostantiniye” “Kratova” ve “Koçaniye” kelimelerinde yer almaktadır.
- b) İkincisi Dımaşk” kelimesindeki gibi kelime sonunda bağı olarak yazılmaktadır.

Lam harfî:

Dik ve düz bir şekil olur elif ile nûn çanağından ibarettir⁴⁵⁶. Sikkelerde lam harfî iki şekilde yazılmaktadır.

- kelime ortasında lam harfî (mürekkebe lam harfî)⁴⁵⁷, “ Süleyman” ve “Selim” kelimelerinde yer almaktadır.

- Kanuni Süleyman zamanındaki sikkelerde kelime başında lam harfîndeki elif harfî, üst taraftan biraz sağa eğilmektedir. “ Mobtad'aa muhakakka”⁴⁵⁸ isimini alıp “N-nadri” “L-izzi” “N-nasri” “ l-berri” “ l-bahri” kelimelerinde yer almaktadır. Lam harfî, cim-ha ve ka harflerin öncesine geldiği zaman “Mobtad'aa mualaka” isimini almaktadır.⁴⁵⁹ l-bahri kelimesinde yer aldığı görülmektedir.

⁴⁵⁵ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.352

⁴⁵⁶ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.353

⁴⁵⁷ ABD-EL-AZİM Muhamed,a.g.e.,s.293

⁴⁵⁸ ABD-EL-AZİM Muhamed,a.g.e.,s.293

⁴⁵⁹ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod,a.g.e.,s.293

Mim harf:

Sülüs yazısındaki mim harfinin çok şekli vardır. “Yalnız, başta, ortada, sonda”⁴⁶⁰ başlı harfler (mim ve vav) hep üçgenli olur ve bu üçgenler üçte bir ve üçte iki nisbetini muhâfaza ederler⁴⁶¹. Sikkelerde mim harfi kelime başı, ortası ve sonunda yazılmıştır.

a) Kelime ortasındaki mim harfi, Süleyman ve bi-Mısır kelimelerinde yer almaktadır. Genelde Sülüs hattındaki mim harfi, aşağıdaki gibi çizilmektedir.

Kelime ortasındaki mim harfi

b) Kelime sonundaki mim harfi “Mualakaa”⁴⁶² isimini alıp Selim kelimesinde yer almaktadır.

Kelime sonundaki mim harfi

c) Kelime başındaki mim harfi “Başta Mualakaa”⁴⁶³ isimini alıp Amasya, Amid ve Mısır kelimelerde yer almaktadır.

⁴⁶⁰ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.354

⁴⁶¹ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.325

⁴⁶² ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod,a.g.e.,s.296

⁴⁶³ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod,a.g.e.,s.296

Kelime başındaki mim harfi

Nun harfi:

Muhakkak'da re, nun ve ye uzunumsu ve derinliği az, Sülüs'te ise kısa ve derin olur⁴⁶⁴. Kanuni Süleyman zamanındaki sikkelerde nun harfi, kelime ortasında, başında ve sonunda yer almaktadır.

Kelime sonundaki nun harfi iki şekilde yazılmıştır:

a) Yarım dâire kadar yuvarlanmış olup, başında mukadder bir kalem ağzı vardır.⁴⁶⁵ “Sultan”⁴⁶⁶ “Süleyman”⁴⁶⁷ “Han”⁴⁶⁸ “Bin”⁴⁶⁹ kelimelerinde yer almaktadır.

Yarım dâire kadar yuvarlanmış nun harfi

b) mukavves kaş gibidir. Bir de nûn-ı râî denilen müvelled bir şekil daha vardır.⁴⁷⁰ “Sultan”⁴⁷¹ “Süleyman”⁴⁷² Han”⁴⁷³ “Bin”⁴⁷⁴ kelimelerinde yer almaktadır.

Mukavves kaş gibi nun harfi

⁴⁶⁴ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.330

⁴⁶⁵ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.354

⁴⁶⁶ Sıra no. 34,35,36 gibi...

⁴⁶⁷ Sıra no. 34,35,36 gibi...

⁴⁶⁸ Sıra no. 34,35,36,37A,37B,38 gibi...

⁴⁶⁹ Sıra no. 32,33 gibi...

⁴⁷⁰ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.355

⁴⁷¹ Sıra no.98 gibi...

⁴⁷² Sıra no.91,98,97 gibi...

⁴⁷³ Sıra no.14 gibi...

⁴⁷⁴ Sıra no.97,98 gibi...

Nun'un başta ve ortada şekilleri be'nin başta ve ortada şekilleri gibidir⁴⁷⁵. Kanuni Süleyman zamanındaki sikkeler üzerinde başta yazılan nun harfi, “nasruhu” kelimesinde yer almaktadır.

He harfi:

Sikkeler üzerinde “Morakaba” isimini alıp kelimenin sonunda yer almaktadır.

- Birinci şekil yalnız “çıplak he harfi”⁴⁷⁶, “Üçgenli mofrada he harfi” isimini almaktadır. sikkenin ön yüzünde “Nasruhu” “Kratova” “Şah” “Sidre kapısı” kelimesinde yer almaktadır.
- İkincisi “birleşik he harfi / El-maktofa / iki sad gibi / mürseli”⁴⁷⁷ isimini almaktadır. “Kostantiniye” “Brusa” “Amasya” kelimelerinde yer almaktadır.

Mürseli he harfi

iki sâd gibi

Üçgenli mofrada he harfi

Vav harfi:

Kanuni Süleyman sikkelerinde “Muhakkak vav harfi” isim alıp yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Sülüs hattında Muhakkak vav harfi, hep mukavver ve mürsel şekli ile çizilmektedir⁴⁷⁸. Mukavver vav harfi, genelde bağlama görevi yapmaktadır. Sikkenin arka

⁴⁷⁵ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.355

⁴⁷⁶ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod,a.g.e.,s.299

⁴⁷⁷ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod,a.g.e.,s.299

⁴⁷⁸ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod,a.g.e.,s.330

yüzünde “L-izzi ve N-nasri”, “ l-berri v l-bahri” kelimelerinde yer almaktadır. Brusa ve Siroz kelimelerinde de vav harfi Mukavver şekli ile çizilmiştir. 13 ve 15 numaralı sikkelerinde yer almaktadır. Mukavver vav harfi de kelime harfleriyle bağlandığı görülmüştür. “Koçaniye” ve “Kratova” kelimelerinde yer almaktadır.

Mukavver vav harfi

Mukavver vav harfi, birleşik şekli

Ye harfi:

Sülüs yazmasında kelime sonuna ve diğer harflerle bağlı geldiğinde iki süsleme şekli ile yazılmaktadır.

a) **Birincisi “makus (devrik) ye”** genelde fa ve lam harflerinden sonra gelir. Kanuni Süleyman zamanında özellikle Fi-cer harfi yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Sikkeler üzerinde makus ye harfi bazen uzun bazen de kısa olarak yazılmaktadır. Sikkenin küçüklüğü sorununu çözmek için Fi-cer harfinin, makus ye harfi şekli ile yazıldığını düşünüyoruz.

(uzun)

(kısa)

b) **İkincisi** “Mualaka” ismini alıp fi-cer harfinde bulunup Kanuni sikkelerinde makus ye harfine kadar yaygın bir şekilde kullanılmamıştır.

Kelime sonuna ve diğer harflerle bağlı geldiğinde Ya harfinin altındaki iki nokta bazen konulup⁴⁷⁹ bazen de yazılmamıştır⁴⁸⁰.

“Mualaka ye harfi”

Kelime başında ve ortasındaki ye harfi, bâ harfinin başta ve ortada şekillerine benzemektedir⁴⁸¹. Sikkeler üzerinde başta ve ortada yazılan ye harfi, “Süleyman” “Selim” “Kostantiniye” “Koçaniye” “Tebriz” kelimelerinde yazıldığı görülmüştür.

4.5.1.2. Sülüs Hattındaki İşâretlerin Tanıtımı

İslâm yazılarında kullanılan işâretler: I-Okutma, II-Mühmel harf, III-Tezyîn işâretleridir.

Okutma İşâretleri: Başlıca Kûfî, Sülüs, Muhakkak, Reyhânî, Tevkî, Celî, Müsennâ, Celî Dîvânî yazılarında kullanılmıştır. Bunlar; 1- Nokta, 2- Hareke, 3- Cezm, 4- Şedde, 5- Med, 6- Tenvin, 7- Hemze, 8- Sıla olmak üzere sekizdir⁴⁸².

4.5.1.2.1. Sikkelerdeki Sülüs hatlı yazıların üstündeki okutma işâretleri (harekeler)

- Med harfler: Arapçada harfleri seslendiren, yani okutan işâretlere hareke denir. Bunlar fetha “َ”, zamme “ُ”, kesra “ِ” olmak üzere üçe ayrılır⁴⁸³/

⁴⁷⁹ Sıra no.1 gibi “Sidre kapısı ve fi-cer harfi”

⁴⁸⁰ Sıra no.4,5,6,7 gibi “fi-cer harfi”

⁴⁸¹ Mahmud Bedreddin YAZIR, a.g.e., s.358

⁴⁸² Mahmud Bedreddin YAZIR, a.g.e., s.356

⁴⁸³ İbrahim Sarmış, Arapça Dil Bilgisi

Fetha (esre): “ ˆ ” A veya E sesi verir. Harfin üzerine yazılır veya üzerinde varlığı kabul edilir. Kalın sesli harflerde A, ince sesli harflerde ise E sesini verir. Sikkelerde yaygındır. Örnek olarak, sikkelerin ikinci satırındaki “Selim”⁴⁸⁴ kelimesinin düz sin harfi üzerine fetha(esre) harekesi çizilmiştir.

Zamme(ötre): “ ˆ ” U sesi verir. Bu da harfin üzerine yazılır veya üzerinde varlığı kabul edilir. Sikkeler de yaygın bir şekilde kullanmıştır. Özellikle ön yüz “Sultan”⁴⁸⁵ ve “Süleyman”⁴⁸⁶ kelimeleri üzerindedir.

Kesre: “ ˆ ” bu hareke harfin altına yazılır veya altında varlığı kabul edilir. Harfin kalınlığına ve inceliğine göre I veya İ sesi verir. Örnek olarak, N-nadri⁴⁸⁷ kelimesindeki re harfi altında yer almaktadır.

Cezm: “Türkçede tutar adı verir”⁴⁸⁸: “ ˆ ” Üzerinde bulunduğu harfi kendisinden önceki harfle birleştirerek bir hece olarak okutan bir harekedir. Onun için bir adı da tutardır. Harfin üstünde küçük yuvarlak şeklinde yazılır veya üzerinde varlığı kabul edilir. Örneğin, 29 numaralı sikkenin “Kostantiniye”,.... kelimesinde çentekli sin harfi üzerindedir. 17 numaralı sikkenin arka yüzünde “N-nadri”, “N-nasrı” gibi.... kelimeler üzerindedir. 15 numaralı sikkenin “Siroz” kelimesindeki re harfi üzerindedir.

Kalın cezm: Sülüs ve Sülüs Celîsi yazılarda kalın cezm denilen “ ˆ ” şeklinde de bâzen kullanılır⁴⁸⁹. Örneğin, 19 numaralı sikkenin ön yüzünde ve ona benzeyen “Duribe” kelimesindeki be harfi ve sene kelimesindeki sin harfi üzerinde yer almaktadır.

Şedde: “Türkçede teşdîd adı da verilir”⁴⁹⁰: “ ˆ ” Buna bağlama işareti de denir. Üzerine yazıldığı harfin iki defa okunmasını sağlar. Aynı türden olup ardarda gelen ve birincisi sakın, ikincisi harekeli olan iki harfi kaynaştırır. Harfin üzerine yazılır. Sikkeler

⁴⁸⁴ Sıra no.1, 5,10 gibi...

⁴⁸⁵ Sıra no.1,2,4,5,6 gibi...

⁴⁸⁶ Sıra no.9,10 gibi...

⁴⁸⁷ Sıra no.2,4,6 gibi...

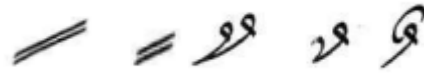
⁴⁸⁸ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.362

⁴⁸⁹ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.362

⁴⁹⁰ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.362

üzerinde yaygın bir şekilde kullanmıştır. Özellikle arka yüzündeki “N-nadri” ve “N-nasri” kelimeler üzerindedir.

Tenvin: üç türdür, iki üstün – iki esre – iki ötre şeklinde kelimelerin üzerinde yer almaktadır. Tenvin işareti, sikkelerin üzerinde çizilmemiştir.

Nokta: Genelde harfler, ya bîr, ya iki veyâ üç noktalı olur⁴⁹¹.

- Bir nokta: “•”
- İki nokta: “••” veya “•••”
- Üç nokta: “•••”, “••••”, “•••••” veya “••••••”

Sikkelerde harflerin noktaları

- İki nokta, bazen yan yana çizilip Örneğin, Kostantiniye⁴⁹² kelimesindeki kaf ve ya harflerin noktalarındaki gibi; bazen de üst üste çizilip Örneğin, “Selim”⁴⁹³ kelimesindeki ya harfi ve Kostantiniye kelimesindeki kaf ve ya harfler gibidir.

- Üç nokta, bazen yan yana çizilip örneğin, “Şah”⁴⁹⁴ kelimesindeki şin harfinin noktalarındaki gibi; 79 numaralı sikkenin “Dımaşk” kelimesindeki şin harfi üzerindedir. Bazen de üst üste çizilip örneğin, 38 numaralı sikke ikinci satırındaki “Şah” kelimesindeki şin harfi noktalarındaki gibidir. Üçgen şekli oluşturan üç noktanın şekli daha bulunmaktadır. “Şah”⁴⁹⁵ düz (mualaka) şin harfinin noktalarındadır. “Şah”⁴⁹⁶ çentekli şin harfinin noktalarındadır. “Dımaşk”⁴⁹⁷ kelimesindeki şin harfinin üzerindedir.

⁴⁹¹ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.360

⁴⁹² sıra no.38 gibi...

⁴⁹³ sıra no.50, 51 gibi...

⁴⁹⁴ sıra no.38 gibi...

⁴⁹⁵ sıra no.39 gibi...

⁴⁹⁶ sıra no.62 gibi...

⁴⁹⁷ sıra no.80 gibi...

4.5.1.3. Mühmel (Noktasız) harf işâretleri

Mühmel harf işâretleri harfin altına konur ve o harfin noktasız harflerden olduğunu anlatır. Örneğin, 49 numaralı sikkesindeki arka yüzünün ikinci satırında “sahibü” kelimesinde ha harfin altında ve üçüncü satırında “ l-berri” kelimesinin altında da yer almaktadır. 12 numaralı sikkenin birinci satırında “Sahibü” kelimesindeki ha harfinin altında yer almaktadır.

Mühmel harflerde de fazlalık düşmemelidir. Çünkü her mühmel harfin altına ufağını koymak şart değildir.

Mühmel harf İşâretlerin örneği

“Nahl” (sure adı, başlıkta), “hâ” (harf adı), “Hak” (imam İbn Kesir ve Ebu Amr’ın rumuzu) gibi bazı kelimelerdeki “ha” (ح) harfinin altına küçük bir “ha” daha yazılmıştır. Bu yazım tarzı, hep kırmızı renkte yazılmış yerlerde ve genellikle kelime başındaki “ha” (ح) harflerinde görülmektedir. Ancak bu işâretin düzensiz olarak kullanılması ona özel bir anlam vermemektedir. Bu şekilde hat sanatı örneklerinde de rastlanan ve harfin noktasız olduğunu gösterme ya da süsleme amacıyla kullanılan noktasız harf işâretinden başka bir şey değildir. Ancak bu küçük “ha”, çoğu kez 45, bazen de 90 derece kadar sola doğru yatırıldığından kimliğini kolayca ele vermemektedir⁴⁹⁸.

⁴⁹⁸ Muharrem daşdemir, keşfü’l-mejânî’nin grafik özellikleri, 2007, s.1123

4.5.1.4. Tezyîn (süsleme) işâretleri

Tezyîn İşâretleri:

Bunlar “Ufak tırnak, Kalın tırnak, Devrilmiş tırnak, Tirfil, Tırnaklı tirfil, Mimli Tirfil, Cizzimli tirfil, Yuvarlak nokta”. Sikkelerde süsleme işâretleri yaygındır.

Tezimizdeki sikkelerde süsleme işâretlerinden sadece “Ufak tırnak, Tirfil, Cizzimli tirfil, Yuvarlak nokta” bulunmaktadır.

- Ufak tırnak; hareke kalemiyle atılır. altta ve üstte, sağda ve solda bulunur. Sülûs ve Celî Sülûs'de kullanılır⁴⁹⁹. Sikkelerde o kadar yaygın bir şekilde çizilmemiştir. Örneğin, 19,15 ve 52 numaralı sikkelerde N-nasri kelimesindeki re harfinin üzerinde yer almaktadır.

- Tirfil; sikkeler üzerinde yaygın bir şekilde çizilmiştir. Örneğin, 15,2,6, numaralı sikkelerin ön yüzlerinin ikinci satırında “Selim” kelimesindeki düz sin harfi üzerinde de yer almaktadır. 98 numaralı sikkenin ön yüzünün ikinci satırında Selim kelimesindeki çentekli sin harfi üzerinde tirfil motifi ile bezenmiştir.

- Cizzimli tirfil; bunun aslı cizzimle tirfilin birleşmesi olup, cizzimli harf üzerine bazan konur⁵⁰⁰. Örneğin, 15 numaralı sikkenin duribe kelimesindeki be harfi üzerinde cezemli tirfil bezenmiştir.

⁴⁹⁹ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.364

⁵⁰⁰ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.365

- Yuvarlak nokta; Noktalı harf altına konmamalıdır⁵⁰¹. Satır altında bir boşluğu doldurmak için kullanılır. Örneğin, 25 numaralı sikkenin ikinci satırında “N-nasri” kelimesindeki ve 37A ve 37B numaralı sikkenin arka yüzünün birinci satırında N-nadri kelimesindeki re harfi üzerinde içi dolu kabirik nokta bulunmaktadır. 90 numaralı sikkenin arka yüzünde “dâribü” ve “sahibü” kelimelerindeki be harflerin üzerinde içi dolu kabirik nokta çizilmiştir. 12 numaralı sikkenin ön yüzünde “Han” kelimesinin sol tarafında yer almaktadır. 98 numaralı sikkenin ikinci satırında “Selim” kelimesindeki çentekli sin harfi üzerindedir.

4.5.2. Kanuni zamanı sikkelerinde motifler

Kanuni zamanı altın sikkelerde motifler o kadar geniş bir şekilde kullanılmamıştır. Büyük bir ihtimalle kitabeler arasındaki boş yerleri doldurmak içindir. Çok kullanılmış motifler, “Boş ve içinden dolduran daire, üçer nokta olan çintemani, saadet düğümü, altı kollu yıldız, beş yapraklı çiçek, dikdörtgen ve rumi”dir.

Konumuza giren altın sikkelerdeki motifleri geometrik, bitkili ve hayvanlı süsleme diye üçe ayırdık.

4.5.2.1. Geometrik süsleme

Türk süslemesinde olduğu kadar İslam ülkelerinin bezeme sanatlarında da büyük yeri vardır. Üçgen, kare, daire, oval, dikdörtgen gibi geometrik formların birleşmesinden meydana gelirler. Başlangıç ve bitiş noktalarının belli olmaması nedeniyle İslam felsefesinin etkisi altında geliştiği kabul edilir⁵⁰².

Türk-İslam sanatının hemen hemen her döneminde her tür yapıda karşımıza çıkabilen geometrik bezemeler sembolik olarak sonsuzluk ve süreklilik göstererek Allah fikrini hatırlatır⁵⁰³.

⁵⁰¹ Mahmud Bedreddin YAZIR, a.g.e., s.365

⁵⁰² Şeyda Yavuz, süsleme sanatlarında rumi motifi ve tarihsel gelişimi, ankara 2008,s.6

⁵⁰³ Yusuf Çetin, Ağrı mezar taşlarında form ve bezeme unsurları, 2015, s.91

Sikkelerde geometrik süslemelerden oluşan örneklerin başında daire motifi yer almaktadır.

4.5.2.1.1. Çerçevde

İnci dizi

İslâmiyet öncesinde Sasanilerde sikkeleri gibi birçok alanda süsleme motifi olarak kullanılan inci dizisi, İslam Sanatında da Samarra stukolarından itibaren sıkça kullanılan süsleme motiflerinden birisi olmuştur. İnci dizisi sikkelerde ne zamandan beri en çok kullanılan süsleme motiflerinden biridir. İnci dizisi form hem sikkenin bitiş kenarında, hem de sikkenin ortasında motifleri çevreleyen fonksiyonel bir biçimdedir. Kanuni Sultan Süleyman 3 numaralı sikkesine benzeyen örnekleri hesaba katmazsak çoğu altın sikkelerinde bulunduğunu diyebiliriz. Sikkelerde inci dizisi genelde dış çerçeve, iki daire çerçeve arasında ya da üç düz daire çerçeve arasında yer aldığı görülmüştür. İnci dizisinin tam çıkmaması baskı hatası kadar sonradan kırılması seçeneğini de düşündürmektedir.

Daire

Daire formu islam süsleme sanatlarında olduğu kadar mimaride de geniş bir şekilde kullanılmıştır. Mimaride sık kullanılan kubbelerin formu dairedir. Tam daireler farklı dönemlerde farklı biçimlerde özellikle kontur oluşturmada sıkça kullanılmıştır. Kanuni Süleyman dönemi bütün sikkeleri daire ile çevrilmektedir. Kenar konturu tam daire olan formlar çeşitlikli göstermektedir. Ayrıca daire motifi sadece konturda değil kompozisyonun bir parçası olarak da sıkça kullanılmıştır. Bu küçük daire motiflerinin içleri bazı örneklerde boş⁵⁰⁴ bırakılıp bazı örneklerde ise göz biçimi⁵⁰⁵ verilerek doldurulmuştur. Ayrıca bazı

⁵⁰⁴ sıra no.52,53,56,57,95 gibi...

⁵⁰⁵ sıra no.54,55,56 gibi...

gümüş sikkelerinde⁵⁰⁶, sikke ortasına yerleştirilen yatay yazılar tam daire, iki sıra, düz bir kontur içine alınmıştır.

Osmanlı döneminde kullanılan sikkelerin üzerinde bazen tam dairelerin olan çerçev, merkezi kitabeler ile çerçevedeki kitabeleri ayırmak için kullanılmaktadır. Çoğu zamanda bu daire çerçeve sadece süsleme ögesi olacak kullanıldı diyebiliriz. Sikkelerin yanlış basılmasının, dairenin tam çıkmama⁵⁰⁷ sebebi olabileceğini düşündürmektedir.

Tam daire

Oval şekil

Bazı gümüş sikkelerinde⁵⁰⁸, sikke ortasına yerleştirilen yatay yazılar oval şekil, bir sıra, düz bir kontur içine alınmıştır.

4.5.2.1.2. Yazılar arasında

Yıldız motifi

Süsleme sanatının vazgeçilmez motifi içinde yer alan yıldız, İslam devletlerinde, mimari, küçük el sanatları, maden, minyatür gibi sanat eserlerinin hemen hepsinde görülmektedir. Çalışmamızda yıldız motif sadece dolgu olarak biçiminde kullanılmıştır.

Altı köşeli yıldız motifi, geleneksel olarak sikkeler üzerinde astral bir anlamda kullanılmıştır. Kullanım şekillerine göre yıldız, şu tiplerde görülmektedir:

⁵⁰⁶ Gümüş kataloğu: 28 ve 29 numaralı sikkelerinde

⁵⁰⁷ ön yüzde: 1,2,4,5,27,28,17,3 gibi... arka yüz: 1,2,5,7,17,3 gibi...

⁵⁰⁸ Gümüş kataloğu: 25,26 ve 27 numaralı sikkelerinde

- 38 numaralı sikkenin ön ve arka yüzlerinde olduğu gibi, kelimedede harflerin noktası yerine yıldız konulmuştur.
- 39 numaralı sikkede, yıldız motifinden dal, daldan da rumi motifi çıkmaktadır.
- Sade yıldız motifi, 82,95,96 numaralı sikkelerde yer almaktadır.

4.5.2.2. Bitkisel Süsleme

Bitkisel motifler İslam sanatında, Emevi döneminden itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Emevi sanatında, akantus yaprakları gibi bitkisel motifler kullanılmıştır. Abbasiler döneminde bitkisel bezeme unsurlarının en iyi uygulandığı Samarra alçı süslemeleri Fatîmilerde ve Gazneli yapılarındaki terakota ve mermer bezemelerinde görülmeye devam etmektedir. Anadolu Selçuklu taş süslemelerinde Moğol istilasına kadar ağırlıklı olarak geometrik formlu süsleme motifleri kullanılırken, 13. yüzyılın sonlarından itibaren çoğunlukla bitkisel karakterli süsleme motifleri görülmektedir. Osmanlı süslemesinde erken dönemlerde ortaya çıkan hatai üslubu ile başlayan bitkisel bezeme, naturalist üslupta kullanılan çiçekler, geç dönemde ortaya çıkan yabancı üslupların etkisiyle

gelişen stilize bitkisel motifler, tüm sanat çağı boyunca hemen her alanda kullanılarak gelişimini devam ettirmiştir⁵⁰⁹. Kanuni Süleyman altın sikkelerinde saadet düğümü (bazen devrilmiş ve düzgün bazen de karmaşık bir şekilde bezenmiştir), rumi, dallar, beş yapraklı çiçek motifleri gibi bitkisel süsleme yaygındır.

4.5.2.2.1. Saadet düğümü

Bazı kaynaklarda Saadet düğümü bir geometrik, bazılarında bitkisel süsleme olarak geçer. Çalışmamızda saadet düğümünü, bitki süsleme olarak sınıflandırdık.

Saadet düğümü, birbirinin içinden iki ilmeğin oluşturduğu düğüm; birliğin yarattığı gücü, saadet ve mutluluğu ifade eden eski ve yaygın simgedir⁵¹⁰.

Antik dönemde Herakles düğümü olarak adlandırılan bu motifin en eski örnekleri Mısır eski krallık döneminin mühür oymalarında saç örgüsü motifleriyle birlikte görünür⁵¹¹.

Bu motif, üçüncü Samerra stilinde sık bir şekilde kullanılmıştır⁵¹². Osmanlı sikkelerinden önce, Memlük sikkelerinde saadet düğümü motifi sık bir şekilde görülmüştür⁵¹³.

Kanuni Sultan sikkelerinde en çok kullanılmış süsleme elemanlardan biri “saadet düğümü” sayılmaktadır.

Saadet düğümleri sikkeler üzerinde değişik kullanım alanları:

- Bazı sikkelerdeki darphane isimleri saadet düğümü ile beraber kullanılmıştır. Örnek olarak Kratova baskı yerinde basılmış 33 numaralı sikkedeki “Kratova” kelimesinin yazılışında he harfinin yerine saadet düğümü motifi konulmuştur. 97 numaralı sikkedeki “Sidre kapısı” yazılışında he harfinin yerine de saadet düğümü motifi bulunur. 89 numaralı sikkede Haleb kelimesindeki be harfinin ortasında yer almaktadır.
- Bazen fi-cer harfinin uzun ye harfin ortasında⁵¹⁴ yer alır.

⁵⁰⁹ Necla Akkaya, a.g.t., s.496-497

⁵¹⁰ El-sawi Ahmed, En-nokod el-motadawla fi masr el-Osmaniye, s.31

⁵¹¹ Necla Akkaya, a.g.t., s.494

⁵¹² Muhamed Abd-elvadod Abd-el-azim,332

⁵¹³ Muhamed Abd-elvadod Abd-el-azim,331

⁵¹⁴ sıra no.34,35,47,48,86 gibi...

- Bazen de sikkenin arka yüzündeki “Sahibü” kelimesinin uzun be harfinin ortasındadır⁵¹⁵.
- Saadet düğümü motifi bazen yatay, 41 numaralı sikkede hem üçüncü satırında “Nasruhu” kelimesindeki re harfi hem de dördüncü satırındaki “fi-cer harfinin fa harfin sağ tarafındaki gibidir. Bazen de 41 numaralı sikkесinin ikinci satırındaki “Sultan” kelimesinin nun harfin üzerinde dikey işlenmiştir.
- Bazı örneklerde karışık şekli de yer almaktadır. 93 numaralı sikkenin arka yüzünün ikinci satırındaki “Sahibü” kelimesinin uzun be harfin ortasında ve 47-48 numaralı sikkelerin üçüncü satırındaki Fi-cer harfindeki ye harfinin kuyruğu uzatılarak yazılar arasında işlendiği görülmüştür.
- Bazı sikkelerde saadet düğümü motifinden rumi motifi oluşturulmaktadır. 62 numaralı sikkenin arka yüzünün “n_nadri” kelimesindeki re harfi ile “sahibü” kelimesindeki uzun be harfinin üzerindedir.
- Bazen de (gümüş kataloğun 25 numaralı sikkесindeki) oval şeklinin sağ tarafında saadet düğümü motifi ile bezenmiştir.

Düzgün Saadet düğümü

Karmaşık saadet düğümü

⁵¹⁵ sıra no.36,87,88,93 gibi...

Saadet düğümü motifinden rumi oluşturmaları

4.5.2.2.2. Çintemani / Üç benek

Genellikle üç benekle birlikte kullanılan çintamani, bulut ve hatai motifleri gibi Orta Asya kaynaklıdır. Yan yana uzanan iki dalgalı şekil kaplan ve pars postunu hatırlatır. Biri üstte ikisi altta üç benekten oluşan düzenleme süsleyici olarak kullanılmıştır. Timur devleti dönemine ait sikkelerde görülen bu üç beneğe “Timucin” adı verilir. Türk bezeme sanatında ise gücün ve saltanatın sembolüdür. Bazen üç beneğin bir arada kullanıldığı örnekler olduğu gibi bazen de her iki motif ayrı ayrı kullanılmıştır⁵¹⁶. Bazen sadece üç daire şeklindedir. Osmanlı sultanlarının kaftanlarında yaygındır⁵¹⁷.

Osmanlıda çok önemli yer tutan çadır işlemeciliği de süsleme sanatları arasında söylenmesi gerekli olanlardan biridir. Çadır süslemelerinde çinbulutu, üç yuvarlak benek (çintemani) motifleri kullanılmıştır⁵¹⁸.

Kitabeler (yazılar) arasında üç nokta genelde Muhakkak ve Ta'lik sinlerinin altına şekilde yer almaktadır⁵¹⁹.

Üç benek motif, üçgen şeklinde üç noktadan oluşup sikkelerde yaygındır.

Sikkelerde motifin yeri:

- 30 numaralı sikkede “Sidre kapısı” kelimesindeki Muhakkak (çentekli) sin harfinin altındadır.

⁵¹⁶ Dursun KAYA – Niyazi ÜNVER, Süsleme sanatı, https://www.yazmalar.gov.tr/elyzamaciligimiz_tr.php

⁵¹⁷ Tülay GÜMÜŞER, contemporary usage of Turkish traditional motifs in product designs ,s.221

⁵¹⁸ Dr. Mustafa TALAS-Dr. Numan Durak AKSOY, Osmanlı süsleme sanatlarının,2006-Bahar, s.468

⁵¹⁹ YAZIR Mahmud Bedreddin, a.g.e., s.356

- Harflerdeki gerçek noktalar yanına ya da altına konulup üçgen şeklini oluşturmaktadır. Örnek olarak, 25 numaralı sikke dördüncü satırında “Kostantiniye” kelimesinin kaf harfin noktaları altında bir nokta konulup çizilmiştir.

4.5.2.2.3. Yapraklı çiçek motifi

Naturalist biçimde işlenmiş beş yapraklı çiçek motifi, Kanuni Süleyman döneminden , Dımaşk'te basılmış tek sikkede (81 nu.) görülür. Daha çok yıldız motifini hatırlatır.

Yapraklı çiçek motifi, İslamî sanatında da kullanılmıştır. Genelde altı yapraklı çiçek görülür. Altı yapraklı çiçek motifi Emevi MıŖatta sarayı M.744 (Ürdün) taŖ süslemesinde yer almaktadır. Sonra Kayraan Camisi ahŖap minberinde (Tunus) altı yapraklı çiçek, altı kollu yıldız içindedir. Ondan sonra Fatımî zamanında seramikte bulunur. Selçuklu döneminde İran ve Irak, Eyyubi zamanında Kahire madeni eserlerinde yer almaktadır. Yapraklı çiçek motifi Memlük zamanında mimari, sikke ve madenlerde yaygındır. Memlük zamanında , El-nasir Muhammed zamanına ait bir fîls, küçük merkezli daire ve onun etrafında altı yapraklı çiçek motifi ile bezenmiştir. Altı yapraklı çiçek, daireli çerçeve ile çevrilmiştir. “Homah” baskı yeri adını taşıyan ve tarihsiz bir fîlste bulunduğu kaydedilmiştir.

İki filsin arasındaki fark, altı yapraklı çiçek motifin arasında küçük daire motifi olmamasıdır⁵²⁰.

4.5.2.2.4. Rumi motif

Kelime anlamı “Anadolu” demektir. Anadolu’ya, doğu Roma İmparatorluğundan alınmasından dolayı “Diyarı Rum”, burayı fethedenlere de “Rum Selçukluları” denmesinden dolayı, Selçuklularda çok sevilerek kullanılmış olan bu motife rumi denilmiştir⁵²¹. Aslında Selçuklulardan önce Karahanlı, Gazneli, Büyük Selçuklu ve diğer İslam sanatlarında da bu motif kullanılmıştır⁵²².

Kaynağı Orta Asya hayvan uslubuna dayanmaktadır. Çizimlerde hayvanların soyutlanması sonucu ortaya çıkmıştır⁵²³. Rumi, zengin ve itibarlı kullanılış sahasında hem üslup hem de temel unsur kabul edilebilir⁵²⁴.

İncelediğimiz sikkelerde rumi motifi sık görülür. Düz ve eğri dallar üzerinde bulunmaktadır.

Rumi, dal motifinden çıkıyor

Bazı sikkelerde saadet düğümü motifinden çıkan dallardadır. 62 numaralı sikkenin arka yüzünde en_nadri kelimesindeki RE harfi ile sahibü kelimesindeki uzun BE harfinin üzerindedir.

⁵²⁰ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod, a.g.e.,s.338-341

⁵²¹ YAVUZ Şedya, a.g.e, S.12

⁵²² YAVUZ Şedya, a.g.e, S.15

⁵²³ Zekeriya şimşir, konya selçuklu medreseleri çinilerinde kullanılan motifler, s.7

⁵²⁴ Şeyda yavuz, süsleme sanatlarında rumi motifi ve tarihsel gelişimi, Ankara 2008,s.20

Rumi, saadet düğümü
motifinden çıkıyor

4.5.2.3. Hayvanlı süsleme

4.5.2.3.1. Balık

Eski Mısır sanatında balık süsleme madeni sanatta yaygındır. Ayrıca Kıpti madeni sanatında aynı süsleme yer almaktadır. Balık figürü gerek bereket ve gerekse sikkeyi darb ettiren devletin denizcilikle denizcilikten kaynaklanan ekonomik değerlere verdiği önemi göstermesi açısından önem taşımaktadır. Fatımî zamanında da balık süsleme luster kaplarda bulunur⁵²⁵.

Balık süsleme Memlük sikkelerinde sadece bir fils üzerinde yer almaktadır. Bu tarihsiz fils Humah'ta basılmıştır ve sultan El-Eşref Şaban zamanına aittir⁵²⁶.

Çalışmamızda balık süsleme yalnız 12 numaralı sikkede yer almaktadır.

⁵²⁵ SAID Nebile Ayat a.g.t. s.433

⁵²⁶ ABD-EL-AZİM Muhamed Abd-elvadod, a.g.e.,s.397

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki Kanuni Süleyman dönemi sikkelerini ele alan bu araştırmada, müze envanterinde yer alan 135 altın ve gümüş sikke incelenmiştir.

Sikkelerde ön ve arka yüzü belirlemek için en doğru yöntem baskı kalıplarının incelenmesidir. Ancak hükümetler tarafından imha edildiklerinden günümüze çok azı gelebilmiştir. Her sikke ön ve arka yüzden oluşur. Ama hangisinin ön, hangisinin arka yüz olduğuna neye göre karar verildiğini bilmiyoruz. Tezimizde sultan unvanları, baskı yeri ile tarihin yazılı olduğu yüzü ön, sultana övgünün yer aldığı yüzü arka yüz kabul ettik. Osmanlı altın sikkelerinde İslami kelime-i şهادet yerinde sultan unvanları yer almaktadır. Sultan unvanları, baskı yeri ve tarihi ile birlikte yazılmaktadır. Bu şekilde bizce tarih, baskı yeri, sultanın adı gibi en önemli bilgiler sikkenin ön yüzünde görünür. Altın ve gümüş sikkelerde kitabelerde tür olarak unvan, tarihi ve baskı yerleri mutlaka bulunur. Bu bakımdan ifade kalıpları fazla değişmez. Gümüş sikkeler altınlardan küçük olduğundan yazılar kısa tutulmuştur. Bu durumda yönetimin önemli bilgileri seçtiğini düşünebiliriz. Tezimizdeki gümüş paralar, düşük ayarlıları akçe, yüksek ayarlıları dirhem olmak üzere iki tiptir. Dirhemlerde ön ve arka yüz yüz düzenlemesi altın sultaniler ile aynıdır. Akçelerde sultanın adı ve unvanına ön yüzde; sultana özel yazılan dua, basılma yeri ve tarihine arka yüzde yer verilmiştir. Akçelerde ön ve arka yüzlere dağıtılan ifadelerin toplamı, altın sikkenin ön yüzündedir. Altın sikkede diğer yüzde, akçelerde olmayan sultana övgü yer alır. Bunun için altın sikke ve dirhemde iki yüzünden hangisinde sultan adı bulunursa, sikkenin ön yüzü olduğu anlaşılır. Yani sikkenin yüzlerini belirleme tartışması da böylece bitmiş olmaktadır. Tezimizde ulaştığımız önemli sonuçlardan biri budur.

Tezimizdeki altın ve gümüş sikkelerde Amasya, Amid, Bağdad, Brusa, Cezayir, Dımaşk, Edirne, Haleb, Kostantiniye, Koçaniye, Kratova, Mısır, Novaberde, Sidre Kapısı, Siroz, Tebriz, Üsküb olmak üzere toplam 17 adet darphane tespit ettik. Bu şehirlerin tamamı, Kanuni dönemi sikkeleriyle ilgili çalışmalarda bulunmaktadır. Bağdad, Koçaniye, Halep, Sidre Kapısı, Kostantiniye, Mısır, Tebriz darphanelerinde basılan 3, 12, 27, 28, 39, 49, 66 ve 98 sıra numaralı altın kataloğunda ile 19, 23, 24 ve 29 sıra numaralı gümüş kataloğunda örneklerimizdeki kalıplar önceki yayınlarda yoktur.

Bunlardan Novaberde, Üsküb ve Bağdad'ta basılan sikkeler sadece gümüş; Amid, Mısır, Amasya, Kostantiniye ve Tebriz'de basılan sikkeler gümüş ve altındır. Diğer darbhanelere ait sikkeler sadece altındır. Altın sikkelerde “sultan Süleyman bin Selim şah han” unvanı, yalnız Edirne'de H.926/M.1520 yılında basılan bir altın sikkede görülür. Bu sikke Atom Damalı'nın eserinde (Osmanlı Sikkeleri Tarihi (2000)) yer almasına karşılık, bu unvanın altın sikkelerde yalnız bu örnekte yer aldığı sonucu tezimizde ortaya konulmuştur. Aynı şekilde Edirne'de daha önce altın sikke basılmamışken ilk defa Kanuni döneminde padişah adını taşıyan altın sultani sikke kestirildiği de tezimizde belirlenmiştir.

Mısır'da basılan altın sikkelerin ayarı düşüktür, işçilikleri kötüdür. Bu, Mısır'daki gümüş ve altın azlığından dolayı, Mısır valilerinin İstanbul'a vergileri zamanında gönderebilmek için düşük ayar kullanmaktan başka bir çare bulamadıkları şeklinde yorumlanmıştır. Yönetim dışı kişilerce altın paraların ayarlarının düşürülerek yeniden basılmış olmaları da düşünülebilir. Bütün merkezler içinde en kötü örnekler Mısır'da basılmıştır.

Kanuni Süleyman zamanından önce Novaberde'de basılmış gümüş sikkeler hakkında hiç bir bilgi yoktur. Bunların da Kanuni Süleyman dönemine ait ilk gümüş sikkeler olduğunu söyleyebiliriz.

Haleb ve Kratova darbhanesinde Kanuni Süleyman döneminde çeşitli altın ve gümüş sikkeler, Sidre Kapısı darbhanesinde Kanuni Süleyman döneminde çeşitli altın basılmıştır. Diğer şehirlerden farklı olarak Haleb, Kratova ve Sidre Kapısı adı çok farklı biçimlerde yazıldığını belirledik.

Kanuni Süleyman zamanına ait bazı sikkelerdeki baskı yeri olan Kratova ve Sidre kapısı kelimeleri ile azze nasruhu dua ifadesinde kelimelerin son harfi yazılmayıp yerlerine saadet düğümü motifi işlenmiştir. Bazen de baskı yeri kelimesinin ya ortasından ya da son harfinden bitki motifi çıkmıştır. Ayrıca fi-cer harfindeki uzun ye harfinin ortasında da saadet düğümü, kalp şekli, dal motif ve karmaşık saadet düğümü motifi bulunduğu yine ulaştığımız sonuçlardandır.

Anadolu Medeniyetler Müzesi'ndeki Kanuni Süleyman dönemi altın sikkelerinden en erkeni H.926/M.1520, en geçi ise H.959/M.1552 tarihlidir. Mısır, Halep, Dımaşk, Bağdat

dışındaki merkezlerin tamamındaki sikkeler Kanuni'nin tahta çıktığı yıl olan 926 tarihli dir. Yalnız bu dört merkezdeki 926 / 1520 yılı sonrasında da sikkeler basılmıştır. Bunu, Osmanlı yönetiminin Arap coğrafyasını yeterince kontrol edemediği için belli aralıklarla para kalıplarını değiştirmek zorunda kalması olarak yorumluyoruz. Ayrıca 932 / M.1526 tarihli diğerleri gibi kaliteli bir işçiliği olan örneğimizin (sıra nu: 59) yanında aynı tarihten kitabe düzenlemesi karışık ve işçiliği kötü başka kalıplı bir örneği ise (sıra nu: 26), bir korsan baskı olarak düşünebiliriz.

Atom Damalı sikkeleri, darp yeri, sultan adı ve unvanına göre sınıflamıştır. Biz sultan adı ve unvanına göre bağlı kaldık. Ancak ana grupların alt tipleri, sultan ve Süleyman kelimelerinin ve fi cer harfinin yazılış farkları gibi ayrıntılar ile her tipin daha önceki ve sonraki kullanımlarını gösteren karşılaştırma ilk defa tezimizde yapılmıştır.

Bunların sonunda tezimizdeki altın sikkeler şöyle sınıflanmıştır:

1- Sultan Süleyman bin Selim han

1-a- kısa fi-cer harfli

1-a-1- Fi-cer harfindeki kısa ye harfinin altına darp yeri yazılan sikkeler

1-a-2- Fi-cer harfi, Süleyman'ın babasının (Selim) adı ve unvanı yanındadır

1-a-2-1 Sultan ve Süleyman kelimeleri iki satırdadır

1-a-2-2- Sultan ve Süleyman tek satırdadır

1-a-3- Fi-cer harfi, darbhane adı kelimesinin sağ tarafındadır

1-a-4- Fi-cer harfi, darp târihi öncesindedir

1-b- fi'siz grubu

1-c- Fi-cer harfi uzun dönüşlü ye harfi ile yazılmıştır

1-c-1- Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerinde darbhane ismi

1-c-2- Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altındaki darp yeri

1-c-2-1- Tam uzun fi-cer harfindeki dönüşlü ye harfinin altındaki darp yeri

1-c-2-1-1- İki çizgili tip

1-c-2-1-2- Bir çizgili tip

1-c-2-2- Uzun ye harfin sağ tarafında darbhane isminden ilk üç harfi yazılmıştır

2- Sultan Süleyman şah bin sultan Selim han

2-1- Darbhane öncesinde fi-cer harfinin yerine, be-cer harfi vardır

1-b- fi-cer harfsiz

3- Sultan Süleyman şah bin Slim şah han

3-1- Sultan Süleyman şah

3-2- Süleyman Sultan şah

4- Sultan Süleyman şah bin Selim han

4-1- Fi'siz grup

4-1-1- Yer adı, öncesinden (üçüncü satırda) “duribe” yazılmıştır

4-2- Kısa fi-cer harfli

4-2-1- Fi-cer harfini darp târihi öncesindedir

4-2-1-1- Sultan Süleyman şah

4-2-1-2- Süleyman Sultan şah

4-3- Uzun fi-cer harfi

5- Sultan Süleyman Şah Bin Sultan Selim

5-1- Uzun fi-cer harfli

6- Sultan Süleyman şah bin sultan Selim şah

6-1- Uzun fi-cer harfindeki ye harfli

6-1-1- Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine darbhane ismi bulunmaktadır

6-1-1-1- Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine, darbhane ismi ve duribe kelimeleri bulunmaktadır. darbhane ismi üzerine duribe kelimesinin bulunduğunu görülmektedir

6-1-1-2- Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin üzerine, darbhane ismi ve duribe kelimeleri bulunmaktadır. Duribe kelimesinin üzerine darbhane isminin bulunduğunu görülmektedir

6-1-1-3- Üçüncü satırda, darbhane isminin öncesine “duribe” kelimesi yazılmıştır

6-1-1-4- Fi-cer harfindeki uzun dönüşlü ye' harfinin üzerine darbhane kelimesi ve onun sağ'ındaki bulunan “sene” kelimesi yazılmıştır

6-1-2- Fi-cer harfindeki uzun ye harfinin altında darbhane ismi bulunmaktadır

6-1-2-1- Fi-cer harfindeki dönüşlü ye harfinin uzunluğu tam değildir

6-1-2-2- fi-cer harfindeki dönüşlü ye harfinin uzunluğu tamdır

6-3- Kısa fi-cer harfindeki ye harfli

6-3-1- Darp tarihi öncesine “duribe” kelimesi ve “fi-cer” harfi yazılmıştır

7- Sultan Süleyman şah bin Selim şah

8- Sultan Süleyman bin sultan Selim şah han

9- Sultan Süleyman bin Selim şah han

Müze'de bulunan çoğu sikkeler “Sultan Süleyman bin Selim han” ibaresini taşımaktadır. İncelediğimiz sikkeler sultanın sadece “sultan ve şah” olmak üzere iki unvanı kullandığını göstermektedir.

Bir diğer problem çoğu sikkede çerçeve ve yazıların bir kısmının çıkmamasıdır. Özellikle bazılarında son satırın hiç olmamasını, baskı yanlışından çok, altın paraların kırılması ile açıklamak bize daha doğru geldi.

Çalışmamızdaki sikkeler ve karşılaştırdığımız sikkelerin arasında farklı yazı üslubu bulunmaktadır. Yani kalıbı değişiktir. Çoğu sikkelerde arka yüzler birbirine benzemesine rağmen ön yüzlerdeki basılma yeri değişiktir. Bunun tam tersi de olabilir. İki değişik darbhanesinde darbedilen sikkeler arasında küçük farklılıklar da fark ettik. Ayrıca iki sikke aynı ön yüz kitabeleri taşımasına rağmen arka yüzleri farklı olabilir. Çalışmamızda bazı basılan sikkeler sadece tek darbhanesinde ((Cezayir sıra nu:17), (Kostantiniye sıra nu: 50 - 51 – 52), (Dımaşk sıra nu: 36) ve (Edirne sıra nu:58)) basılmıştır. Bundan Sultan Süleyman zamanında çok sayıda sikke kalıplarının farklı olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmamızda toplam 135 adet sikkelerden, 131 adet kalıbı değişiktir.

Sikkelerdeki Sülüs hattı ile yazılmış yazılar, aynı zamanda bezemenin bir parçasıdır. Bazı harfler ortak kullanılmış veya olması gereken yerde değil başka yere konulmuştur. Ya aynı kelimenin harfleri ya da diğer kelimelerin harfleri ile birleşerek yazılmasındaki üslup önemlidir. Çünkü hem süsleme oluşturulmuş hem de sikkelerin küçüklüğü sorunu çözülmüştür.

İncelediğimiz Arap hattı ise sultan Süleyman zamanına ait sikkeler üzerine yazılmış Sülüs hattının şeklinde ve üslubunda büyük gelişmiş göstermiştir. Bu gelişmesine rağmen Sülüs hatlı kelime harflerinin şeklinde ve üslubunda kitabe yanlışlıkları vardır. Kitabelerde kelime harfleri ve noktalarında kitabe yanlışlarının taşıdıklarını görülmüştür. Sikkelerde tezyinat ve okutma işaretleri geniş şekilde gördük. Ancak sikkede mühmel harfleri çok azdır. Mühmel harf işaretleri harfin altına konur ve o harfin noktasız harflerden olduğunu anlatır. Ayrıca bazı kaynaklarda cezem hareke ile boş daire arasında hiç bir fark bulunmadığı açıklanmıştır. Ama arasındaki farkın ne olduğu açıklanmamıştır.

Kanuni zamanı altın sikkelerde motifler o kadar geniş bir şekilde kullanılmamıştır. Büyük bir ihtimalle kitabeler arasındaki boş yerleri doldurmak içindir. Çok kullanılmış motifler, “Boş ve içinden dolduran daire, üçer nokta olan çintemani, saadet düğümü, altı kollu yıldız, beş yapraklı çiçek, dikdörtgen ve rumi'dir. Sikkelerdeki süslemeler, dikkatli bir şekilde işlenmediği fark edilmiştir. Ayrıca sanatçı sınırlı bir şekilde süsleme yaptığından başka bir çaresi yokmuş. Sikkenin küçük hacmi olmasına rağmen sanatçı çoğu zamanda, kelimelerin arasındaki boşluklar geometrik, bitkisel, hayvan motiflerle doldurduğunu farketmiştik. Sikkenin küçük hacmi ve bütün kelimeler düzgün bir şekilde sığmadığının sonucu vardık. Sanatçının sikkelerin üzerine yaptığı süsleme ne kadar yetenekli olduğunu işaret etmektedir. Bazı durumlarda sanatçı, sikkeler üzerine bastırdığı çeşitli süsleme türlerin arasında karıştırdığını görülmüştür. Bazen de iki bitkisel motiflerin birbirine girdiğini görülmüştür. mesela Saadet düğümü ve dal ya da saadet düğümü ve rumi motiflerinin ikisi bir arada toplandığı görülmüştür.

KAYNAKLAR

- Abd-l'azim, M.A. (2008). *El-kitabat v El-zaharîf ala El-nokod v l-tohaf l-madaniye fî El-asr El-Mamluki l-bahari. El-Riyad: Markaz El-melik faysal llbohos v el-derasat el-islamiye.*
- Akgün, B. (2015). *Türk Süsleme Sanatında Hatailer*, İstanbul.
- Akkaya, N. (2011). *Mardin Müzesi 'ndeki İslam Dönem Sikkelerden Örnekler*. Doktora Tezi, Selçuk üniversitesi, Konya.
- Allehyani, S.H. (2011). *Nokod V Masaref İslamiye V Ticara Davliye*, Maahed Mavlai El-Hasan Basımevi.
- Artuk, İ. (1999). *Kanuni Sultan Süleyman Adına Basılan Sikkeler*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Artuk, İ., Artuk, C. (1974). *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu*, (cilt II). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Atalar, M. (1981). Osmanlı Padişahları, *Ankara University İlahiyat Fakültesi İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi*, 24.
- Atlan, S. (1993). *Grek Sikkeleri (Arkaik- Klasik- Helenistik)*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Aykut, Ş.N. (2002). *Türkler Ansiklopedisi, Osmanlı Sikkeleri*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Bacharach, J., Awad H.A. (1973). *The Proplems Of The Obverse And The Reverse In The Islamic Numismatic*, London.
- Cahit, K. (2014). Karadeniz Ereğli Arkeoloji Müzesi'ndeki Osmanlı Sikkeleri (1300–1730), *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*,
- Çetin, Y. (2015). Ağrı Mezar Taşlarında Form ve Bezeme Unsurları, *The Journal Of Academic Social Science Studie*
- Damalı, A. (2010). *Osmanlı Sikkeleri Tarihi*, (cilt I-III). İstanbul: Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı.
- Daşdemir, M. (2007). Keşfü'l-Meîânî'nin Grafik Özellikleri,
- Dater, N.A.E. (1984). Almaskokat V Ahamiyatiha Fe İadet Kitabet El-Tarih, *Afak Arabiya Dergesi*,
- Davud, M. (1959), *Tarih Tatvan*, (Cilt I). Tatvan: Maahed Mavlai El-Hasan Basımevi.
- Dursun, N. (2012). Konya Etnografya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Klasik Dönemi Sikkelerden Örnekler, *Uluslar Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(22).

- Ekren, E. (2006). Osmanlı Para Sistemi ve Tağış Politikası: Dönemsel Bir Analiz, *Bankacılar Dergisi*, 56.
- El-Gabori, Ş.M.A. (2013). El-Devla El-Safariye V Elağetha Beldavla El-Abbasiye, *Adab El-Frahidi Dergisi*, 15.
- El-Kazmi, M. (2001). *El-alkab v El-kona v El-ronok v El-şarat ala almaskokat al-islamiye*. Libya: El-Morakab Üniversitesi.
- El-mazindirani, E.H.E.S.M. (1988). *Tarih en-nokod El-İslamiye*, Kahire: El-zahraa basım evi.
- El-Naberawi, R.M. (2005). *El-nokod El-islamiye monz bidayet el-qarn alsades w hata nihayet alqarn altasee hicri*, (cilt I). Kahire: Zahraa El-şerk basımevi.
- Elsaid, S.M. (2003). *El-nokod el-Osmaniye: tariha-tatavorha-moşklatha*, Kahire: Maktabit el-adab basımevi.
- Elsamaraii, A.M. (2007). Harakit al taarib fe ahd Abd El Melik İbn Mervan, *Takrit University*, 3(8).
- El-Sawi, A. (2001). *El-nokod el-motadawla fi Mısır El-Osmaniye*, (cilt I). Kahire: Merkez el-hadara el-arabia İnaşr v el-drasat basımevi.
- Emnat, C. (2014). Emeviler Döneminde Para, Hikmet Yurdu, *Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(7), 13.
- Erduğan, F., Nafize, T., Erşah, Ş. (2011). *Nümizmatikten Tarihe Katkı Sikkelerdeki Yapılara Harika Bir Örnek: İskenderiye Feneri*.
- Erkiletlioğlu, H., Güler, O. (1996). *Türkiye Selçuklu Sultanları ve Sikkeleri*, Kayseri
- Fahmi, A.E. (1964). *Elnokod El-arabiye madiha v hadirha*, Kahire
- Kaya, D., Ünver, N. *Süsleme sanatı*, https://www.yazmalar.gov.tr/elyzamaciligimiz_tr.php
- Öztuna, Y. (2016). *Kanuni Sultan Süleyman*, İstanbul
- Pamuk, Ş. (1992). “Ak Akçe”, *Moğol ve İlhanlı Sikkeleri*, İstanbul.
- Pere, N. (1968). *Osmanlı'da Madeni Paralar*, İstanbul: Yapı ve kredi bankasının Osmanlı Madeni paraları koleksiyonu.
- Saatçı, T. (1994). *Sultan Süleyman (Kanuni) sikkeleri 1520-1526. M(926-974.H)*
- Said, N.A. (2009). *El-tohaf el-madaniye El-Osmaniye elmahfoza fi el-mathaf el-watani İlasar el-kadima*, Yüksek Lisans Tezi, Cezayir Üniversitesi, Cezayir.
- Talas, M., Aksoy, N.D. (2006). *Osmanlı Süsleme Sanatlarının Türk Kültür Tarihi Ekseninde Değerlendirilmesi*, İstanbul.
- Tekin, O. (1992). *Antik Nümizmatik ve Anadolu*, Ankara

- Tekin, O. (1997). *Nümismatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar)*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Tekin, O. (2000). “*Osmanlı İmparatorluğu’nda Para*”, *Yeni Türkiye Ansiklopedisi*, (C.32). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Tekin, O. (2006) *Sikkeler, Devletler, Hükümdarlar: Eskiçağda Anadolu’da Paranın Siyasal, Kültürel ve Ekonomik Rolü*, Ankara
- Tuzkaya, E. (2010). *kırklareli müzesi’ndeki osmanlı dönemi sikkeleri*, Yüksek Lisans Tezi, Tarakaya Üniversitesi, Edirne.
- Yavuz, Ş. (2008). *Süsleme sanatlarında rumi motifi ve tarihsel gelişimi*, Ankara.
- Yayla, Y. (2001). *Kanuni Sultan Süleyman Devri Osmanlı Devletinde Bürokratik Yapı*, 6.
- Yazır, M.B. (1989). *Medeniyet Aleminde Yazı Ve İslam Medeniyetinde Kalem Güzeli*, Ankara
- Youssof, A.Mç (2015). *El-nokod El-motadavla fi maka El-mokarama fi el-asri El-Osmani hata nihayt El-karn H. 12 / Miladi 18*, (cilt I). Maka el-mokarama: El-melik fahd basımevi.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : YOUSSEUF, Dina
Doğum tarihi ve yeri : 19.06.1991, Kahire
Medenihali : Bekâr
e-mail : dinaashraf12381@yahoo.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi/ Saanat Tarihi	Devam ediyor
Lisans	Kahire üniversitesi/ Arkeoloji	2012
Lise	Zien EL-Abdin Experimental school	2008

Yabancı Dil

Arapça / İngilizce

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

